

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER; MR. J. L. F. BÖHTLINGK, Substituut-Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te Rotterdam; MR. A. A. CNOPIUS, Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te Winschoten; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te Leiden; DS. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te Winterswijk; C. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar; P. KEG Cz., Oud-Postdirecteur te Middelburg; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te Amsterdam; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-Hertogenbosch; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis-verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, AMSTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNÉS bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, KEIZERSGRACHT 239, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar / 1.25

INHOUD.

Vereeniging tegen de kwakzalverij: Mededeelingen van het Bestuur.

Register van de in 35 jaar onderzochte middelen.

Hoofdartikel. Na vijf en dertig jaren strijd.

Berichten: De advertenties van z.g. deskundigen. — Censuur en Pinkpillen. — Een blad van beteekenis. — Weer een slachtoffer? — De nieuwe wet op de patentgeneesmiddelen te New-York.

Mededeelingen van verschillenden aard: Boom's middelen. — Leugen-advertentie. — Het klooster Santa Paulo te Cartagena bestaat niet.

Boekbeschuwing: De kwakzalversmiddelen, hunne inhoud en de gevaren bij het gebruik.

Rechtszaken: Homoeopaat of homoeophaat? — Weer een „deskundige”. — Eilers voor den Hoogen Raad. — Bönstra, een toring-genezer.

Uit de pers: Een wonderdokter. — Akker's Abdijstroop. — Patentgeneesmiddelen in de Ver. Staten van N.-Amerika.

Correspondentie. — Herhaalde waarschuwingen: Pastilles Poncelet. — Haarlemmerolie.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Belangrijk Bericht.

Het boek bevattende de beschrijving der Kwakzalversmiddelen ligt ter verzending gereed.

Tot gemak voor onze leden voegen we hierbij een postwisseltje, na toezending waarvan het boek ontvangen wordt.

De secret.-penningm.
E. J. ABRAHAMS.

Als nieuwe leden zijn toegetreden:

Mej. Dr. A. A. L. PILGRIM, apotheker te Arnhem.

De heer J. S. MEIUIZEN, apotheker te Arnhem. Het Groene Kruis, afd. Puttershoek.

De secret.-penningm.
E. J. ABRAHAMS.

Na vijf en dertig jaren strijd.

Met dit no. treedt het Maandblad zijn 36en jaargang in en kan onze Vereeniging op een 35-jarig bestaan terugzien. Al dien tijd hebben zij gestreden tegen bedrog aan de eene zijde en tegen domheid en bijgeloof aan de andere en nog is er geen vooruitzicht op de vrede... als die ooit komen zal. Want de strijd wordt hoofdzakelijk gevoerd tegen een vijand, die alléén op eigenbelang uit is en die geen middelen — hoe laag ook — ontziet om tot zijn doel te geraken. Daarbij voelt hij zich sterk door de beschikking over groote kapitalen, de hulp van een zeer gewillige dagbladpers en de wetenschap, dat het o! nog zoo weinig moeite kost om nog velen zijn

zijde te doen kiezen. Zoo lang mogelijk zal hij den strijd doorzetten; zijn bestaan is er mede gemoeid.

Daar tegenover staat onze Vereeniging, die alléén het algemeen belang op het oog heeft; *eigenbelang is geheel buitengesloten*. Zwak, zoowel wat betreft het getal der strijders als wat de strijdmiddelen aangaat, op enkele uitzonderingen na door de de pers genegeerd, ja somwijlen tegengewerkt, wenscht zij toch, hoe moeilijk het ook moge vallen, den strijd niet op te geven vóór zij een beslissend succes heeft behaald, vóór zij een groot deel van de Nederlandsche bevolking aan de brutale overheersching van den vijand heeft onttrokken.

Want ontmoedigd zijn wij geenszins, langzaam, zeer langzaam, gaan wij vooruit en *onze* vooruitgang is een nederlaag voor den vijand. Men begint ons streven meer in te zien en... te waardeeren, men verlaat de zijde van den vijand om zich bij ons aan te sluiten. Twijfel aan de oprechtheid van de beloften door hem gedaan treedt meer en meer te voorschijn en van de zoo opdringerig aangeboden hulp wenscht men niet meer gediend te zijn. Talrijk zijn de bewijzen, die ons van verschillende zijden bereiken, dat ook het groote publiek begint te begrijpen, dat die hulp het in 't verderf stort.

Daarbij zien wij met eenige zelfvoldoening dat wij de medewerking ondervinden van velen, die zich tot nu toe onzijdig hielden of zich slechts halverwege bij onze beweging aansloten.

Dagbladen weigeren allengs de oproepingen van den vijand op te nemen; vervolgingen wegens wetsovertreding, door de rechterlijke macht, hebben veel meer plaats dan vroeger en last not least, toont de Regeering, door een nieuw wetsontwerp, dat, wat wij al zoo lang verlangden, beter wettelijke regeling, reden van bestaan heeft.

Zooals reeds gezegd, het einde van den strijd voorzien wij niet maar, *wanneer velen ons helpen*, hopen wij toch in staat te zijn ons standpunt te handhaven niet alleen, maar, zij 't ook langzaam, gestadig nader tot ons doel te komen.

Wie steunt ons daarbij?

BERICHTEN.

De advertenties van z. g. deskundigen. Bij de behandeling van de begroting van Justitie in de tweede Kamer (waaromtrent wij in ons vorig no. het een en ander uit het Voorloopig Verslag overnamen), is nog het volgende ter tafel gebracht:

„De heer VAN WIJNBERGEN (Els) acht het niet juist dat de Minister niet wil spreken over de al dan niet strafbaarheid van de advertenties in bladen, in strijd met artikel 451a W. v. S. R. Men moet immers weten of de wet al dan niet aanvulling behoeft. Door de bedoelde advertentiën wordt het Neo-Mal-

thusianisme zeer in de hand gewerkt, een richting, die anti-nationaal is. Het is helaas zoo, dat niet alle bladen die advertentiën weigeren.

Wat bedoelt de minister nu met de mededeeling dat de advertentiën aan de aandacht niet zijn ontsnapt? Overweegt hij of aanvulling van de wet noodig is? Spr. biedt den minister een advertentie van de bedoelde soort aan in de N. Rott. Ct. en het antwoord ontvangen, toen men erop schreef.

De *Min. van Justitie* heeft daarop geantwoord: „Het plaatsen van strafbare advertenties zal worden vervolgd. De minister houdt zich aanbevolen voor aanwijzing.”

Censuren Pinkpillen. Aan een der in de omgeving van Harderwijk verschijnende weekbladen werd door de militaire autoriteiten de opname verboden van een serie advertenties, waarin als reclame melding wordt gemaakt van de genezing van eenige geïnterneerde militairen door de Pinkpillen.

—(De Maasbode).

Wij kunnen dezen maatregel (zeker genomen in het algemeen belang) niet anders dan toejuichen.

(RED. MEL)

Een blad van beteekenis. — In de advertentie-rubriek „kwakzalverij” der volksbladen staat de volgende reclame:

PRODUITS DE BEAUTÉ LINDA

Se vendent et s'emploient *exclusivement* et avec le plus grand succès

à l'Académie Scientifique de Beauté
Dir. Louise C. Gimber, 71 Laan van Meerdervoort
la Haye. Tel. 6294.

Crème Linda pour les peaux sèches et neutres
Crème Anti-éphélide Linda contre les taches de rousseur.

Poudre de riz Linda pour toutes les femmes soucieuses d'obtenir l'incomparable beauté.

Masques en caoutchouc et Appareils pour le Développement des Seins.

Produits de Beauté Linda

(marque déposée selon la loi)

ont subi le contrôle et l'appréciation des Censeurs les plus autorisés, et sont adoptés par toutes les Dames vraiment soucieuses de leur Beauté. Envoi franco sur demande du traité-catalogue (français ou hollandais) avec toutes les explications nécessaires pour les traitements et applications et extraits d'articles rédactionnels de la *Hollandsche Lelie*.

MEV. SPOOR—DE SAVORNIN LOHMAN durft toch alles aan! En waarachtig, verstand heeft ze ook overal van.

(De Controleur).

Weer een slachtoffer? Te Veghel overleed de vorige week de 32-jarige klompemaker J. VAN DOORN, vader van een groot gezin. De man leed aan een pijnlijke kwaal, doch die volstrekt zijn leven niet zou verkort hebben. Men zegt, dat hij de hulp van een kwakzalver zou hebben ingeroepen en dat de justitie tot opgraving van zijn lijk zou overgaan.

(Vaderland.)

De nieuwe wet op de patentgeneesmiddelen te New-York. Met 1 Januari komt te New-York de wet in werking, die bepaalt, dat van alle patentgeneesmiddelen, die daar worden verkocht, (dus ook die van elders worden ingevoerd) de samenstelling moet worden ingeschreven bij het gezondheidsdepartement. Oorspronkelijk luidde het voornaamste artikel „de namen der bestanddeelen van alle zoodanige geneesmiddelen moeten worden ingeschreven bij het gezondheidsdepartement, op een wijze als de gezondheidscommissie zal bepalen.”

Het werd echter noodig gevonden, dit artikel te verduidelijken en nu luidt het: „de namen van alle bestanddeelen waaraan de beweerdde geneeskraft wordt toegeschreven, en de namen van alle andere bestanddeelen, behalve die welke physiologisch onwerkzaam zijn, moeten worden ingeschreven enz.” De inlichtingen, die door deze inschrijving ter kennis van het departement komen, zullen streng geheim worden gehouden. (T. v. G.)

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Boom's middelen.

In talrijke couranten en wel onder de dure „reclames”, wordt tegenwoordig weer een uitvoerige reclame gemaakt voor de middelen van de firma A. M. Boom te Arnhem. Ofschoon wij reeds herhaalde malen tegen deze firma gewaarschuwd hebben, zien wij ons genoodzaakt, deze waarschuwing te herhalen. Nieuws daaromtrent hebben wij intusschen niet mede te deelen, zoodat wij volstaan kunnen met hier een gedeelte over te nemen van een artikel uit het Maandblad van October 1910.

Bij het groote publiek heerscht het dwaalbegrip dat de apothekers, om zoo te zeggen halve geneeskundigen zijn, dat men vóór naar den geneesheer te gaan, wel eens bij den apotheker om raad kan vragen. Dit noemen we een dwaalbegrip. Zeker weet de apotheker van tal van geneesmiddelen, bij welke ongesteldheid zij worden aangewend — hoe kan 't ook anders? — maar de beoordeeling van den aard der ongesteldheid, het herkennen van dit of dat ziektegeval staat niet aan hem! Dit behoort tot het gebied van den geneesheer, en de apotheker, die doktertje speelt, gaat buiten zijn boekje.

Ergert is het intusschen wanneer een apotheker, hem door zijn werkring zeer bekende geneesmiddelen, die door de geneesheeren zeer dikwijls en sommige met succes worden aangewend als z.g. „patent-medicijnen” met de noodige reclame in den handel brengt, daarbij de ziekten opnoemt, waartegen zij heeten te helpen, het den patiënt overlatende om zijn ziekte te herkennen, en na te gaan of het met zoo'n ophief aanbevolen middel voor hem dienstig is.

Het dusdanig optreden van een apotheker beschouwen wij als kwakzalverij.

Hoe is 't nu met de firma Boom?

Aan het hoofd der firma stond, toen deze met de reclame begon, een apotheker en, als we ons niet bedriegen, staat deze nog aan het hoofd.

En nu ontziet die firma zich niet op de gewone, kwakzalverachtige wijze hare middelen aan te kondigen. Laat ons, ten bewijze daarvan (wij kunnen alle advertenties hier niet bespreken) eenige aanbevelingen nagaan, ontleend aan een vroeger uitgegeven en verspreid reclameboekje:

„MAAGPOEDER.

Door het Maagpoeder van Apotheker Boom, zijn reeds duizenden Maaglijders genezen van maagpijn, maagkramp, zuur, hartwater en slechte spijsvertering.

Lees de honderden attesten, welke op aanvraag gratis en franco toegezonden worden.”

Dit poeder bestaat uit koolzure kalk, magnesia, bismuth, curaçaoschillen en pepermuntolie, zeer bekende geneesmiddelen, in sommige gevallen van maagkwalen door geneesheeren met succes voorgeschreven, door de firma Boom als boven aanbevolen, zonder eenig onderzoek van den lijder, waartoe de firma trouwens niet in staat is.

„ASTHMAPOEDER van Apotheker Boom.

Dit Asthmapoeder geeft bij inademing onmiddellijk verlichting bij asthma, borstbenauwdheid

en borstbeplemming, zelfs bij den hevigsten aanval.

Vele personen, die het gebruikten, betuigden ons hunnen dank.”

Het poeder is een zeer bekend mengseltjes van Poeder van Stramoniumbladen en salpeter; niets nieuws.

„KINA KOORTSDROPPEN

van Apotheker Boom, een zeker afdoend geneesmiddel tegen koorts, binnenkoorts, koudekoorts, malaria en gevatte koude. Werken versterkend en eetlustverwekkend. Zuiveren het bloed.”

Bovengenoemd „zeker afdoend geneesmiddel” tegen al de opgesomde kwalen komt overeen met de Kina-droppels van Dr. de Vrij.

Wat maken de geleerden zich nog druk over de genezing van malaria? De firma Boom heeft het toch gevonden?

„MIGRAININE PASTILLES.

Hoofdpijn-pastilles, een zeker werkend geneesmiddel tegen hoofdpijn en migraine. In de meeste gevallen zijn 2 pastilles voldoende, anders na verloop van een kwartier weder 2, echter nooit meer dan 4.”

Dit „zeker werkend middel” bevat Antipyrine en Coffeine, alweer zeer bekende stoffen, die lang niet door iedereen zonder schade worden verdragen en bij welker gebruik nauwkeurig met den toestand van den lijder te rade moet worden gegaan. Dat is wat anders dan zeker werkend.

„LAXEERPILLEN, SLIJM-, GAL- en MAAGPILLEN.

Verdrijven Gal en Slijm.

Zuiveren het bloed.

Bevorderen den Stoelgang (ontlasting).”

Geen wonder, want zij bestaan in hoofdzaak uit aloë, de door kwakzalvers meest gebruikte stof.

Zoo konden wij voortgaan, maar het medegedeelde is o.i. voldoende om het optreden van de firma Boom te kenmerken.

Leugen-advertentie.

Men schrijft ons uit Alkmaar:

AKKER gaat het publiek weer eens bewerken met advertenties waarmede hij vier jaren geleden blijkbaar veel succes oogstte. In de N. R. Ct. troffen we de bekende advertentie van Mej. G. WOLZAK VAN DER HORST, Straatweg te Breukelen (U.) die — n.b. dankbaar — verklaarde:

„Mijn oudste dochttertje WILHELMINA heeft aan kinkhoest geleden en werd volkomen genezen door de Abdijstroop en groeide daarna bijzonder voorspoedig op. Toen mijn jongste dochttertje GRIETJE 3 jaar oud was, werd ook zij aangegrepen door den kinkhoest, gepaard gaande met slijmhoest, en wel zoo erg, dat ik soms vreesde, dat zij stikken zou omdat de slijm niet wilde loskomen. Ik besloot toen ook haar de goede Abdijstroop te geven. Nu kwam dadelijk de slijm gemakkelijk en zonder pijn los, waardoor zij minder hoesten moest en beter sliep. Met den dag ging zij vooruit. Nadat ik haar in 't geheel 4 flesschen Abdijstroop gegeven had, was zij geheel en al genezen.”

We hebben ons de moeite getroost die juffrouw WOLZAK eens te gaan opzoeken. 't Was weer de oude historie! We hadden te doen met een hoogst eenvoudige werkmansvrouw, die gulweg verklaarde, achter den rug van den dokter om, de kinderen Abdijstroop te hebben gegeven doch tegelijkertijd de door den dokter voorgeschreven middelen toegediend te hebben. Toen we haar opmerkzaam maakten dat zij onder deze omstandigheden nooit had mogen verklaren dat haar kroost door de Abdijstroop was genezen en het veel meer voor de hand lag, dat de patiëntjes door dokter's voorschriften beter waren geworden, beaamde zij dat ten volle, zeide spijt te hebben doch merkte tevens op, dat zij de bovenstaande verklaring ook niet had afgelegd.

Het was zóó gegaan:

De vertegenwoordiger van AKKER had haar kinderen gefotografeerd, en zes foto's cadeau gegeven, waarmede zij natuurlijkerwijze in haar schik was geweest. Bij het brengen van deze foto's had hij gevraagd eene door hem te schrijven

verklaring te mogen publiceeren, dat de Abdijstroop haar kinderen had genezen. Ze stemde toe, doch hetgeen gepubliceerd werd kreeg zij voor 't eerst onder de oogen toen het vier jaren geleden in de krant stond en nu weer in verschillende bladen wordt herhaald. Zij had de verklaring geteekend zonder dat ze wist in welke lewoordingen deze gesteld was want AKKER's vertegenwoordiger had haar niets voorgelezen! En met een extra fleschje Abdijstroop waarvoor zij niets behoefde te betalen was de man neengegaan met zijn kostbaar reclame-materiaal, waarmede het publiek weer kon bedot worden. Toen haar man hoorde wat er had plaats gevonden, was hij met hare handelwijze volstrekt niet ingenomen geweest en had haar gezegd niet meer met AKKER's vertegenwoordiger in connectie te treden of hij moest er bij zijn. De man begreep direct op welke manier zijn vrouw was beet genomen en wilde, dachten we, eene herhaling voorkomen. Terwijl juffrouw WOLZAK ons dit vertelde, kwam de man van de werkzaamheden thuis en beaamde haar verhaal geheel, er aan toevegende, dat, als hij geweten had welke reclame AKKER met de portretjes zijner kinderen en de „zoo genaamde verklaring” van zijn vrouw van plan was geweest te maken, hij dan als koopman zou zijn opgetreden en AKKER flink hebben laten betalen!!!

Toen wij min of meer verschrikt hoorden, welke handelsgeest er in dezen werkmans zat, vestigden wij er zijn aandacht op, dat AKKER thans misschien nog wel bereid zou zijn eene vergoeding te geven voor de „verklaring” zijner vrouw — indien hij daarop aandrang. Doch nu antwoordde tot onze groote voldoening de werkmans: „dat zal hem niet veel geven mijnheer, want door Uw bezoek ben ik overtuigd dat ik dit niet kan doen.”

Als dat zoo is, vervolgden we, schrijf dan nog heden aan AKKER dat ge die advertentie niet langer geplaatst wilt hebben en laat Uw vrouw er een briefje bij doen waarin zij verklaart te protesteeren tegen hetgeen haar vier jaren terug met allerlei mooie praatjes en lokmiddelen ten onrechte in den mond is gelegd.

We zullen het bestid doen, mijnheer, en dank voor Uw bezoek!

C. N. G.

Het klooster Santa Paulo te Cartagena bestaat niet.

In verband met de leugens door AKKER verspreid omtrent de samenstelling van zijn Abdijstroop, waarvan men in dit n^o. opnieuw het bewijs kan vinden, wenschen wij er nogmaals de aandacht op te vestigen, dat ook zijn bewering omtrent de herkomst der stroop, bezijden de waarheid is. In het Maandblad van Juni 1904 is het volgende „Ingezonden stuk” opgenomen:

„Cartagena, 20/5 '04.

Aan de Redactie van het Maandblad tegen de Kwakzalverij.

Mijne Heeren!

Van den heer H. J. M. Schoo, arts te Krommenie, ontving ik een schrijven om inlichtingen naar aanleiding van eene annonce, aangaande een middel tegen verkoudheid en bronchitis, genaamd *Abdijsiroop* en afkomstig uit het klooster Santa Paulo te Cartagena. De heer Schoo verzocht mij het antwoord aan U te adresseeren.

In verband hiermede nu kan ik U positief mededeelen, dat een zoodanig klooster hier niet bestaat en ook nooit bestaan heeft. Bovendien heb ik in een boek, dat eene lijst bevat van alle Spaansche conventen, de naam Convent van Santa Paulo te vergeefs gezocht.

Trouwens verwonderde mij dit volstrekt niet, daar ook het overige gedeelte der advertentie mij zeer onwaarschijnlijk voorkomt. Bronchitis is hier iets onbekends, bovendien hebben de Spanjaarden weinig last van verkoudheid. Waarvoor ter wereld zij dus die abdijsiroop noodig zouden hebben, is mij een raadsel. Ze is hier dan ook niet bekend.

Hoogachtend,

Uw Dw. Dr.,
J. C. K.”

BOEKBESCHOUWING.

DE KWAKZALVERSMIDDELEN, hunne inhoud en de gevaren die bij het gebruik dreigen, volgens analyses gedurende 35 jaar gemaakt voor De Vereeniging tegen de kwakzalverij. Bewerkt door den Secretaris-Penningmeester der Vereeniging E. J. ABRAHAMS.

Ofschoon wij, uit den aard der zaak, de bespreking en beoordeeling van dit boek aan anderen moeten overlaten, zij het ons toch geoorloofd, bij het verschijnen van dit belangrijk werk, het bij onze lezers te introducereen.

Een „belangrijk werk” noemden wij het en wij meenen met recht. Wat in de 35 jaar van het bestaan der Vereeniging in het Maandblad is gepubliceerd omtrent de samenstelling van 586 kwakzalversmiddelen — grootendeels het resultaat van de onderzoekingen onzer ijverige medewerkers — is hier bijeengebracht in een vorm, die deze begrijpelijkerwijze droge stof tot een aangename en tevens leerzame lectuur maakt. In 27 groepen — naar gelang van de kwalen waartegen de middelen worden aanbevolen — zijn deze gerangschikt terwijl aan elke groep lezens- en behoudenswaardige waarschuwingen, meer of minder uitvoerig, voorafgaan. Bij elk middel is opgegeven de naam van den onderzoeker, voorzoover die bekend was en het nummer van het Maandblad waarin het resultaat van het onderzoek is medegedeeld.

* De gevaarlijke en vergiftige stoffen zijn in de opgaaf cursief gedrukt.

Bij sommige middelen, waarvan de prijs buitensporig hoog is, is op dien prijs de aandacht gevestigd.

Daar de kwakzalvers de samenstelling van hunne middelen somwijlen wijzigen — voorbeelden daarvan zijn in het boek te vinden — is de laatste opgaaf in het Maandblad gevolgd, waarbij de mogelijkheid blijft bestaan, dat latere onderzoekingen weer een ander resultaat opleveren.

Met de vermelding dat aan het einde van het werk een uitvoerig register is geplaatst, waardoor het zoeken naar elk middel zeer wordt vergemakkelijkt, eindigen wij onze beschouwing maar niet, vóór wij een woord van oprechte hulde gewijfd hebben aan den bewerker voor den reusachtigen arbeid, dien hij op zoo'n uitstekende wijze ten uitvoer heeft gebracht.

De vervulling van zijn wensch aan het slot van de Inleiding: „Moge het werk menige zieke uit de handen des bedriegers houden” zal zeker zijn schoonste belooning zijn.

REDACTIE.

RECHTSZAKEN.

Homoeopaath of homoeophaat?

In ons vorig no. konden wij nog een kort bericht opnemen over de behandeling van de zaak HAVERHOEK, voor het kantongerecht te Utrecht. Door welwillende toezending van het *Utrechtsch Dagblad* (waarvoor wij onzen dank betuigen) zijn wij in staat een uitvoeriger mededeeling te laten volgen:

„De heer R. HAVERHOEK, aan de Moreelse-laan alhier, had sinds eenige tijd aan zijn huis een bordje, met het volgende opschrift: „Homoeopatische apotheek R. Haverhoek, Homoeophaat.” Daar genoemde heer geen geneeskundige bevoegdheid heeft en dus ook niet het recht bezit aan zijn woning een dusdanig opschrift te plaatsen, handelde hij in strijd met art. 3 van de wet van 1 Juni 1867. Op verzoek van den Hoofdinspecteur der volksgezondheid, d. TH. G. DEN HOUTER, te 's-Grovenhage, werd door de Utrechtsche politie proces-verbaal opgemaakt tegen den heer HAVERHOEK, op grond van meergenoemd wetsartikel.

Hedenmorgen werd de zaak door het kantongerecht behandeld. De beklagde was niet verschenen. Uit de voorlezing van het proces-verbaal bleek, dat de heer HAVERHOEK reeds eenige jaren het bijschrift „Homoeophaat” achter zijn naam heeft geplaatst. De heer H. meende echter hiermede geen strafbaar feit te plegen, daar het woord „homoeophaat” niet bestaat en men hem dus niet kon ten laste leggen, dat hij zich een geneeskundigen titel aanmatigt, die hem wettelijk niet toekomt. De heer H. was echter niet ongenegen het naambordje te vervangen door een, waarop alleen vermeld: „Homoeopatische apotheek”.

Drie getuigen werden in deze zaak gehoord. Allereerst de heer O. BELZER, inspecteur van

politie, die het proces-verbaal opmaakte en vervolgens Mej. Dr. C. C. VAN DE GRAFT als getuigdeskundige. Get. verklaarde, dat het woord „homoeophaat” etymologisch geenerlei beteekenis heeft. Het is een woord zonder zin en zonder beteekenis. Bij „Homoeophaat” moet men dus denken aan een opzettelijke verandering of vergissing van het woord „homoeopaath.” Het woord „homoeophaat” kan men dus niet anders opvatten dan in den zin en de beteekenis van „homoeopaath.”

Getuige-deskundige dr. DEN HOUTER had al meermalen het bewuste naambordje opgemerkt doch steeds oppervlakkig, dus zonder de veranderde spelling te zien. De aanleiding, dat getuige zich er mede is gaan bemoeien, was een briefkaart, die get. ontving van een medicus uit Amsterdam.

Een patiënte van dezen dokter tobdde met een wondje aan het been, ter grootte van een kwartje. Ze was onder behandeling gekomen van den heer HAVERHOEK, die haar een potje zalf gaf en haar voorschreef de wond met een carbol-oplossing te wasschen, zonder nader de sterkte dezer oplossing te specificeren. Het resultaat was dat de patiënte na eenigen tijd de hulp van haren huisdokter weer moest inroepen, daar de wonde was gaan zweren en zoo groot was als een handpalm, met ontstekingen in den omtrek.

De Amsterdamsche arts schreef aan dr. DEN HOUTER: „Is daar niets aan te doen?” Getuige heeft toen een nader onderzoek ingesteld en de Utrechtsche politie verzoekt de zaak bij de justitie aanhangig te maken. Getuige vertoonde ook nog een briefkaart, afkomstig van den heer HAVERHOEK, waarop deze zich noemt: „Homoeopaath.” Op verlangen van den kantonrechter verklaarde getuige nog, dat een homoeopaath iemand is, die de geneeskunde uitoefent volgens de homoeopathische methode.

De ambtenaar van het O. M. meende te moeten aannemen, dat beklagde opzettelijk een titel heeft aangenomen, die hem van rechtswege niet toekomt. Bekl. heeft gebruikt het woord „homoeophaat” in plaats van „homoeopaath” en gemeend de wet te kunnen ontduiken. Maar het woord „homoeophaat” heeft geen beteekenis, zoodat er niet anders mee bedoeld kan zijn dan „homoeopaath”, en dezen titel mag de heer HAVERHOEK niet voeren. Beklaagde heeft dus opzettelijk gepoogd het groote publiek, dat niet voldoende ontwikkeld is of niet critisch leest, te misleiden door het in den waan te brengen, dat hij (beklaagde) zou zijn een homoeopatisch geneesheer, en het te laten voorkomen als zou hij zijn een persoon, door wien de homoeopathische geneeswijze wordt toegepast. Spreker meende voor den beklagde een zeer gevoelige straf te moeten vragen en eischte f 200 boete of 40 dagen hechtenis.

De kantonrechter heeft dezen eisch toegewezen.

De veroordeelde heeft, naar het U. D. verneemt, verzet aangeteekend tegen het vonnis van den kantonrechter. Hij wil tot in hoogste instantie zoo noodig doen uitmaken of deze titel die naar zijns inziens, geen geneeskundige aanduidt, omdat het woord eenvoudig geen beteekenis heeft, niettemin slechts door geneeskundigen mag worden gevoerd.

Een der velen.

De kantonrechter te Amsterdam veroordeelde tot een geldboete van f 75.— subsidiair 20 dagen hechtenis, juffrouw A. E. B., die, zonder de bevoegdheid te bezitten tot het uitoefenen der genees- en verloskunde, in een advertentie in „De Amstelgids” had aangekondigd, dat zij geheime ziekten enz. bij ieder gestel volkomen kon genezen. Zij noemde zich in die advertentie mevrouw FUSHERS en gediplomeerd verloskundige.

(N. v. d. D.)

Eilers voor den Hoogen Raad.

Door het Openbaar Ministerie bij den Hoogen Raad is niet-ontvankelijk-verklaring gerequireerd van de verzoeken van H. J. EILERS, om revisie van twee vonnissen der rechtbank te Alkmaar resp. van 20 Mei en 11 Maart 1913, en van drie vonnissen van den kantonrechter resp. te: Den Helder, Medemblik, en Schagen van resp. 6 Maart 6 October en 26 Juni 1913, houdende zijne ver-

oordeeling telkens wegens het, niet toegelaten zijnde tot de uitoefening van een beroep waarvoor de wet toelating vordert, dat beroep buiten noodzaak uitoefenen, eenmaal tevens met aflevering van geneesmiddelen.

Cuitspraak 3 Januari.

(De Telegraaf).

Een tering-genezer.

JELKE BOONSTRA, handelsreiziger te Groningen is in hooger beroep gekomen tegen een vonnis van het kantongerecht te Appingedam, waarbij beklagde veroordeeld werd tot twee maanden.

(In de Maandbladen van Augustus en December 1913 en van April 1914 hebben wij reeds verschillende veroordeelingen van B. vermeld. Red. Mbl.)

In Januari j.l. heeft beklagde aan A. P. SANDERS lijdende aan tuberculose, te Farmsum, medicijnen gezonden. Getuige zegt dat hij beklagde geschreven heeft om hem onder zijn behandeling te nemen. Beklaagde is herhaaldelijk bij hem geweest, en heeft hem aan de tong en oogen onderzocht. Ook heeft bekl. gezegd, dat hij SANDERS wel genezen zou.

Beklaagde heeft voor het eerste bezoek f 15 gevraagd. Voor de medicijnen moest getuige f 5.30 per maand betalen. Den laatsten tijd 16 maanden lang zegt beklagde heb ik de medicijnen gratis geleverd, omdat SANDERS die niet kon betalen.

Beklaagde zegt, dat de medicijnen welke hij aan SANDERS voorschreef in iedere apotheek te verkrijgen waren. Den naam wilde hij niet zeggen.

Beklaagde is van meening, dat hij niet strafbaar is.

De officier verklaart dat hij als kantonrechter te Alkmaar met succes gestreden heeft, tegen den kwakzalver EILERS. Deze zaak doet spr. hieraan denken. Beklaagde is een kwakzalver en ook een gevaarlijk oplichter. Dit durft spr. zeggen omdat hij een boekje van beklagde zal open doen. Het feit waarvoor hij thans terecht staat acht spr. wettig en overtuigend bewezen.

Beklaagde is een doortrapte kwakzalver. Nadat hij reeds herhaaldelijk is veroordeeld gaat hij toch voort met de goedgelovige menschen waardeeloze prullen voor medicijnen in de handen te drukken. Spr. wil thans eens ruchtbaarheid aan deze zaak geven, opdat de menschen voortaan niet meer zoo licht geloof slaan aan dusdanige kwakzalvers.

Spr. vraagt vernietiging van het vonnis van het kantongerecht te Appingedam en eischt een hechtenisstraf van 2 maanden.

(Groninger Dagblad).

UIT DE PERS.

Een wonderdokter.

Men meldt uit Buggenum aan de *Limburger Koerier*:

Dezer dagen viel onze gemeente de twijfelachtige eer te beurt te worden bezocht door een heerschap, dat onder alle omstandigheden raad wist voor de lijdende menschheid; een wonderdokter: of te wel kwakzalver, bij wiens alles omvattende werkingsfeer de prestaties van een Sequah eertijds slechts kinderspel waren. Onze esculaap wist nu letterlijk raad voor alles en nog wat. En dat de man zijne informaties goed genomen had bleek uit de nauwkeurige kennis van de huisgezinnen, waar een min of meer ernstige zieke was. De bedrieger trad met een groote dosis brutaliteit op en gaf zich de allures van een huisdokter bij uitnemendheid. Hij kwam binnen, gaf de lui de hand, nam plaats, informeerde naar den patient, van wiens toestand hij dikwijls zeer juist bleek ingelicht te zijn, trok zijn diagnose, waarvan onze eerbare medici versteld zouden gestaan hebben, kortom, gevoelde zich geheel en al thuis en deed alsof het een gewoon doktersvisite gold. De voerman S., die een kar over zijn been kreeg en onder doktersbehandeling is, ontving ook een bezoek. Deze liet gemoedelijk een half uur met zich sollen en liet den kerel zijn potjeslatijn uitkramen. „Hannes”, een gewiekste vent, wou wel eens zien hoever de brutaliteit van het heerschap ging. Na allerlei spreuken en gebeden, die de patient voor de aardigheid

zich getroostte om mee na te zeggen, na verschillende kruistekens over het been en allerlei hocuspocus, na dien heelen poespas, kwam de aap uit den mouw: 6 g'd. s.v.p. mijnheer! Na veel omhaal van woorden en zelfs met bedreigingen, met een radheid van tong een betere zaak waardig, zou hij genoegen nemen met 3 gld., de rest bij de volgende visite te betalen, onder garantie van eene volkomen genezing, natuurlijk! Maar nu was het onzen Hannes eindelijk lang genoeg en zonder veel pourparlers werd de bedrieger te kennen gegeven onmiddellijk te vertrekken of.....

Het scheen, dat de man bijzonder vlug van begrip was en gaarne verkoos op eigen gelegenheid de buitenlucht op te zoeken; althans, eenige oogenblikken later stond hij brommende op straat en probeerde zijn geluk bij een volgenden patiënt, met hetzelfde negatieve resultaat.

Hoe dom-brutaal zulke „weldoeners der menscheit” speculeeren op de lichtgeloovigheid van onnoozele lieden, bleek bij zijn bezoek aan iemand, die aan asthma lijdt. Hij deed den man zijn kous uittrekken en beluisterde de inwendige organen — schrik niet, lezer..... aan den grooten teen! Dit was den man, die van anatomie wel niet meer weet dan een poes van het zevengesternte, toch te machtig en ook hier kon de brutale bedrieger met nul op het rekest vertrekken. Toch kreeg men den pseudo-dokter op meerdere plaatsen met moeite de deur uit. Wij achten evenwel onze dorpsgenooten nuchter genoeg om aan te nemen dat de man nergens geslaagd is in zijn afzetterij.

Men zij echter gewaarschuwd voor zulke wonderdokters, die maar al te vaak domme, bijgeloovige lieden de dupe doen worden van hun onfrisch bedrijf.

Akker's Abdijstroop.

Akkers Abdijstroop komt er in Duitschland bij analyse niet beter af dan in Nederland. C. MANNICH en B. KATHER deelen in de *Apotheker Zeitung* van 16 October 1915 over dit middel het volgende mede: Onder den naam „AKKER'S Abdijstroop” wordt door den fabrikant L. J. AKKER te Rotterdam een „beproefd middel tegen asthma en andere borst- en longziekten” in den handel gebracht, dat volgens mededeeling op de verpakking uit de volgende bestanddeelen is samengesteld: 20 K.g. Mexicaansche honig, 48 kg. suiker, 400 g. notenbladenextract, 200 g. „salmiaksteen”, 550 g. gerstestroop (tienvoudige sterkte), 150 g. extract van Spaansch sap, opgelost in 200 g. gedestilleerd water, dat 5 g. geest van salmiak bevat. Na toevoeging van 92 l. venkelwater wordt gedurende 6 uur gekookt, en na afkoeling onder voortdurend roeren 3 l. spiritus van 96 pCt. toegevoegd, waarin te voren zijn opgelost 201 g. salicylzuur, 150 g. acetylsalicylzuur, 18 g. van een mengsel van Ceylonsche en Chineesche kaneelolie (1 deel op 10 deelen), 45 g. van een mengsel, van gelijke deelen citroen- en venkelolie, 300 g. anijsdruppels en 3 g. vanillinum (pur.) Na zorgvuldig filtreren moet de vloeistof op een donkere en koude plaats bewaard worden (*).

Bij onderzoek bleek de flesch met abdijstroop een troebele, bruine, stroopachtige, naar venkel riekende en smakende vloeistof te bevatten, die zuur reageerde en waarin zich een geringe hoeveelheid had afgezet.

Na verdunnen met de tweevoudige hoeveelheid water bedroeg het s.g. 1.060; 100g. stroop bevatten dus ongeveer 44 g. suiker.

*) Een dergelijk voorschrift hebben wij reeds in het Maandblad van Mei 1914 opgenomen, ontleend aan een advertentie van Akker in het *Bürgerblatt*, een te Emmenik verschijnend blaadje. In het product, in Nederland verkocht, hebben wij, bij vorige onderzoekingen, geen salmiak aangetroffen; anders komt het resultaat der analyse geheel overeen met hetgeen wij al herhaalde malen vermeld hebben. Een nieuw onderzoek naar salmiak, ingesteld door mej. FRANCINA SWART en den heer C. BLOMBERG, heeft thans de aanwezigheid van geringe hoeveelheden van deze stof aangetoond, maar door dit onderzoek tevens vastgesteld, dat de verkoop in 't klein slechts mag geschieden door apothekers en door geneeskundigen bevoegd tot het afleveren van geneesmiddelen. Daar wij niet willen aannemen, dat deze er zich toe zouden leenen een kwakzalvers-product als Abdijstroop te verkoopen, zoo zal het, bij strenge toepassing van de wet, vrijwel onmogelijk zijn Akker's kwakzalverij hier te lande aan den man te brengen. Immers, iedere verkoop van Abdijstroop in 't klein, door anderen dan apothekers en geneeskundigen, is een overtreding van art. 30 van de wet, regelende de uitoefening der artseneijbereidkunst.

(RED. MBL.)

Ter bepaling van de droogrest werd de stroop met uitgegloeid puimsteen vermengd en bij 110° gedroogd. Het gewichtsverlies bedroeg 57.3 %.

De resorcine-zoutzuur-reactie van FIEBE op kunsthonig viel positief uit. De gloei-rest bedroeg slechts 0,1 pCt. Ammoniak en zoutzuur konden duidelijk worden aangetoond. Ter neutralisatie van de hoeveelheid ammoniak, die uit 50 g. stroop, na toevoeging van natriumloog werd afgedestilleerd, was 0,9 c.m.³. normaal zwavelzuur benodigd, hetgeen, op chloorammonium omgerekend, met 0,096 g. NH₄Cl op 100g stroop overeenkomt.

50 g. stroop werden volgens de methode van STAS-OTTO uitgeschud, waarbij alleen salicylzuur (0,095g.) kon worden aangetoond. Het smeltpunt daarvan kwam met dat van zuiver salicylzuur overeen (157°); wanneer werkelijk acetylsalicylzuur aan het preparaat toegevoegd was geworden, was het dus reeds ontleed in azijnzuur en salicylzuur. Verder bevat de stroop wat alcohol.

Volgens deze analyse bestaat dit universeele middel tegen de meest uiteenlopende longaandoeningen uit een stroop, die 44 pCt. suiker bevat, en geconserveerd is met salicylzuur, dat er voor 0,2 pCt. in voorkomt. Verder bevat de stroop 0,1 pCt. salmiak en een weinig anijsolie en andere aromata.

(Pharm. Weekbl.)

Patent geneesmiddelen in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika.

In een der laatste vergaderingen van de American Pharmaceutical Association te San-Francisco heeft Professor JAMES H. BEAL, Voorzitter van de Commissie voor Patent-geneesmiddelen een rapport uitgebracht, waarin verschillende aanwijzingen worden gegeven ten opzichte van de eischen, waaraan een patentgeneesmiddel moet beantwoorden, wil het zonder gevaar direct aan het publiek kunnen worden verkocht.

Eenige van deze eischen zijn de volgende:

(1). Het geneesmiddel moet duidelijk het kenmerk dragen, dat het een patent-geneesmiddel is en het publiek moet niet in den waan worden gebracht, dat het een enkelvoudige chemische stof of een drogerij is, die ook in kleine hoeveelheden en zonder speciale verpakking in den handverkoop verkrijgbaar zijn.

(2). Het preparaat moet voor het publiek verkrijgbaar worden gesteld bij zijn gewone leveranciers van geneesmiddelen zoowel groot- als kleinhandelaren en zoo mede onderworpen zijn aan de inspectie door ambtenaren, belast met het toezicht op de naleving der wetten voor den verkoop van geneesmiddelen.

(3). Indien het preparaat alcohol bevat, moet er zorg voor worden gedragen, dat het alcoholgehalte niet hooger is dan strikt noodzakelijk is, om de werkzame bestanddeelen in oplossing te houden, of om het preparaat tegen bederf te vrijwaren. Tevens moet worden voorkomen, dat het preparaat als bron van alcohol als genotmiddel wordt gekocht.

(4). Indien het preparaat tot inwendig gebruik kan worden aangewend, (hetzij als zoodanig bedoeld of niet), mag het noch cocaïne noch opium of alkaloiden of afgeleiden daarvan bevatten in grootere dosis dan is aangegeven in de desbetreffende bepalingen van de Harrison-wet, en ook andere drogerijen mogen er niet in zoodanige hoeveelheid in voorkomen dat zij tot verslaving aanleiding zouden kunnen geven of zouden kunnen worden gebruikt, om te voldoen aan een reeds bestaande zucht naar verslavingsmiddelen.

(5). Geneesmiddelen voor kinderen mogen onder geen omstandigheid ook maar de geringste hoeveelheid cocaïne, opium of opium-alkaloiden of afgeleiden daarvan bevatten.

(6). Het preparaat mag geen gevaar voor leven of gezondheid opleveren, wanneer het gebruikt wordt volgens bijgevoegde aanwijzing; wanneer verkeerd toegepast of overmatig gebruik nadeelige gevolgen met zich kan brengen, moet hiertegen uitdrukkelijk in de bijgevoegde gebruiksaanwijzing of op het verpakkingsmateriaal worden gewezen.

(7). Het preparaat mag niet in den handel worden gebracht voor misdadige, immoreele of onwettige doeleinden, noch als zoodanig direct

of indirect worden aanbevolen in advertenties of op andere wijze.

(8). Het preparaat mag niet worden aanbevolen als geneesmiddel tegen ziekten, die algemeen erkend worden als niet te genezen alleen door toediening van geneesmiddelen of als middel tegen besmettelijke ziekten, voor de behandeling waarvan toezicht van een bevoegd geneeskundige beslist noodzakelijk is.

(9). Advertenties, circulaire en dergelijke aanprijzingen, die niet gelijktijdig met het preparaat zelf in handen van het publiek geraken, mogen, voor zoover het mededeelingen betreft, omtrent oorsprong, samenstelling, aard of geneeskrachtige werking van het middel, niet afwijken van het geen daaromtrent op het verpakkingsmateriaal, etiket of de bij het geneesmiddel gevoegde literatuur is aangegeven.

(Chemist and Druggist, 4 December 1915, door Pharm. Weekbl.).

CORRESPONDENTIE

J. H. L. D. te G. Het onderzoek van *Afluenza* heeft geen positief resultaat opgeleverd.

J. F., te B. Het middel is nog in onderzoek; misschien in het volgend No. meer hierover. De verkooper is reeds veroordeeld wegens onbevoegde uitoefening der geneeskunst, zooals in het u gezondens Maandblad is vermeld. Voor nadere mededeeling van den uitslag van de door u gedane stappen houden wij ons beleefd aanbevolen.

H. V., te L. Het gezonden brouwsel is een aftreksel van de een of andere kruiden, welke was niet uit te maken. Het onderzoek van dergelijke aftreksels voert meestal tot geen zeker resultaat. *Kolokwint* of andere drastica konden niet worden aangetoond.

Dr. W. J. A. te O. De pillen worden onderzocht.

Dr. H. B. te H. In 't volgend nummer.

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

PASTILLES PONCELET. Nog steeds worden deze Pastilles, als een onfeilbaar middel tegen tal van kwalen aanbevolen. Onder meer wordt er van gezegd: „Zij bezitten al de voordeelen der andere hoestmiddelen zonder een enkel hunner inconvenienten te hebben”.

Laat ons eens nagaan of dit waar is. De pastilles bestaan volgens opgave in sommige advertenties uit *teer*, *chloorzure potasch*, *ipecacuanha* en *zoethout*, terwijl in enkele vroegere advertenties *codeïne* in de samenstelling was opgenomen en in andere niet.

Het onderzoek van onze leden, de heeren J. C. v. D. HARST J. Jz. en H. SUTSEMA, heeft inderdaad aangetoond de aanwezigheid van *chloorzure potasch* en *ipecacuanha*, terwijl er veel waarschijnlijkheid — doch geen zekerheid — was voor het voorhanden zijn van *codeïne*.

Wanneer wij deze laatste stof, een sterk yergif, nu zelfs buiten bespreking laten, dan zijn nog de twee andere stoffen, die trouwens zeer oude, bekende geneesmiddelen zijn, geenszins als zoo onschadelijk te beschouwen, dat het geregeld gebruik daarvan aan iedereen kan worden aanbevolen. En dan nog wel ook aan kinderen.

Integendeel: een geregeld gebruik van *ipecacuanha* — een sterk braakmiddel — kan voor sommige lijdens — en juist o. a. voor die lijdens aan wie PONCELET hulp belooft), zelfs al is de hoeveelheid zeer gering, *hoogst ernstige gevolgen na zich sleepen*, en ook de chloorzure potasch mag slechts met groote voorzichtigheid inwendig worden gebruikt. Reeds dikwijls heeft het onoordeelkundig innemen van deze laatste stof den dood veroorzaakt.

Tegenover al deze nadelen bieden de Pastilles Poncelet geen enkel voordeel. Toegegeven dat de bestanddeelen daarvan enkele malen inderdaad heilzaam kunnen werken bij sommige gevallen van verkoudheid, keelpijn of zoo iets, dan kan men die bestanddeelen, in elke gewenschte hoeveelheid, evengoed bij ieder apotheker hier te lande krijgen, en zeker niet duurder.

Haarlemmerolie. Dit is een van de weinige oorspronkelijk Nederlandsche geheimmiddelen en dagteekent reeds van het jaar 1698. Het heet voor allerlei zoowel uit- als inwendige kwalen genezing aan te brengen. „Dit medicament” — zoo leest men o. a. in de gebruiksaanwijzing — „is een wonder voor de goedwilligen en de genade des Allerhoogsten heeft zich daarin wonderbaarlijk geopenbaard.” In werkelijkheid is de bedoelde olie de stof, die in de apotheken onder den latijnschen naam *balsamum sulfuris terebinthinatum* voorkomt en bestaat uit lijnolie en terpentijnolie waarin zwavel is opgelost. De geneeskundigen zijn overtuigd van de weinig goede uitwerking van het praeparaat en schrijven het hoogst zelden, en dan altijd in geringe hoeveelheden voor. Men wachte zich het in eenigszins groote hoeveelheid te nemen; de schadelijke gevolgen van het gebruik zijn reeds meermalen met volkomen zekerheid aangetoond.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te *Amsterdam*, VOORZITTER; MR. J. L. F. BÖHTLINGK, Substituut Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te *Rotterdam*; MR. A. A. CNOPIUS, Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te *Winschoten*; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te *Leiden*; DS. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te *Winterswijk*; C. NANNES GORTER, Journalist te *Alkmaar*; P. KEG Cz., Oud-Postdirecteur te *Middelburg*; MR. A. LIND, Advocaat te *Amsterdam*; Mej. J. C. RESSING te *Delden*; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te *Amsterdam*; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te *'s-Hertogenbosch*; E. J. ABRAHAMS, Arts te *Amsterdam*, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis-verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, AMSTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNÉ'S bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, KEIZERSGRACHT 239, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar f 1.25

INHOUD.

Vereeniging tegen de kwakzalverij: Mededeelingen van het Bestuur.

Berichten: Lezing over kwakzalverij. — Bestrijding der kwakzalverij in Duitschland.

Mededeelingen van verschillenden aard: Curanda. — Weer iets over Akker. — Koninklijk goedgekeurd.

Ingezonden: Een populair geneeskundig blad. — Pastilles Poncelet.

Uit de pers: Uit het Twentsch Zondagsblad.

Rechtszaken: De verzoeken van Eilers om revisie door den Hoogen Raad niet ontvankelijk verklaard. — Een gevaarlijke kwakzalver. — Een clairvoyante. — De bleeker-wonderdokter.

Correspondentie.

BERICHTEN.

L zing over Kwakzalverij. Rijssen, 10 Jan. Vrijdagavond trad in het hotel De Kroon de heer ABRAHAMS arts te Amsterdam en Secretaris der Vereeniging ter bestrijding der Kwakzalverij voor de leden van het Groene Kruis als spreker op met het onderwerp: De Kwakzalverij. Er was zooveel belangstelling dat voor de de opening der vergadering de jongelieden beneden 18 jaar verwijderd moesten worden, ten einde ouderen een plaats te bezorgen.

Nadat de Voorzitter, de heer H. H. KORTEBOS, de vergadering met een woord van welkom geopend had, gaf hij het woord aan den Spreker.

Op een zeer onderhoudende wijze liet deze de kwakzalvers van vroeger en ook die van den tegenwoordigen tijd de revue passeeren. Hij stelde helder in het licht hoe het „Mundus vult decipi!“ of de mensch wil bedrogen worden, het devies is van alle kwakzalvers.

Nu moge het waar zijn, dat men zich niet meer op zoo grove wijze bij den neus laat nemen als b.v. een 300 jaar geleden, heel veel wijzer zijn de menschen toch nog niet geworden.

Te betreuren is het zeker, dat zelfs zij, die het geld zooveel beter kunnen gebruiken, met goud de zakken der kwakzalvers spekken, het groote gevaar schuilt er echter in, dat zooveel menschenlevens verloren gaan, doordat men kwakzalversmiddelen gebruikt en in 't geheel niet of te laat de hulp van een geneesheer inroep. Genezen soms menschen van een ziekte bij het gebruik van kwakzalversmiddelen dan zouden zij, zooals Spr. door tal van voorbeelden uit zijn praktijk aantoonde, zonder die middelen ook genezen zijn. Het gevolg is echter een groot gevaar voor de menschheid, de propaganda n.l. die tengevolge dier gevallen gemaakt wordt en andere patiënten, wier ongesteldheid van gansch anderen aard is, tot het gebruik dier zelfde middelen doet besluiten, helaas dikwijls met doodelijk gevolg. Uit de tal van voorbeelden welke spr. mededeelde, stippen we slechts het volgende aan.

Spr. wilde eens een der bekendste urinekijkers op den proef stellen. Hij vulde een fleschje met water uit de Amsterdamssche waterleiding en deed er een kleurseltje in en iets uit de Apotheek door. Hij zond dit fleschje ter onderzoek op en kreeg bericht dat de patiënt aan verslaving van het ruggemerg leed. „Nu kende ik“ zei Spr. „voor mijn geld tenminste de ziekte van de Amsterdamsche waterleiding.“

Toen Spr. zijn reede geëindigd had, vertoonde de heer GEESINK uit Zwolle een reeks mooie en zeer scherpe lichtbeelden, alle betrekking hebbende op de kwakzalverij. De heer ABRAHAMS gaf hierbij de noodige explicatie en we leerden er uit, dat zelfs onze groote schilders uit de 17e eeuw het bedrijf der kwakzalvers reeds aan den kaak hebben gesteld.

De heer KORTEBOS dankte tenslotte den Spr. voor zijn leerzame rede en sprak de hoop uit, dat diens woorden vruchten mochten dragen en de toehoorders in het belang der menschheid propagandisten mochten worden ter bestrijding der Kwakzalverij.

Bestrijding der kwakzalverij in Duitschland. Onder de militaire maatregelen tegen de kwakzalverij, die in de verschillende „Generalcommando's“ zijn uitgevaardigd, zijn die in *Wurtemberg* wel het meest doortastend.

Verboden is: 1. Het adverteeren van lieden, die zonder artsdiploma hun hulp aanbieden ter behandeling van zieken. Tand-technici zijn hiervan uitgezonderd. 2. Het adverteeren of aanprijzen van middelen ter voorkoming of afbreking der zwangerschap of tegen „stoorissen“ der menstruatie. 3. Het in de pers (behalve de geneeskundige en pharmaceutische) aankondigen of aanprijzen van middelen, toestellen of andere voorwerpen tot behandeling of verpleging van zieken, tenzij met toestemming van het Medezinaal-kollegium. Van deze toestemming mag in de aankondiging geen melding worden gemaakt.

Lieden die het diploma van arts niet bezitten, mogen geen zieken behandelen zonder hen zelf te hebben waargenomen: zij mogen besmettelijke en geslachtsziekten, ook kanker, niet behandelen, geen gebruik maken van mystieke behandelingsmethoden, hypnose of van verdoovende middelen, wier werking zich niet bepaalt tot de plaats van aanwending. Inspuitingen mogen zulke personen niet verrichten, behalve met die verdoovende middelen, waarvan de toepassing hun is toegestaan. (T. v. G.)

Tot juist begrip van deze laatste bepalingen, die in onze Nederlandsche ooren vreemd zullen klinken, brengen wij in herinnering dat in Duitschland, voor het uitoefenen der geneeskunde, geen arts-diploma vereischt wordt.

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Curanda.

Reeds vroeger is door ons medegedeeld (o. a. in het Maandblad van Juli 1915) dat zich te *Berg en Dal* een zich noemende Dr. BERGSMAN gevestigd heeft, die beweert in Amerika een diploma als geneeskundige te hebben verworven en vandaar te hebben meegebracht een onfeilbaar middel tegen tering. Deze bewering heeft niet kunnen voorkomen, dat hij door den kantonrechter te *Druuten*, wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst, is veroordeeld tot een geldboete van f 80 subs. 40 dagen hechtenis.

Het onfeilbaar middel draagt tot opschrift: „Curanda. Unico medicamento para o Tuberculose do Ilismo. Senhor Dr. CARLOS OLIVEIRA Santa Anna de Boa Vista.“

Pogingen onzerzijds aangewend om, met behulp van onze medewerkers, iets omtrent de samenstelling van het middel te weten te komen, faalden. Vermoedelijk had men hier te doen met een spiritueus aftreksel van een of ander, misschien onbekend plantendeel en dan leidt het onderzoek meestal tot geen resultaat. Door bemiddeling van ons Bestuurslid Dr. G. ROMIJN, werd

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

BERICHT.

Ons boek: De Kwakzalversmiddelen, hunne samenstelling en de gevaren die bij het gebruik dreigen, is thans ook voor NIET LEDEN verkrijgbaar uitsluitend na toezending van f 1.05 aan ondergeteekende. Gratis-exemplaren worden van dit werk niet verstrekt

De Secretaris-Penningmeester,
E. J. ABRAHAMS.

Aan leden en abonné's.

Met dit no. worden de postwissels verzonden voor contributie en abonnementsgelden. Willen leden en abonné's het ons wat gemakkelijk maken en deze formulieren snel invullen en opzenden en vooral niet vergeten den naam van afzender bij te voegen?

De secretaris Penningmeester,
E. J. ABRAHAMS.

Verzoek om inlichtingen.

Ondergeteekende ontving een postwissel ad 65 cent uit Enschede en Nijmegen, zonder vermelding van den naam des afzenders. Gaarne ontvangt hij nader bericht ten einde het boek te kunnen opzenden.

De secretaris Penningm.
E. J. ABRAHAMS.

Als nieuwe leden zijn toegetreden de heeren:

M. A. VAN BOUWDIJK, arts te *Utrecht*;
R. I. VAN GELDER, arts te *Breukelen*;
Dr. J. W. A. GEWIN, arts te *Delden*;
R. J. HARRNSTEIN, te *Amsterdam*;
J. A. WIJSENBEK, arts te *Utrecht*;
Het Groene Kruis, te *Gasselternijvee*;
Het Witte Kruis, te *den Helder*.

de hulp ingeroepen van den heer Directeur van het Centraal Laboratorium. ten behoeve van het Staatstoezicht op de Volksgezondheid en deze was zoo welwillend een nieuw onderzoek in te stellen. Wij laten zijn rapport hier volgen, onder opmerking dat, ofschoon ook door dit rapport de samenstelling van het middel een raadsel blijft, er daaruit intusschen blijkt (wat ook bij vroegere onderzoekingen was opgemerkt), dat bekende, geneeskrachtig werkende stoffen niet werden aangetroffen. Het rapport luidt:

„Het fleschje (35 c.m.³) bevatte een lichtbruine, vrij heldere vloeistof, bestaande uit een spiritueus plantenextract. In het bezinksel konden geen kenmerkende plantendeelen worden teruggevonden: het extract was vrij van alkaloïden en zware metaalverbindingen en gaf eene zwakke reactie op looizuur. In de asch werden kalium, natrium, magnesium, calcium, sulfaten, chloriden en sporen van fosfaten aangetoond.”

Weer iets over Akker.

De *N. Rott. Ct.* van 10 Januari j.l. bevatte de volgende advertentie met vette letter:

„Op den 7den Jan. 1916 werd ter griffie van de Arrondissements-Rechtbank te Rotterdam gedeponereerd een acte, bevattende de gewijzigde voorwaarden, waarop door de Handelsvennootschap onder de firma L. I. AKKER gevestigd te Rotterdam, hare specialiteitsartikelen:

Abdijsiroop, Kloosterbalsem, Abdijpillen en Abdijtabletten worden verkocht.”

Wij hebben de acte niet gelezen, 't was ons geheel onverschillig op welke „voorwaarden” de kwakzalverijen van Akker worden verkocht. Den verkoop op vroegere of op „gewijzigde” voorwaarden blijven wij als een gevaar voor de samenleving beschouwen, getuige o. a. de waarschuwing tegen zijn hoofdproduct, door ons reeds voor eenige jaren verspreid en die wij hier nog eens laten volgen:

Waarschuwing tegen „De Abdijsiroop”, zoogenaamd uit het klooster Sancta Paulo te Carthagena van AKKER te Rotterdam.

Een Klooster Sancta Paulo te Carthagena bestaat niet.

Het is *gephantaseerd* door L. J. Akker en de fabriek van de Abdijstroop staat in de Alkemadestraat te Rotterdam.

De leugen van de Abdij heeft ongetwijfeld ten doel een zekeren invloed uit te oefenen op de geloovige menigte. Schandelijk! Niet waar?

De Abdijstroop, aanbevolen als „het enig tot dusverre bekende afdoend middel tegen *Borst- en Longaandoeningen, Engelsche ziekte, Asthma, Kinkhoest, verouderde en hardnekkige verkoudheden enz. enz.*”, bestaat uit *niets anders dan aardappelstroop*, lichtbruin gekleurd en riekende naar kaneel, waarbij een beetje *salicylzuur* (en *Salmiak*, zooals later bleek) is gevoegd *een mengsel tje dat onmogelijk datgene kan doen, wat Akker ervan belooft.*

De suiker van de aardappelstroop zal misschien bij het hoesten eenige tijdelijke verzachting aanbrengen, maar meer is van het vocht niet te verwachten. Ja, nog iets; het salicylzuur kan, zelfs in geringe hoeveelheden, oorzaak van schadelijke nevenwerking zijn.

Aan al die mooie beloften in de advertenties enz. ligt *leugen* ten grondslag. Brutaal! Niet waar?

In advertenties van lateren tijd zegt AKKER, dat zijn stroopje de eigenschap bezit „*pleuris in korten tijd te genezen*” en een andermaal geeft hij, als aanbeveling voor zijn nietswaardig middel aan: „*Voorkomt de tering*”.

Onder al de leugens, die AKKER in zijn bijna dagelijks verschijnende kwakzalvers-annonces verkondigt, zijn *de hier aangehaalde wel de gevaarlijkste*. Ieder, lijdende aan een van de opgenoemde ernstige ziekten, die deze schandelijke onwaarheden leest, daaraan geloof hecht en daar naar handelt, *stelt zijn leven en gezondheid in de waagschaal*. Hij zal den juisten tijd voor doelmatige hulp laten voorbijgaan en daardoor *het slachtoffer worden van de gewetenlooze verklaringen van een kwakzalver*, die met voorbedachten rade leugens verspreidt, met het doel om koopers voor zijn prulproduct te lokken. Misdadig! Niet waar?

De Attesten die bijna bij elke advertentie van Akker met of zonder portret, voorkomen, zijn *grootendeels of zeer overdreven of onwaar*.

Opzettelijk, van wege de Vereeniging tegen de Kwakzalverij ingestelde *onderzoekingen, hebben dit klaarblijkelijk aangetoond*. Verachtelijk! Niet waar?

Koninklijk goedgekeurd.

Om de goedkeuring te verkrijgen op de statuten van deze of gene vereeniging behoeven deze slechts te voldoen aan den eisch, dat zij niets bevatten, dat strijdig is tegen de goede zeden en het algemeen belang. Een goedkeuring van het *streven* der vereeniging ligt daarin geenszins opgesloten.

Toch maken de kwakzalvers ook van zoo'n goedkeuring reclame voor hun zaakje. „Koninklijk goedgekeurd” of „goedgekeurd bij Kon. besluit” wordt door velen hunner overal bijgehaald waar zij er maar kans toe zien.

En soms slaat zoo'n reclame werkelijk in, zooals blijkt uit de volgende, onvervalscht Amsterdamsche ontboezeming, die door een medicus uit den mond van een zijner patiënten is opgetekend:

„Wat die dokters nou weer legge te klessen!

Nou weer auffer die juffrou AUMES.

En d'er medicyne binne deur de Kauningin zelvrs goedgekeurd!

Lees uwes 't maar zelvrs”.

En zij haalde een reclame-biljet voor den dag van de Maatschappij „Spiraea” te Watergraafmeer, waarheen, zooals blijkt uit ons no. van December 1915, de zieken worden verwezen door Mej. Ooms, op welk biljet te lezen stond: „*Goedgekeurd bij Kon. besluit van 21 Nov. 1913*”.

INGEZONDEN.

Aan de Redactie
Maandblad tegen Kwakzalverij
Amsterdam.

Wel Ed. Heer!

Ik ontving bijgaand te nummer van een nieuw tijdschrift „populair geneeskundig blad voor het huisgezin”; zonder nu in beoordeelingen te treden omtrent de praktische waarde van dit blad, zou ik uw meening gaarne eens vernemen omtrent de door mij met blauw aangedruide advertentiën. Ik betwijfel sterk of deze middelen wel aanbevelenswaardig zijn zonder speciaal medisch voorschrift.

Hoogachtend U. Ed. w. L. H. OPDAM.

Vóór wij de vragen van den geachten Inzender, die in zijn blad „*De Alkmaarder*” steeds toont aan onze zijde te staan, beantwoorden, wenschen wij hem onzen dank te betuigen voor de toezending van het blad, van welks bestaan wij op die wijze kennis kregen.

Wij zagen dan dat *De Gezondheid, Populair Geneeskundig Blad voor het Huisgezin* tweemaal per maand verschijnt onder redactie van den heer J. NORD, arts te Utrecht en uitgegeven wordt door den heer JOHANNES MORKS te 's Gravenhage en dat het doel van het nieuwe blad aldus wordt omschreven:

Het blad zal door vele wenken, raadgevingen en voorschriften trachten den arbeid van den huisarts te steunen en door beschrijvingen van ziekten en gebreken, derzelve oorzaken en gevolgen, de leden van het gezin behoeden voor de noodlottige gevolgen van te laat of verkeerd ingeroepen hulp, medewerken tot het intijds doen nemen van voorbehoedende maatregelen en kennis verspreiden omtrent het hoe en waarom van tal van verkeerde handelingen of verkeerd toegepaste middelen, in het belang van ieders gezondheid persoonlijk en van de volksgezondheid in het algemeen.

En lettende op dit doel, komen wij thans tot een beantwoording van de vraag van den geachten Inzender. De advertenties, waarop hij het oog heeft, betreffen de volgende zaken:

Granuline, aangekondigd tegen *tuberculose*.

Arseen-bijferrol. Beproefde krachtige werking bij Neurasthenie en tal van andere ziekten.

Bioglobine. Onovertreffbaar versterkingsmiddel bij zwakte, bloedarmoede enz.

Wittenberg's Kinawijn. Eetlust opwekkend, koortsverend.

Pijnlijke klouen. barsten, gesprongen en ruwe huid, winterhanden, wintervoeten genezen verrassend snel door 't gebruik van Purol.

Ruime keuze in apparaten voor verschillende graden van doofheid.

Waar de Inzender nu zegt: „Ik betwijfel sterk of deze middelen wel aanbevelenswaardig zijn zonder speciaal medisch voorschrift”, zijn wij het geheel met hem eens.

Wij gaan zelfs verder en beschouwen het opnemen van deze annonces, al is het ook in het advertentie-gedeelte, als gevaarlijk, zeker ook in een blad dat ook een rubriek „*kwakzalverij*” onder de te behandelen onderwerpen heeft opgenomen.

Gevaarlijk, omdat in een *populair blad*, dat onder de oogen komt ook van hen, die niet tot oordeelen over geneeskundige onderwerpen bevoegd zijn, ook de advertentiekolom geraadpleegd zal worden door personen, die naar medische hulp uitzien en die gaarne, ook zonder geneeskundig advies, zullen grijpen naar de middelen in hun blad aangekondigd.

Of de arbeid van den huisarts gesteund wordt door den lezers dergelijke advertenties voor te leggen, wagen wij te betwijfelen.

RED.

Pastilles Poncelet.

Geachte Redactie,

Toevallig las ik in Uw maandblad, dat ik — hoewel ik er niet op geabonneerd ben — nog al eens in handen krijg, iets over „Poncelet Pastilles”.

Toen schoot mij iets te binnen, dat U misschien belang in kan boezemen.

Eenigen tijd geleden bezocht ik met een mijner kennissen een dame. Deze dame klaagde over haar verkoudheid. Mijn vriend bood haar voor de aardigheid een Poncelet pastille aan, die zij, hoewel ze er niet veel vertrouwen in had, opat.

Na ongeveer een half uur, werd zij zeer onwel, klaagde over duizeligheid, had neiging tot braken, en voelde zich loom en dof in haar hoofd. De rest van den dag bracht zij in bed door. Den volgenden dag was zij weer geheel opgeknapt.

Aangezien mijn vriend nu verklaarde, dat hij na 't gebruik van ettelijke Poncelet-pastilles ook wel eens suf was, bracht ik een en ander met elkaar in verband. Zou het ook mogelijk zijn, dat, daargelaten dat genoemde dame zeer gevoelig was, er een abnormaal groote dosis van de een of andere gevaarlijke stof in deze pastilles zit?

Met beleefde groeten, hoogachtend
E. L. D.

In de pastilles Poncelet is aangetoond de aanwezigheid van *Chloorzure potasch* en *ipecacuanha* terwijl er veel waarschijnlijkheid doch geen zekerheid was voor het voorhanden zijn van *codeïne*.

Zelfs als wij deze laatste, sterk vergiftige stof buiten beschouwing laten, is het hierboven medegedeelde voor ons zeer begrijpelijk. Er zijn tal van personen, die zelfs de geringste hoeveelheid *ipecacuanha* niet kunnen verdragen en het is niet het minst daarom, dat wij steeds blijven voortgaan tegen het gebruik van Poncelet's pastilles te waarschuwen.

RED.

UIT DE PERS

Uit het Twentsch Zondagsblad.

Onder de rubriek van „*Van week tot Week*” schrijft bovengenoemd blad o.m. het volgende:

„Er is in Nederland een vereeniging, die de kwakzalverij bestrijdt. Wanneer men let op het aantal leden dezer organisatie, dan zou men geneigd zijn aan te nemen, dat bestrijding der kwakzalverij in ons dierbare vaderland een zaak is van ondergeschikt belang. Niets is echter minder waar dan dit. De kwakzalverij bloeit van den Dollard tot de Schelde, en wanneer men de boeken eens kan nazien van den Abdijsiroop-fabrikant en z'n collega-concurrent den Pinkpillen-draaier, dan zou men versteld staan van de sommetjes, die het bedrijf per jaar afwerpt. Maar men zou nog vreemder oogen opslaan wanneer men een overzicht kreeg van de verbruikers

der „heilzame” geneesmiddelen. Want men zou er onder vinden menschen van aanzien, van ontwikkeling; men zou er onder vinden vertegenwoordigers der hooge aristocratie. De lichten bijgeloovigheid schuilt even goed onder een glad-gestreden hooge drukking als 'n lakensche pet. Er is een strooming, die het uitoefenen der geneeskunde vrij wil verklaren. We hebben het nooit begrepen, en doen het nog niet, hoe deze beweging gesteund wordt door intellectuele personen. De geneeskunde „vrij” verklaard, men zou eens zien, waar het heen ging. De kwakzalvers, die nu nog door den wetgever in toom worden gehouden, zouden dan zonder belemmering hun „menschlievend” werk kunnen verrichten en aan patiënten zou het hun niet ontbreken. De wereld wil nu eenmaal bedrogen worden. Men zou tegen onze meening dit kunnen aanvoeren dat bij gebleken nietswaardigheid van 'n voorgeschreven geneesmiddel de fabrikant of „medicijnmeester” spoedig z'n invloed zou verspelen, maar de feiten zijn in strijd met deze op 't oog aannemelijke tegenwerping. Immers, de Abdij-siroop handhaaft haar ouden roem; de Pinkpillen vinden trots den hoogen prijs, gretig koopers, want al de gevallen, welke teleurstelling verwekken, worden door de teleurgestelden zorgvuldig geheim gehouden, en de zoogenaamde genezingen worden met trompetgeschetter en tromgeroffel den volke bekend gemaakt. 'n Kwakzalver weet het vertrouwen van 'n patiënt in vele gevallen eerder te veroveren, dan 'n deskundige. Ja, men aanvaardt vaak het huismiddel-tje van 'n kennis en laat het advies van den huisdokter zwemmen. We vernamen deze week 'n geval van „zelf-help”, dat het record slaat van licht- en bijgeloovigheden, die als onkruid uit den bodem van het veld der geneeskunde opschieten. Bij 'n burgerlijk armbestuur in 'n gemeente in het centrum van ons land kwam dezer dagen 'n vrouw zich beklagen over hevige en voortdurende maagpijnen. De armmeester ried het vrouwtje aan 'n dokter te raadplegen. „Och meneer,” bracht het vrouwtje tegen dezen raad in, „ik heb al van alles geprobeerd ik heb de hersens van 'n dood mensch gegeten en ook het hoofd. Maar baat gevonden heb ik niet. Ja, m'nheer ziet ongeloovig, maar ik heb er nog 'n vijl voor tien stuivers voor gekocht. Meneer moet maar eens komen kijken. Meneer, die er wel wat meer van wilde weten, deed het, en nam een paar kennissen mee. Het vrouwtje rommelde wat in 'n kast, en haalde daaruit te voorschijn den schedel en de vijl. „Kijk, zoo doe ik het,” verklaarde ze den heeren, en ze raspte het nog overgebleven deel van het cranium en stak het geraspte in den mond. „Ik kreeg het middel van 'n boer, zoo vervolgde zij. „De tanden heb ik er uitgebroken en weer begraven.” „'t Is kwaed oproeyen tegen den vloed,” maar deze vloed spot met de sterkste riemen in de meest krachtige handen. Zou het nu niet dwaas zijn, de dijken weg te nemen, en het water der bijgeloovigheid over het lage land te laten stroomen? Bijna even dwaas als den particulier het recht te geven zilveren munten te fabriceren, indien hij zorg draagt voor goede waar. Wat zou de techniek zich uit slooven!”

RECHTSZAKEN.

Eilers voor den Hoogen Raad.

De Hooge Raad verklaarde niet ontvankelijk de verzoeken van H. J. E. wonende te Oegstgeest, thans gedetineerd tē 's Gravenhage, om revisie van twee vonnissen van de Rechtbank te Alkmaar resp. van 20 Mei en 11 Maart 1913 en van drie vonnissen van den kantonrechter resp. te Den Helder, Medemblik en Schagen van resp. 6 Maart, 6 October en 26 Juni 1913 houdende zijn veroordeeling tot ettelijke honderden gulden boete, telkens wegens het, niet toegelaten zijnde tot de beoefening van een beroep waarvoor de wet toelating vordert, dat beroep buiten noodzaak uitoefenen eenmaal tevens met aflevering van geneesmiddelen. (Leidsch Dagbl.)

Een gevaarlijke kwakzalver.

Het O. M. bij het kantongerecht te Zutphen, heeft tegen A. J. GERRITSEN arbeider te Eefde, geëischt: 1°. wegens aflevering van geneesmidde-

len door een onbevoegde, tweemaal gepleegd tweemaal f 200 boete of tweemaal 40 dagen hechtenis; 2°. wegens het ongevraagd verstrekken van middelen tot versterking van zwangerschap 3 maanden hechtenis, en 3°. wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde f 300 boete of 60 dagen hechtenis.

De kantonrechter heeft hem veroordeeld resp. tot twee geldboeten van honderd gulden, subs. tweemaal zestig dagen hechtenis, een geldboete van tweehonderd gulden, subs. zestig dagen hechtenis, en drie maanden hechtenis principaal.

(N. Rott. Ct.)

Omtrent deze zaak ontleenen wij aan de *Zutphensche Courant* (voor welke toezending wij onzen dank betuigen) nog het volgende:

„'s Middags stond voor het kantongerecht terecht A. J. G., 49 jaar, arbeider te Eefde. Hij had op verschillende data in 1915, zonder daartoe bevoegd te zijn geneesmiddelen verkocht aan 17- en 18-jarige dienstmeisjes te Zutphen en te Vorden, welke geneesmiddelen bestonden uit Hoffmansdruppels met salie. Bekl. vroeg dan geen geld; de betaling kon wachten tot ze beter waren. Maar dan „zou het haar wel f 6 waard zijn.”

Bekl. bekende de levering van medicijnen.

Het O. M., mr. SCHUTTER, zeide, dat zoolang hij in Zutphen was, nog niet zoo 'n verachtelijk wezen voor het kantongerecht terecht had gestaan. Hij geeft niet alleen medicijnen die niet voldoen, maar begaat met de patiënten handelingen, die niet voor publiceering vatbaar zijn. Tegen zoo iemand moet ten zeerste gewaarschuwd worden. 't Spijt het O. M. dat hij niet dadelijk hechtenis kan vragen; de eisch is twee geldboeten van f 200 of 2 maal 40 dagen.

Bekl. vindt de straf wat zwaar.

De kantonrechter, mr. WILDERVANCK DE BLÉCOURT voegt bekl. toe, dat hij voor goed van de baan moest. 't Was een schandaal wat bekl. met jonge meisjes had uitgehaald; het schreit ten hemel; hij was een schavuit, die zich moest schamen.

Voorts had bekl. zich te verantwoorden wegens een geval van onbevoegd uitoefenen van geneeskunde en wegens het aanbieden van middelen ter versterking van eventuele zwangerschap aan vier jonge meisjes.

Deze zaken werden in gesloten zitting behandeld.

De eisch van het O. M. was f 300 of 60 dagen hechtenis en in de tweede plaats drie maanden.”

Een clairvoyante.

Bij vonnis van het kantongerecht te *Rotterdam* d.d. 26 November l.l. was de 54 jarige clairvoyante W. L. aldaar ter zake van het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde veroordeeld tot f 300.— boete, subs. 60 dagen hechtenis. Bekl. was van dat vonnis in appèl gekomen, tengevolge waarvan zij gisteren voor de rechtbank heeft terechtgestaan.

Beklaagde die mededeelde, dat zij als „mevrouw van L.” bekend staat en als helderziende aan alle noodlijdenden haar bemiddeling verleent in haar woning aan den Crooswijkischen Singel, ontkennde ooit de geneeskunde te hebben uitgeoefend, hetzij dan bevoegd of onbevoegd. Niets anders deed zij, dan in slaap en dus buiten haar bewustzijn, de middelen noemen, die kranken zouden kunnen genezen. Tot het geven van haar heilzame zij 't dan al in onbewustheid verstrekte adviezen hield „mevrouw van L.” enkele dagen in de week spreekuur en velen waren zij, die tot haar kwamen om soelaas te vinden. Maar ook niet meer dan een drietal dagen van de week, verleende zij consult en nimmer na 's middags tweeën, want het slapen vermoeide haar o zoo zeer, vooral ook doordat zij alle booze ziekten, tegen welke men haar onfeilbaren raad inwinnen kwam, zelve — gelukkig voor een korte wijle slechts! — moest onderontervinden. Mevrouw van L. legde een nummer van den Protestanten Kerkbode over, in welk blad vermeld was, dat zij tusschen 1902 en 1906 niet minder dan 8436 lijdenden genezen had, onder wie zelfs krankzinnigen, blinden en lammen. Maar met al dat succes, niet haar kwam de eere toe. „De Heere heeft mij de gave der helderziendheid gegeven,” verklaarde bekl. Er was in

het minst geen bedrog bij, want zij zou niet de menschen willen bedriegen en nog minder haar God.

Zoo was er dan in het begin van den zomer van 1915 een buitenman tot haar gekomen. Het was over tweeën des middags geweest en door haar dienstmeisje had bekl. den man laten zeggen: „na tweeën slaapt mevrouw niet.” Hij had echter aangehouden, smeekend dat zij hem te woord zou staan; hij kwam voor zijn kind. Toen had mevrouw van L. den vader ontvangen en geslapen voor zijn kind, dat door den dokter reeds was opgegeven. In droom had zij de kruiden genoemd, die den kranke zouden genezen; met de manier van bereiding, het aantal grammen, dat van elk gewas moest worden toegevoegd, en de gebruiksaanwijzing er bij. Zij had dit, als steeds, in volkomen onbewustheid gedaan en bij het ontwaken volstrekt niet geweten, wat zij den man had opgegeven. Zoo ging het trouwens altijd: in droom, onbewust, noemde zij de geneesmiddelen en de man, of de vrouw, die om raad was gekomen, schreef haar opgave op.

Toen, wakker geworden en tot de wereld der werkelijkheid wedergekeerd, had mevrouw van L. den man een kaartje gegeven met den naam en het adres van den drogist, bij wien hij de kruiden moest halen. En nu weer geheel en al terug in de praktijk des levens, had zij hem doen opmerken, dat er ook wel armen bij haar kwamen om advies en zij dan dezen voor niets hielp. De man had het begrepen en vijf gulden betaald.

Aldus verklaarde bekl. en zij voegde er aan toe, dat zij den man niet geholpen zou hebben — omdat het over tweeën was geweest — indien hij er zich niet op beroepen had, dat zij 9 jaar geleden zijn kind had genezen. Daar wist zij eigenlijk niets meer van, en trouwens: „niet ik genees, maar de Heere.”

Bekl. zette vervolgens uiteen, hoe dat heilzame slapen in zijn werk ging. Het was vrij eenvoudig zij bad en viel dan in slaap. Hoe ze weer wakker werd, kon bekl. niet uit eigen wetenschap verklaren, want in haar slaap kon zij dat natuurlijk niet waarnemen. Daarom had zij dit, opzettelijk voor deze gelegenheid, eens laten nagaan door haar dochttertje, en haar dienstbode en dezen hadden haar verteld, dat zij, in haar slaap, met de hand een kruis maakte en dan ontwaakte.

Voorts deelde bekl. mede, dat zij vooral in dezen oorlogstijd veel bad. Zij bad voor al ge gesneuvelde, al de gewonden, al de hongerlijdenden.

De officier, mr. BAKE, merkte op, dat men daarvoor geen helderziende behoefde te zijn, dat kon een ander ook wel.

Rechter mr. VAN HELTEN vroeg, hoe bekl. eigenlijk clair-voyante was geworden. Mevrouw van L. antwoordde, dat haar indertijd te Brussel haar helderziendheid was geopenbaard. Een dame had deze ontdekt en gezegd: o mevrouw, wat een clair-voyante bent u! Toen was het ook bekl. duidelijk geworden welk een heerlijke gave haar was toegekend. Daar, in Brussel, had zij eens in haar slaap een hotel geteekend, dat zij nooit had gezien. De hotelhouder had er nog kaartjes naar laten drukken; het speet bekl., dat zij er niet één bij zich had.

Als het niet geoorloofd was, wat bekl. gedaan had, waarom had men haar dan niet in 1906 naar het verschijnen van dat stukje in de Protestantische Kerkbode daarop aandachtig gemaakt? vroeg bekl.

Rechter mr. CANES: bent u niet in 1913 wegens een dergelijk feit tot f 60 boete veroordeeld? ?

Dat moest bekl. toegeven.

Mr. CANES: dan hadt u van dat oogenblik af kunnen weten, dat het niet mocht wat u deedt. Maar mevrouw van L. had indertijd verstek laten gaan en verklaarde thans, niet te hebben geweten wat haar eigenlijk was ten laste gelegd. Zij bekl. zag zich er over, onlangs in een krant een bedriegster te zijn genoemd. Ook was ze er van beschuldigd geld uit een busje te hebben ontvreemd.

Mr. BAKE: Wie had dat geschreven?

Dit wist bekl. niet.

Mr. BAKE meende, dat een helderziende alles moest weten.

Als eenige getuige werd dokter L. J. M. SWITZAR gehoord, die het patientje behandeld had, waarvoor de vader later den raad van bekl. had

ingewonnen. Deze verklaarde, dat hij aan één der familieleden van het kind, niet aan de ouders, had medegedeeld, dat herstel niet meer mogelijk en het einde te verwachten was. Kort daarop had hij vernomen, dat men achter hem om, naar een „slapster” was gegaan. De kruiden, die men den patient had ingegeven, op advies van bekl., waren volgens getuige niet schadelijk, maar ook niet heilzaam.

Het kind was gestorven.

Rechter mr. CANES vroeg wat de reden geweest was, waarom getuige de justitie in deze zaak gemoeid had. Het patiëntje was door getuige zelf opgegeven, de behandeling van bekl. kon er dus geen schade meer aan doen. Buitendien waren de kruiden onschadelijk gebleken. Toch had de dokter de zaak aangegeven. Had hij dit dan gedaan uit een oogpunt van algemeen sanitair belang?

Getuige antwoordde, dat dit één der redenen geweest was. Maar hij had zich ook wel wat gegriefd gevoeld door de handelwijze der familie van het patiëntje en was voorts opgekomen voor het belang van den medischen stand.

De president vroeg bekl. of zij op deze verklaring iets aan te merken had. Bekl. antwoordde dat zij niet boos op den dokter was. „Ik ben op niemand boos, edelachtbare, ook niet op u, niet op meneer den officier niet op de heeren rechters. Er staat geschreven: gij zult uw naasten liefhebben.”

Het O. M. eischte bevestiging van het vonnis van het kantongerecht. De officier wilde als zijn persoonlijke meening wel te kennen geven, dat hij de helderziendheid van bekl. voor „apenkool” hield. Hoe iemand, wie zulk een gave toebedeeld was, zich tevreden stelde met een woning op den Crooswijkschen Singel, verklaarde hij niet te begrijpen. Zoo iemand moest in een paleis wonen daar hij met zijn talenten zou woekeren.

„Gij zult niet woekeren!”, riep bekl. uit.

Toen sloot de president de behandeling van deze zaak. (N. Rott. Ct)

De Bleeker-Wonderdokter.

Op 24 Januari stond voor het kantongerecht te Leiden terecht P. HAGENAR, wonende te Leiden, in de Noorderstraat, 53 jaren, bleeker, geboren te Zijpe, reeds vroeger (men zie ons Maandblad van Maart 1915) deswege veroordeeld tot vier boeten van drie gulden.

In deze zaak moesten gehoord worden drie getuigen à charge en negen à décharge.

Verdediger is mr. L. VAN GIGH JR., van Amsterdam.

Als eerste getuige werd gehoord MAGDALENA DIJKSTRA, 21 jaar, dienstbode, patient van bekl. klaagde.

Zij ging H. raadplegen voor haar gezondheid op 23 December. Zij was ziekelijk en vond bij haar geneesheer geen baat. Toen zij bij H. kwam, ging er iemand heen. Zij ging met haar moeder de kamer binnen en vertelde dat zij een ontsteking in den buik had gehad. Daar zei hij niets mee te maken te hebben. Een dokter of professor kon er niets aan doen. Hij zou haar in een half jaar opknappen. Zij mocht niet fietsen of naar een strijkerij gaan. De middelen ter genezing zou hij haar verstrekken, medicijnen, een potje met zalf waarmede zij de borst moest bestrijken. Een balletje er van gemaakt, moest zij 's avonds innemen. Een bruin poeder moest zij trekken op warm water en innemen. Zij betaalde een rijksdaalder en er werd 1.50 teruggegeven. Dat was voor de medicijnen. Moeder alleen moest veertien dagen later terugkomen. Zalf noch poeder had zij aangewend.

Bekl. zei de dames niet te kennen en getuige niet behandeld te hebben. Hoe zij aan de middelen kwamen, wist hij niet. Maar 't waren zijn middelen. De zalf proefde hij. De middelen zijn een familiegeheim. MAGDALENA leerde hij kennen bij den heer BALFOORT. Waarom dat zaakje is opgezet weet hij niet. Hij ontkent ten stelligste dat het tweetal bij hem is geweest. Wat hij doet, niet als geneeskundige, is liefdewerk, tot heil der menschheid.

Bekl. zegt geen drukte te maken en had vroeger in zijn vonnissen berust op raad van mr. BRIËT, die hem bijgestaan had en overtuigd was, dat hij de men-chheid hielp.

De verdediger vroeg waarom getuige op raad

van dr. MULDER niet naar prof. VAN DER HOEVEN was gegaan.

Getuige zei, dat zij prof. VAN DER H. toen niet kon spreken. Zij hoorde bij familie van HAGENAR en ging toen naar dezen. Zij dacht, dat H. haar kon afhelpen van haar buikontsteking.

Waarom heeft zij de middelen niet gebruikt? vroeg de verdediger.

Zij zou den volgenden dag er mee beginnen, zei MAGDALENA.

Zij had, dit nog als antwoord op een vraag des verdedigers, gebeld aan de woning van H. en gaf een beschrijving van de kamer, waarin zij kwam, een kamer aan de straat met een canapé.

Hoe kwam zij in aanraking met de politie?

Deze had haar geroepen, zonder dat zij de politie had ingelicht. Zij moest voor iets anders bij de politie wezen. Die scheen van een ander van het bezoek gehoord te hebben.

Mej. DIJKSTRA, geb. GERRITJE VLASVELD, 43 jaar, wonende Morschweg, moeder van MAGDALENA was bij H. geweest op 23 Dec.

Haar verdere verklaringen kwamen overeen met die van haar dochter. Alleen nog dit: na veertien dagen, had H. gezegd, zouden de middelen op zijn. Dan moest moeder terugkomen. De politie had later de geneesmiddelen in beslag genomen.

Bekl. kon niets zeggen, want hij kent deze getuige niet.

Getuige zegt, op een vraag van den kantonrechter, niets tegen H. te hebben

Bekl. blijft alles ontkennen.

Waarom geld betaald? vraagt de verdediger.

Uit eigen beweging, zegt getuige.

Had u gehoord dat u bij H. een gulden moest betalen?

Neen, zegt getuige.

Verdediger: Van een tarief is dus geen sprake.

De heer W. BALFOORT, inspecteur van politie, wordt gehoord.

Dezen vraagt de kantonrechter hoe de politie tot de wetenschap van het bezoek aan H. was gekomen.

Onder een gesprek had moeder DIJKSTRA zich dit bij de politie laten ontvallen.

Of zij een betrouwbaar getuige is? vraagt de verdediger.

De heer BALFOORT oordeelt van wel. Thans de getuigen à décharge.

Mej. VISSER, geb. VISSER, 34 jaar, alhier, kent HAGENAR. Zij had hem wel eens geraadpleegd. Doctoren konden haar niet genezen. Haar man, ten einde raad, riep de hulp van H. in. Deze kwam aan huis, raakte haar niet aan, maar ondervroeg haar en gaf haar zalf en poeder. „Versterking.” Zij maakte er gebruik van en beloonde hem om zijn edelmoedigheid. Maar hij vroeg nooit geld. Deze juffrouw is genezen.

A. G. VET, veldwachter te Hazerswoude, had ook H. geraadpleegd, anderhalf jaar geleden en is genezen. Hij vroeg alleen en gaf poeder. Balsam kreeg hij niet. Geld vroeg hij niet. Maar toen H. even naar boven was, legde hij wat op de tafel. Deze man had het zuur, de juffrouw die vóór hem getuigde, ingewandsziekte.

Had deze agent ook gedacht aan een wetsovertreding? vroeg mr. VAN GIGH.

In geen deele, luidde het antwoord.

Elken keer had deze patient iets op de tafel gelegd en hem was nooit gevraagd: Hebt u iets vergeten? Ook was hem nooit iets teruggezonderd.

De Leidsche politieagent K. BRUNSMA had last van de keel en ging in October j.l. naar HAGENAR. Op de Langegracht had hij hem ontmoet. H. hoorde hem hoesten en nodigde hem uit naar hem toe te komen, wat dadelijk is geschied. Na het tweede fleschje poeder was hij beter. Het kostte hem niets.

D. VEILBRIEF, fabrieksarbeider, alhier, wilde den eed niet afleggen en werd niet gehoord.

W. J. H. BAKX, huis- en decoratieschilder, alhier, had geleden aan hij wist niet wat. Drie en een half jaar geleden had hij pijn in de maag. Hij ging naar H. en deze genas hem gratis met poeder, althans hij heeft zeer veel baat.

W. C. VAN DORP, handelaar in brandstoffen, alhier, had een zoon 16 jaren geleden onder behandeling van H. gehad. Die zoon is nu achttien jaren. Hij werd opeens benauwd en de ouders durfden zoo den nacht niet in. De dokter

werd ontboden, maar kwam niet gauw. Het kind werd in den kinderwagen gepakt om naar het ziekenhuis gereden te worden. Want anders krijg je dien ontsmettingswagen voor je deur. Toen men zou vertrekken, kwam de dokter, die een lepel moest hebben. Hij constateerde geen diphtheritis. Toch raadpleegde vader HAGENAR. Deze werkte met kruiden en knapte het kind in drie dagen op. De huisdokter, van niets wetende, vond dat ook en zei niet gedacht te hebben, dat het kind zou behouden zijn gebleven. 't Kostte niets.

De agent P. DE LOOFF van Leiden was lijdende aan pijn in den rug en vreesde voor hersenvliesruggemergontsteking. Hij kreeg middelen en vond baat.

De agent H. DORST, alhier, ging voor zijn vrouw naar H. en zei, dat zij leed aan galsteenen. Die vrouw is ook hersteld.

De agent J. KOK, ging voor zijn 13-jarig zoonkje naar H. naar aanleiding van 't voorkomen van diens vorige zaak voor het kantongerecht. Die jongen heeft het in de spieren. De knaap is nog onder behandeling. Ook deze man betaalt niets.

Het O. M. o.a. wijzende op de welwillende belangstelling zelfs van de gemeentepolitie, waarvan eenigen de hulp van H. hebben gezocht, eischte vijftig gulden boete subs. vijf en twintig dagen hechtenis.

De verdediger, die evenals de ambtenaar van het O. M. de korthed zal betrachten, al kan hij niet zoo kort wezen als deze, begon met de getuigenverklaringen van moeder en dochter nader te beschouwen. Hij kan niet aannemen, dat haar verklaringen louter fantaisie zijn; maar dat er fantaisie in is, staat bij hem vast.

De verklaring van de getuigen à décharge geven hem daartoe gereede aanleiding.

Hij betwijfelt, of al de ten laste gelegde details zoo zijn, als zij in de dagvaarding zijn neergelegd. Hij brengt hulde aan den ambtenaar voor diens dagvaarding, die in tegenstelling van zoo vele dagvaardingen, leesbaar is, maar als de daarin voorkomende details niet bewezen kunnen worden, zal vrijspraak moeten volgen.

Pl. komt daarna tot de vraag, of dit bedrijf moet worden tegengegaan, opmerkende, dat niet gebleken is, dat de volksgezondheid is geschaad. Blijkt dit wel, dan is vervolging gewenscht. Nu wordt de zaak een reclame voor HAGENAR.

Thans acht pl. vrijspraak verkieslijk, welke z.i. gegeven kan worden ook op grond, dat H. de geneeskunde niet beoefent als een bedrijf. Hij waarschuwt daarbij voor allerlei dwaze consequenties welke uit verschillende onnoozele raadgevingen zouden kunnen voortvloeien. Al mocht er geld gegeven zijn, bijv. door het neerleggen van geld voor de kruiden, dan stempelt dit de handelwijze nog niet tot bedrijf; dan is deze betaling niet geschied voor geneeskundigen raad of bijstand.

Vrijspraak zou pl. toejuichen, omdat het niet wenschelijk is, veroordeeling uit te spreken tegen wenschen als deze. Leiden, de stad der wetenschap, schijnt een welige grond te zijn voor het tieren van practijken als waarop deze zaak wijst. Of er wondere kracht van H. uitgaat, of dat zijn patienten onder suggestie komen, hij weet het niet, en het doet er niet toe; maar er komt een groot aantal genezingen. De menschen gaan, hij constateert alleen het feit, naar HAGENAR en DE HAAS als zij geen baat hebben gevonden bij doctoren en professoren, en ziet niet in, dat die menschen schadelijk zijn voor de volksgezondheid, gehoord de getuigen à décharge. Hij vraagt den ambtenaar tegen de getuigen à décharge, die van genezing spreken, anderen voor te brengen, die nadeel hebben ondervonden.

Uitspraak over veertien dagen.

Veel belangstellenden woonde de behandeling dezer zaak bij. (Leidsch Dagblad).

CORRESPONDENTIE.

Dr. W. J. A. te O. De pillen zijn door den heer N. KEULEMANS te Amsterdam onderzocht maar, behalve enkele niet te herkennen plantendeelen, is er niets bijzonders in kunnen worden aangetoond.

J. v. Y. te V. Het onderzoek van het maagpoeder is nog niet afgevoerd.

Dr. J. W. R. K. te W. Het onfeilbaar middel tegen Epilepsie wordt onderzocht.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te Amsterdam, VOorzitter; MR. J. L. F. BÖHTLINGK, Substituut Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te Rotterdam; MR. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te 's Hertogenbosch; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te Leiden; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te Winterswijk; C. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar; P. KEG Cz., Oud-Postdirecteur te Middelburg; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; Mej. J. C. RESSING te Delden; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te Amsterdam; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-Hertogenbosch; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis-verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, AMSTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNÉ'S bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, KEIZERSGRACHT 239, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar f 1.25

INHOUD.

Vereeniging tegen de kwakzalverij: Mededeelingen van het Bestuur. — Jaarverslag over 1915. — Rekening en Verantwoording over 1915.

Berichten: Een geneesmiddel. Mededeelingen van verschillenden aard: Kwakzalversadvertenties in de kleinere pers. — Maagpoeder van Dr. Heilmann. — Beschuit tegen Epilepsie. Uit de pers: Sequah. — Waarzegsters. Rechtszaken: Een teringenezer. — De bleekerwonderdokter. — Homoeophaat of Homoeopaath. Correspondentie. Feuilleton: Johan Herman Claesen.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Ons boek over de Kwakzalversmiddelen wordt allerwege gunstig beoordeeld; waarom blijven nog zoovelen met hunne bestelling achter?

Toezending aan leden na ontvangst van 65 cents, aan niet-leden van f 1.05.

De Secretaris-Penningmeester,
E. J. ABRAHAMS.

Aan de leden en abonné's.

Dezer dagen wordt een begin gemaakt met de inning van contributies en abonnementsgelden. Men wordt beleefd verzocht de toezending per postwissel van deze gelden te staken.

De Secretaris-Penningmeester,
E. J. ABRAHAMS.

Als nieuwe leden zijn toegetreden de heeren: L. Graaf VAN LIMBURG STYRUM, te Noordwijk. A. C. NANNING te 's Gravenhage, Het Groene Kruis te Oosterzee. De Vereeniging tot bevordering der Homoeopathie, te 's Gravenhage.

Jaarverslag over 1915 van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Het jaar 1915 werd voor onze Vereeniging een gewichtig jaar, omdat daarin door de regering bij de tweede Kamer werd ingediend het wetsontwerp tot wijziging van de wet regelende de uitoefening der artseneijbereidkunst. In deze nieuwe apothekerswet is aan vele onzer wenschen tegemoet gekomen. Enkele verbeteringen werden nog door ons bepleit, o.a. op het gezondheidscongres, waar het wetsontwerp in bespreking kwam en door ons aan de discussie werd deelgenomen, terwijl op onze algemeene vergadering de discussies door de heeren VAN GELDER en LIND werden ingeleid.

Dankbaar mogen wij vaststellen, dat eindelijk de regering een duidelijk teeken geeft, de bestrijding der kwakzalverij ernstig ter harte te willen nemen.

Opnieuw werden door de justitie verschillende kwakzalvers vervolgd, zoodat we ook in dit opzicht geen reden tot extra beklag hebben, al spreken wij nog eens de wenschelijkheid uit, van betere handhaving der geneeskundige wetten, waarvan ongetwijfeld een groote vermeerdering van het aantal vervolgingen het gevolg zou moeten zijn.

De fabrikant der Orviëtanose ging, onder hooge bescherming, voort reclame te maken voor zijn nietswaardig middel. Het aantal teringenezers steeg weer met een. Door den dood ontvielen ons drie onzer oudste leden, de heeren Mr. L. ZEGERS VEECKENS, JACOBUS POLAK en GULDENSTEDEN EGELING; ons maandblad wijdde reeds aan hunne nagedachtenis woorden van dankbare herinnering.

Dertien nieuwe kwakzalversmiddelen werden dit jaar door onze trouwe medewerkers onderzocht; een woord van waardeering voor hunnen vaak moeilijken arbeid vinde hier een plaats. Enkele onzer leden hielden lezingen, sommige met gebruikmaking van onze lichtbeelden. Ondergeteekende hield voordrachten in de forten,

Spion, Krommeniedijk, Jisperweg, Veldhuis, Hoofdorp, IJmuiden en Vuurtoreneiland en voor de Groene Kruis-vereenigingen te Rhoon, Leeuwarden en Schipluiden.

Onze financiën verkeerden in goeden staat, het batig saldo steeg van f 2175.28½ tot f 2272.04.

Ook ons ledental ging weer flink vooruit en al haalden we niet geheel in het verlies, dat wij, tengevolge van het intreden van den oorlogstoestand, verleden jaar leden, de vooruitgang was bevredigend en het ledental klom tot 850. Hieronder zijn begrepen 63 Gezondheidscommissies en 70 afdelingen van het Groene en Witte Kruis. Bevredigend voorzoover deze stijging alleen bewerkt wordt door zeer, zeer enkele leden. Over het algemeen moeten wij tot onze leden toch een verzoek richten om eens wat meerdere belangstelling te toonen. Van het overgrootste deel vernemen wij niets.

Als eens ieder lid één nieuw lid aanbracht, wat zou dat ons ledental en onze propaganda ten goede komen. Wij willen dan ook dit verslag niet eindigen alvorens tot elk der leden de ernstige aansporing te hebben gericht, te beproeven in dezen zin eens iets voor de vereeniging te doen.

De secretaris penningmeester,
E. J. ABRAHAMS.

Rekening en verantwoording over het jaar 1915.

INKOMSTEN.		UITGAVEN.	
Batig Saldo 1914	f 2175 28 ⁵	Secretariaat.....	f 200.—
832 Contributies à f 3.—.....	2496.—	Porti en Bureaukosten.....	43.90
4 halve contributies à f 1.50	6.—	Redactie	500.—
Extra bijdragen van 41 leden.....	77.70	Porti en administratie redactie	43.—
Restitutie inningskosten 464 leden	23.20	Maandblad	1393.03
222 abonnementen à f 1.25	277.50	Reis- en verblijfkosten bestuur, kosten algemeene vergadering	134.—
Extra bijdrage 14 abonné's.....	22.50	Inningskosten contributie en abonnementen....	45.58
Restitutie inningskosten 106 abonné's.....	5 30	Propaganda.....	310.10
112 Boekhandel-abonnementen	112.—	Aankoop kwakzalversmiddelen.....	21.15
1/2 boekhandel-abonnement.....	0 50	Onderzoekingen	57.—
Bijdrage Nederl. Maatschappij tot bevordering der geneeskunst.....	50.—	Bijdragen Maandblad	34.—
Idem Afd. den Haag	10.—	Uitgaven voor bijzonder doel.....	673.37 ⁵
Idem afd. Gooi en Eemland.....	10.—	Lidmaatschap Gezondheidscongres	5.—
Bijdrage Nederl. Maatschappij ter bevordering der Pharmacie.....	25.—	" Groene Kruis	15.—
Idem Departement Amsterdam	10.—	Abonnement Persbureau	25.10
2 Contributies 1914	6.—	Provisie Associatie Cassa	2.06
Bijdragen voor een bijzonder doel.....	410.—	Batig saldo.....	2272.04
Rente 1915	57.35		
	f 5774.33 ⁵		f 5774.33 ⁵

Nagezien en goedgekeurd door de commissie tot nazien van de Rekening.

Amsterdam, Februari 1916.
(w. g.) C. HUGENHOLTZ.
FRANCINE BLOMBERG—SWART.
A. J. WIJNNE.

Nagezien en accoord bevonden door het dagelijksch bestuur.

Amsterdam, Februari 1916.
(w. g.) P. W. DE KONING.
A. LIND.
E. J. ABRAHAMS.

BERICHTEN.

Een geneesmiddel. Men schrijft aan de *Dordrechtse Courant*:

Dezer dagen maakten we kennis met een voor ons tot nu toe onbekend „geneesmiddel”. Een drietal levende veenmollen (een bekend rechtvleugelig insect dat schadelijk is voor den land- en tuinbouw) wordt in een fleschje met slaolie gedaan waarna men dit eenigen tijd rustig laat staan. Bij het afnemen van den kurk verspreidt zich een ondragelijke stank doch de inhoud van de flesch is zoo heilzaam, als men zich maar denken kan. Deze vettigh id, gesmeerd op alle pijnlijke plaatsen, brengt volkomen genezing. Zelfs de rheumatiek is tegen de inwerking van dit kostelijk medicijn niet ongewassen.....

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Advertenties van Kwakzalvers-middelen en Kwakzalverige Advertenties in de kleinere Pers.

Hoezeer in de kleinere provinciale Pers de advertentie-kolommen al even druk worden ingenomen door aanprijzingen van kwakzalvers, moge blijken uit volgende regelen, oorspronkelijk bedoeld als een artikeltje voor het „Nieuws en Advertentieblad voor Epe en Omstreken”, maar door de redactie om de bekende reden geweigerd.

De motieven daartoe liggen voor de hand, zijn mij eerlijk erkend en moeten aanvaard worden.

Daar nimmer genoeg kan worden gewaarschuld tegen het door onkunde, lichtgeloofigheid en massa-suggestie (d.i. beïnvloeding van de groote menigte door sprekende advertenties en brutale verklaringen in dit geval) in gevaar brengen van de gezondheid en tegen het wegsnijten van geld zonder er iets deugdelijks voor in de plaats te

FEUILLETON.

JOHAN HERMAN CLAESSEN.

Mr. VAN DEN SCHERPENSWAARDE.

GEADMITTEERD BIJ DEN HOVE VAN HOLLAND 1724.

In aansluiting met mijne mededeelingen in het feuilleton getiteld „de Beul van Haarlem als Chirurgijn in de 17de en 18de eeuw” voorkomende in dit blad van Maart, Mei en September 1914, kan ik, dank zij den heer H. E. KNAPPERT, adjunct-archivaris te Haarlem die mij welwillend daartoe de noodige gegevens heeft verschaft, omtrent den vader van HELENA CLAESSEN nog het volgende mededeelen. Zoodaerds reeds door mij in bovengenoemd feuilleton is vermeld, werd aan zijne dochter HELENA, als weduwe van den beul en ledenzetter HERMANUS VOGES, bij resolutie van Burgemeesteren van Haarlem van 29 Mei 1724 vergunning verleend tot „Leeden setten en cureeren van hymelycke gebreken en toevallen der vrouwen.”

Toen de scherprechter HERMAN VOGES kwam te overlijden, werd bij akte van den Hove, van 11 December 1725 tot tijdelijk scherprechter aangesteld diens schoonvader JOHAN HERMAN CLAESSEN, woonachtig te Cleve. Na slechts korten tijd het ambt te hebben waargenomen, wordt op diens verzoek en „ten faveure van syn soon Philip Constantinus” den Hove bij request verzocht dat „dese inplaetse van hem suppliant tot scherprechter moghte werden aangesteld.”

Op dit rekwest wordt door den Hove gunstig beschikt en wordt bij akte van 23 October 1722, Philip Constantinus Claessen tot „Meester van den Scharpen Swaerde aangesteld en gecommiteerd.”

Toen kort hierop ook Philip Constantinus overleed en „daerdoor wederom de voorsz. bedieninge is comen te vaceren, soo keerde den supplt. hem tot deesen Hove ootmoedelijk versoekende dat 't Hoff in plaetse van des supplts. gemelte overledene soon, hem suppliant tot meester van den scharpenswaerde gelieve aer te stellen ende te committeren en daervan te verleenen acte in forma.”

Enigen tijd later wordt hij aangesteld „omme van nu voortaan den selve en de steeden onder de Jurisdicte van dien resorteerende als scherprechter des versoght synde te bedienen, mits den suppliant syne residentie geduyrende syne voorsz. bedieninge houdende binnen de stadt Haerlem ende dat onder den behoorlijke Eedt ende op de articulen en ordonnantie hierin al geinsereert.”

Op 7 April 1724 legt hij in handen van den president van den Hove, Mr. Adriaen Pieter Stinojola, de vereischte eed af.

Johan Herman Claessen die vroeger te Cleve woonachtig was en aldaar behalve het beroep van beul

krijgen, kan ik moeilijk zóó maar dit artikel on-geplaatst in de prullemand gooien en hoop mijn gemoed te kunnen luchten op „eigen terrein”, waarvoor ik de redactie van dit maandblad bij voorbaat dank zeg. — Hier volgt het bewuste artikel, geheel ongewijzigd. W.

ONZE GEZONDHEID.

III.

„KWAKZALVERIJ.”

Voor ditmaal een artikeltje van eenigszins andere strekking dan de beide vorige.

De advertentie kolommen van de *Eper Courant* van Vrijdag-avond geven mij daartoe aanleiding. (*)

(*) Tot goed begrip van het volgende nemen wij enkele gedeelten over van de advertenties waarop de geachte schrijver doelt. (RED. Mbl.)

„Waar woont uw Veearts? Ver van Uw Boerderij? Indien hij veraf woont en moeilijk te bereiken is, waarom gebruikt U voor de gewone, meest voorkomende veeziekten niet de middelen van het laboratorium „De Denneboom?”

U krijgt dezelfde geneesmiddelen zonder dat U visite betaalt.

Vraag aan onzen in Uw plaats wonende wederverkooper onze gratis handleiding.

In dat door ons uitgegeven en door onzen Veearts-adviseur geschreven boekje zijn de meest voorkomende veeziekten eenvoudig beschreven.”

„Zieke zenuwen hebben voor hun herstel in de eerste plaats een kalmeerend middel noodig.

Mijnhardt's Zenuwtabletten kalmeeren volkomen.”

„Thermo-tabletten genezen hoest, heeschheid, keelpijn, kriebeling in de keel. Zij lossen slijm op en veruimen de luchtwegen.”

„Help, Help! of wij verdrinken.

De duizenden slachtoffers van eene verwaarloosde verkoudheid roepen thans om hulp.

Zij hebben hun verkoudheid te licht geschat, zij

ook dat van chirurgyn uitoefende en als zoodanig niet alleen in zijn land maar zelfs ook in het buitenland een zekere renommée verworven had en door vele en zelfs voornamelijk lieden voor hunne lichaamsgebreken werd geconsulteerd, werd in 1728 door de Overheid te Cleve verdacht verscheidene patienten te hebben vermoord en hunne lijken in den kelder van zijne woning te hebben begraven. In den kelder van zijne vroegere woning werden n.m. de schedels en beenderen van een zevental personen gevonden en uit het feit dat deze beenderen blijkbaar niet stukgeslagen en de hersenpannen niet afgeschraapt waren, meende de Overheid het besluit te mogen trekken, dat Claessen niet als chirurgyn de lijken van overleden lieden had benut om uit het merg van de beenderen medicamenten te bereiden, maar dat hij deze personen welke in zijne woning waren gekomen om hem te consulteren, had vermoord.

De Overheid acht dit vermoeden des te waar schijnlijker daar Claessen tijdens zijn verblijf te Cleve bekend stond als iemand die niet alleen ruw optrad tegen zijne kinderen en knechts maar ook verdacht werd zich vaak aan excessen te hebben overgegeven.

De Overheid richt zich ter verkrijging van meerdere inlichtingen omtrent den verdachte, met het volgende schrijven tot Burgemeesteren van Haarlem: „Edele Ehrveste Hochgelehrte und Wohlweise besondere gunstige Herren und Freunde.

Het heeft sich in augusto deses Jaers 1728, alhier in de stad Cleve toegedragen, dat bij uytuyvering des Kelders uyt huys, alwaer den overledene scherp Rechter HANS HERMAN CLASE veele Jaren gewoont heeft, in de aerde gevonden sijn geworden, seven menschenkoppen, waeronder twee na het aensien van vrouwspersonen syn geweest, ook alle gebeentens tot een mensche behorende, in soo een menigte, dat deselve tot seven menschen uytmaken, sonder dat men heeft kunnen bespeuren, dat die gebeentens aen stukken geslagen, of de hersenpannen afgeschraapt geworden sijn, waeruyt mogte gepraesumeert worde, dat de gemelden CLAESSEN, soo in syn Leven soo een goede chirurgyn geweest is, sich mogelijk van het mergh uyt de beenderen, off hersepannen tot medicijn souden gebruykt hebben en derhalven, haimelyk verstorvene menschen Lighamen, soude wesen te bekomen hebben; maer wijl de verdenking daerheen meest uytvalt, dat gem. CLAESSEN (die sich selfs tegens syne kinderen en knechten dikwijls brutal aangestelt heeft) de voorn menschen welke haer bij hem in sijnen Huysse te cureeren begeven, die veele van verscheydene uytlandsche oorden geweest sijn vermoord en aen stukken geslagen in de aerde des kelders mogte begraven hebben, bysonder dewyl gemelde aerde in de kelder, alwaer de boven-gemelde gebeente gevonden is, dermate is samengeonnen, dat daeruyt te beschuyten is, dat er vlees en vet aen de gebente moet geweest syn, doe deselve

Deze bevatten namelijk liefst *zeven* annonces van geneesmiddelen voor mensch en dier. Toevallig staat er ook nog een advertentie van een apotheker in, die kennis geeft van het ten verkoop hebben van homoeopatische geneesmiddelen; deze laatste aankondiging is geen kwakzalverij; toch begrijp ik niet, wat de steller er mee wil. (Daarover straks nog een paar woorden).

Over de vee-ziekte-geneesmiddelen kunnen we kort zijn. Een boer heeft misschien meer verstand van veeziekten dan van ziekten bij den mensch. Maar het beginsel lijkt mij hetzelfde; om uit te maken wat een levend wezen mankeert, is zekere bijzondere kennis noodig; om uit te maken, wat bij een vastgestelde afwijking nuttig is, is weer zekere kennis noodig; en om geneesmiddelen te kunnen en durven ingeven is noodig het vertrouwen, dat ze bereid zijn door deskundigen, van goede materialen met de noodige zorg; en dat ze voorgeschreven zijn in de juiste hoeveelheid, met de overtuiging dat ze in elk bijzonder geval geen schade doen.

De vee-ziekte-catalogus in het laatste nummer

hebben gedacht: het zal vanzelf wel overgaan, maar nu zijn zij de slachtoffers hunner eigen lichtzinnigheid geworden. Indien gij een verkoudheid verwaarloost of een hoest veronachtzaamt, staat gij aan de meest ernstige borstziekten bloot. Asthma, bronchitis, influenza, longontsteking en de terecht gevreesde tering, beginnen allen vaak met een lichte kuch, hoest of verkoudheid. Voorkomt verwaarloozing en koopt onmiddellijk de Abdijsiroop door velen geroemd bij hoest of verkoudheid, asthma, influenza, bronchitis, kink- en slijmhoest. Schaadt nooit!”

„Homoeopatische Apotheek Zwolle. Uitsluitend origineele Middelen van Dr. WILLMARR SCHWABE te Leipzig en van Dr. C. TH. VOORHOEVE te 's-Gravenhage.”

daarin syn gestopt geworden. Wyl nu opkomt, dat gemelde CLAESSEN ter tijd toen hij daer selfs gewoont sich niet na behoren gedragen heeft en groote verdenkingen van excessen in synen Huysse begaen, tegens hem opkomen, soo versoeke vriendelijk ons hierover eenige narigt en communicatie toe te laten komen, wij zullen niet manqueren, kennis te nemen aen alle oorden waer de voorn. CLASES kinderen en geweene domestiquen sich tegenwoordig ophouden, wegens bovenstaend voorval en van het bevinde kennis te geven, waermede blijve enz.....

CLEVE den 3 Sept. 1728.

w.g. H. FREIJHERR VON STRUNCKE de Zusten
v. t. H. v. DIEST.

In antwoord hierop wordt, bij schrijven van 28 September 1728, namens Burgemeesteren, Schepenen en Raden van Haarlem geantwoord „voor sooverre aen ons het gedrag van HARMEN CLAESSEN gewese scherprechter alhier bekend is, Uwel Ed^e. Erentfeste te berigten dat den selve alhier mede van een quaed godrag is geweest met sich door den Drank menighmalen buyten staet te stellen, alsook syne Bedienden slegt te behandelen, veelmin ordentelyk te salarieren ofte by absentie van nodigh onderhout te voorsien.”

Verder deelen Burgemeesteren en Schepenen nog mede dat hij „sekere dienstmeyt seer quaelyck heeft mishandelt soo met slaen, als met execrable middelen dienende tot verschrikkinge van deselve syne dienstmaegt, om was 't mogelijk deselve van een doode vrugt te doen verlossen, op alle welke saken onse Heeren Officieren in haer tijd hebben getragt behoorlijke bewysen in te winnen, dogh te vergeefs, etc. etc. en dat den selven alhier in groote ommin met syn eygen dochter heeft geleefd en byzondere onnaturelyke tale jegens deselve uytgesprooken.”

Op een dato 12 April 1729, van de Overheid te Cleve dienaangaand schrijven antwoorden Burgemeesteren van Haarlem, bij schrijven van 4 Mei van dat jaar dat zij geen verdere inlichtingen kunnen geven doch wel enkele personen kunnen noemen welke vroeger bij CLAESSEN in dienst zijn geweest, als: PIETER CLEEN, die zoowel te Cleve als te Haarlem bij CLAESSEN in dienst is geweest en thans bij den scherprechter te Utrecht inwoont, een zekere CHRISTOFFEL HOFFMANN, die verklaart dat CLAESSEN verscheidene malen tegen zijn volk in gramme woede heeft gezegd: „de Duivels hadt ick u te Cleve, ick soude u slaen dat gy voor myn voeten dood bleeff” en dat verder nog een CASPER SADELAER, gehuwd met zijne vroegere dienstbode, genaamd LYSBET, bij hem gewoont heeft en dat de Overheid van deze personen die allen te Cleve woonachtig zijn geweest, wel meerdere inlichtingen zou kunnen verkrijgen.

Bloemendaal, December 1915

H. BITTER.

wekt slechts den lachlust op van verstandige lezers, maar het is niet om te lachen, wanneer men ziet, hoe aan *mensen* op ongeveer dezelfde wijze wordt aanbevolen, uitsluitend uit winstbejag, voor allerlei met name genoemde klachten of kwalen de „onfeilbare middelen” van X of IJ te gebruiken!! Dat de couranten al die advertenties opnemen die geacht moeten worden aan te sporen tot dingen, die nadeel kunnen veroorzaken door verzuim, door financieele schade zonder het beloofde succes en niet zelden door het gebruik van stoffen die in vele gevallen gevaarlijk kunnen zijn, zoodat er redenen te over zijn, om ze te weigeren evenals men tegenwoordig gelukkig een ander soort advertentie's weigert met direct misdadigen en onzedelijken inhoud, dat is een vraag, die reeds lang vele gemeederen bezig houdt en die om vele redenen moeilijk schijnt op te lossen. Misschien brengt de nieuwe wet op de Artsenijbereidkunst in dezen hulp; zolang ze geplaatst worden, behoort er ernstig tegen te worden gewaarschuwd!

Wij zullen eerlijk zijn en niet overdrijven. Als een „onschuldig” middelje tegen „verkoudheid” wordt aangeprezen, och, wat zou dat? Wat drop, wat suiker, wat anijs e.d.: die schaden zeker niet. En toch: lezer, wat is „verkoudheid”? Wanneer bent U verkouden en kunt gerust al of niet een anijsballetje of iets dergelijks nemen, in afwachting van verbetering; en wanneer bent U verkouden als begin van een ernstige ziekte, die spoedig deugdelijk behoort te worden behandeld? En wanneer is uw handverkoop-middelje werkelijk „onschuldig” en wanneer niet? In hoevele „pastilles” van Dr. PIET of Dr. KLAAS zit slechts een onschuldige stof, in hoevele andere een schadelijke, als codeïne of anderszins? Dat alles bedenkt en weet de koper niet; en den verkoper kan 't niet schelen, evenmin als den fabrikant, als ze de winst maar opstrijken!

Er komt nog wat bij. De eenvoudige man, die bij een winkelier vraagt naar dit of dat middel, gaat gelooven, dat deze zelf verstand heeft van zijn middelen en zoo zoetjes aan verstand krijgt van de ziekten, waartegen ze helpen. Het gevolg is, dat de handelaar aan 't „dokteren” gaat, en spoedig niet alleen meer geeft, wat gevraagd wordt, maar naar eigen oordeel iets geeft tegen een ziekte, waarover zijn klant hem inlichtingen verschafft! De gediplomeerde apotheker mag dit niet eens, laat staan dan de tot „druist” gepromoveerde winkelier of de tot „apotheker” gepromoveerde drogist. (In onze naaste omgeving wordt een drogistij doodleuk „apothek” genoemd!) Laat men mij toch goed begrijpen: ik richt geen persoonlijke aanval tegen wie ook; ik hekel slechts toestanden, uitsluitend met het doel, ze te verbeteren..... als het mogelijk is. Misschien een monnikenwerk; maar men kan soms niet laten te velde te trekken tegen misstanden waaruit nadeel voortvloeit; misstanden, waarbij door onnoozelheid het groote publiek de dupe wordt van handels-truc's, die de gezondheid kunnen benadeelen. Dat een handelaar reclame maakt en op winst uit is: dat is nogal glad. Maar 't is onzedelijk, daarvoor de gezondheid van zijn medemenschen te gebruiken; daarvoor te speculeeren op de goedgeloofigheid van een publiek, dat 't zij ernstig of niet ernstig lijdende is, dus: begeerig naar „hulp”, daarvoor de beurzen van tal van kleine luiden lichter te maken zonder kennis over hun lijden, duszon der eenigen waarborg, dat men waar geeft voor zijn geld.

De „handige” voorstelling in de Abdij-stroop-annonce, laten we nu maar rusten. Eenige jaren geleden bespraken we die stroop als eens. De kwakzalverij zit er dik op.

Ditmaal wil ik alleen wijzen op de ploertige leugen (ik weet geen beter woord en voel geen roeping de heeren zachter aan te pakken dan waartoe mijn innige overtuiging me aanspoort), die staat in de advertentie over „zenuw-tabletten”

Zoo 'n uitspraak: „Zieke zenuwen hebben voor hun herstel in de eerste plaats een kalmeerend middel noodig.” maakt indruk, door de schijnbare logica, de schijnbare niet-tegen-te-spreken juistheid. Lezer, genees voor mijn part Uw dikke navel bij veulens en bij kalveren voor f 0.75, bij „de Denneboom” te Rotterdam, zonder dat U visite betaalt”, maar neemt nooit bij zieke zenuwen (hoe weet gij, dat gij die hebt?) geneesmiddelen zonder voorschrift van

den geneesheer. Er is geen ziekte, dan zenuwziekte of ook maar: zenuwachtigheid waarbij méér wordt geschaad door het innemen van tallooze middeljes. Er zijn geen klachten, van dien aard dat ze het denkbeeld opwekken: „'t zullen wel zenuwen zijn”, waarbij het gebruik van geneesmiddelen méér nadeelig, en minder noodig is, dan juist deze.”

De deskundige alleen weet de geneesmethode voor ieder bijzonder geval! Komt in die methode al eens een geneesmiddel voor, de deskundige kent de draagkracht, waarschuwt voor een teveel, controleert de werking en.....kan gewapend zijn tegen nieuwen aankoop op eigen houtje! Met „geneesmiddelen” worden nooit „zieke zenuwen” genezen; „zieke zenuwen hebben voor hun herstel in de laatste plaats een kalmeerend geneesmiddel noodig.” Dat zegt U mijn hart en mijn verstand!

Ten slotte: die „Homoeopatische apotheek!” Een Homoeopathisch geneesheer is geen kwakzalver. Een apotheker, die ook homoeopatische geneesmiddelen maakt of levert, is geen kwakzalver. In mijn oogen is slechts hij kwakzalver, die als arts of apotheker het woord: homoeopatisch gebruikt en misbruikt, om met een „geleerd” door niemand dan een deskundige te begrijpen woord menschen naar zijn affaire te lokken. Wat „hoemopathisch” beteekent, weet van de lezers der courant 1 op 1000. Welke bedoeling heeft een apotheker dan toch met zoo 'n annonce? Was die niet rationeeler geplaatst in vakbladen, was de kennisgeving niet beter gezonden particulier aan deskundigen? Ik ben overtuigd dat deze advertentie van een apotheker niet anders bedoelt dan in te lichten, dat aan dit adres homoeopatische geneesmiddelen worden geleverd op voorschrift van den geneesheer. Maar wat weet iemand, die zijn recept inlevert, van Dr. SCHWALBE of een ander? — De advertentie is in dit nummer al in heel onaangenaam gezelschap verzeild geraakt! (dit tusschen 2 haakjes.)

Lezer, zorg dat de in de advertentie's genoemde winkeliers-wederverkopers elke maand een nieuwe mat noodig hebben van al 't geloop. . . . maar boycot hun „genees-middel-verkoop”, laat ze er mee zitten; gun hun die „oorlogs-winst” niet (want 't is winst ten nadeele van anderen); en druk door gebrek aan „vraag” het „aanbod”!

Vaassen. G. E. WINDEMULLER, arts.

Maagpoeder van Dr. Heilmann.

„Kunt U mij ook de samenstelling van het Maagpoeder van Dr. Heilmann opgeven?” werd ons eenigen tijd geleden gevraagd en tot onze spijt moesten wij het antwoord schuldig blijven. De naam van dien dokter was ons onbekend. Toen ons echter, op ons verzoek, een fleschje ter onderzoek werd toegezonden, ging ons een licht op.

Het bleek ons, dat het poeder afkomstig was van de *Compagnie générale de produits pharmaceutiques*, met als hoofddepôt: *Sanitas* den Haag, terwijl op het plakzegel, waarmede het doosje waarin zich het fleschje poeder bevindt, gesloten is, staat: „Maatschappij *Sanitas*. Amsterdam—den Haag”.

In het maandblad van November 1915 hebben wij er al op gewezen dat die Maatschappij of maatschappijen *Sanitas* (wij kunnen er niet wijs uit worden of 't één zaakje is of dat er meerdere zijn) de verkoopster is van allerlei middelen, uitgevonden door verschillende grootheden, vermoedelijk in den Burgerlijken stand van *Sanitas* ingeschreven en aan hare academie gepromoveerd en 't zou ons niet verwonderen als Dr. HEILMANN ook dáár zijn bul had ontvangen.

Maar, hoe het zij, het poeder is voor ons de hoofdzaak. Dit maagpoeder, aanbevolen tegen alle maagkwalen, zooals maagkramp, maagzuur, slechte spijsvertering, is door den heer N. KEULEMANS, te Amsterdam, onderzocht en bleek te bevatten *magnesia*, *krijt* en *staalpoeder* (*Crocus martii*), een weinig *melksuiker* en een beetje *pepermuntolie*. Wat een kraan, die Dr. HEILMANN! En wat een enorme uitvinding!! Behalve het staalpoeder, dat bij sommige maagkwalen alles behalve gunstig zal werken, is er in 't poeder niets te vinden dat niet herhaaldelijk door geneesheeren bij sommige maagkwalen wordt voorgeschreven. Bij sommige kwalen zeggen wij, maar lang niet bij alle. Er zijn gevallen van maag-

ziekte waarbij de bedoelde geneesmiddelen niet mogen worden aangewend en waar, om met vrucht tegen de ziekte te kunnen optreden, een ernstig deskundig onderzoek vooraf moet gaan om de methode ter genezing te kunnen beoordeelen.

Sanitas of Dr. HEILMANN zeggen echter maar: „tegen alle maagkwalen”, zonder iets van den patiënt te weten. Dit is hoogst gevaarlijk en echte kwakzalversmanier.

Ook nog op andere wijze komt die manier voor den dag; n. l. in de poging om het publiek zooveel mogelijk z.g. geneesmiddelen aan te smeren. Op de etiquette, waarvan het fleschje maagpoeder is voorzien, lezen wij n. l.: „Deze poeder is geen purgeermiddel. Bij verstopping en slechte „stoelgang, gebruikt men Dr. Heilmann's pillen.” Welzeker, dan toch snijdt het mes aan twee kanten!

Beschuit tegen Epilepsie.

Wij ontvingen van een geneesheer het volgende schrijven:

„Dezer dagen kwam een man (Duitscher) bij mij met een „onfeilbaar” middel tegen epilepsie. Ik zoude er de proef mee nemen. Hoewel ik dadelijk den indruk kreeg met een kwakzalver te doen te hebben, heb ik wat van zijn poeder aangenomen met de bedoeling, het u op te zenden voor nader onderzoek.”

De geachte inzender, wiens indruk wel de juiste was, heeft een goed werk verricht; gaarne zouden wij zien, dat anderen, die met kwakzalversmiddelen in aanraking komen, zijn voorbeeld volgden.

Het onderzoek, alweer welwillend verricht door den heer N. KEULEMANS te Amsterdam, heeft aangetoond, dat het onfeilbaar middel bestond uit... beschuitkrum. Is een zóo groot bedrog denkbaar?

Jawel; wij hebben reeds in het Maandblad van Maart 1884 een soortgelijke bedriegerij kunnen ontmaskeren. Toen was er sprake van *Vogelzang's middel tegen epilepsie*; zijnde twee poeders. Poeder No. 1 bestond uit... Suiker. Poeder No. 2 uit... Suiker.

Moet hieraan iets worden toegevoegd?

UIT DE PERS.

Sequah gestorven.

In verschillende bladen is het bericht opgenomen, dat de bekende SEQUAH, alias DAVENPORT, te *Johannisberg* in zeer armoedige omstandigheden is overleden.

Wij hebben bij zijn leven en vooral tijdens zijn optreden hier te lande genoeg van hem gezegd en tegen hem gewaarschuwd: nu hij de maatschappij niet meer kan schaden, willen wij over hem zwijgen. We bepalen ons, ter herinnering en aan zijn optreden en aan de lichtgeloofigheid van ons publiek, met hier het volgende uit *De Telegraaf* over te nemen;

„We deelden reeds mede, dat SEQUAH (DAVENPORT) op 72-jarigen leeftijd is overleden. Amsterdammers van middelbaren leeftijd en ouder zullen den in zijn tijd wereldberoemden kwakzalver nog niet vergeten hebben, herinneringen aan hem hebben bewaard van komischen of pijnlijken aard, al naar gelang zij tot de belangstellende toeschouwers bij zijn séances behoorden, of het lijdend voorwerp zijner lang niet onschuldige experimenten waren.

Een kwarteeuw geleden ongeveer bezocht SEQUAH ons land, om lijdens aan reumatiek te genezen door zijn massage en zijn dure zalf.

De faam van z'n roem was vooruitgegaan. En SEQUAH placht in de steden, die hij met een bezoek vereerde, zijn intocht te doen als een vorst. Hij reed met de vier en was omgeven van een geheele hofhouding, mitsgaders een muziekgeselschap, dat op z'n Amerikaansch fanfares schetterde en marschen.

SEQUAH was een klein mannetje met een intelligent clean shaved gelaat en een suggestieve lok over het hooge voorhoofd.

Een sympathieke, innemende verschijning, die de duizenden, die zijn séances bezochten, wist te imponeren en te pakken met z'n duivelsch handige welsprekendheid.*)

*) En ook anderen nog; wie herinnert zich nog het gedrag van tal van Nederlandsche dames bij de z.g. diners en de krantenartikelen en de aanbevelingstoespraken van dominees en anderen? (Red. Mbl.)

Een tolk vertaalde z'n Engelsch in onze landstaal.

Hier in Amsterdam logeerde hij in het Amstelhotel.

„Des avonds werd het vierspan voor z'n luxeus rijtuig gespannen en dat bracht hem na een glorieuze „ommeganck" door de stad, naar den Parktuin, waar de séances plaats vonden.

Duizenden en duizenden wachtten daar z'n komst en als een populair koning werd hij door de menigte toegejuicht.

Hij betrad dan het podium en ging spreken, nadat eerst de muziek er een Sousa-stemming in had gebracht.

Daar sprak hij van zijn wonderbaarlijke genezingen, waarvan heel de wereld sprak, zoo als hij bescheiden opmerkte en dan ontroerde hij sentimenteele zielen tot tranen toe, wanneer hij beweerde, dat hij al z'n genezingen deed louter uit liefde tot de menschheid, en geld niet verlangde.....

Als 't psychologisch moment gekomen was, kwamen de lijdens op het tooneel.

Daar strompelden ze aan, meest oudjes, op krukken, geholpen door familie en vrienden, die alles al hadden geprobeerd, en nu hun laatste hoop op den wonderdokter hadden gevestigd.

Sequah liet de stakkerds een tijd hun ellende aan de verzamelde menigte te aanschouwen geven, maakte allerlei fratsen en grappen en vertelde dan dat hij tot het behandelen der patiënten zou overgaan.

De mise-en-scène was prachtig en de belangstelling op het hoogtepunt.

Dan schetterde de muziek en achter een scherm wreef en wreef Sequah zijn slachtoffers, die gilden van de pijn.

Maar de schelle muziek doofde de kreten.....

Was de behandeling afgeloopen, dan kwamen de patiënten te voorschijn. Sequah, de knappe acteur, brak eigenhandig hun krukken stuk, verzekerend, dat zed ie nooit in hun leven weer noodig zouden hebben. De muziek speelde nu vrolijke walsjes, en de oudjes, dankbaar en blij, dat ze genezen waren, dansten en lachten en maakte de zotste kapriolen.

Als de séance geëindigd was en de wonderman weer huiswaarts ging, werden de paarden van zijn wagen gehaald en de menigte trok hem zelf voort.

Zoo heel belangeloos was, naar spoedig bleek, Sequah's optreden niet.

Hij verkocht de beroemde Sequah-zalf peperduur en verdiende daaraan wel zooveel, dat hij schatrijk werd.

Toen het publiek tot de overtuiging kwam, dat heel deze reumatiek-genezing een groote humbug was; dat de genezingen niet blijvend bleken, keerde het zich tegen hem en Sequah zal wel juist op den goeden tijd ons land verlaten hebben.

Men ging spotliedjes op hem maken en toen was het mis.

Heb je stijve beenen,
Heb je reumatiek,
Ga naar Sequah henen,
Die geneest je met muziek."

Sequah leeft nog.

In *Het Vaderland* lezen wij het volgend bericht.

De Daily News ontving een brief van Mr. Hannaway Rowe, den echten Sequah, waaruit blijkt, dat deze nog springlevend is.

Mijn aandacht werd getrokken — aldus de echte Sequah — door een bericht in uw blad, meldend den dood van Sequah. Wie ook de in behoeftige omstandigheden te Johannesburg gestorven man mag zijn, Sequah was hij zeker niet. De stichter van „The Sequah Medicine Company" in Engeland en ik zelf „The Original Sequah" zijn beide in blakenden welstand.

Ook ik ben niet geboren in Cornwall, zooals het bericht meldde, maar in Hampshire en ik heb mijn heele leven mij bezig gehouden met medicijnen en tandheelkunde, behalve de weinige jaren dat ik op het tooneel van de „Music hall" vertoefde., hetgeen ik uit nood moest doen, toen ik mijn geld verloren had.

Ik ben nu 75 jaar, gezond en sterk en het mijne doende, door zeer dikwijls voor onze gewonde soldaten op te treden met dramatische en patriottische voordrachten.

Ik denk, dat de man, die te Johannesburg stierf, agent is geweest van de Sequah Limited."

Het kan wel zijn; zeker, onze Sequah heette DAVENPORT en deze had zich later te 's-Gravenhage als masseur gevestigd.

Maar hoe 't zij, of men door de kat of den kater gebeten werd, of men door *The Sequah Medicine Company* of door *Sequah Limited* gewreven werd, het resultaat zal wel hetzelfde zijn geweest. Laat ons intusschen hopen, dat de geheele Sequah-geschiedenis thans tot het verledene behoort.

Waarzegsters.

Het waarzeggen bloeit in de oorlogvoerende landen meer dan ooit te voren. Dit komt aan den dag in de vele processen wegens bedrog. Op het oogenblik behandelt de rechtbank te München een geval, waarin de waarzeggerij zelfs met een quasi wetenschappelijk manteltje was omhangen. Men leest daarover bijzonderheden in het *Berliner Tageblatt*. Het geval betreft een goed georganiseerde industrie. Het hoofdkantoor was oorspronkelijk in Londen gevestigd en heette „Raphaels Astronomical Ephemeris of the Planet Places". De hoofdbeziger van de maatschappij bestond daarin, dat zij tegen vooruitbetaling en op bestelling van de filialen in de verschillende landen, tabellen zond met berekening van sterren over bepaalde jaren. Met behulp daarvan was iedere gewezen waschvrouw of naaister in staat een horoscoop te trekken. Zij beweerden natuurlijk, dat zij zelf met veel moeite hadden opgesteld. In werkelijkheid hoefden zij slechts bij de tabellen te rade te gaan en de data volgens gebruiksaanwijzing naast elkaar te leggen. Na het uitbreken van den oorlog kon de Engelsche maatschappij haar klanten in Duitschland natuurlijk niet meer bedienen. Deze hebben zich zelfstandig georganiseerd. Men heeft nu in Duitschland astrologische genootschappen. Zij staan met hun vrouwelijke agenten in alle steden in voortdurende connectie, zoowel door brochures als door schriftelijke correspondentie. De geschriften, die men in het proces tegen de Münchener waarzegster Josephine Weiner gevonden heeft, waren in een komiek hoogdravende taal geschreven.

Deze vrouwelijke agenten krijgen vaak een rechtstreeksche opleiding. Deze is echter kort en wie gisteren nog naaister was, zooals deze Münchensche, kan morgen voor Pythia spelen.

Deze maatschappijen hebben haar organen, waartoe o.a. de „Astrologische Rundschau" behoort, die zich tijdschrift voor astrologisch onderzoek in natuurwetenschap, geschiedenis, godsdienst, kunst en numismatiek noemt. De redactie vraagt den klanten voor een geboorte-horoscoop twintig Mark. „Bij bijzondere uitvoerigheid" dertig Mark, die steeds vooruit door middel van postwissel moeten ingezonden worden.

In een reeks van processen is nu beezen, dat deze waarzeggingen ernstige zielsziekten en herhaaldelijk zelfs zelfmoord tengevolge hebben gehad. Reeds vóór den oorlog hadden de ondernemingen veel te doen, thans echter is dit nog veel erger geworden.

(De Amstelbode.)

RECHTSZAKEN.

En toringenezer.

De Hooge Raad heeft verworpen het niet door cassatiemiddelen gesteunde beroep van JELKE BOONSTRA, handelsreiziger, door den kantonrechter te Appingedam en de rechtbank te Groningen veroordeeld tot 2 maanden hechtenis wegens het, niet toegelaten tot de uitoefening van de geneeskunst, dat beroep buiten noodzaak uitoefenen te Delfzijl, met recidive.

Men zie ons no. van Januari j.l.

De Bleeker-Wonderdokter.

De kantonrechter te Leiden heeft uitspraak gedaan in de zaak van den bleeker-wonderdokter P. HAGENAAR aldaar, tegen wien, wegens onbevoegd uitoefenen der geneeskunde, door het O. M. van dit kantongerecht een boete van f 50 subs. 10 dagen was geëischt.

De kantonrechter veroordeelde hem tot f 10 boete, subs 5 dagen. Beklaagde en het O. M. hebben in dit vonnis berust; beklagde waarschijnlijk, omdat hem te kennen was gegeven, dat hij bij hooger beroep alle kans liep op hechtenisstraf; het O. M., omdat deze vervolging werd uitgebuit als een mooie reclame voor den veroordeelde, die door sommige agenten van politie, — „dankbare patiënten" zeer wordt ver-eerd.

Homoeophaat of Homoeopaath.

Bij vonnis van den kantonrechter te Utrecht d.d. 24 December 1915 werd R. HAVERHOEK al daar, veroordeeld tot f 200.— boete, subsidiair 20 dagen hechtenis. HAVERHOEK werd ten laste gelegd, dat hij als geneeskundige zich had voorgedaan, zonder daartoe de noodige bevoegdheid te bezitten. HAVERHOEK noemde zich: „homoeophaat", welk woord taalkundig niet bestaat, zoodat daarmede bedoeld werd homoeopaath. Beklaagde deed zich dus aan het publiek voor zonderdaartoe bevoegd te zijn, als zou hij de homoeopatische geneeswijze volgen.

HAVERHOEK is van dit vonnis in hooger beroep gekomen; de vorige maand diende de zaak voor de arrondissements-rechtbank. HAVERHOEK noemt zich thans houder van een kankerinstituut.

Mr. ROSENVELDT trad als gevolmachtigde op. Er waren geen getuigen gedagvaard.

De president: „Waarom komt u in hooger beroep?"

Mr. ROSENVELDT: „Om de zaak tot in hoogste instantie uit te maken."

De president: „Wat beteekent dan het woord „homoeophaat?"

Mr. ROSENVELDT: „Ik weet het niet en de man zelf weet het ook niet."

Den raadsman van beklagde werd een briefkaart getoond, waarop HAVERHOEK zich noemt „homoeopaath." Deze briefkaart werd erkend als te zijn afkomstig van beklagde.

De Officier van Justitie zag in het gepleegde feit een overtreding van artt. 3 en 19 der wet van 1 Juni 1865, Staatsblad no. 60, n.l. het voeren van een titel die hem aan het publiek als geneeskundige aanwijst.

De beklagde bedoelt dat hij is homoeopaath; als hij zich homoeophaat noemt, is dat misleiding van het publiek en ontduiking van de wet. Beklaagde doet zich wezenlijk voor als geneeskundige, zonder daartoe bevoegd te zijn.

Spr. vond ook geen termen aanwezig om een mindere straf te vragen en requireerde tot bevestiging van het vonnis.

Mr. ROSENVELDT meende niet te moeten vragen „wat leest het publiek uit een naam?" maar is die naam een geneeskundige titel. Spr. zag in deze zaak een strijd van de bevoegde medici tegen de onbevoegde. Maar de onbevoegde medici beschikken soms over middelen, bij de officieele wetenschappelijke geneeswijze onbekend. Die middelen zijn soms heel goed en brengen genezing aan. Spr. zag in de geheele actie, die nu gebaseerd is op een onschuldig naambordje, een concurrentie van de bevoegde medici tegen den onbevoegde.

Pl. concludeerde ten slotte tot vrijspraak.

De rechtbank bevestigde, overeenkomstig den eisch van den Officier van Justitie, het vonnis van den kantonrechter te Utrecht.

(Utr. Dagblad).

CORRESPONDENTIE.

Wij ontvingen de volgende vraag: „Is u iets bekend van de werking van „Cresco", dat als surrogaat van „Sanatogeen" zooveel voordeelen zou aanbieden?"

Als mijn vraag eventueel bij u niet aan het juiste adres is, bij wien zou ik dan mijn licht kunnen opsteken?"

Tot ons leedwezen moeten wij het antwoord schuldig blijven; kan een onzer lezers, door onze bemiddeling, ook den schrijver inlichten?"

A. M. te A. De handelingen van die *Meer. v. G.* zijn reeds door ons op de kaak gesteld en wij meenen, dat ook de justitie zich reeds met haar heeft bemoeid. Wij zullen nog eens nader informeren en denken dan op de zaak terug te komen.

Dr. H. C. S. te P. De maandbladen met de waarschuwing tegen *Sloan's liniment* zijn zeker al in uw bezit. Uit uw bijschrift lezen wij voor het eerst, dat het middel ook tegen galsteen wordt aanbevolen. Onnoodig, met het oog op de samenstelling, te zeggen, dat dit echte *kuakzalverij* is.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER; MR. J. L. F. BÖHTLINGK, Substituut Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te Rotterdam; MR. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te 's Hertogenbosch; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te Leiden; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te Winterswijk; C. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar; P. KEG Cz., Oud-Postdirecteur te Middelburg; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; Mej. J. C. RESSING te Delden; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheker. Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te Amsterdam; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-Hertogenbosch; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis-verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, AMSTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNÉ'S bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, KEIZERSGRACHT 239, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoeken van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar f 1.25

INHOUD.

Vereeniging tegen de kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur.

Mededeelingen van verschillenden aard: Staatstoezicht op de volksgezondheid. — Is de Kwakzalverij met geneesmiddelen voor dierziekten alleen uit een geldelijk oogpunt nadeelig?

Ingezonden: Over Cresco.

Uit de pers: Kwakzalverij.

Rechtszaken: Een slaapster.

Correspondentie.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

BERICHT.

Ons boek: *De Kwakzalversmiddelen, hunne samenstelling en de gevaren die bij het gebruik dreigen, is voor NIET LEDEN verkrijgbaar uitsluitend na toezending van f 1.05 aan ondergeteekende.*

Gratis-exemplaren worden van dit werk niet verstrekt.

De Secretaris-Penningmeester,
E. J. ABRAHAMS.

Als nieuwe leden zijn toetreden:

Mej. M. ELZELINGEN, arts te Amsterdam.

Mej. M. GOCKEL, arts te Amsterdam.

Mr. E. F. ENGEN, subst. offic. van Justitie te Heerenveen.

De heer H. JONKER, arts te Bergen op Zoom.

De heer L. VAN DER LINDE te Zevenbergen.

Dr. A. NOLST TRÉNITÉ, *Het Zand*.

Groene Kruis te Morra.

Groene Kruis te Balkbrug e.O.

Witte Kruis, afd. Wieringen.

Rectificatie ledenlijst.

In de ledenlijst is onder Roermond uitgevallen de naam van den heer Dr. J. A. HERTEN.

De Secretaris-Penningmeester,
E. J. ABRAHAMS.

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Staatstoezicht op de Volksgezondheid.

Het jaarverslag over 1914 is verschenen; wij ontleenen daaraan het volgende:

Kwakzalverij.

De Raad deed in het afgelopen jaar eenige kwakzalversmiddelen onderzoeken en besloot tot publicatie van de samenstelling daarvan over te gaan, met vermelding, indien Uwe Excellentie hiertegen geen bezwaar had, van de conclusiën,

die hij uit de uitkomsten der onderzoeken had meenen te mogen trekken.

Uwe Excellentie antwoordde op 's Raads schrijven dienaangaande, dat bij haar in beginsel geen bezwaar bestond tegen inlichting van het publiek aangaande kwakzalversmiddelen, voor zoover daarmede bovenmatige winsten beoogd of schade aan de gezondheid kon berokkend worden. Voorts had Uwe Excellentie tegen de voorgenomen bekendmaking evenwel bezwaar, omdat bij haar de vraag was gerezen, waarom het publiek juist omtrent de door den Raad bedoelde middelen zou moeten worden ingelicht, terwijl waarschijnlijk talloze andere middelen daarmede op ééne lijn gesteld verdienen te worden. Uwe Excellentie gaf er bovendien de voorkeur aan te dezer zake eerst over een algemeen plan van beleid met den Raad overleg te plegen, en verzocht dezen een voorstel in overweging te nemen.

De Raad stelde de zaak in handen van een commissie, bestaande uit de heeren: JENNY WEIJERMAN, WEFERS BETTINK, BROERS en GULDENSTEDEN EGELING.

Verkoop geneesmiddelen beneden de hoeveelheden van lijst C.

Uit een vervolging, tegen een kruidenier te Enschede ingesteld wegens den verkoop van geneesmiddelen in hoeveelheden lager dan vermeld op „lijst C”, bleek, dat een apotheker te Groningen aan winkeliers verschillende handverkoopartikelen leverde in afgepaste fleschjes, welke, zooals ze werden ontvangen, werden verkocht tegen den prijs van 10 cent per stuk. Pogingen van den pharmaceutischen inspecteur te Zwolle om den apotheker van het verkeerde zijner handelwijze te overtuigen, hadden geen resultaat.

Uitoefening der artsnijbereidkunst door onbevoegden en verkoop van geneesmiddelen boven de in Lijst C toegelaten hoeveelheden.

Ook in 1914 werd menige klacht vernomen over de uitoefening der artsnijbereidkunst door onbevoegden en over den verkoop door winkeliers van geneesmiddelen beneden de in Lijst C genoemde minimum-hoeveelheden. Even als vroeger leidden deze handelingen, in de gevallen, waarin het mogelijk bleek, dat daartegen rechtsingang verleend werd, slechts zelden tot eene veroordeeling.

Bijzonderheden, in dit opzicht der vermelding in dit jaarverslag waard zijn, deden zich niet voor.

De voortdurende reclames, die in dag- en weekbladen voor kwakzalversmiddelen gemaakt worden, bezien in het licht van de bij het onderzoek van eenige dezer middelen in het Cen-

traal Laboratorium verkregen resultaten, deden den Centralen Gezondheidsraad besluiten den pharmaceutischen inspecteurs in herinnering te brengen de hun in 1910 gegeven opdracht om te berichten, zoodra nieuwe middelen met onware berichten omtrent bereikte genezingen in den handel worden gebracht.

Deze herinnering gaf een der inspecteurs aanleiding de aandacht te vestigen op de moeielijkheid van het leveren van bewijs, dat de berichten, omtrent bereikte genezingen met nieuwe of oude kwakzalversmiddelen, die in den handel gebracht worden, inderdaad onwaar zijn.

De Centrale Gezondheidsraad en sommige pharmaceutische inspecteurs bevorderden het instellen van het onderzoek van sommige kwakzalversmiddelen door het Centraal Laboratorium.

De quaestie betreffende de publicatie door den Raad van de samenstelling van op zijn initiatief onderzochte kwakzalversmiddelen en van waar-schuwingen aan het publiek tegen het gebruik van zulke middelen, gaf aanleiding tot het voeren eener correspondentie tusschen den Centralen Gezondheidsraad en Uwe Excellentie, die op het eind van het verslagjaar nog niet tot een definitief resultaat had geleid.

Door eene der gezondheidscommissiën werd tot den Centralen Gezondheidsraad het verzoek gericht, dat de Raad, alvorens aan de Regeering advies uit te brengen over het adres der heeren MRS. VAN HOUTEN, VAN HOLTHE TOT ECHTEN en VAN HAMEL over meer vrijheid in de uitoefening der geneeskunst, de opmerkingen daarover van de verschillende gezondheidscommissiën inwinnen en daarmede bij het advies rekening houden zou.

Overeenkomstig het ter zake door een commissie, bestaande uit de heeren Dr. TH. G. DEN HOUTER, Dr. WEFERS BETTINK, Jhr. Mr. A. J. RETHAAN MACARÉ, Mr. H. REUYL en Dr. N. P. VAN SPANJE, uitgebracht advies besloot de Raad den hoofdinspecteurs te verzoeken om, onder toezending van een afdruk van het adres, aan de verschillende gezondheidscommissiën, dezen mede te deelen, dat diegenen onder haar, die het noodzakelijk achtten zich over het adres uit te spreken, zulks binnen een vastgestelden tijd konden doen en dat de Raad vrij moest blijven in het gebruik, dat van de opmerkingen der commissiën zou zijn te maken. Van de gelegenheid om zich aldus uit te spreken, maakten een 40-tal commissiën gebruik.

Mede besloot de Raad, overeenkomstig het voorstel der commissie, over het adres de meeningen te vragen van de hoofdinspecteurs en van de medische inspecteurs.

De aldus ontvangen beschouwingen en adviezen werden, naar gelang ze bij den Raad inkwamen, in handen gesteld van de Commissie. Deze

hoorde in hare vergaderingen als deskundigen de volgende personen:

a. de stellers van het adres;

b. de heeren Dr. N. VAN RIJNBEEK, voorzitter en J. L. STAAL, lid van het Bestuur der Ned. Maatschappij tot Bevordering der geneeskunst; Mr. P. W. DE KONING, voorzitter van de Vereniging tegen de Kwakzalverij; E. J. ABRAHAM, secretaris-penningmeester van genoemde Vereniging en H. VAN GELDER, redacteur van het Maandblad tegen de Kwakzalverij;

c. de heeren B. D. POLDERVAART, K. TREUR, en Jhr. A. W. DEN BEER POORTUGAAL en de dames M. TREUR-SERLUIT en H. JANSEN—PEHMÖLLER werkzaam op het gebied, hetzij der occulte geneeswijzen, hetzij der Christian Science.

Op het einde van het verslagjaar was haar praeadvies aan den Raad in voorbereiding.

Uit het jaarverslag over 1915 van de *Gezondheidscommissie*, zetelende te Borneo, (voor welks toezending wij onzen dank betuigen), blijkt dat deze Commissie zich ook aan de bestrijding der kwakzalverij liet gelegen liggen. Onder de „Verzonden Stukken” vinden wij 5 no's, die deze zaak tot onderwerp hebben en verder de volgende mededeeling:

„Op verzoek van den Inspecteur der Volksgezondheid Dr. Romijn, zond de Commissie hem 4 exemplaren van de in haar ambtsgebied verschijnende weekbladen, waarin kwakzalversadvertentiën voorkomen.”

Aan het verslag van de Algem. Vergadering van de *Gezondheidscommissie* gezeteld te Welle (opgenomen in de *Nieuwe Winschoter Courant*), gehouden op 28 Febr. 1916, ontleenen wij het volgende:

„Met de verspreiding van het Maandblad tegen kwakzalverij werd als voorheen voortgegaan.

Aangekocht werd een uitgave van de Vereniging tegen de Kwakzalverij getiteld: De kwakzalversmiddelen, volgens analyses gedurende 35 jaren gemaakt.”

De *Gezondheidscommissie*, gezeteld te Wijk-bij-Duurstede, deelt, (volgens het *Handelsblad*), in haar verslag over 1915 mede, dat zij aan het Centraal Laboratorium heeft laten onderzoeken eenige medicijnen, afkomstig van een kwakzalver te Oegstgeest, welke medicijnen gedeeltelijk waren gebruikt door een ingezetene van de gemeente Jaarsveld, die na het gebruik daarvan ernstig ongesteld was geworden.

Het onderzoek had het volgende resultaat opgeleverd:

No. 1: een heldere vloeistof: petroleum.

No. 2: capsules met een mengsel van petroleum en beukenteer.

No. 3: een bruine, troebele vloeistof, bevattende anjisi- en venkelolie, gom, schimmelraden, sporen, sennaharen en deelen van kaneelbast.

Is de kwakzalverij met geneesmiddelen voor dierziekten alleen uit een geldelijk oogpunt nadeelig?

Toevallig kreeg ik het artikel over „Advertenties van Kwakzalversmiddelen en Kwakzalverige Advertenties in de kleinere Pers,” van den heer G. E. WINDEMULLER, arts te Vaassen, onder de oogen.

De schrijver bespreekt hierin onder meer een advertentie van Het laboratorium „De Denneboom,” te Rotterdam, en waar ik nu juist de vorige week weer één van de pracht-resultaten van dit instituut in mijn practijk tegenkwam, maar tevens ook omdat het mij voorkomt dat de geachte schrijver het gewicht van de kwakzalverij op diergeneeskundig gebied wel een beetje onderschat, zou ik het zeer op prijs stellen indien de Redactie mij vergunde aan de hand van het door de heer WINDEMULLER meegedeelde enkele opmerkingen te mogen maken.

Zoo zegt de schrijver in het begin: „Een boer heeft misschien meer verstand van veeziekten dan van ziekten bij den mensch.”

Mag ik hier al dadelijk het woord „misschien” even onderstrepen en achter de stelling als zodanig dan nog een groot vraagteken plaatsen?

Wij diergeneeskundigen toch komen dagelijks in aanraking met veeverloskundigen, menschen die de „wind” bij koeien en „verstuikingen” bij

paarden kunnen „bezezen”, boeren die in „Pruisen of in Westphalen” zijn geweest, enz. één groote categorie die in de omgeving bekend staat als van „veeziekten” „veel verstand” te hebben en waarvan de leden alle één eigenschap gemeen hebben, namelijk deze, dat waar ze als deskundige op dit gebied optreden voor de ééne helft liegen en voor de andere helft bedriegen.

Als men toch een bekenfractuur als Rotlauf (vlekziekte!) een hartgebrek als een verstopping van de longklep (!) hoort betitelen en men diagnose's krijgt te hooren, als „het vuur van binnen” of als doodsoorzaak hoort noemen het feit dat het „water door de gal,” is geloopt, uitdrukkingen en feiten die historisch zijn, dan staat men wel een beetje sceptisch tegenover het meerdere verstand van deze begaafden, die de wetenschap zou zijn „aangeboren.”

Ik zou deze uitdrukking stilzwijgend hebben kunnen voorbijgaan, vooral omdat ik uit hetgeen volgt bemerk, dat de heer WINDEMULLER het feitelijk met mij eens is en wel zoo, dat een boer van veeziekten evenveel verstand heeft als een baker van kinderziekten, dus zeer weinig, indien wij dierenartsen niet nog zoo vaak hadden te strijden tegen het begrip als zonden menschen, die een goede kijk kunnen hebben op 't productievermogen, den voedingstoestand of 't geschikt zijn van een dier voor een bepaalden dienst, nu ook in eens in staat zijn ziekten en ziekelijke afwijkingen te beoordelen en... te behandelen, zoodat het mij gewenscht voorkomt om waar ze ook maar enigszins in dit idee zouden kunnen worden versterkt er direct krachtig tegen op te komen.

Iets verder schrijft hij: „Lezer, genees voor mijn part Uw dikke navel bij kalveren voor f 0,75 bij „de Denneboom,” te Rotterdam, zonder dat U visite betaalt,” maar neemt nooit bij zieke zenuwen enz’... .

De schrijver bedoelt klaarblijkelijk indien gij bij Uw vee wilt gaan „kwakken” ik persoonlijk vind het dom, maar ge hebt dan alleen kans op geldelijk nadeel, terwijl wanneer ge met wat ge voor „zieke zenuwen” houdt, gaat medicineeren, ge gevaar loopt voor uw eigen lichaam en voor dat van de leden van Uw gezin.”

Oppervlakkig beschouwd heeft de heer WINDEMULLER gelijk.

Het boertje dat mij verleden week bij zijn zieke varkens riep, omdat hij al twee fleschjes van „De Denneboom” tegen „Hoesten” à f 0,60 geprobeerd had, leed alleen geldelijke schade.

Zijn varkens toch die lijdende waren aan „de besmettelijke borstziekte” waren in het begin van de ziekte met een serum-inspuiting te reddeu geweest, thans niet meer.

Dank zij „de Denneboom” stierven bij deze eigenaar al zijn varkens, (zijn geheele vee-stapel uitmakende), en had hij een schade van minstens f 400.—

Hij heeft me beloofd nooit meer iets van „de Denneboom” te gebruiken, al moet hij aan mij „een visite” betalen.

Maar de financiële schade is helaas niet de eenige.

Afgezien van het feit of een boer die bij zijn vee „kwakt”, ook voor zichzelf en zijn gezin met heel gemakkelijk tot het gebruik van kwakzalversmiddelen zal overgaan, afgezien van het feit, of hij door het ingeven van geheime of andere geneesmiddelen (en daaronder zijn monsterachtige) zich blootstelt aan de mogelijkheid dat zijn dier daardoor bij de slachting zal worden afgekeurd of dat hij, indien in zijn omgeving geen verplichte vleeschkeuring voorschift is, hij U, gelukkige bewoners van het „gezonde” platteland de kans van een ernstige vleeschvergiftiging doet loopen, afgezien van dit alles dreigt er bij de aanwending van kwakzalversmiddelen bij de dieren, gevaar en vaak ernstig gevaar voor de menselijke, voor de volksgezondheid.

De dame, die dol is op haar poesje of de moeder, wier kinderen zoo gek zijn met dat jonge katje, en daar toch zoo leuk mee spelen, moet weten dat indien zij een huidaandoening bij dat diertje behandelt met een smeerseltje of een zalje uit „de krant” zij zich en haar kinderen blootstelt aan een gemeene huidaandoening, b.v. aan schurft.

Hetzelfde geldt voor verschillende huidziekten bij hond, rund en paard, die met een wel schadend maar niet batend kwakzalversmiddel worden behandeld.

Hoogst gevaarlijk voor den mensch is het indien een boer een *tuberculose* uieraandoening van één zijner koeien behandelt met een smeerseltje van „De Denneboom.”

Een waarschuwing van den veearts om met de melk van een dergelijk aan open tuberculose lijdend rund voorzichtig te zijn, ontvangt zoo'n klant van „de Denneboom” natuurlijk niet, daar de tuberculose niet is onderkend.

En het gevolg?

Op mijn vraag aan een boerin wat er gebeurde met de melk van een nierzieke koe, waarvoor mijn hulp was ingeroepen, antwoordde ze: „Och voor de kaasmakerij deugt die melk niet, ik hield ze daarom maar apart voor.... de kinderen.”

Let wel, lezer, deze melk die veldde van etterbaccillen en eigenlijk de naam van melk niet meer mocht dragen werd door een moeder „in landelijke onschuld” aan haar kinderen gegeven.

Hoe gevaarlijk het is, wanneer een landbouwer, op aanraden alveer van die kostelijke brochure van „de Denneboom”, bij een aan gasophooping in de pens lijdend rund van de bij „de Denneboom” verkrijgbare „trocant” gebruik maakt zal ieder duidelijk zijn die weet dat dit z.g. „oploopen” een zeer veel voorkomend verschijnsel bij *milteuure* is, en juist bij deze ziekte is het bloed uit de oppervlakkige aderen en dus ook het toebrengen van een wond voor *mensch en dier levensgevaarlijk*.

Ziehier, geachte redactie, enkele voorbeelden, er zijn gemakkelijker meerdere te vinden, maar ik vertrouw dat ze voldoende zijn om de heer WINDEMULLER te winnen, voor deze stelling:

„Kwakzalversmiddelen, bij mensch of dier aangewend, zijn nadeelig schadelijk, soms levensgevaarlijk voor hen, die ze aanwenden. Gebruik dus nooit kwakzalversmiddelen, niet voor U zelf, ook niet voor Uw huisdieren.”

Met de meeste dank voor de plaatsing

Hoogachtend,

VETERINARIUS.

INGEZONDEN.

Tengevolge van de vraag in ons vorig No. naar de werking van *Cresco*, ontvingen wij het volgende schrijven.

Rotterdam, 2 Maart 1916.

Geachte Redactie.

Naar aanleiding van eene vraag in het maandblad deelt ik U gaarne het volgende mee omtrent *Cresco*.

Het vorig jaar deelde de Heer Dr. Schieveen Borgman, apotheker alhier me mede, dat het versterkingsmiddel Robarat niet meer te krijgen was. Ik vroeg hem daarop of onze apothekers dan niets kunnen maken en daarop antwoordde hij dat hij in staat was het te praepareeren. Aldus mogen we dankbaar zijn dat onze Nederl. industrie en kennis ook door den oorlog een nieuwe impuls heeft gekregen en ook wij vele praeparaten hier gaan bereiden, zoodat we in ons land met zijn groote voortbrengingsvermogen gelukkig onafhankelijk worden van het buitenland. Wie bereid nu ook nog Sanatogen uit melk, die we hier in zulk een overvloed hebben? Daar zouden ook velen mee geholpen zijn, al preferer ik persoonlijk graaneiwit.

Int. hoogacht. Uw. Dw.

Dr. B. F. TEN CATZ.

In het med. Wkbl. zag ik onlangs een wetenschappelijk onderzoek over *Cresco*, dat niet alleen zeer wetenschappelijk was geschreven doch ook de voordeelen van *Cresco* in het licht stelde. Ik kan erbij voegen dat het gebleken is dat casein niet dicht staat bij ons eigen eiwit en naar mijn idee niet zulk een waarde heeft als men er wel aan toeschrijft, de prijs in aanmerking genomen.

Verder ontvingen wij nog een mededeeling van een medicus, die *Cresco* een heel aardig krachtvoedsel vindt, dat ten minste niet buitensporig in prijs is.

Aan de ons toegezonden Circulaire, verspreid door de *Nederlandsche Cresco-Maatschappij* (voor welker toezending wij onzen dank betuigen) ontleenen wij het onderstaande, dat wij, begrijpelijkerwijze, voor rekening van de stellers der circulaire laten:

De samenstelling van deze praeparaten is geen geheim. Een geheim alleen is de bereiding van zuiver tarwe-eiwit. In deze bereiding nu is de Cresco-Maatschappij uitstekend geslaagd en daardoor is zij in staat gesteld Cresco te bereiden uit zuiver tarwe-eiwit met toevoeging van Lecithine en het Calciumzout van Glycerine-phosphorzuur. Uit genomen proeven bleek reeds, dat Cresco volkomen verteerbaar is. Het is geheel smakeloos, zoodat het in de gewone spijsen als zoodanig zoo volkomen smakeloos verdwijnt, dat men het den zieken zelfs zonder hun weten kan toedienen.

Een volledige vergelijkende analyse van Cresco met andere krachtvoedingsmiddelen wordt thans uitgevoerd. Reeds nu kan echter vastgesteld worden, dat het eiwitgehalte 90% bedraagt met 2% aan Lecithine en Glycerin-phosphorzure Calcium.

UIT DE PERS

Kwakzalverij. *)

„En overigens ben ik van meening dat de kwakzalverij vernietigd moet worden.”

Een zekere wrevel komt in mij op bij 't neerschrijven van bovenstaand woord. Want wat kunt ge u nu nog minder voorstellen dan een kwakzalver, en dat dit woord niet alleen in medischen zin gebezigd wordt, blijkt wel uit het gezegde van een professor in de theologie, die, toen ik bij hem thee dronk, mij verzekerde — onder vier oogen — dat een ons beiden bekend schrijver van een zeker boek — ook een theoloog — eigenlijk maar een kwakzalver in de theologie was. Hier had dus het woord reeds algemeene waarde of onwaarde, zooals men 't nemen wil en voeg ik daar nu nog bij, dat ook wij, geneesheeren, die zooveel goeds in de homoeopatische geneeswijze zien, door sommige leeken en niet-leeken het predicaat „kwakzalver” naar 't hoofd krijgen — iets wat onze allopathische collega's ook wel eens zal overkomen, denk ik — dan kunt u wel begrijpen, dat dit woord ons ontstemt. Doch toch maar voor een klein gedeelte. Er zijn veel, veel ernstiger redenen, waarom wij allen zoo tegen de kwakzalverij verbitterd zijn — en die ons niet direct aan gaan, maar die 't algemeen welzijn in hooge mate bedreigen. Ik voel me dan ook eens opgelucht wanneer ik de kwakzalverij ga betitelen als een „verachtelijk monster,” dat vernietigd dient te worden.

Doch ik heb zoo 't voorgevoel „'t zal niet gaan” en mijn devies zal wel tot de vrome wenschen blijven behooren.

Eenige weken geleden werd mij een boekje toegezonden met den titel „De kwakzalvers-middelen, hun inhoud en de gevaren, die bij het gebruik dreigen, volgens analyses gedurende 35 jaar gemaakt door de vereeniging tegen de kwakzalverij, bewerkt door E. J. Abrahams, Secretaris-Penningmeester, Amsterdam 1916. Prijs f 1.—

Bij het lezen van dit zeer interessante werkje, be kroop mij de lust om aan de hand van dit boekje 't een en ander over de kwakzalverij te berde te brengen en tevens dit boekje bij u eens warm aan te bevelen. Ge zult zodoende, kennis van zaken nemend, vanzelf gaan medewerken in den strijd tegen dit verfoeilijke kwaad.

Ge moet niet denken, dat de bestrijding der kwakzalverij een streven van den laatsten tijd is. Reeds in 't jaar 1810 werd door de „Maatschappij tot nut van 't algemeen” een prijsvraag uitgeschreven. Zij verlangde: „Een kort en bondig betoog van het schandelijke, onverantwoordelijke en geveerlijke gelegen in het raaplegen van kwakzalvers, oliekoopen en dergelijke of voor zichzelf, of voor de zijnen; alsmede in het gebruiken van geneesmiddelen, die men onder den naam algemeen (universeel) uitrent”. (Zie Dr. G. W. BRUINSMA, De kwakzalverij met geneesmiddelen A'dam 1906).

Het was Dr. SEBASTIAAN, destijds dirigerend chirurgijn-majoor van het koninklijke militair hospitaal te Leiden — later professor te Groningen — die de prijsvraag beantwoordde en daarvoor de gouden eere-medaille verwierf.

Men ziet dus, dat men reeds voor ruim honderd jaar het gevaar der kwakzalverij geheel niet denkbeeldig achtte, en sedert dien tijd is het bij

deze waarschuwing niet gebleven. Want wat al pogingen zijn er niet in het werk gesteld om de kwakzalverij den kop in te drukken! Men heeft zelfs in Nederland eene „Vereeniging tegen de kwakzalverij,” die nu al meer dan 35 jaar bestaat, een eigen maandblad uitgeeft en die met onvermoeiden en nobelen ijver altijd maar weer de menigte waarschuwt: zich toch niet over te geven aan de lichtschuwende praktijken van booswichten, die zonder gewetensbezwaar nietswaardige en soms gevaarlijke prullen als universeele geneesmiddelen voor grof geld aan de goed geloovige gemeente verkoopen. En nu kan men wel zeggen: „'t helpt toch niet, men wil bedrogen worden” — 't laatste is ongelukkig maar al te waar — doch ik meen met recht te kunnen beweren, dat, wanneer deze vereeniging tegen de kwakzalverij nooit bestaan had, het kwaad zeer zeker nog veel grooter zou zijn. Juist daarom heeft Dr. ABRAHAMS zulk een uitnemend werk verricht. We zijn hem daarvoor zeer dankbaar. Straks hoop ik nog in 't bijzonder op het boekje terug te komen:

Wat is nu eigenlijk kwakzalverij? De officieele term luidt: *kwakzalverij is het uitoefenen der geneeskunde door niet door den staat gediplomeerde wtsen*. De Nederlandsche staat, als wakende voor het welzijn zijner ingezetenen, stelt zeer terecht zekere eischen — en geen malische — aan het uitoefenen van dit zoo moeilijk ambt. Stel u een leek voor, die van een of ander onderdeel der geneeskunde meer af weet dan een arts — wat à priori niet is uitgesloten — hij is en blijft strafbaar als hij gaat dokteren, en zeer terecht, de goede moet dan maar met den kwade lijden.

Ik geef nu direct toe, dat elke kwakzalver nog niet persé een schurk behoeft te wezen, al zijn de meesten dit gewoonlijk wel. Het kwakzalveren toch, ligt zoo'n beetje in onze menselijke natuur. Overal waar de mensch ellende ziet, wil hij zijn hulp verleen om het leed te verzachten. Doch dergelijke kwakzalverij zal niemand ons euvel duiden en we zullen den niet-gediplomeerde in „eerste hulp bij ongelukken” niet lastig vallen, als hij het eerste noodverband aanlegt. Niemand zal er aan denken om dengene voor kwakzalver uit te maken, die den half verdrinkene of bevrorene wat brandewijn toedient, ten einde zijn bloedstroom te versnellen. Wanneer iemand die hulp verleent, onderwijl om den dokter zendt, dan zal zijn handelwijze dankbaar aanvaard worden. Doch de zaak wordt anders, als iemand op zijn eigen houtje gaat dokteren aan den lijve van zijn medemensch. Daarbij behoeft hij nog geen kwade bedoelingen te hebben. Hij kan dit geheel uit toewijding doen. Zijn handelwijze is ethisch in orde, doch is juridisch foutief. Hij is en blijft niettegenstaande zijn uitstekende bedoeling een kwakzalver of hij wil of niet, hij kan een massa kwaad doen door zijn onwetendheid. Van dit soort zijn ook de zoogenaamde „vrije genezers”. Onder hen komen voor leden uit een oud, al of niet adellijk geslacht, die meenen een of ander oud familiegeheim te bezitten. Zij kunnen b.v. sommige kwalen „afnemen.”

Prof. TREUB vertelt van eene dame, die hem schreef, dat zij haar dienstmeisje genezen had van krampen in het onderlijf (welke krampen wordt niet vermeld) door aan het bed van het meisje zittend haar hand op den gevoeligen buik te plaatsen, tot het meisje in slaap viel. Dit zal toch ook zeker wel een edele dame geweest zijn. Doch niet alleen zulke min of meer voornamen personages loopen met „geheime” middelen rond.

In mijn woonplaats is er onder mijn patiënten een eenvoudig, zeer godsdienstig man. Deze beweert breuken te genezen, door op de plaats waar zich de breuk bevindt, een door hem zelf bereid vocht te smeren. Het mengsel dient overigens ook voor alle soort rheumatische aandoeningen. Zijn vader had reeds tal van breuken er mede genezen en op zijn sterfbed had hij aan zijn zoon de samenstelling van het mengsel — als zijnde een geheim — bekend gemaakt. Deze loopt nu met zijn geheim rond en ondanks mijn aanhouden, wilde hij mij de samenstelling niet bekend maken. Ik kreeg wel een flesch van hem cadeau en na onderzoek bleek het te zijn: olie, terpentijn en een aftreksel van laurierbladen. Deze man nu is volkomen te goeder trouw. Hij vraagt voor zijn waar geen geld. Waar hij een breuk meent te ontdekken, geeft hij den lijder gratis een fleschje. Van opzet-

telijke bedriegerij zal niemand hem verdenken. Toch schuilt in de handelwijze van dezen eenvoudigen man een gevaar. Hij weet namelijk niet, wat hij doet. Men heeft bijvoorbeeld zeer onnoozele breuken en men heeft gevaarlijke breuken. Zonder in bijzonderheden te willen treden, zij toch gezegd, dat bij de meeste breuken het gevaar volstrekt niet denkbeeldig is, dat een stuk darm bekneld raakt in de opening, de zoogenaamde breukpoort.

En wie nu eens in zijn leven een lijder gezien heeft met een ingeklemden breuk, zal altijd dit gevaar voor oogen houden. Wanneer nu een geschoolde geneesheer een breuk ontdekt, zal hij, waar operatie om een of andere reden af te raden is, een passenden breukband aanleggen. Waar de patiënt jong en krachtig is, zal hij beslist operatie aanraden.

Dit is een betrekkelijke kleine operatie, die geheel onder plaatselijke verdooving geschieden kan. De geneesheer weet dus, wat hij doet: hij draagt de verantwoordelijkheid en kent de gevaren. Onze bovengenoemde vriend kent deze gevaren niet. Bij hem is elke breuk gelijk aan de andere. Zijn manier van doen is dus reeds af te keuren, doch de zaak wordt ernstiger, wanneer hij breuk-candidaten afraadt zich te laten opereeren. Nu wordt hij onwetend misdadig. Deze soort van kwakzalverij, uit welk een edele natuur zij ook voortspuit, is derhalve uit den booze en is een kwaad voor de maatschappij.

En zoo heeft men verschillende richtingen van deze soort. Men kent b.v.: de quasi wijsgeerig-theologische Christian Science, de gebedsgenezers, de bezweerders van booze geesten, de genezers op afstand, enz. enz. Ook dit kunnen allen edele menschen zijn, die werkelijk overtuigd zijn, dat zij iets bijzonders bezitten, hoewel er hier en daar wel een of andere schurk tusschen door zal loopen. Men vindt deze richtingen in alle beschaafde landen zelfs onder de elite der maatschappij.

Voorts heeft men het magnetisme, het galvanisme, het electrisch licht, hypnose, slaapsters, enz. enz.

Een geheel andere groep tracht de wetenschap verdacht te maken en te bespotten door de natuurgeneeswijze als alleen heilbrengend uit te bazuinen. Tot hen behooren de fanatieke planteters, de barvoetloopers, de zonnebestralers de aquariërs, masseurs en degenen, die uitsluitend door enorm zweeten alle kwalen trachten te genezen. Men zou hen „zweeters” kunnen noemen. Hier hebben we dus te doen met zuivere vijanden van geneesmiddelen. Doch nogmaals, al dit soort van kwakzalverij behoeft nog geen bewuste bedriegerij te zijn.

Ik zie nog in mijn studententijd te Leiden dien grooten man door de Breestraat loopen, blootshoofds en op bloote voeten. Statig en langzaam liep hij daar met een bruinen, harigen mantel los om het lijf, steeds halfluid met sombere, eentonige stem roepende: „La vie naturelle, la vie naturelle, deux sous.” Mijn hospita, die goeie ziel, had hem ook gezien, had hem een eindje nagelopen en was er zeer van onder den indruk, en toen ik haar den anderen morgen vertelde, dat hij 's nachts het geheele schuttersveld kaal gegraasd had en dat hij bij gunstig weer ook „melk gaf,” werd zij bijna boos, omdat ik met zoo'n man den spot dreef.

Er bestaan nu nog meerdere soorten, die ik niet alle memoreeren wil, en ik kom nu op de bewuste bedriegers, de ras-zuivere kwakzalvers, om zoo te zeggen, die alleen uit zuiver winstbejag, allerlei waardelooze prullen, waaronder zelfs zeer gevaarlijke, voor enorme prijzen aan de goëgemeente verkoopen, met de besliste verzekering, dat zij bij het gebruik daarvan zullen genezen, en den raad, toch vooral trouw vol te houden, als beterschap niet dadelijk intreedt. Dit zijn de monsters, die het maatschappelijk welzijn bedreigen, dit zijn de gewetenlooze bedriegers en het kwaad, dat deze veroorzaken is met geen pen te beschrijven. Onder hen kan men óók gevoegelijk de piskijkers rekenen.

Dit soort van kwakzalvers dan verkoopt medicamenten onder de meest schoonklinkende namen en wanneer men de verschillende dag- en weekbladen eens nagaat, kan men zien, hoe enorm er geadverteerd wordt. In een zeer lezenswaardig en interessant opstel van collega ABRAHAMS in het Ned. Tijdschrift voor geneeskunde 30 Mei 1914: „De economische beteekenis der kwakzalverij,” heeft genoemde auteur de bere-

*) Met welwillende toestemming van de Redactie, overgenomen uit het *Homoeopatisch Maandblad*.

kening gemaakt dat jaarlijks in ons land voor minstens 800.000 gulden wordt uitgegeven aan advertenties voor kwakzalvers-middelen. Nu behoef men niet te vragen, hoeveel voor deze prullen moet worden betaald, wil er nog op verdiend worden.

En wat is nu de werkelijke waarde van deze middelen? De vereeniging tot bestrijding der kwakzalverij heeft met de meest mogelijke exactheid deze middelen onderzocht en doen onderzoeken en hare resultaten neergelegd in het boekje, dat ik als uitgangspunt van mijn opstel genomen heb.

Het zij mij vergund enkele voorbeelden aan te halen om u eens te doen zien, welke schadelijke practijken men bezigt en waarmede de lijdens door den tuyn geleid worden:

Middel tegen asthma: „Chaulmogra,” wat na onderzoek blijkt te zijn 500 gram gebrande cichorei. Dit middel kost 16 gulden! Middel tegen tering „Tubercolyne van Derk Yonkerman,” een roode soort en een bruine soort. Een van deze soorten bestaat uit: glycerine, bittere amandelen, een spoor koper en gebrande suiker. Deze beide absoluut waardeelooze mengsels kunt ge koopen voor de som van 30 gulden!

Het „granuline,” waarover nota bene aparte brochures verschijnen, is volgens onderzoek een geheel waardeloos product. Men schrikke niet — de fabrikant is een „arts”. Middel tegen epilepsie (vallende ziekte), het z.g. „Auxilium Orientalis” bevat roodgekleurde suiker en wat broomkali, prijs 15 gulden! Vogelsangs middel tegen epilepsie. Poeder No. 1 „suiker”, poeder No. 2 „suiker”!

Middelen tegen alle kwalen, de z.g. Electrohomeopathische middelen van Graaf Mathei.

1°. „roode electriciteit.” 't Is schoon water in een rood fleschje, kost f 1.50. Om wat variatie aan te brengen een dergelijk blauw fleschje met denzelfden inhoud, ook f 1.50. De gebruiksaanwijzing kost f 1.20

De zogenaamd enorm bekende en geroemde Pinkpillen blijken volgens chemisch onderzoek te bestaan uit slecht bereide Blandsche pillen tegen bloedarmoede, een recept bekend aan alle geneesheeren.

Als middel tegen „morphinisme” vindt ik het „antimorphine,” dat niets anders blijkt te bevatten dan morphine!

Gebruik makende van onze nerveuzen tijd, heeft het natuurlijk niet ontbroken aan middelen tegen zenuwachtigheid. Zoo vind ik het „anti nausea”, bestaande uit aardappelmeel, melksuiker en 25 mgr. zoutzure cocaine, een waardeloos middel niet alleen, doch nog vergiftig op den koop toe.

Nog belachelijker is het z.g. „Paracelsia” dat niets anders bevat dan 18 gram melksuiker en wat nog 2.10 Mark kost.

Doch laat ik het hierbij laten. Ik deed hier en daar een misshien ietwat onhandige greep en kon u nog veel mindere soorten opnoemen. Het is mij er enkel om te doen de belangstelling bij u op te wekken en u aan te sporen zelf het boekje van Dr. ABRAHAMS eens ter hand te nemen, om uwe omgeving eens te overtuigen van den zwendel der kwakzalverij en haar daarvoor te waarschuwen.

Wat brengt nu het chemisch onderzoek dezer middelen aan den dag? Eerstens, dat de officieele wetenschap nog nooit iets nieuws in de middelen gevonden heeft. Het zijn of waardeelooze prullen of overgenomen slecht bereide recepten der officieele geneeskunde, die onder een anderen en schoon klinkenden naam in den handel worden gebracht.

Gewoonlijk voegt men er namen bij van professoren of doctoren, die heelemaal niet bestaan of men laat ze uit kloosters komen, sommige met den naam van een „Pastoor” er bij; andere middelen komen uit verre werelddelen, om zoodoende bij het volk de gedachte op te wekken, dat deze middelen toch wel heusch echt en moeilijk verkrijgbaar zijn. Voorts blijkt, dat de meeste absoluut waardeelooze zijn en met de kwaal waarvoor ze moeten dienen, niets te maken hebben.

Doch nog ernstiger wordt de zaak, wanneer na chemisch onderzoek blijkt, dat vele middelen heelemaal niet ongevaarlijk zijn, en zij vergiftige stoffen bevatten, die de geneesheer bij groote uitzondering in kleine doses en onder nauwkeuige controle zal toedienen. Zoo bevatten sommige producten Phenolphthaleïne, Brucine, Strychnine Sublimaat, Jodoform, enz.

En toch. . . . het kwaad tiert welig voort. Jaar in, jaar uit, worden duizenden in ons land bedrogen, velen verkoopen een dierbaar stuk huisraad om het één of andere kwakzalversmiddel te bemachtigen; velen bekoopen het met den dood.

Als student herinner ik mij nog de knappe jonge vrouw, die met een zwelling der knie op de polikliniek kwam. Ik was toevallig aan de beurt voor responsie, en onder de leiding van professor KORTEWEG, werd deze zwelling herkend als een sarkoom, een der kwaadaardigste gezwellen, die men zich denken kan. Het was nog in een beginstadium en professor KORTEWEG raadde haar amputatie ten spoedigste aan, daar het zeer waarschijnlijk nog juist bijtijds was. Haar huismedicus had het geval dadelijk herkend en gewantrouwd en zond haar alzoor naar de polikliniek, omdat patiënte het eens „hoogerop” wilde zoeken.

In amputatie scheen zij niet veel lust te hebben en al dadelijk waarschuwde professor KORTEWEG haar, niet naar „de Haas” te gaan. Haar antwoord was, dat ze er eens over denken zou. Langen tijd hoorden we niets van haar en zoo werd mijn nieuwsgierigheid geprikkeld. Na eenige maanden besloot ik de vrouw eens op te zoeken. Ik vond de vrouw in een deerniswekkenden toestand. Het gezwel was enorm toegenomen, was doorgebroken, bloedend en veroorzaakte een enorme stank en zij zelf lag daar als een geraamte, vermagd, en met heesche stem. Later vernam ik, dat ze een week daarna overleden was. Ze was toch naar een piskijker gegaan — mijn opstel zal ik door zijn naam niet besmetten — en deze had haar gezegd: „Ben je gek! Dat been moet er niet af; je zult eens zien hoe gauw ik je genees!”

Blij naar huis gegaan, had ze in den eersten tijd beterschap meenen te bespeuren — wie kent immers de werking der suggestie niet — onder de hand was het gezwel snel toegenomen en had zijn looten ook op andere plaatsen van het lichaam uitgezaaid. Toch moest ze maar volhouden te smeren, en toen ze eindelijk tot de ontdekking kwam, dat ze maar steeds achteruit ging, liet ze haar huismedicus roepen, en deze kon slechts constateren, dat de zaak hopeloos was.

Ik denk, dat haar man en haar drie jonge kinderen liever een vrouw en moeder met een houten been gezien hadden dan haar ledige plaats. Juist dit geval, dat nog zoo mooi op tijd was, had zeer waarschijnlijk nog verholpen kunnen worden, want hoe vroeger een kwaadaardig gezwel onder de oogen van een geneesheer komt, hoe grooter de kans is, dat 't ruim kan worden weggenomen en daardoor recidief minder te vreezen is. Niet-tegenstaande dit misdadige feit van den piskijker, die dus zonder kennis van zaken een waardeelooze zelf voorschrijft, waarmede deze jonge vrouw te gronde ging, verscheen eenigen tijd daarna in een der dagbladen een ingezonden stuk, waarin diezelfde kwakzalverij beschouwd werd als iemand, die buitengewone gaven van God ontvangen had en daardoor duizenden en duizenden het leven reeds had gered, die door de valscheijk genaamde wetenschap verknoeid werden. Ja, het is eigenlijk te tragisch om er om te lachen, maar ik ken een predikant die een quasi-wijsgeerig boek opgedragen heeft aan een zeer bekend uroscop.

Ik denk wel, dat al onze collega's u dergelijke tragische gevallen uit hun praktijk kunnen vertellen. In de omgeving van mijne woonplaats huizen ook eenige van deze struikroovers en meer dan eens heb ik een eigenwijze patiënt moeten opknappen, die door een piskijker geheel was verknoeid. En nu moet ge heusch niet denken, dat dergelijke lui bezocht worden door het gewone volk. . . . o neen, ik ken advocaten, notarissen, predikanten, leeraren, die met hun flesch urine op stap zijn geverst.

Doch, zult ge me toeroepen, deze kwakzalvers en uroscopen — om dit te nette woord nu maar voorloopig te gebruiken — hebben toch hunne geneezingen! Tante Saar is toch maar genezen van hersen-tuberculose, en als ik nu den strijd eens ga uitlokken, krijg ik duizenden gevallen naar mijn hoofd van de wonderbaarlijkste geneezingen. Mijn goeie dokter, lees dan toch de attesten van zoovele lijdens; lees de vlugschriften, de brochures, de dankbetuigingen, waarin de frappantste geneezingen zwart op wit gedrukt staan.

Een kanker, die door drie doktoren en een professor was opgegeven, totaal genezen; een zeventien en een half jarig maag- en darmlijden door gebruik van drie fleschjes — en bij gelegenheid nog een flacon als 't u blijft — volkomen genezen, nadat ik jaren lang slepende gehouden was door mijn huisdokter; een opgegeven borstlijder, die jaren en jaren lang met holle oogen het leven op den duur maar als matig beschouwd, thans voorrijder in een eerste klasse hypodroom, worstelaar voor mijn part. . . . enz. enz., allemaal door de abdijstoor, pinkpillen, sanguinose, beoortewater, slijmpillen, Klaas Ursems fistelpotten, Tannhäusers citroensap (arme Richard Wagner), Kaalhoofdensmeer van ALLEN, enz. enz., en als ge uw hoofd niet koel hield, zoudt ge haast overtuigd worden, en nu staan we vlak voor het vraagstuk: „Waarom hebben de kwakzalvers en piskijkers hun succes te danken?” Veroorloof mij dat ik u daarmede een volgende maal een oogenblikke bezig houd.

RECHTSAKEN.

Een slaapster.

Voor den Hoogen Raad heeft Mr. E. L. VAN EMDEN, advocaat te 's-Gravenhage, gepleit in zake het cassatieberoep van een vrouw, zich noemende mevrouw de weduwe K., „slaapster” te Rotterdam, door den kantonrechter en de rechtbank aldaar veroordeeld tot f 300 boete of 60 dagen hechtenis, wegens het, niet toegelaten zijnde tot de uitoefening van een beroep waartoe de wet eene toelating vordert, dat beroep buiten noodzaak uitoefenen. Beklaagde had op verzoek van zekeren C. diens vijfjarig zoonje dat ziek was, z.g. geneeskundig behandeld. Zij had gezegd, dat het kind zou sterven of wel blind of krankzinnig zou worden bij behandeling door een geneesheer, maar dat het zou genezen door hare behandeling. Zij schreef daarop in haar slaap verschillende kruiden ter geneezing voor, waarvoor zij f 5.— berekende. Intusschen is het kind overleden en vond een geneesheer aanleiding de zaak ter kennis van de justitie te brengen.

Mr. VAN EMDEN pleitte vernietiging van het vonnis der rechtbank op grond: 1°. dat in de qualificatie niet is vermeld, dat de uitoefening van het beroep van geneeskundige in casu geschiedde „als bedrijf”; 2°. dat niet is gebleken dat de geneeskunde hier werd uitgeoefend „als beroep”, waar hier maar van één geval van behandeling bleek; en 3°. dat niet behoorlijk is gemotiveerd, dat de uitoefening van het beroep geschiedde „buiten noodzaak”. Verder wees pl. erop, dat bekl. te voren met gunstigen uitslag zieken behandelde.

Advocaat-generaal Mr. LEDEBOER, 20 Maart conclusie nemend, achtte de voorgestelde cassatiemiddelen ongegrond en concludeerde dus tot verwerping van het beroep.

Uitspraak 17 April.

(Handelsbl.)

CORRESPONDENTIE

J. J. B. te D. De pillen in dank ontvangen; zij zullen overzocht worden.

J. J. K. te 's G. Wij danken u voor de gezonden circulaire betreffende *granuline*; wij zullen die zaak spoedig behandelen.

L. A. P. te L. Van die quitantie ad f 5.— is ons niets bekend.

P. B. te V. Ofschoon het ons niet gelukt is de samenstelling van *Maxima Doctrina* te vinden (het onderzoek van plantentatreeksels levert talrijke bezwaren op) raden wij u toch af hulp bij v. O. te zoeken. De u gezonden Maandbladen zullen u wel de reden opgeven.

Dr. N. T. te 't Z. Het voorschrijf voor den *Fistelpot* van *Klaas Ursem* luidt aldus:

Poeder van Karweizaad 30, Poeder van Lavas 10, laurierbessen 40, Wierook 10, Sevenboom 30, Poeder van hertsboorn 10, kruidnagelen 5, witte peper 5, nootmuschat 5, Krupend hondsdraf 5, jeneverbessen 10, 2 eierdooiers en 1 Kgr. versche roomboter. Eet snakkelijk!

Een lezer te A. Wij zullen een onderzoek instellen.

J. Y. te V. Het busjeje ontvangen; later meer hierover.

Dr. C. J. B. te L. *Brook's Breukapparaat* of liever de daarbij behoorende papieren, doen bij ons ernstigen twijfel ontstaan aan de waarde van het aangeboden. In het volgend no. zullen wij onze meening nader uiteenzetten.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: Mr. P. W. DE KONING, Advocaat te Amsterdam, Voorzitter; Mr. J. L. F. BÖHTLINGK, Substituut Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te Rotterdam; Mr. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te 's Hertogenbosch; Mr. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te Leiden; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te Winterswijk; C. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar; P. KEG Cz., Oud-Postdirecteur te Middelburg; Mr. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; Mej. J. C. RESSING te Delden; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheke, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te Amsterdam; Dr. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-Hertogenbosch; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis-verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, AMSTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNÉS bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, KEIZERSGRACHT 239, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar f 1.25

INHOUD.

Vereeniging tegen de kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur.

Hoofdartikel: Kwakzalversmiddelen niet steeds gelijk in samenstelling.

Berichten: Waarschuwing tegen z.g. tandbalsbandjes. — Advertenties die te denken geven.

Mededeelingen van verschillende aard: Brooks' breukverband Apparaat. — Bladen zonder kwakzalversadvertenties.

Ingezonden: Ironie of niet. — Haarlemmer olie. — Slapende dames.

Boekbeschouwing: Dr. B. F. ten Cate: De nieuwe geneesmethoden.

Uit de pers: Kwakzalverij en de Pers. — De „Drogist“ over den verkoop van kwakzalversmiddelen en geneesmiddelen.

Rechtszaken: Een slaapster door den Hoogen Raad veroordeeld. — Homoeophaat of homoeopaath. — Onbevoegd uitoefenen der geneeskunde. — Schuldmisdrif? — Vervolgelingen van „Sanitas.“

Correspondentie.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Ons boek over de Kwakzalversmiddelen wordt allerwege gunstig beoordeeld; waarom blijven nog zooveel met bestelling achter?

Toezending aan leden na ontvangst van 65 cents, aan niet-leden van f 1.05.—.

De Secretaris-Penningmeester,
E. J. ABRAHAMS.

Als nieuwe leden zijn toegetreden de heeren:
C. H. LA CHAPELLE arts te Leiden.

C. J. VAN HOUWENINGEN GRAFTDIJK arts te Leiden.

J. C. KOCH arts te Leiden.

P. S. R. KOSTERS arts te Leiden.

L. VAN DER PERK semi-arts te Leiden.

Het Groene Kruis te Kortgene.

Het Witte Kruis te Zaandam.

Kwakzalversmiddelen niet steeds gelijk in samenstelling.

De doorbladering van het pas verschenen boek: *De kwakzalversmiddelen hunne inhoud en de gevaren die bij het gebruik dreigen*, gaf ons aanleiding nog eens de aandacht te vestigen op het reeds meermalen door ons vermeldde feit, dat de kwakzalversmiddelen niet altijd uit dezelfde middelen zijn samengesteld. Wij, voor ons, zien daarin niet zoo'n groot-bezwaar want al ware één en hetzelfde middel voortdurend uit dezelfde grondstoffen vervaardigd, en al behoorden zelfs die grondstoffen tot de meest gunstig bekende ge-

neesmiddelen dan nog zouden wij een middel blijven afkeuren, dat tegen duizend en een kwalen zonder onderzoek van den patiënt, meestal onder allerlei schijnbaar schoonklinkende woorden, den lijders wordt aanbevolen. (*).

Zoo mogen echter de kwakzalvers niet rede-neeren. Waar zij den volke verkondigen, dat dank zij ijverige studie en veel inspanning, het hun eindelijk gelukt is een middel te vinden dat alles en nog wat geneest daar moet dit middel toch altijd onveranderlijk van samenstelling zijn.... of weg is 't met de wonderkracht. Laten wij nu eens nagaan hoe het gesteld is met sommige van de meest gepubliceerde kwakzalversmiddelen.

Pinkpillen. Het laatste onderzoek, ten behoeve van onze Vereeniging verricht, dateert van Mei 1904 en geschiedde onder leiding van den heer P. v. D. WIELEN, Professor in de Pharmacie aan de Hoogeschool te Amsterdam. Het resultaat werd in het Maandbl. van Juni 1904 aldus medegedeeld:

„De analyse van de Pinkpillen, waarvan twee fleschjes werden onderzocht, n.m.l. één door U gezonden en één aangeschaft in Amsterdam, is verricht door mijn assistent, de heer J. BLOMBERG, apotheker.

De inhoud van beide fleschjes bleek geheel identisch. Elk fleschje bevatte 36 pillen, welke samen 12,1 Gram wogen (gemiddeld per pil 336 milligram) de lichtste wegen 313, de zwaarste 342 m.G.

Suikerlaag per pil 74 m.G.

Oplosbare stof 77.4 m. G.

Suikerlaag bestaat uit suiker, talk en gom.

Pillen bevatten als constituens *Tragacanth. zetmeel* (niet goed vast te stellen welk, daar het min of meer verkleisterd was) en *gentiaanpoeder*.

Aangehouden werd *zink* (niet quantitatief bepaald) *kalium, ferro- en ferri-verbindingen*.

Verder *koolzuur* en *zwavelzuur*.

Geen *arsenicum*, natrium of alkaloiden.

Het aschgehalte bedroeg bij drie bepalingen achtereenvolgens gemiddeld 236, 253,5 en 234 m.G. per pil, met suikerlaag.

Het ijzergehalte 18.2, 19.27 en 19.6 m.G. per pil.

Het koolzuurgehalte (één bepaling) in 3 pillen 26 m.G. koolzuur; berekend als kaliumcarbonaat, is dit 27.2 m.G. van deze stof onontleed per pil.

(*) Waar wij dan ook bij de behandeling van een of ander kwakzalversmiddel meestal de samenstelling daarvan opgeven, geschiedt dit niet om daardoor aan te toonen dat wij met een kwakzalverij te doen hebben (daarvoor zijn andere kenmerken) maar om de aandacht van het publiek te vestigen op het gevaar, dat het loopt bij het gebruik van tal dier middelen en verder om het er op te wijzen, dat de belangrijke ontdekkingen, die de kwakzalvers beweren gedaan te hebben, geen ontdekkingen zijn.

Pinkpillen zijn dus, zooals reeds meermalen werd medegedeeld, gewijzigde *Blaudsche pillen*, waarvan de werking door toevoeging van gentiaan, in ons geval, ondersteund wordt; misschien dat het zink-gehalte ook invloed op de werking heeft.

Wij vestigen de aandacht op de *afwezigheid van arsenicum*; juist omdat beweerd was dat deze stof een bestanddeel van de Pinkpillen uitmaakte, was door ons om een nieuw onderzoek verzocht.

Vanwege de *Deutsche Apotheker-Verein* was een koker *Pinkpillen* in oorspronkelijke verpakking ter onderzoek gezonden aan het pharmaceutisch Instituut van de Universiteit te Berlijn; *ijzer, kalium, mangaan* en *zwavelzuur* lieten zich gemakkelijk aantoonen. Verder werd nog de aanwezigheid van *phosphorzuur* vastgesteld, maar vergiften — dus ook *arsenicum* — werden niet gevonden.

Door het „*Pharmazent. Gesellschaft*“ te St. Petersburg (*Chemiker Ztg.* No. 8, 1905.) werden de Pinkpillen ook aan een onderzoek onderworpen; *mangaan* werd niet aangetroffen maar wel *arsenicum*, n.l. 0.35 milligram per pil.

Aan de nauwkeurigheid der onderzoekingen valt niet te twijfelen, en buitendien levert het erkennen van de aanwezigheid van arsenicum voor den deskundige geen moeilijkheden op. Het verschil in uitkomsten schuilt dus wel degelijk in de samenstelling.

Zwitsersehe pillen van Richard Brandt. De pillen, die hier te lande verkocht worden, bevatten een belangrijke hoeveelheid *aloë*. Daar, waar zooals, b.v. in Oostenrijk, de invoer van *aloë*-houdende middelen verboden is, wordt deze zeer werkzame stof eenvoudig weggelaten.

Pillen van Dr. De Brissac. Volgens het onderzoek van den heer J. VAN RIEL, opgenomen in het Maandblad van December 1902, waren de door hem onderzochte pillen gelijk aan gewone *Staalpillen* (Blaudsche pillen). Van geachte zijde ontvingen wij thans een rapport over bovengenoemd kwakzalversmiddel, waaruit blijkt, dat onder dien naam ook pillen worden verkocht, grootendeels uit *secale cornutum* (moederkoorn) en *herba sabinae* (sevenboom) bestaande, met dropperdeel tot massa verwerkt.

Dit verschil is waarlijk zoo groot, dat de beide soorten pillen, (beide voor een even schadelijk doel aanbevolen) ongetwijfeld verschillende makers moeten hebben gehad, die het publiek met een gelijkkluidenden naam bedotten.

Anti-épileptique Uten. Dit praeparat tegen *vallende ziektes* (waartegen zooals de fabrikant in een brochure opgeeft o.a. *broom-*

kalium geen baat geeft) is reeds meermalen onderzocht.

Prof. Dr. L. VAN ITALLIE (zie Mbl. van Januari 1891) geeft op als samenstelling: een oplossing van *broomkalium* met een groen kleurtje en een geur naar amandelen.

Mevrouw A. C. A. S., Apotheker te Utrecht, vond behalve een groene *aniline-kleurstof* 12% *broomkalium*.

Volgens een bekendmaking vanwege de politie te Darmstadt bestond het middel uit 10% *broomkalium*, groen gekleurd en geparfumeerd met *Eucalyptusolie*.

JUBLONSKI (Ph. Zeit. 1903, 58) toonde aan 15.2% *broomkalium*, *alcohol* (vermoedelijk als gentiaan-tinctuur) 1.073% en *malachiet-groen-sulfozuur*.

AUFRECHT (Ph. Zeit. 1903, 58) vond slechts 10% *broomkalium*, ongeveer 1% van een bitter, alcoholisch plantenaftrekkel en *bladgroen*.

Volgens THOMS, (Arbeiten aus dem Pharm. Institut der Universität Berlin. Apoth. Zeit. 1905, 23) werd geen *bladgroen*, maar zeer waarschijnlijk *malachietgroen-sulfozuur*, circa 1% van een bittere tinctuur en 16% *broomkalium* gevonden.

Het laatst ons bekende onderzoek is geschied door het Centraal Laboratorium ten behoeve van het Staatstoezicht op de Volksgezondheid. Er werd aangetoond 13.4% *broomkalium*, en een kleine hoeveelheid *gembertinctuur*. Als groene kleurstof was waarschijnlijk aanwezig het natriumzout van het dimethyldibenzylidiamidotriphenylcarbinoltrisulfozuur.

Wij zouden deze voorbeelden nog met vele andere kunnen vermeerderen; de aangehaalde zijn echter o.i. voldoende om aan te toonen, dat het de kwakzalvers al weinig kan schelen, *wat zij het publiek laten slikken*. Als zij maar het geld ontvangen.

En aan zulke menschen vertrouwt men zijn gezondheid toe!

BERICHTEN.

Waarschuwing tegen z.g. tandhalsbandjes In de *Badische Landeszeitung* wordt bekend gemaakt:

In den laatsten tijd worden in apotheken en drogistwinkels dikwijls z.g. tandhalsbandjes voor zuigelingen, om het tandenkrijgen van kinderen te bevorderen, ten verkoop aangeboden. Niet alleen dat deze middelen, wegens den hoogen prijs, een geheel onnoodige uitgaaf berokkenen, maar zij vormen ook een direct gevaar voor de kinderen, wijl door het breken van de bandjes zeer gemakkelijk vreemde lichamen in neus, oor of mond kunnen geraken. Voor den aankoop wordt derhalve gewaarschuwd.

(Apotheker Zeitung.)

Advertenties die te denken geven. Chef-reclame gevraagd door groote fabriekszaak. Alleen zij die bewijs van routine kunnen geven komen in aanmerking. Medische of pharmacologische kennis aanbeveling. Sollicitaties onder opgave van leeftijd, levensloop, referenties en verlangd salaris onder No. 47766, Bureau dezer Courant.

„Kapitaalkrachtigen Heeren wordt gelegenheid geboden een door Doctoren beproefd snel helpend middel tegen Jicht en Rheumatiek voor Holland en België in verkoop te verkrijgen. Beschermd in bijna alle beschaafde landen. Schriftel. off. onder J. G. 8008 aan RUDOLF MOSSE, Berlin S. W. 19.”

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Brook's breukverband Apparaat.

Reeds voor jaren is door *Brooks' rupture appliance Co.* vermoedelijk een Amerikaansche of Engelsche firma, waarvan het adres ook gevestigd is te Amsterdam, Paleisstraat 4, reclame gemaakt voor een soort van breukband. Tegenwoordig schijnt er weer bijzonder werk van te worden gemaakt, want wij krijgen van verschillende zijden het verzoek om omtrent dit apparaat inlichtingen te verschaffen. Tot ons leedwezen kunnen wij aan die verzoeken geen afdoend gevolg geven en wel omdat wij niet in het bezit zijn van Brooks' apparaat. De kosten van f 17.— niet eens voor de beste soort, zijn niet onbelangrijk,

maar daar zou overheen te komen zijn wanneer wij het apparaat in toepassing konden brengen. Gelukkig echter zijn wij, wegens gemis aan een breuk, daartoe niet in staat, zoodat wij over de uitwerking van den band geen oordeel kunnen vellen.

Intusschen willen wij niet verheelen, dat de kenismaking van de ons toegezonden stukken, door de firma Brooks aan de lijders verstrekt, ons aanleiding geeft aan onze verzoekers om inlichtingen op het hart te drukken:

Weest voorzichtig! Het lijkt alles zóó, als wij het van kwakzalvers gewoon zijn.

Wij willen, om onze meening te staven, enkele gedeelten aanhalen uit de brochure, die, met verschillende andere paperassen, aan de breuklijders wordt toegezonden.

„Het is” zoo luidt het „een onwederlegbare waarheid dat er nog nooit een *werkelijke verbetering in gewone breukbanden bestaan heeft*.”

„Hebt gij er nooit eens over nagedacht en er U over verwonderd waarom de geschiedenis der breukbanden zich kenmerkt door een veel grooter aantal teleurstellingen dan goede resultaten? Een onnoemelijk aantal ontwerpen om breuken te verlichten of te genezen hebben de markt overstroomd, maar slechts in betrekkelijk weinig gevallen heeft het den lijder verlichting gebracht, en dan nog slechts tijdelijk.

„U zult met mij moeten instemmen, dat bij elke proef door U, met de verschillende soorten van breukbanden gemaakt, *niet één volmaakt* aan het doel beantwoordde en vele *geheel waardeloos* waren. Zoo hebt gij de een na den ander weggesmeten, telkens met grootere teleurstelling, totdat ge haast moedeeloos waart, niet in staat te zijn, datgene te verkrijgen wat u zelfs voor een korten tijd voldoening zou schenken.

„Het spreekt van zelf, dat er in deze vooruitgaande eeuw iets is hetgeen beter, eenvoudiger en veel heilzamer is dan de band die men in de Donkere Eeuwen volgens het model van de zevende eeuw gebruikte, en zijn wij bereid U te bewijzen, dat het groote doel thans geheel en al voltooid is, want hersens en vindingrijke geesten hebben te samen gewerkt om in deze zoo lang gevoelde behoefte te voorzien en hebben het Brook's Breukverband Apparaat uitgevonden, waardoor ge nu niet langer behoeft te lijden noch aan voortdurende verlichting te wanhopen.”

Ziezo, het gewone verschijnsel; al 't andere afkeuren om eigen maaksel op den voorgrond te stellen. Wij gaan verder:

„WAAROM GEWONE BREUKBANDEN GEEN GEWENSCHTE RESULTATEN GEVEN.

„Omdat de meeste fabrikanten van Breukbanden, zelf nooit breuklijders geweest zijn en alles wat zij betreffende de werkelijke behoeften voor breuklijders weten, op gissing en waarneming berust.

„Met het *Brook's Breukverband Apparaat* is het anders. De heer BROOKS was een zeer ernstige breuklijder en nadat hij tal van banden zonder goed gevolg beproefd had, maakte hij zelf een Breukverband-Apparaat naar een geheel ander ontwerp. Zijn uitvinding was een succes en schonk hem gemak en zekerheid van af het begin en tot zijne verbazing was hij binnen eenige maanden genezen.”

Lijkt het niet precies op de reclame-makerij van *Moeder Seigel* of van Derk Jonkerman?

En nu komt de *bangmakerij*:

EEN BREUK IS ONTSETTEND GEVAARLIJK.

„Het is een feit dat duizende menschen hun leven verloren hebben door wat men als eene onschadelijke hernie of breuk beschouwde. Elken dag schijnt men echter beter te gaan begrijpen dat de doodsengel geregeld over elken breuklijder zweeft, ieder daarvan als zijn slachtoffer eischende, en toch zijn er vele breuklijders die in gerustheid, zonder aan het gevaar te denken waarin zij verkeerden, blijven voortleven en eveneens als de dappere werklieden in de kolenmijnen in onwetendheid van hun gevaar doorwerken totdat een ongeluk hen plotseling ten grave sleept. Zoodanig immers is de toestand van elken breuklijder of lijderes. Heden volmaakt gezond, morgen dood.

„Het is niet noodig een ernstig ongeluk te krijgen, slechts een misstap, een even uitglijden kan een breuk zoo sterk doen uitkomen, dat *deze beklemd* raakt.

„De geschiedenis toont ons aan dat, van de tien van eene beklemd breuk geopereerde personen, er slechts twee in leven blijven.”

Waarom niet geen enkele? Op den duur zullen allen sterven, maar *niet* ten gevolge van de operatie. Maar zóó is 't niet bedoeld.

Behoeven wij hier iets bij te voegen?

Menigeen die na lezing van het bovenstaande, *onnoodig* de angst om het hart slaat, grijpt naar de bijgevoegde vragenbrief, vult dien in, zelfs

zonder advies van een deskundige en ontvangt een breukband...mits hij bij ontvangst (onder rembours) betaalt of het geld te voren per postwissel zendt.

En is hij dan geholpen?

Wel zeker, zegt *Brooks rupture appliance Co.* maar gij behoeft mij niet te gelooven. Verscheidene attesten van genezen lijders — een enkele met portret — worden u gratis thuis gestuurd; het gewone kwakzalversgedoe. Over de waarde van dusdanige attesten — of liever de *onwaarde* — hebben wij al zoo dikwijls het onze gezegd. Maar, zegt Brooks, ik heb nog iets beters dan attesten:

„Iets anders 't geen wij doen, wat geen andere company durft aan te gaan, is dat wij het Breukverband Apparaat U in handen geven, het U laten onderzoeken, dragen en U twee dagen laten houden, en wanneer gij alsdan daarover niet voldaan zijt, kunt gij het ons terug zenden en wij geven U het geld daarvoor door U betaald terug.”

Nu zal men wel moeten toegeven, dat alles *echt spul* is. Zóóver zijn wij nog niet. Die *twee dagen* geven te denken. Bijna ieder, die zich heeft laten verleiden het apparaat aan te koopen zal in de eerste dagen *meenen* eindelijk geholpen te zijn, wat bij elke andere nieuwe breukband ook meestal het geval is. De ontgoocheling komt eerst later... en dan is het *te laat*.

Wij zullen het hierbij laten en herhalen onze waarschuwing: *Weest voorzichtig* en bovenal: *voordat gij hulp zoekt bij Brooks rupture appliance Co. raadpleegt eerst uwen geneesheer!*

Bladen zonder Kwakzalversadvertenties.

Voor zoover onze inlichtingen juist zijn, nemen onderstaande bladen geen kwakzalversadvertenties op:

- De Alkmaarder.
- De Nieuwe Amsterdammer.
- De Automaat.
- Baarnsche Weekbode.
- Bildtsche Courant.
- Dedemvaartsch Advertentieblad.
- Delftsche Opmerker.
- Deventer Dagblad.
- Deventer Opmerker.
- Familiebode.
- Friesch Volksblad.
- Friesch Weekblad.
- Het Gehoor.
- De Gooilander.
- De Graafschapsbode.
- De Grensbode.
- De Handelswachter.
- Humaniteit.
- De Kampioen.
- Leidsche Courant.
- Maandblad tegen vervalschingen.
- Medisch Weekblad.
- Maandblad der Vereeniging Nederl. Landskoonionisatie en Inwendige Zending.
- Mentor.
- Moleschott.
- Nieuwe Koerier van Limburg.
- Nieuwe Vlaardingse Courant.
- Nieuwsblad van den Hoekschen Waard.
- Nieuwsblad van Zeeuwsch-Vlaanderen.
- Nieuw Vrouwenleven.
- Ons belang.
- Onze Courant te Hoorn.
- Pharmacologisch Weekblad.
- Geill. Politienieuws.
- Propagandablad voor de Openb. School.
- De Reclamé.
- Het Reinleven blad.
- Salland.
- De Seingever.
- Sociaal Weekblad.
- Kathol. Sociaal Weekblad.
- Tijdschrift v. Sociale Hygiene.
- Ned. Tijdschrift voor Geneeskunde.
- De Vegetarische Bode.
- Het Volksdagblad.
- De Voorhoede.
- De Vrije Mensch.
- De Vrijzinnig Democraat.
- Zooals gezegd, maakt deze lijst geen aanspraak op volledigheid en juistheid.

Wij zijn niet zeker dat alle genoemde bladen nog bestaan of ook, dat zij hunne goede voor nemens niet hebben opgegeven.

LIJDT U AAN EEN DER VOLGENDE KWALEN EN HEBT U TOT DUSVER NERGENS BAAT GEVONDEN ? MAAKT DAN OOK GEBRUIK VAN ONDERSTAANDE GENEESMIDDELEN, EN OOK U ZULT TEVREDEN ZIJN ANGST- EN VREESTOESTANDEN

Z.g. gelegenhedsvrees, uitbreken van z.g. benauwd zweet, het zich niet prettig gevoelen bij gelegenheden, in vergaderzalen en dergelijke, zonder dat er gegronde redenen voor zijn, het overal tegen opzien wat niet dagelijks gebeurt, het wel willen wegvluchten van die plaatsen, waar men zich bevindt zodra de patiënt weer in een dergelijke toestand geraakt. Een korte tijd gebruiken van ons **bestelno. 36** en de patiënt is weer fit. **Prijs 4.75.**

ASTHMA (dus alle gevallen van lichte of zware ademnood)

De meeste vormen van deze vreselijke ziekte zijn ongeneeslijk. Hiervoor schijnt nog geen kruid te zijn gevonden. Voor hen echter, die met deze vreselijke ziekte behept zijn, hebben wij ons **bestelno. 12**. Zij gebruiken dagelijks een zeer kleine hoeveelheid en ondervinden van deze kwaal niet meer de minste last. Geen benauwdheid, pijn, beklemdheid of ademnood meer. Aanvallen als voorheen, behoren dan tot het verleden. Ze zullen hun werk weer geheel dagelijks kunnen verrichten, zonder enige benauwdheid of last.

Prijs met gebruiksaanwijzing **4.75.**

ASTHMATISCHE BRONCHITIS, gepaard gaande met lichte ademnood

Volkomen genezing is te bereiken met ons **bestelno. 11**, waarmee de gebruiker(ster) spoedig het gewenste resultaat verkrijgt. Prijs met gebruiksaanwijzing **4.75.**

ASTHMATISCHE BRONCHITIS, gepaard gaande met zware ademnood

Idem als vermeld onder bovenstaande, doch hiervan is het **bestelno. 80**. Prijs met gebruiksaanwijzing **4.75.**

CHRONISCHE BRONCHITIS, ZWARE SLIJM- OF PRIKKELHOEST

niet gepaard gaande met ademnood, worden geheel genezen met ons **bestelno. 10**. Prijs met gebruiksaanwijzing **4.75.**

AAMBEIEN

Onverschillig welke vorm, jeukende, bloedende, uit of inwendige, of u er lang of kort mee geplaagd wordt, spoedig bent u ze radicaal kwijt met ons compleet **bestelnummer 84**. Hiermede is elke gebruiker(ster) genezen.

Prijs met gebruiksaanwijzing **5.75.**

PIJNLIJK EN MOEILIK URINEREN

z.g. pijn op 't water. Deze lastige kwalen komen zowel bij mannen als vrouwen op leeftijd veelvuldig voor. De natuur heeft hiervoor een totaal genezend, onschadelijk en gemakkelijk in te nemen geneeskrachtig kruid, welke wij u leveren onder **bestelno. 8**. Prijs voldoende voor weken lang, **5.75**.

TE HOGE BLOEDDRUK en hunne gevolgen

Deze kwaal is gevaarlijk en lastig. Lijders hieraan, die ons **bestelnummer 63** gebruiken of hebben gebruikt, weten dat wij niet alleen hiervoor hebben een zuiver onschadelijk kruidenmengsel, doch weten óók uit ervaring, dat zij daarmee hun kwaal, zo niet verdreven, dan toch niet meer merkbaar hebben gemaakt. Prijs voldoende voor plm. 1 maand, **5.75**.

BEDWATEREN (leeftijd 6 jaar en ouder)

Spoedige en blijvende opheffing van deze hoogst onaangename kwaal, is volkomen bereikbaar met ons **bestelno. 17**. Prijs **5.75**.

GALSTENEN EN GALSTEENPIJNEN

Deze soms vreselijke kwaal, wordt veel te veel onnodig geleden. Verkooming der aanvallen door het gebruik van ons onvolprezen kruidenmengsel, kruizing en verdrijving der stenen, door onze beproefde galsteen verdrijvende drank.

Ter radicale verwijdering van galstenen dient eerst mijn **no. 20** gedurende 3 maanden gebruikt te worden, daarna pas aanwending van mijn **no. 21**.

Bestelnummer kruidenmengsel **20**. Prijs **5.75**.

Bestelnummer galsteen verdrijvende drank **21**. Prijs **4.75**.

BLOEDARMOEDE, DUIZELIGHEID, LUSTELOOSHEID, BLOEDAANDRANG NAAR HET HOOFD, ZENUW-ACHTIGHEID, PRIKKELBAARHEID, SLAPELOOSHEID, BLEEKZUCHT, DODE VINGERS, MOEDELLOOSHEID, VERGEETACHTIGHEID, GEBREK AAN EETLUST

en dergelijke kwalen komen voort uit een verkeerde samenstelling van het bloed. Het bloed voedt de zenuwen, die daardoor ook niet goed functioneren. Algehele vernieuwing van bloed en zenuwen is daartoe noodzakelijk. **Bestelno. 26**, kikkert de lijder direct op, geeft zijn bloed de noodzakelijke elementen terug en na gebruik zal hij zich weer voelen: gelukkig, levenskrachtig en levenslustig. Prijs met gebruiksaanwijzing **4.75**.

CORPULENTIE, ZWAARLIJVIGHEID, VETZUCHT

en hun gevolgen als hartkloppingen, duizeligheid, kortademigheid. Vooral vrouwen lijden aan dit euvel. Gebruikt daartoe nimmer de z.g. vermageringstabletten of pillen, die met veel reclame in diverse kranten worden aanbevolen. De resultaten daarvan zijn zeer gering en werken allen sterk laxerend, waardoor vele maag- en darmziekten ontstaan. Regelmatige gewichtsafname zonder vermeerdering der ontlasting verkrijgt u met succes door ons totaal onschadelijk **bestelno. 13**. Prijs met gebr.aanwijzing **3.75**.

Brieven die spreken!!

Ongevraagde af
welke personen

Uit een brief van . . .

de Heer J. H., Bachstraat te Leeuwarden :

Door uw middel te gebruiken, kan ik u mededelen, dat ik volkomen verlost ben van mijn kwaal (aambeien). Ik heb er jaren aan gesukkeld maar kan nu zeggen, dat ik genezen ben. Mijn grote dank en zo ik u kan aanbevelen, zal ik het niet nalaten.

Mej. v. E., Jan Hollanderstr. te Eindhoven :

Ruim 8 dagen geleden ontving ik van u bestelno. 45. Ik ben er zo verwonderd van in ene week zover te zijn genezen dat ik weer op straat kan komen en er niets meer op aangezicht of ergens waar ik het had, meer te zien is. Ik ben u zeer dankbaar, mij zover gebracht te hebben daar ik nergens baat gevonden had en al overal geweest ben.

de Heer W. J. v. R., Merodeplein te T. schrijft mij op 20-3-'50 :

Ondergetekende wendt zich nogmaals tot u, met het verzoek mij nog een fles no. 12 voor Asthma, te willen toezenden. Daar ik u nu tot mijn grote vreugde kan mededelen, als dat de eerste fles mij zeer goed geholpen heeft. Ja, beter dan alle inspuitingen, medicijnen, opnamen etc., etc., daar ik nu al van Februari 1949 af thuis ben en nog geen uur gewerkt heb en steeds niets beter werd. Ja, ik mocht niet meer in de productie werkzaam zijn, in de Bankwerkerij, enz. Maar gaarne zou ik nu, na de tweede fles ingenomen te hebben, gaan werken.

de Heer W. d. W. te Mierlo :

Mijnheer ! Wij zijn u dankbaar voor de genezing van mijn vrouw, voor aambeien.

de Heer H. v. K. te Heesch (N.B.) :

Ongeveer twee maanden geleden heb ik van u ontvangen een potje No. 48 voor maagpijnen. Ik kan u thans mededelen dat ik volkomen genezen ben, waarvoor mijn hartelijke dank. Van deze gelegenheid wil ik thans gebruik maken om u te verzoeken nog een potje te willen zenden voor één van mijn vrienden.

de Heer B. P., Bovenbeekstr. te Arnhem :

Daar ik persoonlijk ontzettend succes heb met uw geneesmiddel voor m'n asthmatische bronchitis, doe ik u thans 2 bestellingen voor familieleden van mij, hopende dat ook deze zulke vruchten mag afwerpen.

de Heer A. M. v. V., Dorpsstr. te Nieuwkoop :

Het gaat nog steeds best met mij. Zo lang als ik uw medicijn no. 80 heb gebruikt, heb ik nog geen benauwdheid meer gehad. Op zoveel succes had ik niet durven hopen.

(De originele bovenstaande brieven en nog vele méér,

testen van personen die mijn geneesmiddelen gebruikten en ik nog nooit persoonlijk gekend, gezien of gesproken heb.

de Heer J. d. B., Rembrandtstraat, Den Haag :

Door opmerkelijke resultaten, die ik met uw middel no. 26 tot heden verkreeg, zou ik gaarne nog een flacon van het vermelde middel willen ontvangen.

de Heer T. H. de G., Citadellaan, Den Bosch :

Mijnheer. Ik dank uw adres aan een kennis, die door uw rheumatiekmiddel no. 35 helemaal is genezen.

de Heer P. C., 1e Graaf van Loonstraat, Blerick (L.) :

Mijnheer, gelieve mij nog uw middel no. 64 te zenden, zoals gehad. Het is voor haargroei. Ik heb al veel soorten gebruikt, maar dat van u heeft alleen goed geholpen. U kunt het wederom onder rembours zenden.

de Heer R. J., Oostsingel, Goes :

Mijn vrouw heeft nu ruim 3 maanden uw galsteenmiddel no. 20 gebruikt en met zeer veel succes.

Mevr. J., Daendelstraat, Utrecht :

Mijn moeder heeft van u no. 63 gehad tegen te hoge bloeddruk en ik moet u zeggen, de resultaten waren verrassend. Moeder is 59 jaar en de bloeddruk steeds 240. Na het gebruik van uw middel was zij binnen 14 dagen tot 70 gedaald.

Mevr. G. H. J., v. d. Pekstraat, Zuilen :

Na ruim een week uw no. 13 tegen vermagering te hebben gebruikt, was ik al 4 pond lichter geworden, zodat dit middel uitstekend voldoet.

de Heer J. K., Pelmolenstraat, IJsselmonde :

Na het gebruik van uw no. 80 ben ik zeer vooruitgegaan. Ik heb nu enige flacons verbruikt, en vindt het opmerkelijk, dat elders niet is gelukt, wat ik met uwe flacons heb bereikt.

Mevr. H. K., Witte de Withstraat, Den Haag :

Mijn man is uitstekend tevreden over uw aambeienmiddel ; ze zijn nu geheel weg.

Mevr. de M., Boorstraat, Utrecht :

Van mijn schoonzuster, mevr. B., Badhuisstraat te Vlissingen, heb ik vernomen, dat ze met succes uw middel no. 26 gebruikt. Ik verzoek u mij hetzelfde te zenden.

de Heer L. H., St. Isidorisstraat, Venlo :

Mag ik omgaand nogmaals uw no. 12 tegen asthma ? Ik heb hier werkelijk zeer veel heil van ondervonden, waarvoor ik u dan ook van harte mijn dankbaarheid voor betuig.

de Heer A. van T., Hasselstr. te Tilburg :

Mijnheer ! Zou u mij nog willen sturen bestelno. 35 en zou u voor mijn vrouw, die is nogal zwaarlijvig en dik, bestelno. 13 willen sturen. Heb, sinds ik Uw medicijn heb ingenomen, mijn werkzaamheden goed kunnen doen. Ik ben u dan ook heel dankbaar dat ik uw krantje in mijn brievenbus kreeg gestopt.

liggen voor belangstellenden op mijn adres ter inzage.)

Van enkele bladen, hier niet meer vermeld, moesten wij dit laatste, tot ons leedwezen, bespeuren.

Verder is het mogelijk, dat er bladen vergeten zijn, die aanspraak konden maken om op deze lijst geplaatst te worden.

In het belang der goede zaak verzoeken wij beleefd ons de aanmerkingen op de lijst niet te willen onthouden.

INGEZONDEN.

Vaassen, 5 April, '16.

Zeër geachte Redacteur!

Zoudt U den inzender „Veterinarius” niet eens even willen melden, dat ik het natuurlijk *absoluut* met hem eens ben? Als ZEDl. maar even gedacht had aan 't woordje „ironie” zou zijn stukje, hoop ik, *niet* in de pen zijn gebleven maar zou ik er beter zijn afgekomen!

Met alle achting,

Uw dn.,

G. E. WINDEMULLER.

„Geachte Redactie!

Waar U zoo vriendelijk was, mij inzage van bovenstaand schrijven van den heer WINDEMULLER te verstrekken, wil ik gaarne even antwoorden.

Ik eerbiedig ten volle den vorm waarin hij zijn oorspronkelijk artikel heeft geschreven, een artikel, dat *aanleiding* was dat ik ging wijzen op de gevaren die er voor mensch en *dier* dreigen bij de aanwending van kwakzalversmiddelen tegen „dierziekten”. Mijn doel was, dergelijke middelen, en de menschen die ze aanbevelen, te signaleren.

Ben ik daarbij, hoewel „onbewust” den geachten schrijver eenigszins minder aangenaam geweest, dan bied ik hem gaarne mijn verontschuldiging aan, te meer daar wij over het wezen der zaak klaarblijkelijk volkomen gelijk denken.

Hoogachtend,

Uw dw. dn.,

VETERINARIUS.

Leiden 17. IV '16.

M. de Redacteur!

In een Fransch boek vind ik opgegeven Huile de Harlem (huile de Cade) en in een Duitsch boek: Ol. Haarlemense = Ol. cadinum + Ol. baccar. Juniperi zu gleichen Theilen, terwijl de Ver. t. Bestr. d. Kwakz. opgeeft: Haarlemmerolie = Raapolie + Terpentijn + zwavel.

Zeër gaarne zou ik bij gelegenheid eens vernemen, wat de reden kan zijn van deze verschillende opgaven.

Hoogachtend,

Uw. dn. M. P. KINGMA BOLTJES.

De reden is ook ons niet bekend, Er zijn, vooral in het buitenland, verscheidene namaakscels van Haarlemmerolie maar in de z.g. „Oprechte” komt geen *Cadeolie* voor. Deze olie heet ook *Oleum Juniperi empyreumaticum* doch wordt niet uit de *bessen* doch uit het hout bereid maar misschien wordt wel dezelfde soort bedoeld.

Onze Haarlemmerolie, het van ouds bekende kwakzalversmiddel, bestaat, volgens het *Rott. Supplement* op de *Nederl. Pharmacop.* uit één deel *zwavelberattende lijnolie* en twee deelen *gezuiverde terpentijnolie*, terwijl de aanwezigheid van *raapolie* ook wel is opgegeven.

RED.

Geachte Redacteur.

In Uw Maandblad tegen de Kwakzalverij van 2 Febr. j.l. las ik een veroordeeling eener helderziende dame? uit Rotterdam.

Tot mijn groote verwondering heb ik gemerkt dat hier in A'dam het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde op zeer ruime schaal welig tiert en ook geheel straffeloos. Het is UEd. zeker bekend of misschien niet dat een zekere Mevrouw? van Gelder wonende Prinsegracht b/d Westermarkt een reuzenpraktijk heeft die menige dokter of zelfs Professor haar zou benijden, zij verdient geld als water f 3.50 voor iedere visite, zelfs als een persoon komt bij haar om raad, en brengt een vlokje haar in een doekje mede van een ander

dan is de prijs f 7.— Een bepaald aangewezen apotheker verdient er ook wat aardig mede; voor een drank f 1.60 een fleschje pillen f 1.80, en ofschoon volgens Uw meening alles Apenkool is, hetwelk ook mijn meening is, wordt ik steeds door mijn kennissen geplaagd met de gezegde, dat die vrouw dit toch mag doen, bewijs dat zij nooit vervolgd wordt.

Nu is mijn vraag wat er voor verschil is tusschen R' dam en A' dam, het is precies hetzelfde wat beiden Dames? doen; na 2 uur slaapt ook deze dame? niet meer.

Uw geerd antwoord tegemoet ziende.

Achtend

A.dam, Februari 1916.

A. M.

Het verschil is zoo groot niet. Mevrouw v. G. heeft ook reeds te Amsterdam terecht gestaan. (Zie het Maandblad van Juli 1914) ofschoon dit haar blijkbaar niet heeft afschrikt. Waarom niet voortdurend vervolgingen worden ingesteld ligt niet aan ons te beoordeelen.

Hoeveel vertrouwen die slaapsters in het algemeen verdienen, moge uit het volgende *ware* verhaal blijken *), dat ons door een betrouwbaar medicus werd medegedeeld en reeds in het Maandblad van December 1913 is opgenomen.

„Ik heb hier een patiënte, waarbij ik geen diagnose kon stellen en waarbij het inroepen van de hulp van specialisten ook tot geen resultaat leidde. De familie van patiënte is toen ten einde raad met een *haarlok* naar een somnambule te Amsterdam gegaan. Deze vertelde dat patiënte uiterst zwak was, wat aan de lever had, slecht bloed en de gal deugde niet.

Er was iets met patiënte gebeurd, maar wat kon zij niet zeggen en ze schreef een mixtuur voor (3 x daags een lepel) en pillen (alle 2 uur 3 pillen) en gaf daarvoor 2 bijgaande recepten af, met een kaart van een bepaalde apotheek. De man van patiënte en patiënte vertrouwen mij in alles en deelden mij mede wat de familie had gedaan. Patiënte wil de medicijnen *niet* innemen, maar ik maakte van de gelegenheid gebruik om deze zaak nader te onderzoeken. Een bode haalde de drank en de pillen, gaf de recepten af en ontving quitantie. Ik heb toen eenige dagen later de quitantie meegenomen en toog daarmee naar de apotheek. Ik Vroeg daar om *copie*, maar mijnheer was niet thuis, maar de copie zou worden toegezonden. Vandaag kwam ik bij patiënte en tot mijne verbazing zag ik *geen copie*, maar weer de oorspronkelijke recepten, als we dit ten minste zoo kunnen noemen.

Is nu uit een en ander geen middel te bedenken om en de somnambule en den bewusten apotheker te vervolgen? Mij dunkt dat is *niet* geheel van belang ontbloeit, want dat zijn m.i. beiden gevaarlijke menschen.”

Tot zoover de brief, die verzegeld ging van de afgeleverde, niet gebruikte medicijnen en de beide oorspronkelijk z.g. recepten.

Op de vraag of er geen middel te bedenken is om de beide personen te vervolgen, moeten wij een positief antwoord achterwege houden: wij weten het niet. Wel weten wij, dat hier handelingen worden gepleegd, die hoogst laakbaar zijn.

Wij hebben de recepten aan verschillende apothekers en geneesheeren laten zien, maar niemand die kans zag er iets van terecht te brengen; zij waren op een enkele uitzondering na. *onleesbaar*. Van het recept van de mixtuur was niets te maken, wij hebben ons daarmee dus niet langer bezig gehouden. Anders was het met het recept van de *pillen*. Met veel moeite konden wij daaruit ontcijferen: *Bicarbon. natric.* en *joodkalium*. Bij een onderzoek, verricht door den heer N. KEULEMANS, konden echter *geen van beide stoffen* worden aangetoond, wel enkele, die, met den besten wil, niet uit het recept waren op te maken.

Is 't derhalve wonder dat de apotheker geen copie van de „recepten” durfde af te geven?

En wat te denken van het „geheele zaakje?”

RED.

*) De personen, in dit relaas bedoeld, zijn ons volkomen bekend; wij durven echter geen namen noemen, omdat wij de bewijsstukken niet verkregen hebben op de wijze zooals dat in rechten verlangd en wij dus, bij eventuele aanklacht, kans zouden hebben onze *zeer rechtvaardige* zaak toch nog te verliezen. En dat zou een *te* mooie reclame voor de somnambule en haar helpers zijn!

BOEKBESCHOUWING.

De nieuwere geneesmethoden door Dr. B. F. TEN CATE, Speciaal Arts te Rotterdam. Leiden, G. L. VAN DEN BERG.

Deze brochure, ons ter bespreking toegezonden, bevat een beknopte beschrijving van den bouw en de levensverrichtingen van het menscheijk lichaam en behandelt vervolgens iets meer uitvoerig de physische geneesmethoden (zooals: diëetbehandeling, watergeneeskunst, electro-therapie, mechano-therapie, Röntgenbestraling en radiumbehandeling) allen zaken, waarop wij alleen kunnen wijzen, omdat zij in zóóverre slechts verband houden met het doel dat ons Maandblad beoogt, dat zij den lezer misschien zullen terughouden zich in de armen van kwakzalvers te werpen. Wat de schrijver met zijn brochure, waarvan wij de lezing kunnen aanbevelen, beoogt, blijkt uit den volgenden zin, waarmede het boekje besloten wordt:

„Dat het natuurlijk niet in de bedoeling kan liggen in eene brochure een volledig beeld te geven van de toepassing van allerlei behandelingswijzen bij allerlei verschillende ziekten ligt voor de hand. Het was dan ook alleen mijn doel aan te toonen in hoeverre naast het „voorschrijven” ook andere behandelingswijzen recht van bestaan hebben, ja noodig kunnen zijn, en dat deze juist vaak zoo mooi aanvullend werken, waar het „receptje” niet meer helpt. Verder wilde ik eens aantoonen, hoe prachtig de geneeskundige behandeling zich ontwikkelt gebruik makend van alle mogelijke hulpmiddelen, die de nieuwere natuur- en scheikunde ons aanbieden, terwijl ze geheel steunt op prachtige onderzoekingen op het gebied der levensleer!”

UIT DE PERS.

Kwakzalverij en de Pers.

Verschiedene bladen en tijdschriften hebben waardeerende beoordeelingen van ons pas verschene boek gegeven, beoordeelingen, die wij, uit den aard der zaak niet hebben overgenomen.

Een uitzondering maken wij echter met de onderstaande beschouwing, onder bovengenoemden titel in *De Nieuwe Amsterdammer* voorkomende, omdat daarin ook zaken worden besproken, die buiten het boekje omgaan.

„De Kwakzalversmiddelen, hunne inhoud en de gevaren die bij het gebruik dreigen, volgens analyses gedurende 35 jaar gemaakt voor de Vereeniging tegen kwakzalverij.

In dit door Dr. ABRAHAMS, den secretaris der Vereeniging tegen de Kwakzalverij, samengestelde boek wordt van 586 kwakzalversmiddelen de samenstelling opgegeven, soms met vermelding van den ervoor gevraagd prijs. In de inleiding wordt zeer terecht gezegd, dat het „n inzicht zal „geven in het onzaglijk bedrog, dat er met kwakzalversmiddelen wordt gepleegd, en meer nog „in de onnoozelheid van het publiek, dat men „alles wijs kan maken.”

Het werk is meer geworden dan een simpele opsomming van de samenstelling van kwakzalversmiddelen, door de zeer lezenswaardige bij-schriften van den bewerker. Deze schrijft trouwens bij alle welverdiende hulde, die hij brengt aan de medewerkers die zich de niet geringe inspanning der vele onderzoekingen hebben getroost: „De „schadelijkheid van 'n kwakzalversmiddel wordt „ook niet in de eerste plaats bepaald door de be- „standdeelen. De gevaarlijkheid wordt veel meer „beheerscht door de wijze waarop — en de kwa- „len waartegen het middel wordt aangeprezen.”

Deze vingerwijzing zou al 'n eind den weg kunnen wijzen om heel wat schunnigheid uit de advertentiekolommen onzer persorganen te weren, als zij, die daarover te zeggen hebben, goede verstaanders wilden zijn en niet zulke Oostindische dooven, die alleen het rinkelen van rijksdaalders hooren. Een verwijt aan de advertentiekolommen onzer dagbladen houdt Dr. ABRAHAMS dan ook niet achterwege: „lang niet onschuldig „zijn de attesten der z.g. genezenen, die men „avond aan avond in de couranten vindt en waar- „door menig lijder er toe komt het ook eens te „probeeren.”

Als de pers (de zeldzame uitzonderingen, die

er met de Nieuwe Groene misschien nog zijn niet te na gesproken*), 'n andere houding aannam, zou allicht ook de publieke opinie en het optreden van hoogerhand zich wijzigen. De gematigdheid waarmee Dr. ABRAHAMS de toch zeer ergerlijke laksheid in dit opzicht bespreekt, moge blijken uit het volgende citaat:

„De heeren die voor eenigen tijd betoogden „dat ons Nederlandsch publiek best in staat is te „begrijpen, waar ernstige behandeling ophoudt „en waar bedrog begint, en die beweerden dat „ons publiek in deze niet tegen zichzelf behoeft te worden beschermd, zij mogen dit boek eens aandachtig doorlezen, daarna eens onderzoeken hoe „ontzettend veel geld en gezondheid aan deze „loonende industrie (men zie slechts de reusachtige „sommen die aan reclame worden besteed) wordt „geofferd en ze mogen dan voor zich zelve uitmaken of zij een goed werk doen, het straffeloos laten op de menschheid van heel deze bende be„driegers aan te moedigen.”

„Wij voor ons komen tot de conclusie dat ver„scherping onzer wetgeving en betere handhaving „daarvan, veeleer zal moeten worden geëischt.”

Er zou zeker tot krassere uitdrukkingen aanleiding zijn, maar die zullen wel achterwege zijn gehouden, als in een jubileumgeschrift misstaande.

M. H. COHEN.”

Op een andere plaats in dit blad zal men zien, dat er gelukkig nog verscheidene bladen zijn (al behooren zij niet tot de groote pers) die zich niet met de baten, die kwakzalversadvertenties opleveren, willen verrijken. (Red. Mbl.)

*) Van de bladen, die zich tot een algemeen publiek wenden, zijn er ons geen bekend. Leert men ze ons kennen, wij zullen hun naam vermelden. De (oude) Groene neemt sedert de nieuwe redactie optrad, weer kwakzalversadvertenties op. De voorgaande redacties hadden ze er vele malen door haar veto uit geweerd. RED. (N. AMSTERD.)

„De Drogist” over den verkoop van Kwakzalversmiddelen en Geneesmiddelen.

Wij ontleenen aan het *Pharmaceutisch Weekbl.* van 1 April het volgende:

In het nummer van 15 Maart van „De Drogist” komen een paar mededeelingen voor, die een vermelding waard zijn. De eerste werd gedaan naar aanleiding van een vervolging van een filiaalhouder van de Maatschappij „Sanitas”, wegens den verkoop van een boorzuurbevattend kwakzalversmiddel. Zij luidt: „Het verkoopen van geheim- en andere verdachte middelen kan niet genoeg bestreden worden; wenschelijk was het, dat ieder onzer collega's flink tegen dergelijke artikelen te velde trok.” Even daarvoor leest men: „...wanneer het een van de bewuste geheimmiddelen is, die door die Maatschappij (Sanitas) geanonnceerd worden, als dienende tegen z.g. geheime of andere kwalen, dan kunnen wij zeker het feit toejuichen, dat de zoo beruchte lijst C toch nog ergens goed voor is.” Lijst C met medewerking dus van de onbevoegde geneesmiddelverkoopers gebruikt als middel, om den verkoop van geheimmiddelen en kwakzalversmiddelen te bestrijden. Als dit een artikel is in het programma van den Nederlandschen Drogistenbond en de leden van dezen bond er de consequenties van durven te aanvaarden, dan is er een belangrijke stap tot den vrede gedaan, want een der grootste bezwaren tegen het optreden van onbevoegden op het gebied der artseneerbereidkunst is steeds geweest het verrichten van handlangersdiensten aan alle mogelijke kwakzalvers juist door de onbevoegden ook op dit gebied.

Van onze beschouwing over het geval te Noordwijkerhout (zie het nummer van 4 Maart *) neemt „De Drogist” het slot over onder het hoofd: „Quousque tandem abutere, CATILINA, patientia nostra?” met de niet onvermakelijke vertaling: „Hoe lang zal het nog duren, wij hebben geduld?” De redactie is het roerend eens met onze conclusie, dat het geheele geval het feit bevestigt, dat Jan en alleman in Nederland geneesmiddelen en vergiften verkoopt. „Een geval als deze onverantwoordelijke aflevering van phosphorlevertraan doet den goeden drogist onaangenaam en pijnlijk aan. Kan hij het evenwel helpen dat de wetgeving, zooals die op het oogenblik is, de gelegenheid opent aan rijp en rauw, om de gevaarlijkste stoffen zonder de minste kennis te ver-

koopden.” Het is het streven van het *Pharmaceutisch Weekblad* steeds geweest, om op het gevaar hiervan te wijzen en dit gevaar is te grooter, omdat uit rechtszaken meer dan eens gebleken is, dat de ter verantwoording geroepene onbevoegde geneesmiddelverkoopers onverschillig waren voor de consequenties van hunne daden en zij alleen angst voor een te betalen boete toonden. Dit juist maakt het gevaar zoo groot. We zullen de laatsten zijn, om te beweren, dat een breede opleiding het maken van vergissingen uitsluit, maar een beter onderlegd zijn sluit in den regel wel een beter gevoel van verantwoordelijkheid in en dit beveiligd de maatschappij meer tegen ongelukken dan het vrij laten verkoopen van geneesmiddelen door meer dan drieduizend personen, die volgens de drogistenbladen allen rijp genoeg zijn, om den titel drogist te kunnen voeren. Er zijn zeker ook onder de onbevoegden, aan wie ik gaarne den verkoop van een aantal geneesmiddelen zou willen veroorloven; hun aantal is echter ver beneden de 100 en als de verdedigers van de belangen der onbevoegden met getallen van drieduizend en meer komen aandragen, dan valt de zeer kleine minderheid van voor hunne handelingen verantwoordelijk te stellen onbevoegde geneesmiddelverkoopers hierbij weg. Men zou er onder deze omstandigheden haast toe komen, om voor het maken van een schifting in rijp en rauw, voorstander te worden van een door deskundigen af te nemen examen van drogist. Het kan zoo niet blijven en wordt er geen andere oplossing gevonden, dan is het onafwijsbaar, in het belang van de volksveiligheid, dat de verkoop van geneesmiddelen beperkt moet worden tot de apothekers en daarmee gelijkgestelden, ofschoon een aantal ruwe chemicaliën, waarvan de zuivere vorm als geneesmiddel wordt gebruikt, zelfs beter buiten de apotheek zouden kunnen worden verkocht. Met een positieve lijst C, waarop deze chemicaliën zijn aangegeven in hoeveelheden, waarin ze voor technische doeleinden worden verkocht, zou hier al veel zijn te bereiken. V. D. W.

RECHTSZAKEN.

Een slaapster.

De Hoge Raad heeft uitspraak gedaan in de zaak van W. VAN L. gescheiden vrouw van J. A. K., zich noemende mevr. de wed. K., slaapster te Rotterdam (zie ons vorig no.) door kantonrechter en rechtbank aldaar veroordeeld tot f 300 boete of 60 dagen hechtenis wegens het niet toegelaten zijnde tot de uitoefening van het beroep van geneeskundige, dat beroep buiten noodzaak uitoefenen jegens een 5-jarig zoontje van zekeren O., welk zoontje daarna overleed.

Het beroep werd verworpen.

Homeophaat of Homeopaaht.

De Hoge Raad heeft behandeld het cassatieberoep van R. HAVERHOEK, te Utrecht, door de rechtbank aldaar veroordeeld tot f 200 boete inzake eene vervolging op grond van onbevoegde uitoefening van de geneeskunde. (Men zie de Maandbladen van Jan. en Maart jl.)

Mr. J. A. ROSENVELDT, advocaat te Utrecht, ontwikkelde drie cassatiemiddelen, beweerende dat de rechtbank zich aan wetschending heeft schuldig gemaakt. 1°. door aan te nemen dat een woord zonder beteekenis een titel zou zijn die iemand aan het publiek als geneeskundige aanwijst. (Pleiter doelde hierbij op een naamplaat, waarop homeophaat vermeld stond).

2°. door te veroordeelen op bloote vermoedens; en 3°. door wegens poging tot overtreding te veroordeelen.

Conclusie 1 Mei.

Onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde.

Wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde werd heden voor het kantongerecht te Hoogeveen tegen LUIJTJE K. te Apeldoorn geëischt tweemaal f 100 boete of twee maanden hechtenis. (Telegraaf.)

Schuldmisdrijf?

Voor het gerechtshof te Amsterdam heeft in hooger beroep gediend de vroeger uitvoerig vermelde zaak tegen den reeds meermalen wegens onbevoegde uitoefening der tandheelkunde veroordeelden tandtechnicus. H. S. (Men zie ook ons blad van December 1915.)

Hij was dd. 18 November door de Vierde Kamer der Amsterdamsche rechtbank veroordeeld tot zes maanden hechtenis wegens het veroorzaken van letsel door schuld. (Het O.M. had zes maanden gevangenisstraf geëischt).

Volgens de dagvaarding heeft verdachte op 13 Januari 1915 in perceel Sarphatistraat 3 te Amsterdam, zonder de wettelijke bevoegdheid te bezitten tot de uitoefening der tandheelkunst, bij Sara Levin, die zich onder zijn behandeling had gesteld voor tandheelkundige hulp, in de rechterbovenkaak een tand en twee kiezen, althans eenige tanden of kiezen, getrokken.

Vóór echter tot het trekken over te gaan, heeft hij tot het teweegbrengen van plaatselijke gevoelloosheid, telkens in het tandvleesch van de rechterbovenkaak van die vrouw een injectie gegeven, voor welke injecties hij in schuldige roekeloosheid en met grof verzuim van de in deze geboden nauwkeurigheid en voorzichtigheid heeft gebruik gemaakt in plaats van een in de tandheelkunst daarvoor gebruikelijk middel, van ammonia liquida, althans van een stof, waardoor het versterf van het tandvleesch en het daaronder liggende been werd opgewekt.

Door het toebrengen van deze injecties is in de bovenkaakstreek een ernstige en hoogst pijnlijke ontsteking opgetreden.

Ten gevolge van bovenbedoelde insputingen en de daardoor teweeggebrachte ontsteking en pijn, heeft zich bij genoemde vrouw een functioneel zenuwlijden ontwikkeld, zich uitend in een belangrijk verminderde gezichtsscherpte op het rechteroog en een zeer sterke inenging van het gezichtsveld ter rechterzijde, een rechtszijdige verlamming van de spieren der onderste en bovenste ledematen en een sterke afneming van het tastgevoel en het verlies van de pijngewaarwordingen over de rechterzijde en over het rechtergedeelte van borst, buik en rug.

Door de aldus ontstane en aan de schuld van verdachte te wijten ziekte en zwaar lichamelijk letsel is genoemde Sara Levin gedurende geruimen tijd verhinderd geweest haar beroepsbezigheden van pensionhoudster of althans verpleegster uit te oefenen.

Het Hof achtte het ten laste gelegde niet wettig en overtuigend bewezen en sprak den beklagde vrij.

Onbevoegd geneesmiddelen verkoopen.

Vorige maand is in geheime zitting voor het Kantongerecht te Utrecht behandelde en aanklacht tegen de eigenaren der „Sanitaswinkels,” ter zake van het onbevoegd geneesmiddelen verkoopen.

De kantonrechter heeft bedoelde eigenaars veroordeeld tot f 200 boete subs. 40 dagen hechtenis. (Vaderland.)

Een tweede geval.

Voor het Haarlemsch kantongerecht is behandeld de zaak tegen den filiaalhouder der Maatschappij „Sanitas”, die terecht stond wegens het verkoopen van een doosje pastilles, samen wegende 18 gram, waarin boorzuur voorkwam, welk geneesmiddel door niet-apothekers niet onder de 50 gram verkocht mag worden.

De adjunct-inspecteur, KOKER, had de pastilles gekocht om de overtreding te constateeren.

De heer BARTELS, apotheker, werd als deskundige gehoord.

Het O.M. eischte f 25.— boete. (Telegraaf.)

CORRESPONDENTIE

N. V. Futura te Leiden. Dank voor uwe, op nieuw gebleken medewerking. De stukken in orde ontvangen.

J. J. B. te D. en J. IJ. te V. Het onderzoek is nog niet afgevoerd.

W. D. te A. De naam Rolando is zeker wat nieuws voor den bekenden *Drank van Dr. Roland*, een sterke oplossing van *Broomzouten*, waarvan wij de menigmaal afwijkende samenstelling al dikwijls hebben vermeld. (Zie o.a. de Maandbladen van Maart 1913, van Maart 1914 en het pas verschenen boek door den heer ABRAHAMS bewerkt.)

Reeds verscheidene malen zijn onbevoegde verkoopers van dit middel veroordeeld wegens overtreding van art. 30 van de Wet, regelende de uitoefening der artseneerbereidkunst, maar daar schijnen de firma's *Sanitas* zich niet aan te storen. Niettegenstaande de vervolgingen, in dit no. vermeld onder de rubriek „Rechtszaken”, gaan die winkeliers maar voort *Rolando* in hun winkelraam uit te stallen, daardoor duidelijk hun minachting voor de Nederlandsche wetten toonende.

A. J. v. H. te 's-G. Dank voor de gezonden Surinaamsche Couranten met de daarin voorkomende echte, brutale kwakzalversadvertenties. Wij hebben echter op 't oogenblik nog zooveel met Nederland te doen, dat wij niet aan Suriname kunnen toekomen. Inmiddels houden wij ons voor de toezending der couranten verder aanbevelen.

*) Het betrof een geval van vergiftiging door fosforlevertraan, door een drogist afgeleverd. (Red. Mbl.)

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER; MR. J. L. F. BÖHTLINGK, Substituut Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te Rotterdam; MR. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te 's Hertogenbosch; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te Leiden; DS. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te Winterswijk; C. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar; P. KEG Cz., Oud-Postdirecteur te Middelburg; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; Mej. J. C. RESSING te Delden; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te Amsterdam; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-Hertogenbosch; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis-verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, AMSTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNÉ'S bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, KEIZERSGRACHT 239, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzoekt.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar f 1.25

INHOUD.

Hoofdartikel: Het kenmerk van kwakzalversadvertenties.

Berichten: Haarlemmerolie verboden in Munster. — Rechter en kwakzalver.

Mededeelingen van verschillenden aard: Enersan — Litho-kleidose. — Bladen zonder kwakzalversadvertenties. — Kwakzalvers grootspraak.

Muziekbeschoouwing: Abdij-siroop, een advertentie op muziek.

Rechtszaken: Homoeophaat of homoeopaath. — Luitje K. en J. Bergsma veroordeeld. — Vermageringspillen. — Tandtechnicus.

Uit de pers: Kwakzalverij. — Pastoculi. Correspondentie.

Het Kenmerk van Kwakzalvers-Advertenties.

Van een uitgever van enkele plaatselijke bladen, die de kwakzalversadvertenties naar de prullemand verwijst, ontvingen wij een door hem uitgegeven Weekblad, waarin de volgende advertentie voorkomt:

„Hoofdpijntabletten, Maag- en Asthmapoeder, Koortspillen, Laxeerpillen, Maagpillen, Staalpillen, Kinadruppen, Jachtwater, Carbol, Creolin, Kloosterbalsem, Winsummerzalf, Rattendood, Insektenpoeder, Zeemleer en Sponsen, prima Sigaren, 4, 5 en 6 à 10 ct, per kistje zeer voordeelig. Aanbevelend:..

Bij de courant was een schrijven gevoegd, dat wij, in hoofdzaak, hier weergeven.

„Deze advertentie is geplaatst door den winkelier, die handel drijft in alles en nog wat. Hij is bij mij voor een jaar gecontracteerd voor adverteeren.

Bij weigering deze advertentie te plaatsen zal deze adverteerder het contract, dat reeds half verstreken is, als verbroken beschouwen. Dit had natuurlijk voorkomen kunnen worden door in zoo'n contract te bepalen, dat kwakzalversadvertenties niet geplaatst worden of een dergelijke bepaling aan 't hoofd van 't blad te vermelden, doch ik zou de Red. wel eens willen vragen waar voor een leek de drogist ophoudt en de kwakzalver begint. Hoe zal ik b.v. uitmaken wat in zoo'n advertentie nu eigenlijk kwakzalverij is. Behooren koorts- laxeer- en maagpillen eronder? Staalpillen, Kinadruppen, jachtwater, carbol, Rattendood? Over Kloosterbalsem en Winsummerzalf behoefte niet getobt te worden, over zeemleer, sponsen en sigaren ook niet.

Ik verzoek UEd. of U zoo goed wilde zijn, hetzij mij te berichten, of het in 't Maandblad te vermelden of er eenige gegevens zijn wat nu eigenlijk kwakzalverijartikelen zijn.

Stel dat aan 't hoofd van een blad staat dat kwakzalveradvertenties niet worden opgenomen; een gecontracteerde biedt midden in 't jaar een advertentie aan als bijgaande of nog uitgebreider en beweert dat het geen kwakzalversmiddelen

zijn. Zijn er eenige gegevens voor wat onder kwakzalversartikelen wettig kunnen gerangschikt worden?..

In plaats van de ons gestelde vraag in de rubriek „correspondentie” te beantwoorden, wenschen wij haar — omdat dergelijke vragen meermalen tot ons komen — hier te plaatse enigszins uitvoeriger onder de oogen te zien.

Het valt moeilijk de juiste gegevens te vermelden, waardoor men zonder fout kan beslissen of een advertentie tot de kwakzalversadvertenties behoort of niet. De indruk die de advertentie in zijn geheel op den welwillenden lezer maakt, moet hier beslissen. De geachte inzender van de vraag geeft hiervan reeds het bewijs waar hij zegt: „Over Kloosterbalsem en Winsummerzalf behoort niet getobt te worden”, juist; dergelijke zaken dragen reeds algemeen het cachet van kwakzalversmiddelen en over de advertenties waarbij zij worden aanbevolen, behoort geen twijfel te bestaan. Maar niet alle aanbevolen kwakzalversmiddelen zijn voor de meeste lezers te onderscheiden van de z.g. onschadelijke; hoe dan? Reeds ruim dertig jaar geleden, in het Maandblad van October 1884, gaf de vorige redactie — en wij zijn het daarmee volkomen eens — als kenmerk van een kwakzalversadvertentie aan: *het daarin noemen van de namen der verschillende ongesteldheden, waartegen de geannonceerde middelen worden aanbevolen*, omdat daarmee in die advertentie het bedrog een aanvang neemt.

„De min of meerdere waarde als geneesmiddelen voor 't oogenblik terzijde latende, is er niets tegen en zal het voor den handelaar soms noodig blijven te adverteeren, dat hij levertraan, teercapsules, Quina Laroche enz. tot zekeren prijs en van eene bepaalde samenstelling verkoopt. Soortgelijke advertenties kunnen en behoeven nimmer geweigerd te worden.

Voegt men er echter bij dat de levertraan alle klierziekten geneest, dat de teercapsules onfeilbaar zijn tegen allerlei borst- en keelaandoeningen en zelfs beginnende tering voorkomt, dat Quina Laroche alle zwaktetoestanden opheft enz., dan verleent men aan den leugen een plaats en werkt dus mede tot bedrog.”

Neemt men dit kenmerk aan, dan zou de controle op de advertenties op zeer gemakkelijke wijze aan elk redactie-bureau of door iederen uitgever zelf mogelijk zijn.

Maar men dient nog iets verder te gaan. Toetsende aan het voorgestelde kenmerk zou men in de advertentie waarvan in het medegedeelde schrijven sprake is, (behalve de kloosterbalsem en de zalf) niets zien wat de advertentie als kwakzalversadvertentie zou stempelen en toch zouden wij elken uitgever aanraden haar te weigeren.

Hoofdpijntabletten, Maag- en asthmapoeder,

koortspillen enz. dragen het kenmerk reeds *in den naam zelve*. Wie tabletten tegen hoofdpijn, poeder tegen maaglijden, en asthma aan iedereen aanbeveelt, zonder den lijder gezien en onderzocht te hebben maakt zich aan een laakbare handeling, zoo niet aan bedrog, schuldig en het is zeer gewenscht, dat dergelijke aanbevelingen het publiek niet bereiken.

Gewis, er zijn nog andere kenmerken, die omtrent den aard der kwakzalversadvertenties geen twijfel overlaten, maar ze zijn zoo moeilijk in woorden aan te geven. Wie, zooals wij, bijna dagelijks dergelijke advertenties met kritisch oog beschouwen, zullen haar meestal, door de ervaring geleerd, naar waarde weten te schatten, maar het is niet te vergen, dat ook anderen, die zich niet zoo zeer in het onderwerp kwakzalverij hebben ingewerkt, met ons in deze materie op gelijke lijn staan. Wij begrijpen, dat, waar de wil bestaat, om kwakzalversadvertenties te weren, de twijfel omtrent den aard der advertentie tot weifeling aanleiding geeft. Tot deze twijfelaars richten wij — en niet voor de eerste maal — het verzoek: Wendt u tot ons; naar onze beste weten zullen wij u van advies dienen.

BERICHTEN.

Haarlemmerolie verboden... in Munster. Het verkoopen, aankondigen of aanprijzen van Haarlemmer olie is door den generaal-kommandant van het 7e legerkorps te Munster voor zijn gebied verboden, op straffe van gevangenis of hechtenis tot ten hoogste een jaar of geldboete tot 1500 Mark. (N. Rott. Ct.)

Zoo is de oorlog toch ergens goed voor!

De rechter en de kwakzalver. Een fabrikant van eetwaren heeft met enige uitbundigheid de kracht van zijn vleesextract aangeprezen, waarvan 2 pastilles de voedingswaarde van 1 ons vleesch zouden vertegenwoordigen, en die dus voor den soldaat te velde onontbeerlijk zouden zijn. De justitie, anders zoo goedertierend jegens de gevaarlijkste kwakzalvers met hun meedoogenlooze voorspiegelingen aan dooven, kanker- en teringlijders, heeft den fabrikant, die de voedingswaarde zijner pastilles slechts 20 maal had overschat, in een onverwachte en onverklaarbare bui van rechtvaardigheid tot 1000 francs boete veroordeeld. LIXOSSIER geeft nu in *Paris Médical* een denkbeeldig tweegesprek te lezen tusschen den veroordeelde en de justitie. De eerste beklagt zich er over, dat de ergste en kwaadaardigste bedriegers vrij rondloopen. De justitie antwoordt, dat dit hem niet vrijpleit, en dat hij eigenlijk 20 maal boete had moeten betalen, naar evenredigheid van zijn overdrijving. Zou de justitie nu de aanwijzingen van den fabrikant volgen, dan zouden spoedig haar vonnissen in overeenstemming komen met het gezond verstand — en daardoor zou zij een groot deel van haar prestige verliezen, want „de

onbegrijpelijkheid is de voornaamste bron van den eerbied". In ieder geval, zou LISSIER zeggen als hij de justitie was, heb ik iets zeer belangrijks gedaan: een jurisprudentie geschapen en voortaan zullen allen, die doen als gij, worden gestraft. U, fabrikant, hebt de eer, een reeks te openen.

Maar LISSIER is niet de justitie. En wij moeten dus maar afwachten, of nu inderdaad de kwakzalverij voortaan dapper door haar zal worden aangepakt. (Ph. Weekbl.)

MEDEDELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Enersan.

Wij moeten ons weer met de Pharm. fabriek A. MIJNHARDT te Zeist bezighouden. In den laatsten tijd wordt voortdurend reclame gemaakt voor een product genaamd Enersan en wel op een wijze, die het niet raadselachtig maakt, dat men hier met echte kwakzalversreclame te doen heeft.

Een paar van de advertenties mogen dit duidelijk maken:

„Enersan is het geneesmiddel, dat: zwakken sterk maakt, bleekzuchtigen gezond, krachtig bloed schenkt, de eetlust verbetert en zwakke spijsverteringsorganen krachtig opwekt.”

„Slechts krachtig gezond bloed kan uw lichaam versterken en sterk houden.

Enersan zorgt voor eene overvloedige bloedvorming, verdrijft bleekzucht en bloedarmoede, neemt algemeene lichaamszwakte weg.”

Er komen nog mooiere annonces. Door welwillende medewerking van een uitgever, die geen kwakzalversadvertenties opneemt, zijn wij in het bezit van een serie annonces, die achtereenvolgens moeten geplaatst worden maar waarop wij niet willen vooruitloopen. Wie nog meer wil weten omtrent de wonderen van Enersan kan dit lezen op het papiertje dat zich in het kokertje, waarin de tabletten worden afgeleverd, bevindt.

Hij zal dan zien dat „Enersan-tabletten, (zijn een) krachtig geneesmiddel tegen bloedarmoede, bleekzucht en algemeene lichaamszwakte en hare gevolgen als: zenuwzwakte en zenuwverprikkeling, menigmaal vergezeld van alle gemis aan zenuwkracht en levenslust. Rugpijn, gebrek aan eetlust, hartkloppingen, voortdurend gevoel van vermoeidheid, lusteloosheid, loomheid en moeheid in de beenen.”

Hebben wij te veel gezegd, dat dergelijke wijze van aanbeveling alle kenmerken van kwakzalverij draagt? Bij ziekten van zoo'n beteekenis als „algemeene lichaamszwakte” „hartkloppingen”, „alle gemis aan zenuwkracht” enz. een z.g. geneesmiddel aan te bevelen, zonder onderzoek van- en zonder rekening te houden met het gestel van den lijder is kwakzalverswerk. Een onderzoek naar de samenstelling van het middel was eigenlijk overbodig maar om de lichtgeloovigen zoo mogelijk te overtuigen hebben wij den heer N. KEULEMANS, te Amsterdam verzocht en, als altijd, bereid gevonden een onderzoek van de tabletten voor ons in te stellen. Reeds vooraf deelden wij hem als ons vermoeden mede, dat de tabletjes Lecithine zouden bevatten, want dat komt tegenwoordig in al die kracht-kwakzalverijen, zooals ook bij die van Sanitas en de Noorderpost, algemeen voor, evenals vroeger de aloë bij andere wondermiddelen.

Ons vermoeden bleek juist. Lecithine werd aangetroffen en wel te oordeelen naar den smaak niet erg zuiver, verder zwavelzuur ijzer en... het zwaar vergiftige Strychnine, vermoedelijk in den vorm van strychnosextract (extract van braaknoten). Brutaal en schandelijk! Zeker, strychnosextract is een veel gebruikt en zeer gewaardeerd geneesmiddel maar tevens zeer gevaarlijk wanneer het op eigen hand, zonder controle van den geneesheer en langdurig wordt ingenomen. En ook het gebruik van de ijzerverbinding en van de lecithine zal aan menig zieke (en er zijn ernstige lijders onder hen aan wie het gebruik van Enersan wordt aanbevolen) eer kwaad dan goed berokkenen. Wij moeten derhalve met kracht tegen het nieuwe praeparaat van de Zeister Pharm. fabriek waarschuwen, zooals wij reeds vroeger tegen andere harer producten hebben gedaan.

Meer dan waarschuwen kunnen wij niet.

Strychnos-extract mag door tot het leveren van geneesmiddelen onbevoegden niet beneden de 25 gram worden verkocht en wij weten niet of de fabriek aan haar afnemers niet zoo'n getal kokertjes aflevert, dat daarin meer dan 25 gram van het extract aanwezig is.

De verkoopers in 't klein, die onbevoegd zijnde, per koker verkoopen, maken zich ongetwijfeld schuldig aan overtreding van art. 30. van de wet, regelende de uitoefening der artseneerbereidkunst. Om die lui nu niet in ongelegenheid te brengen — en deze dus over te halen om als verkoopers op te treden — luidt het telkens in de serie annonces, die aan de bladen worden verstrekt: „Voor den Drukker! Geen namen van wederverkoopers bijvoegen.” Vat men het?

Litho-kleidose.

De vorige maand ontvingen wij van een medicus een verzoek om inlichtingen aangaande pillen afkomstig uit Zevenbergen, die aan een lijder van galsteenkoliëken waren verkocht, zonder onderzoek aan den patiënt. Op onze aanvraag werden ons eenige pillen toegezonden, benevens een brochure, waarin nadere bijzonderheden omtrent het gebruik dier pillen werden medegedeeld.

Die brochure die tot opschrift draagt „Cholelithiasis (galsteenziekte), en Litho-Kleidose” bevat een beschrijving van de galsteenziekte en hare oorzaken, waarbij, wel eenigszins overdreven (dit geschiedt zeker niet zonder oogmerk) vermeld wordt dat ongeveer 20% der menschen galsteenen hebben en tevens opgaaf van de middelen ter genezing(?) Operatie voert, volgens de brochure, niet tot het doel, „de aanleg tot steenvorming”, zoo heet het, „wordt door deze operatie niet weggenomen, en nieuwe steenvorming kan plaats hebben, zoodat de illusie wreed wordt verstoord „door nieuwe aanvallen, die na korteren of langeren tijd optreden.”

Maar nu komt het:

„Gelukkig is het na jarenlang zoeken en experimenteren gelukt eene stof samen te stellen, die én op de zieke lever én op den steen inwerkt, zoodat de steen wordt aangetast, uit elkaar valt, en tenslotte vergruisd wordt, terwijl de ontsteking geneest, zoodat de vergrootte lever hare normale afmetingen weder verkrijgt en normale gal afscheidt. Hierdoor wordt dus de grondoorzaak der steenvorming weggenomen.

Deze stof is: Litho-Kleidose (van het Grieksche woord Lithos, steen en Kleido, breken).

Talrijke patienten, die geen anderen uitkomst zagen dan eene operatie, zijn na het gebruik der Litho-Kleidose-pillen radicaal genezen.”

't Is weer het gewone liedje: eerst de menschen bang maken, en dan voor den dag komen met het middel, dat radicale genezing brengt.

Tot ons leedwezen kunnen wij over het middel zelf geen bijzonderheden mededeelen. Een onderzoek, ingesteld door den heer N. KEULEMANS, te Amsterdam, gaf weinig resultaat. Laxeermiddelen, meestal in ruime mate aanwezig in de talrijke middelen tegen galsteenen aanbevolen, konden niet worden aangetoond; een harsachtige stof, waarvan de identiteit niet kon worden vastgesteld, maakte het hoofdbestanddeel der pillen uit. Desniettegenstaande kunnen wij, gezien de wijze van aanbeveling en in aanmerking nemende dat, bij zoo'n ernstige ziekte als galsteenkolië de patiënt zonder onderzoek in behandeling wordt genomen, de exploitatie niet anders dan met het grootste wantrouwen tegemoet treden. Er komt nog iets bij, dat aan dat wantrouwen nog meer voedsel geeft. Zooals gezegd heeten de pillen afkomstig te zijn uit Zevenbergen, en werd ons de naam van een geneesheer genoemd als bereider der pillen. Thans blijkt ons echter dat de „zaak” in handen van een handelsgenootschap is overgegaan.

Aan ons bekende medici is n.l. dezer dagen de volgende, gedrukte circulaire verzonden:

Litho-kleidose Cie. Amsterdam.

Amsterdam, datum postmerk.

Heerengracht 22. Tel. 8581 N.

Weled. Zeergel. Heer,

Hierbij hebben wij de eer U eene brochure te overhandigen over Litho-Kleidose, een nieuw praeparaat tegen galsteenziekten, hetwelk reeds door verschillende Heeren Medici met de beste resultaten aangewend wordt.

Wij noodigen U hierbij uit, indien U onder Uwe patienten galsteenlijders mocht hebben, met deze pillen een proef te nemen, waarvoor wij gaarne een flacon gratis te Uwer beschikking stellen.

Uwe geëerde berichten tegemoetziende, teekenen wij,

Hoogachtend,

LITHO-KLEIDOSE CIE.”

Dat is o.i. een veeg teeken.

Bladen zonder kwakzalversadvertenties.

Aan ons lijstje, in ons vorig no. opgenomen, kunnen wij nog toevoegen:

Ons Blad.

Caecitas.

Homoeopatisch Maandblad.

Scheemda's Nieuws- en Advertentieblad.

Geill. Weekbl. Timotheus.

Tot ons leedwezen moet daarvan, naar aanleiding van een ons toegezonden exemplaar, worden afgevoerd:

De Graafschapsbode.

Dit spijt ons te meer, omdat vroeger, toen de heer C. MISSET nog uitgever van dit blad was, alle door dezen uitgegeven bladen — en het waren er vele — vrij waren van kwakzalversadvertenties. Nu de zaak in handen van een „N. V.” is, overgegaan blijkt daarin verandering te zijn gekomen.

Kwakzalvers grootspraak.

De N. Rott. Crt. van 19 Mei bevatte de volgende advertentie:

„Waarschuwing. De meeste onzer Praeparaten worden nagmaakt en in den handel gebracht onder bijna gelijkkluidende namen. Onze praeparaten zijn bij het publiek zeer gewild, reden voor de namakers om het publiek te misleiden. Jacques Brommet, winkelier, onder den naam Noorderpost, heeft zelfs den moed gehad, ons wettig gedeponeerd handelsmerk te copieeren en het te plaatsen op zijne imitatieartikelen. Voor dit feit heeft hij zich Dinsdag 9 Mei j.l. te verantwoorden gehad voor de Amsterdamsche Rechtbank en veertien dagen gevangenisstraf tegen zich hooren eischen. Tegen hen, die onze artikelen en merken nabootsen, wordt door ons eveneens een klacht ingediend.

N. V. Mij. Sanitas.

Amsterdam, Haarlem, Leiden, Den Haag, Rotterdam, Dordrecht, Utrecht, Arnhem, Nijmegen, Groningen.”

Wij begrijpen, dat het namaken van een wettig gedeponeerd handelsmerk, welke het ook zij, strafbaar is, maar vinden het jammer dat kwakzalversproducten door den Staat beschermd worden. Het publiek wordt door zoo'n advertentie in den waan gebracht, dat de producten van Sanitas werkelijk iets bijzonders zijn en de moeite van het namaken loonen. Slechts een andere kwakzalver is daarvoor te vinden.

De groote MIJNHARDT schrijft in de reclamebiljetten, waarin zijne middelen worden aanbevolen:

„Ernstige waarschuwing.

„Wanneer U een der bovenstaande artikelen bij uw Apotheker of Drogist vraagt, zullen sommige trachten U iets anders, als „even goed” aan te bevelen of beproeven U namaak te verkoopen. In beide gevallen heeft men echter niet Uw belang, maar eigen belang op het oog. Stel U dus nimmer tevreden met artikelen, welke men U, als „evengoed” tracht aan te bevelen en evenmin met namaak. Hiervoor kunt gij U volkomen waarborgen, door toe te zien, dat op de door U verlangde artikelen de naam en woonplaats van den fabrikant „A. MIJNHARDT, Zeist,” voorkomen.

Artikelen, welke deze naam en woonplaats missen zijn niet van ons afkomstig.”

Dat is erg jammer!

MUZIEKBESCHOUWING.

„Abdij-Siroop.

Een advertentie op muziek. Parodistisch mannenkoor, gecomponeerd door ARTHUR CLAESSENS.”

Een bespreking van een muzikale compositie in ons blad? 't Lijkt wel vreemd maar het is toch niet de eerste maal, dat zoo iets daarin voorkomt. In het Maandblad van December 1905 (bijvoegsel) hebben wij reeds op bovenstaande compositie gewezen en schreven toen:

„Dachten wij eerst dat met het koor een reclame voor de Abdijsiroop was bedoeld, bij nader inzien bleek ons het tegendeel. Een gefingeerde advertentie — een *ongevraagd* getuigschrift van een inwoner van *Knollendam* — in den trant van de dagelijks voorkomende z.g. attesten van AKKER — vormt den tekst van een geestig geschreven mannenkoor, waaruit blijkt hoe de samensteller over de — alle-kwalen-zonder-onderscheid-genezende — Abdysiroop denkt. Bij het hooren gaat gelukkig alle gedachten aan een reclame verloren en leert men werkelijk de siroop naar zijn *waarde* schatten; een echte parodie.

Voor zoover wij, als leek, kunnen oordeelen, is ook de compositie — als zoodanig — aan Mannenkoren wel aan te bevelen.

Het muziekstuk, partituur *f* 0.70 en 't stel stemmen *f* 0.80, is in depôt bij den muziekhandel HENRI MOSMANS, te 's-Hertogenbosch.

Dat wij *nu* op deze zaak terugkomen, vindt zijn oorzaak in de omstandigheid, dat het koor door een Haagsch mannenkwartet werkelijk is uitgevoerd en dat, in de beschouwingen die daarover geleverd worden in de twee bladen, die wij onder de oogen kregen, het oordeel over de strekking van den tekst nog al van het onze verschilt.

De Nederlander schrijft :

„INTER NOS”.

Ware de heer KOOY, de leider van het Dubbel Mannenkwartet der C. V. v. J. M., fabrikant van of handelaar in abdijsiroop, niemand zou hem euvel duiden dat hij op alle mogelijke wijzen reclame voor zijn artikel trachtte te maken. Naar we meenen staat hij echter in geen enkel verband tot den verkoop of fabricatie der substantie, maar niettemin „vergastte” het kwartet degenen die gekomen waren om van eene zanguitvoering van „Inter Nos” te genieten, op een loflied op dit kwakzalversmiddel.

Het reclame-middel is niet kwaad; men zou in die *lijn kunnen voortgaan* en we willen daarom wijzen op Gédézalf, Kloosterbalsem, Foster's nierpillen, Pinkpillen, dr. Hommels Haematogen, e. a.

Voor H.H. adverteerders is voortaan het adres Chr. Vereen. v. J. Mannen, Prinsegracht 4.”

En in de „Haagsche Post” lazen wij het volgende :

„Ik leed ruim een jaar en negen weken

„Aan allerhande luchtpijpgebreken

„Maar na 't gebruik van 3 fleschjes Abdijsiroop

„O wat geluk, wat zaligheid,

„Ben ik mijn hoest finaal nu kwijt.”

Een nieuw liedje van Speenhoff in dienst der kwakzalverij? Een erfeling van Johan Schmier? Geen van beide. Maar erger: een deel van den tekst van een lied voor . . . dubbel mannenkwartet. Nog erger: dat al uitgevoerd is ook. En wat het schaamrood op de kaken jaagt, uitgevoerd door eene serieuze vereeniging op eene serieuze uitvoering als No. 9 van het programma, onder de verbaasde oogen van den *Haagschen* ooievaar! Door een samenloop van lofwaardige omstandigheden kreeg ik de Siroop-hymne in handen en ik moet zeggen: dat was een onvergetelijke ure. Kunst en reclame zoo inmisselijk te zien gehuwd, doet een traan van toorn het ééne oog verlaten. Maar — en dat is de humor immers — het andere oog lacht — . . . het ziet een wijd verschiep, een onafzienbaar veld van mogelijkheden voor naar uitbreiding van hun repertoire zoekende zangvereenigingen. Waarom zouden we schuchterlijk bij deze eersteling blijven? Wat belet ons lofliederen aan te heffen op Deventer koek (de echte), op Sunlight-zeep, op Jaeger's ondergoed (geen namaak), op Auping's stalen gezondheids-matrassen, op Verkade-licht, op Haarlemmerolie desnoods! De zomer brenge veel schoons op dit gebied; componisten zullen zich *ongetwijfeld laten inspireeren*; en 't *instudeeren* zal zeker bijzondere geneugten verschaffen.”

Men houde ons ten goede maar wij kunnen in het ten gehoor brengen van het koor geen reclame voor de stroop zien. Wij geven hier den tekst weer:

„Attentie asjeblijf!! Abdysiroop Klooster Sancta Paulo.

Een ongevraagd getuigschrift van een inwoner van *Knollendam* :

„Ik leed ruim een jaar en negen weken,
Aan allerhande luchtpijpgebreken;

Ik hoestte verschrikkelijk dag en nacht,

Dat iemand zóó hoesten kon, dat had ik nooit

[gedacht

Ik nam alle middelen te baat,

Maar zonder resultaat.

Ik was desperaat;

Ik wist geen raad! . . .

Maar, na 't gebruik van 3 flesschen Abdijsiroop

In de bekende depots voor een daalder te koop,

O wat geluk, wat zaligheid,

Ben ik mijn hoest *finaal* nu kwijt.”

Abdijsiroop klooster Sancta Paulo is een gezegend middel voor jong en oud, voor arm en rijk, tegen kinkhoest, asthma, bloedarmoede, verkoudheid en alle andere kwalen, zonder onderscheid.

Let op!!! De namaak geneest nooit!!!

Voegt men nu daarbij de aardige muzikale illustratie dan treedt o.i. de ware gedaante van een *parodie* voor den dag en is er geen beter middel om de bespottelijke reclame voor Abdijsiroop in het ware licht te stellen.

RECHTSZAKEN.

Homoeophaat of homoeophaath.

Het O. M. bij den Hoogen Raad heeft conclusie genomen in de zaak van R. HAVERHOEK, door de rechtbank te Utrecht met bevestiging van een vonnis van den kantonrechter veroordeeld, tot *f* 200 boete inzake eene vervolging op grond van onbevoegde uitoefening van de geneeskunde.

Aangevoerd was dat de wet zou zijn geschonden: 1° door aan te nemen, dat een woord zonder beteekenis een titel zou zijn die iemand aan het publiek als geneeskundige aanwijst (waarbij bedoeld werd op een naamplaat waarop „homoeophaath vermeld stond); 2. door te veroordeelen op bloote vermoedens, en 3. omdat wegens poging tot overtreding veroordeeld zou zijn.

Deze middelen ongegrond achtende, concludeerde het Openbaar Ministerie tot verwerping van het beroep.

(Utr. Dagbl.)

Onbevoegd uitoefenen der geneeskunst.

Het kantongerecht te Hoogeveen veroordeelde wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde LUITJE K. te Apeldoorn tot 2 × *f* 30 boete, subsidiair 2 × 10 dagen hechtenis.

Men zie ons vorig no.

Wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunst is te Emmen J. BERGSMA te Berg en Dal door den kantonrechter veroordeeld tot tweemaal *f* 50 boete of 2 maal 30 dagen hechtenis.

Vermageringspillen.

Te Amsterdam heeft terecht gestaan een gewezen dephouder van de Maatschappij „Sanitas”, beschuldigd het wettig gedeponeerd merk van „Vermageringspillen”, door de Maatschappij „Sanitas” in den handel gebracht, geïmiteerd te hebben en pillen in een verpakking waarop dit nagemaakte handelsmerk voorkwam, verkocht te hebben.

Beklaagde bekende, maar was van meening, dat hij het recht had tot dit merk. Hij had 't niet nagemaakt. Beklaagde heeft verschillende winkels in Amsterdam, Den Haag en Rotterdam.

De officier eischte beklaagde's veroordeeling tot 14 dagen gevangenisstraf. (Telegraaf.)

De rechtbank heeft hem veroordeeld tot een maand gevangenisstraf.

Tandtechnicus.

Bij vonnis van den kantonrechter te Leeuwarden van den 20 Maart is M. VAN K. 26-jarig tandtechnicus aldaar, tot twee geldboeten van elk *f* 40, bij wanbetaling door hechtenis te vervangen, veroordeeld, omdat hij op twee dagen in Januari 1916 (den 6e en den 9e) buiten noodzaak en zonder de daarvoor wettelijke bevoegdheid te hebben de tandheeskunde als bedrijf heeft uitgeoefend, door den politieagent W. SCHAAFSMA, die zich daartoe te zijnen huize had vervoegd, beide kee-

ren, na voorafgaande inspuiting, tegen betaling, een kies te trekken.

De veroordeelde is van dat vonnis in hooger beroep gekomen en daarna ook de ambtenaar van het Openbaar Ministerie, die een hogere boete had geëischt.

Daarom werd de zaak voor de rechtbank behandeld. Beklaagde deelt den president mee, dat hij wettelijk bevoegd is, kunstgebitten en tanden te leveren, maar dat niet mag doen, voordat de mond van den patiënt daarvoor geschikt is. Te dien einde moeten de oude tanden of liever de overblijfselen daarvan, vooraf verwijderd worden en daarvoor heeft beklaagde zich geassocieerd met den tandarts v. d. STEMPEL, die wettelijk bevoegd is, de tandheeskunde uit te oefenen en dat 20 jaren lang te Amsterdam zelfstandig heeft gedaan. Toen de agent SCHAAFSMA den eersten keer in uniform bij hem (beklaagde) kwam, heeft hij geen bezwaar gemaakt, hem onder leiding van zijn compagnon te helpen, daar het hem om het verkrijgen van een principieele uitspraak te doen was.

De president merkt op, dat z.i. beklaagde geheel zelfstandig het bedrijf heeft uitgeoefend.

Politieagent SCHAAFSMA bevestigde de feiten. Wie de hoofdpersoon was, viel moeilijk uit te maken, maar beklaagde trok de kiezen, zonder eenige aanwijzing van tandarts v. d. STEMPEL, die na de trekking met een watje de wonden gesinfecteert heeft.

Tandarts v. d. STEMPEL verklaart, met beklaagde een contract te hebben aangegaan, waarbij bepaald is, dat het operatieve gedeelte van de practijk voor hem (getuige) is. Hij vertelt verder waar in zijn toezicht heeft bestaan.

De subs.-officier meent, dat geen nieuwe feiten aan het licht zijn gebracht en dat het vonnis van den kantonrechter juist is geweest. Tandarts v. d. STEMPEL had de leiding bij de operatie niet; hij was veeleer de assistent. Bovendien is de meening van beklaagde, dat hij onder leiding van een bevoegde zelf bevoegd wordt, verkeerd. De wet laat zoo iets in geenendeel toe. De geneeskundige moet de operatie doen, de assistent mag op zijn hoogst medewerken. Voor het staven van deze meening haalt de ambtenaar een z.i. klemmend argument aan, o.a. ontleend aan de Wet op de artseneerbereidkunde en beroept hij zich op een paar door hem ingewonnen deskundige adviezen.

Eisch: bevestiging van het vonnis.

De verdediger Mr. J. H. VAN HETTINGA TROMP te Leeuwarden is van oordeel, dat zijn cliënt zich niet aan een strafbaar feit heeft schuldig gemaakt. Tandtechnicus en tandheeskundige oefenen hier te zamen het bedrijf uit, zooals dat voor de patienten het meest gewenscht is. Is eertgenoemde echter een handig en knap man zooals beklaagde, dan kijkt hij de kunst af en kan het ten slotte, dank zij zijn jeugd, beter doen dan zijn medewerker, op jaren. Nadat zij samen het onderzoek hebben gedaan en de diagnose gesteld, voert de beklaagde de werkzaamheden van begin tot einde onder toezicht en leiding van den heer v. d. STEMPEL uit. Maar dan behoeft de tandheeskundige niet telkens weer het bekende te herhalen; als er zich niets bizonders voordoet, zal de technicus niet worden aangemerkt, zelfstandig het bedrijf uit te oefenen. Men mag aannemen, dat het stilzwijgen in zulke gevallen goedkeuring beteekent. In casu heeft de tandarts het eerst in den mond van den patient gekeken, de diagnose gesteld, de tang uitgezocht, den stoel achterover getrokken en van het begin tot het einde elke beweging van den technicus gevolgd. En zoo wordt steeds de practijk uitgeoefend, als de tandarts niet zelf de operatie verricht.

Pleiter onderwerpt dan het vonnis van den kantonrechter aan critiek, met de gronden waarvan hij zich niet kan vereenigen. Het beroep van den subs-officier op de Wet op de artseneerbereidkunde acht pleiter evenmin juist. De tandtechnicus is alleen strafbaar als hij zelfstandig de tandheeskunde uitoefent; een zelfstandig optreden is hem verboden en de onbevoegde wordt ook niet gedekt door de tegenwoordigheid van den bevoegde alleen, maar dat eerstgenoemde handelt onder toezicht en leiding van dien bevoegde, zooals in casu het geval was, is geheel in overeenstemming met de rechtspraak.

Conclusie: ontslag van rechtsvervolging.

Leeuw. Ct.

Kwakzalverij.

In ons No. van April j.l. namen wij onder bovenstaanden titel een artikel over uit het *Homoeopathisch Maandblad*, welk artikel aldus eindigde: „Waaraan hebben de kwakzalvers en piskijkers hun succes te danken? Veroorloof mij dat ik „U daarmee een volgend maal een oogenblikje „bezig houd.”

In het *Hom. Maandblad* van 15 April is nu het beloofde vervolg verschenen maar het is zóó uitvoerig dat wij, hoe belangrijk het artikel ook is, tot ons leedwezen geen ruimte hebben om het in zijn geheel over te nemen. Wij moeten ons tot een enkel gedeelte bepalen.

„Een leek kan nooit beoordeelen, in hoeverre iets gevaarlijk is, ja dan neen, en ook niet het omgekeerde. Hierin ligt één der oorzaken van het succes der kwakzalvers.

Eén mijner vrouwelijke patiënten was bleekzuchtig en leed aan chronische hoofdpijn. Deze was zoo hardnekkig, dat de angst mij om 't hart sloeg, wanneer zij weer de spreekkamer binnenkwam. Eindelijk gaf ze den moed op, en ik zag haar niet meer. Later kwam ik haar tégen en informeerde eens, hoe 't haar ging. En toen verklaarde ze mij, ze was naar.... gegaan, en deze had haar gezegd, dat ze totaal verknoeid was; ze had tuberculose der hersenen en was nog juist bijtijds gekomen. Ze was nu onder zijne behandeling en ze voelde zich veel beter. Hij had haar urine gezien en had 't dadelijk gezegd, dat zij die kwaal had, doch ze behoefde zich niet bang te maken. Zij gebruikte nu een flesch drank en zij voelde er zich beter op.

Toen ze in 't begin onder mijn behandeling was, had zij ook verbetering meenen te bespeuren. Doch de buurt weet nu te vertellen, dat die kwakzalver dat meisje van tuberculose der hersenen genezen heeft, en daar het tuberculose gold en nog wel in de hersenen, is de roem van den uroscoop voorgoed gevestigd. Juist onder de verschillende volksklassen, waar het vertrouwen in een medicus een weinig geschokt is, daar tieren de successen der uroscoopen zeer welig.

En juist door hun speculatie op verhalen van patiënten, kunnen zij de patiënten in volle bewondering brengen en zoo ook 't vertrouwen krijgen.

Een eigenaardig geval is mij persoonlijk bekend van een lichtschuwend handelwijze, door een uroscoop begaan. De vrouw van een mijner kennissen had een buitenbaarmoederlijke zwangerschap. Het had zich gelukkig niet verder ontwikkeld, en levensgevaar was daardoor zoo goed als uitgesloten. Toch bleef mevrouw over pijn klagen, en een bekwaam gynaecoloog raadde haar aan, het kleine gezwel te laten wegnemen, als de pijn maanden aanhield en neiging vertoonde, erger te worden. Er werd over gepraat en nog eens over gepraat, de een raadde haar dit aan, een ander raadde haar dat aan, en werkelijk haar man, liet zich overhalen, om naar een bekend uroscoop te gaan. Hij toont hem de flesch urine, en de wonderman zegt, de flesch hanteerend en bevestigend: Uw vrouw heeft een gezwel in den buik, zeer waarschijnlijk afkomstig van een buitenbaarmoederlijke zwangerschap. Rustig laten zitten, ik zal u medicijnen geven!

Mijn kennis stond als genageld aan den grond. Waar twee doctoren, na lang en herhaaldelijk onderzoek en na lange conferentie, de waarschijnlijkheids-diagnose stelden van een niet verder groeiende buitenbaarmoederlijke zwangerschap, daar vertelde de uroscoop zoo maar in eens, zonder zijn vrouw zelfs gezien te hebben, den stand van zaken.

Daar ik niet de medicus van zijn vrouw was, vertelde mijn kennis mij dit in vertrouwen. Ik moet u eerlijk zeggen, ik stond ook eerst gek te kijken, doch eenige maanden later werd de zaak duidelijk. Eén van zijn huisvrienden was een „stamgast,” een soort van „impressario” van den bekenden uroscoop. Deze wist, wat mevrouw mankeerde, en was fluks op stap gegaan en had aan den uroscoop gevraagd, of tegen dergelijke kwalen ook medicijnen waren; hij had nl. een vriend, en die had een vrouw, enz., enz. en toen deze impressario zijn vriend gesmeekt had naar den uroscoop te gaan, wist deze natuurlijk den

gang van zaken, ook reeds zonder flesch urine. Dit verwekt bij een angstigen echtgenoot, die den buik van zijn vrouw reeds bedreigd ziet door messen en tangen, een ongemeen vertrouwen, en als men nu bedenkt, dat het onbeperkt vertrouwen in een medicus bijzonder gunstig werkt op de constitutie en weerkracht van den patient, dan zult u wel begrijpen, dat in vele gevallen het succes groot moet zijn.

De leek denkt nu van zelf: nu de uroscoop zoo goed en ineens, zonder omhaal van woorden en zonder informaties, de kwaal herkent, nu is genezing absoluut zeker.”

„Doch nu zult ge me toeroepen: wat denkt u nu van de uroscoopen? En dan kom ik tot de conclusie: Onder hen zijn er velen, die in enkele gevallen spontaan de *gedachte* van den lijder in eens vatten kunnen. Onder hen zijn er velen, die van geneeskunde aardig wat af weten en die door allerlei slinksche vragen zeer handig achter de kwaal komen, zonder dat de patient dit direct zegt, en zeer vaak is de nerveuziteit van een patient uit de urine direct af te leiden. Men behoeft de urine van neurastenische patienten maar even te verwarmen, en als ge dan zegt: O! Meneer, wat is u nerveus, dan vindt meneer u al een heele piet, terwijl ge een bewerking deelt, die, ik zou haast zeggen, het vijfjarig kind van den dokter bijna, en zijn echtgenoot zeker u even voor zal doen.

Al dergelijke kunstjes en handigheidjes, in sommige gevallen het onbewust voelen wat een patient mankeert, zijn oorzaak, dat de uroscoop achter de kwaal komt. Daarbij komt nog, dat hij een enorme ervaring en menschenkennis heeft, hij behandelt er dagelijks circa honderd, en dat hij meestal te doen heeft met zeer eenvoudige, zielen — want deze schuilen ook onder notarissen advocaten en predikanten — ondanks hun populaire vermaardheid. Is nu het blindelings vertrouwen eenmaal gegeven, dan kan in sommige gevallen van succes sprake zijn. En deze successen nu worden breed uitgemeten, worden overal verteld, worden in attesten afgedrukt en worden in dankbetuigingen wereldkundig gemaakt.

En als de patient nu geen succes heeft, dan wordt heel de zaak... verzwegen, want dan schaamt de patient zich.

Want wie heeft werkelijk een floride long-tuberculose door een kwakzalver zien genezen? Wie heeft een ras-zuivere borstkanker door een piskijker totaal zien verdwijnen? Niemand! Wie heeft een schrompelnier zien beteren door intuïtief gevondene medicamenten van de somnambule? Niemand!

En ga nu niet leuteren van juffrouw die en die, die een borstkanker had, enz.

Hoeveel gezwellen in de borst komen er niet voor, die gevaarloos zijn, en die door de betrokkene personen toch voor kanker gehouden worden.

Wat een schromelijke eigenwijze vergissingen begaan angstige patienten niet, door hun waanwijsheid! Iedere bleeke dochter wordt maar verdacht van tuberculose; iedere pijn in de rug wordt als „aan de longen hebbend” gebrandmerkt; en als uw dienstbode klaagt over pijn in haar lenden, voorzeker, de waakzame moeder vertrouwt de nieren niet!

Het is hier een „Umwertung aller Werte”, en zoolang de leek door allerhande obscure lectuur zijn eigen organen gaat voelen, dan kunt ge er zeker van zijn, dat zijn rijksdaalder spoedig in den goudbuidel van den piskijker rinkinkelt.

Dat de piskijker zich per ongeluk ook wel eens vergist, blijkt uit het feit, dat enkele geneesheeren u kunnen vertellen. Deze zonden een flesch leidingwater, dat geel gekleurd werd, naar een piskijker, (want, zoo ge weet, behoeft de patient niet altijd aanwezig te zijn.) — Men kan ook kwalen „onder rembours” bestellen.

Het antwoord was, patiënt leed aan suikerziekte; en wie niet werkt, maakt geen fouten, doch zulke fouten werpen toch een bedenkelijk licht op de zaak. Spreken we van werkelijke successen, dan komen we alzoo tot allerbedroefigste ervaringen.

In mijn vorig artikel heb ik er u één verteld; ik kon u er zooveel van vertellen en mijn collega's met mij.

Wanneer al die zoogenaamde wondergenezingen eens werden onderworpen aan strenge critiek, dan bleef er een schijntje over. En dit schijntje

weegt niet op tegen de namelooze ellende, die door zuivere onkunde wordt teruggebracht.

Wij, die geen middel onbenut moeten laten om menschen te redden, zouden toch zeker al deze middelen met graagte overnemen, als ze deugdelijk bevonden werden. Doch laten wij, medici, voor al „ernstig arbeiden”. Ik weet maar al te goed, dat sommige medici zeer nonchalant over de kwalen van patienten heen huppelen en veel te gauw met de diagnose „nervositas” klaar zijn.

Wanneer nu de patient ziet en voelt, dat de dokter het goed met hem meent, dat hij dus zijn tijd en zorg aan den patient besteedt, ik verzeker u, het loopen naar kwakzalvers zal minder groote afmetingen gaan aannemen. De strijd tegen de kwakzalverij zal vooral moeten liggen in het gedrag van den medicus ten opzichte zijner patienten. Waar hij waarachtig vertrouwen wekt, zal hij van kwakzalvers minder last hebben. Natuurlijk zullen er toch menschen zijn, die ondanks de goede zorg toch kwakzalvers raadplegen.”

(get.) A. D. DE LEEUW.

Pastoculi.

Er is weer een geacht medeburger opgestaan, die een middel in den handel brengt tegen oog-aandoeningen, „Pastoculi” genaamd.

Wij raden iedereen aan, daarvan geen gebruik te maken. Wij hebben gelukkig nog doctoren en blindeninstituten, die met kennis van zaken, den menschen raad kunnen geven en helpen. Maar dat er nog menschen te vinden zijn, die zich door zoo 'n „beproefd middel” laten bedriegen, is te vergeven, omdat er nog zoo veel te vergeven is; maar dat een christelijke courant z'n lezers daaraan waagt, is een gruwel.

De courant moest wijzer zijn, en die zetter, die het zette, en die drukker, die het drukte, en een regeering, die toelaat, dat nog dagelijks die kwakzalvers hun onteerend bedrijf kunnen uitoefenen, in het nadeel van de geheele menscheit. (Caecitas).

CORRESPONDENTIE

v. d. B. te U. Wij hebben uw schrijven, getuigende van veel belangstelling, gelezen. Er zal nog wel eens gelegenheid zijn op enkele gedeelten daarvan terug te komen.

J. F. te B. Dank voor uwe mededeeling; wij houden ons verder aanbevolen.

A. S. B. te R. De middelen van F. AD. RICHTER Co. zijn oorzaak geweest, dat de strijd van de Gebr. Bruinsma tegen de kwakzalverij begonnen is. Inderdaad behooren de door die firma geëxploiteerde middelen tot de kwakzalversmiddelen dus ook de *Anker Pain expeller*. Wel is waar kan dit middel, *uitwendig aangewend*, somwijlen enig nut doen en is er zelfs een voorschrift om een dergelijk praeparaat te maken, onder den naam van *Linimentum Capsici Compositum*, in het Rotterdamsche supplement op de Pharmacopee opgenomen, maar dat is de zaak niet. *Anker Pain expeller* wordt, ten onrechte, al onovertreffbaar middel tegen tal van zeer verschillende ziekten aanbevolen en dit is juist een kenmerk van kwakzalverij.

Een lezer van u blad. Op ongeteekende brieven wordt geen acht geslagen; op ons stilzwijgen kan men staat maken.

H. G. J. v. d. B. te S. In dit no. zult gij, in de rubriek „Rechtszaken”, de mededeeling vinden, dat BERGSMa opnieuw veroordeeld is. De zich noemende Dr. BERGSMa beweert in Amerika een diploma als geneeskundige te hebben verworven en vandaar een onfeilbaar middel tegen toring te hebben meegebracht. Dit middel noemt hij *Curanda*; het is van onzentwege al eenige malen, zonder bepaald resultaat, onderzocht en nog kort geleden is een nieuw onderzoek ingesteld in het Centraal Laboratorium ten behoeve van het Staatstoezicht op de Volksgezondheid. Het rapport van dit onderzoek luidt aldus:

„Het fleschje (35 c.M³) bevatte een lichtbruine, vrij heldere vloeistof, bestaande uit een spiritueus plantenextract. In het bezinksel konden geen kenmerkende plantendeelen worden teruggevonden; het extract was vrij van alkaloïden en zware metaalverbindingen en gaf eene zwakke reactie op looizuur. In de asch werden kalium, natrium, magnesium, calcium, sulfaten, chloriden en sporen van fosfaten aangetoond.”

Ofschoon ook door dit rapport de samenstelling van het middel een raadsel blijft, blijkt intusschen daaruit, (wat ook bij vroegere onderzoekingen was opgemerkt), dat bekende, geneeskrachtig werkende stoffen niet werden aangetroffen.

Eigenaardig is nog het volgende: terwijl op het fleschje, vroeger in ons bezit, het opschrift luidde:

„*Curanda*. Unico medicamento para o Tuberculose do Illmo. Senhor Dr. CARLOS OLIVEIRA Santa Anna de Boa Vista.”

stond op het door u gezonden fleschje: „para o Tuberculose do Illmo. Senhor JOAO A BERGSMa Medico.” De man wordt brutaler.

— De brochure: *De strijd tegen het Tandbederf en de School-Tandverzorging* in dank ontvaagen. Dergelijke publicaties moeten ongetwijfeld aan de bevordering van de volksgezondheid en volkswelvaart te goede komen.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te Amsterdam, Voorzitter; MR. J. L. F. BÖHTLINGK, Substituut Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te Rotterdam; MR. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te 's Hertogenbosch; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te Leiden; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te Winterswijk; C. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar; P. KEG Cz., Oud-Postdirecteur te Middelburg; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; Mej. J. C. RESSING te Delden; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te Amsterdam; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-Hertogenbosch; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis-verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, AMSTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNÉS bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, KEIZERSGRACHT 239, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoeken van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar f 1.25

INHOUD.

Hoofdartikel; De wijze waarop wij den strijd voeren.

Berichten; Uitoefenen der geneeskunde. — Een natuurgeneeskundige te Berlijn veroordeeld.

Mededeelingen van verschillenden aard; Een kankergenezer of hoe men aan attesten komt. — Het wonder der wereld. — Juiste waardeering van z.g. geneesmiddelen. Bladen zonder kwakzalversadvertenties.

Uit de pers; Kwakzalverij en de hervorming van het Apothekersbedrijf. — Een bron van kwakzalverij gestopt. — Raadgevingen tegen hondenziekten. — Kwakzalverij in Zwitserland.

Rechtszaken; Revisie-verzoek van Eilers afgewezen. — Een „Gezichtkundige“ Een slaapster veroordeeld. Correspondentie.

De wijze waarop wij den strijd voeren.

Zoo nu en dan ontvangen wij van welwillende zijde — en ook soms van een kant die ons minder goedgezind is — opmerkingen over onze wijze van optreden bij de bestrijding van de kwakzalverij in ons blad. De opmerkingen van de eerste categorie van personen — en op die alleen willen wij acht slaan, — laten zich in 't kort aldus samenvatten. Het Maandblad moest volstaan met van de onderscheiden kwakzalversmiddelen de samenstelling op te geven en daardoor aan te toonen, dat die middelen niet de geneeskrachtige werking kunnen uitoefenen, die daarvan wordt beloofd. Het was dan onnoodig telkens te wijzen op het bedrog, dat er met die middelen wordt gepleegd en het aandeel dat de verkoopers in dat bedrog hebben, zoodat tegen de kwakzalversmiddelen in hoofdzaak en niet tegen de kwakzalvers werd gewaarschuwd.

Ons antwoord op die opmerkingen, dankbaar aanvaard, moet eenigszins uitvoerig zijn. Hoe gaarne zouden wij onze taak in de aangegeven richting opvatten; hoe aangenaam zou het ons zijn, wanneer wij niet gedurig op het schandelijkste bedrog in alle kleuren en geuren de aandacht moesten vestigen en telkens personen aan de kaak moesten stellen, en hoe licht zou ons het werk vallen, wanneer wij niet meermalen bij het schrijven van elken regel angstvallig moesten nagaan of wij ook gevaar loopen met den strafrechter kennis te maken. Maar wij mogen dien weg niet opgaan, omdat bij ons de overtuiging vast staat, dat op die wijze ons doel, bestrijding van de kwakzalverij in 't algemeen belang, niet zou worden bereikt.

Ja, „waren alle menschen wijs,” dan zou de zaak vrij wat gemakkelijker gaan, dan zouden misschien onze Vereeniging en ons blad onnoodig zijn, maar zóó ver is het nog niet.

De personen, die baat zoeken bij de kwakzalvers en hunne middelen, zijn in twee soorten te splitsen. De eene is die der lichtgeloovigen, die nog steeds heil zien in alles wat met den sluier van het geheimzinnige is omgeven en meer vertrouwen stellen in

den raad van een schaapherder dan in dien van een deskundige. Tot de andere behooren zij die bij ongesteldheden, vooral als ze wat lang duren, buiten den dokter om, hulp zoeken waar die maar wordt aangeboden of die, voordat zij geneeskundigen raad inroepen, op eigen gezag, of op raad van vrienden en kennissen de middelen probeeren, die onophoudelijk in de couranten als zoo bijzonder onovertreffelijk worden aanbevolen; 't is altijd te beproeven, zegt men. Wij vleien ons niet, dat wij de eerste categorie zullen bekeeren; wij mogen soms een enkel zieltje afvallig maken... groot zal onze oogst niet zijn.

Anders is het met de tweede categorie, bij wie kortzichtigheid, onwetendheid en onverschilligheid een hoofdrol spelen. De personen, in deze categorie thuis behorende, trachten wij de oogen te openen; hen zoeken wij omtrent den aard en de hoedanigheid der middelen in te lichten en te overtuigen, dat het niet aangaat het hoogste goed, de gezondheid, onverschillig te behandelen en aan de handen van den eersten den besten onkundige over te geven.

Maar de vijand aan wiens macht wij hen willen ontrukken is sterk en slim. Onophoudelijk wordt het publiek bewerkt; met opoffering van veel geld (dat waarlijk niet uit menschevriendheid wordt besteed) worden door middel van advertenties, brochures — met tal van „attesten” — de wonderen van het middel hemelhoog geprezen, wordt de onfeilbaarheid als een waarheid verkondigd en genezing verzekerd, zelfs daar, waar alle middelen faalden. Dit gebeurt niet zonder invloed uit te oefenen; ieder weet het, de kwakzalverijen worden gebruikt en de kwakzalvers worden rijk en kunnen met nog meer krachtsontwikkeling aan 't werk gaan.

Zóó staan de zaken; dit kan niemand ontkennen die een blik om zich heen heeft geslagen. Meent men nu werkelijk, dat men daarin verandering kan brengen door de opsomming van een paar nederlandsche of latijnsche namen (in geen van beide talen aan het groote publiek bekend) als uitmakende de bestanddeelen van dit of dat middel onder bijvoeging, dat die bestanddeelen onmogelijk de genezing kunnen teweegbrengen, die er van wordt beloofd?

Waarlijk niet; met geleerde betoogen zou men het kwaad niet verhelpen; men moet op andere wijze het publiek trachten te overtuigen, dat hier inderdaad van een kwaad sprake is. Waar wij, door ernstig onderzoek, tot de overtuiging geraken, dat bij de kwakzalverijen, die wij behandelen, bedrog in het spel is, daar kunnen wij van onze waarschuwing heil verwachten, wanneer wij het publiek dat bedrog duidelijk maken. Meer dan dat; door de taak die wij op ons hebben genomen is het onze plicht dat bedrog bloot te leggen; bewijzen

aan te voeren, dat de handelingen der kwakzalvers enkel en alleen ten doel hebben zich te verrijken ten koste van hunne lijdende natuurgenoeten en dat, wat er van die middelen wordt medegedeeld, teneinde ze ingang te doen vinden, den toets van eene eerlijke beschouwing niet kan doorstaan. Met andere woorden: het ligt op onze weg het publiek de overtuiging te schenken, dat de meeste kwakzalverijen met leugens worden aangeprezen, leugens, die ten doel hebben, de arme zieken te bewegen veel geld te besteden voor middelen, die bijna altijd waardeloos, dikwerf nog bovendien gevaarlijk voor de gezondheid zijn.

Maar daarbij kunnen wij de kwakzalvers zelve niet altijd van hunne middelen afscheiden. Waar zij zich zelf in hunne aanbevelingen op den voorgrond stellen, waar zij daarbij door valsche voorspiegelingen omtrent hun hoedanigheid of door het gebruik maken van valsche titels of betrekkingen trachten een (onverdiend) vertrouwen op hunne bekwaamheid op te wekken, daar dienen deze hunne handelingen, in het licht der waarheid beschouwd, ons als bewijsmateriaal dat het publiek wordt bedrogen.

En eerst wanneer men dat inziet, wanneer bij de zieken en hunne omgeving de overtuiging wordt gevestigd, dat zij, zonder dat op hun belang wordt gelet, alleen ten bate van de kwakzalvers worden geexploiteerd, wanneer zij verder zien, dat en hun gezondheid en hun beurs door het gebruiken van kwakzalversmiddelen ernstig worden bedreigd, dan zullen zij misschien aan onze waarschuwingen gehoor verleen.

Wij moeten derhalve op den ingeslagen weg blijven voortgaan, al is 't ook geen aangename taak steeds op valsheid en bedrog met name te moeten wijzen.

BERICHTEN.

Uitoefenen der Geneeskunde.

Men schrijft aan de Dordrechtsche Courant:

Wie meenen mocht dat in de stad onze inwoning alleen bij geneesheeren hulp gezocht zou worden voor werkelijke of ingebeelde kwalen schijnt zich, te oordeelen, naar de voorbeelden die ons daarvoor ten dienste staan, zeer te vergissen.

Meermalen is ons de man aangewezen die onberispelijk gekleed, rustig langs de straat schrijdende zijn bezoeken aflegt, als ware hij een arts die hulp en lenis kwam brengen aan het bed van de kranke. Of zijn practijk iets te beteekenen zou hebben? Men spreekt van enkele duizenden zoowel hier als elders die door hem behandeld worden. Niets aan hem ver raad meer den man, die eertijds een gewoon ambacht beoefende. Zijn wijsheid haalt hij uit een boek dat zijn trouwe gids en leidsman is. Dat boek, waarbij hij zweert, vergezelt hem op zijn tochten. En niet enkel geldt zijn bezoek den eenvoudigen burger, hij geniet

soms het voorrecht geroepen te worden bij hen van wien men het niet gedacht heeft. Of hij wel eens succes heeft, en of hij weleens indirect de oorzaak was dat iemand wat eerder grafwaarts gebracht werd, dan men wel wenschte, dit zijn vragen die men niet kan oplossen. In elk geval hij gaat straffeloos voort met een werk dat alleen toevertrouwd is aan bevoegden.

Een z.g. natuurgeneeskundige te Berlijn veroordeeld: De natuurgeneeskundige EDUARD SCHULZ had zich kort geleden te Berlijn te verantwoorden wegens het veroorzaken van den dood door schuld. De aangeklaagde, van beroep steenhouwer, had zich al langen tijd op de uitoefening der geneeskunde toegelegd. De vrouw van een bakker riep zijn hulp in voor haar kind; de vrees der moeder, dat het kind aan diphteritis leed trachtte hij te ontzenuwen, zonder het kind te onderzoeken; hij ontried haar zich tot een geneesheer te wenden, daar zijn middel genezing zou brengen. De toestand van het kind verergerde voortdurend en toen dit ten laatste in een ziekenhuis werd opgenomen, werden hevige septische verschijnselen, gevolg van diphteritis, geconstateerd. Het kind is gestorven. Daar, naar de verklaring van de geneeskundige deskundigen, het kind met groote waarschijnlijkheid gered zou zijn, wanneer tijdig een serum-behandeling door een geneesheer had plaats gehad, werd de aangeklaagde wegens het veroorzaken van den dood door schuld veroordeeld tot een jaar en zes maanden gevangenisstraf.

In hooger beroep voerde de verdediger als verzachtende omstandigheid aan dat de beschuldigde hoog bejaard was en zelf aan de geneeskraft van zijn middel geloof hechtte.

De straf werd toen verminderd tot een jaar, met aftrek van twee maanden voorloopige hechtenis.

(Apoth. Zeitung.)

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Een kankergenezers of hoe men aan attesten komt.

Een geneesheer meldt ons dat hij een kankerpatient met x-stralen behandelde. Gedurende deze behandeling begon, zooals dat meer geschiedt, het gezwel te woekeren en volgens de regelen der kunst staakte de geneeskundige de behandeling. Dit was patient niet naar den zin, hij zocht een kankergenezers op, die dezen kanker met kruiden genas. Tot zoover het verhaal; het is voor ons leerrijk.

Wij weten toch dat herhaaldelijk kankergezwellen van de huid onder behandeling met x-stralen genezen, heel vaak gaat dan het gezwel woekeren en moet men de behandeling staken. Terwijl men het gezwel met rust laat ziet men daarna dat heel vaak genezing optreedt door het zich samentrekkende weefsel. In dit stadium komt nu onze lichter bij den kankergenezers, die hem een drank geeft, die, volgens het onderzoek van den heer N. KEULEMANS, bevestigd door dat van Prof. VERSCHAFFELT, in hoofdzaak bestaat uit een kruid: *Scrophularia nodosa* een drank die op het gezwel niet de minste invloed kan uitoefenen. Het gezwel gaat als boven beschreven tot genezing over; wat zegt nu deze patient, leek als hij is, te goeder trouw? Bij den dokter werd het erger, bij den kwakzalver ben ik genezen.

Nu zou dit een onschuldige liefhebberij zijn, ware het niet, dat hij nu reclame ging maken voor dezen kwakzalver en den kankerlijders zonder onderscheid mededeelt, dat zij meer baat hebben te wachten van den kwak dan van den dokter, terwijl wij al lezende begrijpen, dat het werk dat hier door den kwakzalver is verricht hoogstens hieruit bestaat; dat hij geen schade heeft aangebracht.

Men ziet nu maar weer hoe weinig waarde attesten hebben, zelfs al worden ze te goeder trouw afgegeven.

Degeen die ze afgeeft is dom, degeen ten wiens behoeve ze worden afgegeven misdadig want de laatste weet beter; toch zegt Prof. VAN HAMEL dat ons Nederlands publiek tegen dezulken niet behoeft te worden beschermd. E. J. A.

Het wonder der wereld.

Met dezen naam wordt een rolletje pleister bestempeld, dat, wanneer de „gebruiksaanwijzing” waarheid bevat inderdaad dien naam verdient. Men oordeele zelf.

„Deze zalf, genaamd het wonder der wereld, moet met een warm mes op linnen gesmeerd, en om de 24 uur door een nieuwe pleister vervangen worden. Zij is uitstekend voor oude zoowel

als nieuwe wonden, zooals: Rheumatiek, Likdoorns, Eeltbulten, Verstuitingen, Brandwonden, Steenpuisten, Bloedvinnen, uit- en inwendige Klieren, Knubbels, Zweeren, enz., enz. Deze zalf verlicht de inwendige pijnen, zuivert en geneest de open wonden, en wordt volgens het oorspronkelijke recept alléén vervaardigd bij G. van Steeden, Goudsbloemstraat 37 Amsterdam. Let s. v. p. goed op 't nummer. Oudste adres.”

Wij hebben intusschen ten volle aanleiding om aan de waarheid van het bovenstaande te twijfelen, wanneer wij weten dat, volgens het onderzoek van den heer N. KEULEMANS te Amsterdam, het wonder der wereld alléén bestaat uit gewone loodpleister (diapalmpleister) die, door dat zij iets te hard en met te weinig water gekookt is, een bruine kleur heeft aangenomen. Die pleister is dus alles behalve een wonder, maar wel, met het oog op de aanbeveling, een gevaarlijke kwakzalverij. Want bij de meeste ongevallen, in de gebruiksaanwijzing opgenoemd, zal de pleister geen nut doen, dikwijls zelfs het tegenovergestelde, terwijl de aanwending van deugdelijke middelen, door het gebruik der pleister, wordt tegengehouden.

De vervaardiger schrijft: „Men wachte zich voor namaak.” Wij zeggen: Men wachte zich voor het gebruik!

Juist gewaardeerd.

In een boekje, bevattende de algemeene uitvoerverboden, worden speciaal vermeld de volgende artikelen, waarvan de uitvoer is toegestaan:

Aambeien zalf van A. M. Boom, Arnhem.
Abdijpillen.
Astmapoeder van A. M. Boom, Arnhem.
Hoestsiroop en Hoesttabletten van Boom, Arnhem.

Kloosterbalsem.
Koortsdruppen van Boom, Arnhem.
Laxeerpillen van Boom, Arnhem.
Maag- en Slijmpillen bereid met Aloe van Apotheker N. H. J. E. Berents Fa. Grootendorst te Utrecht.

Middel tegen epilepsie van Fa. Groot en Roos te Amsterdam.

Sanatogen.
Spijkerbalsem.

In de toelichting bij deze artikelen staat vermeld: „In verband met gedane vragen is beslist, dat niet als genees- of verbandmiddelen of grondstoffen daarvoor zijn te beschouwen:” en dan volgen de namen.

Zeer juist!

Bladen zonder kwakzalversadvertenties.

Bij onze opgaven, voorkomende in de Maandbladen van Mei en Juni j.l. moet nog worden gevoegd:

„Tijdschrift voor practische verloskunde.”

UIT DE PERS.

„De Kwakzalverij en de Hervorming van het Apothekersbedrijf.

In De Voorhoede lezen wij het onderstaande stuk dat, alhoewel veel te sterk gekruid, toch de aandacht van onze lezers verdient:

In de „Holland Express” treffen wij onder het opschrift „de gezonde apotheek” een artikel aan, waarin een geheele en zeer ingrijpende hervorming van het apothekersbedrijf wordt voorgesteld, en waarin tevens heftig te velde wordt getrokken tegen de kwakzalverij.

Wij ontleenen aan dit artikel o.a. het volgende:

Een bezuiniging van groote waarde zou kunnen gevonden worden door de hervorming van de pharmacie. Thans leidt het Rijk en de stad Amsterdam elk jaar een onbepaald aantal apothekers en apothekers-assistenten op. Nadat deze dames en heeren hun hul hebben verkregen worden ze opeens hulpeloos in den strijd om 't bestaan gezet en moeten maar zien, hoe zij aan hun broodje komen.

Het gevolg is, dat men een zoo hoogstaand vak als dat der arts-enij-mengkunde heeft zien verlagen tot een jammerlijken sjacher in kwakzalversartikelen. De man van studie, aan wien de hoogste plicht is opgelegd arts-enijen te bereiden, wier gebruik vaak over leven en dood beschikt, wordt gedwongen als een markt-standmaker, dure kwak-

zalversmiddelen te slijten, waarvan hij overtuigd is, dat zij rampzalige gevolgen voor den verbruiker hebben.

Eerst betaalt het Rijk millioenen voor de opleiding van den apotheker. En daarna worden die millioenen misbruikt om het Nederlandsche volk te vergiften en te doodden. Men kan den apotheker daarvan individueel geen verwijt maken. Verkoopt hij de vuilaardige kwakzalversmiddelen niet, dan verloopt zijn apotheek, of hij derft de winsten, noodig om als concurreerend apotheker een duren stand en een groot winkelhuis te betalen. Alle kwakzalversmiddelen behooren geweerd te worden uit de voorraden der door den Staat geprivilegieerde arts-enijbereiders. En het is monsterachtig, dat het groote publiek aan de vele millioenen voor de opleiding der apothekers besteed, nog niet eens te danken heeft dat het een medicijn kan koopen, voor den prijs die het waard is, doch juist als door ziekte de koopkracht wordt verzwakt, voor het geneesmiddel een prijs moet geven, 50 pct. duurder dan noodzakelijk is. De apothekers weten dit zelf zeer goed. Maar men kan hun daar persoonlijk geen verwijt van maken, zoo min als van het feit, dat zij buitenland-sche kwakzalverspraeparaten verkopen waarvan zij weten, dat de voedingswaarde gelijk staat aan die van een half ons kaas, doch welke betaald wordt met een prijs, waarvoor men een heele Edammer kaas zou kunnen koopen. De fout zit hier in het systeem. Ten eerste mist de Staat het recht, menschen met behulp van de schatkist in onbepaald aantal voor een vak op te leiden, terwijl geen zekerheid bestaat dat zij later op eerlijke wijze in dit vak hun brood zullen kunnen verdienen. Als gij de gelegenheid tot studie opent, neemt gij daardoor tevens de verplichting op u, dat degeen die in goed vertrouwen deze studie heeft volbracht, daarvan later behoorlijk bestaan kan. Zorgt het Rijk daarvoor niet dan misbruikt het 't geld der burgers om andere burgers tot on-eerbare handelingen te dwingen. Ten tweede mist de Staat het recht een instelling te handhaven die burgers dwingt andere burgers juist in tijden van ziekte en achteruigang uit te buiten. Ten derde mist de Staat het recht, burgers een privilege uit te reiken dat aanzien geeft aan den verkoop van kwakzalversmiddelen en daardoor niet alleen het publiek op ongehoorde wijze benadeelt in leven, gezondheid en beurs, maar tevens den eerbied en de suggestieve kracht van het waarachtige, door de doktoren voorgeschreven geneesmiddel, ondermijnt.

* * *

Hoe is dit te veranderen?

In elke stad zou volgens den schrijver in de „Holland Express” kunnen worden opgericht een groote gemeenteapothek, welke haar geneesmiddelen betrok uit een centraal-rijksarts-enij-depôt.

De gemeente-apothek had door de stad een zeker aantal bestelhuizen en brievenbussen en zou voorzien zijn van de noodige auto's voor de bezorging der geneesmiddelen. De apotheker zou worden rijksambtenaar en als zoodanig een honorarium genieten overeenkomstig de schaal, voor dergelijke ambtenaren in gebruik. Door deze eenvoudige verandering, waarbij de thans bestaande apothekers natuurlijk het allereerst geplaatst zouden worden, nadat hun apotheken tegen behoorlijke vergoeding zouden zijn onteigend, zou het mogelijk worden, dat de geneesmiddelen door de rijks-apothekers, in het groot ingeslagen, met behulp van moderne machines gedoseerd, geleverd konden worden tegen prijzen, die 75 pct. goedkoper zijn dan thans betaald worden.

Thans bezuigt men op den apothekersbediende en op den loopknecht, die reeds in de Camera Obscura in het „Diakenhuismannetje” als staker is geteekend. De geheele apothekerskraam is op dit oogenblik een gruwel van leugen, zwendel en bedrog, en het ergste is wellicht, dat men uiterst achtenswaardige geleerden, dwingt ter wille van hun bestaan, mee te doen aan de meest vernederende bezigheid die wel denkbaar is d.i. zieke menschen tegen dure prijzen middelen verkopen, waarvan zij de overtuiging bezitten, dat zij de werkelijke genezing in den weg zullen staan en de kwaal verergeren. Op het oorlogsveld helpt onder het vaan van het roode kruis de eene vijand onmiddellijk den andere als hij gewond is. In ons welvarend Nederland, te midden van den

vrede, is elk apotheker bereid tegen een judasloon den zieke door het uitreiken van een duurbetaald kwakzalversmiddel buiten de geneesheer te houden en in het graf te helpen. *) Door een rijks- en gemeente-regeling van het pharmaceutisch bedrijf zou tevens met één slag, de superlatief van de kwakzalverij, d.i. de drogisterij, onmogelijk worden gemaakt, voor zoover zij zich op pharmaceutisch gebied beweegt. Want wie zou bij den drogist gaan koopen als hij even goed en even goedkoop zich in de stadsapothek kan voorzien, en met één slag zou een eind zijn gemaakt aan het bedrijf van zekere groote buitenlandsche kwakzalversfirma's, die door hun advertentiën de pers omkopen en de vaderlandsche particuliere apotheken tot depôt maken van hun dure, nuttelooze praeparaten. Voor de pers zou de smoring van het kwakzalversbedrijf het voordeel hebben, dat niet meer zooals thans het fatsoenlijke blad, dat het opnemen van kwakzalversadvertenties in strijd acht met het gebod van Christus, niet concurreren kan met het blad, dat zijn geheele bedrijfskosten kan dekken, uit de opbrengst der kwakzalversadvertentiën, die rampspoed brengen in de gezinnen, waar het blad gelezen wordt.

Tenslotte zouden de doktoren onbelemmerd de geneesmiddelen voorschrijven, die zij voor hun patiënten noodig achten, daar immers alle geneesmiddelen zonder onderscheid zoo goedkoop mogelijk geleverd zouden worden, terwijl zij thans juist voor patiënten uit de standen die niet van liefdadigheid teren, vaak huiverig zijn, geneesmiddelen voor te schrijven, die peperduur zijn en waarop toch de apotheker geen winst maakt.

Een bron van kwakzalverij gestopt.

Wij ontleenen het volgende aan het *Ned. Tijdschrift voor Geneesk.*

Vele lezers hebben wel eens gehoord van de KNEIPP-inrichting te Heerlen, waar een kloosterbroeder br. ALOYSIUS, de geneesmethode, door hem bij KNEIPP zelf gevolgd, toepaste.

Men kan over de waarde en het af of niet nuttige van de koudwaterbehandeling van mening verschillen, zeker is het, dat een behandeling door een leek zonder behoorlijke geneeskundige voorlichting, niet zonder gevaar is. Erger en ergerlijk zelfs is, het, dat de *Kneipp*-inrichting langzamerhand was ontaard in een kwakzalversinstituut van de ergste soort.

Want br. ALOYSIUS had een druk spreekuur en gaf voor alle afwijkingen en ziekten kosteloos raad — en kruiden tegen goede betaling. Kanker, iritis, beentuberculose werden door hem behandeld met kruiden en pappen; zelfs amenorrhoe door zwangerschap meende hij te kunnen en te mogen behandelen. De toestand werd zoo erg, dat de afdeling Zuid-Limburg van de Ned. Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst meende zich er mede te moeten bemoeien. Een Commissie uit de afdeling werd benoemd, die begon met nauwkeurige feiten, die goed vastgesteld waren, te verzamelen en die zich daarna tot den bisschop van Roermond wendde, in wiens kerkelijk gebied het ergerlijk optreden van den broeder plaats vond. De bisschop begreep, dat het niet langer zoo mocht gaan en wendde zijn machtigen invloed aan, ten einde aan die wantoestanden een einde te maken. Door dien invloed werd de congregatie, waartoe br. ALOYSIUS behoort en die genoot van de baten welke door het optreden van den broeder werden verkregen, gedwongen aan het hoofd van het instituut een behoorlijk gediplomeerd arts te stellen, wat ook gebeurd is. Wel trachtte de broeder zich eerst hulp te verzekeren van iemand, die bereid zou zijn de kwakzalverij officieel te dekken want er werd een collega gezocht om als directeur op te treden door middel van een advertentie in de *Javapost* van 14 April l.l.; het werd daer gezocht in de verte, doch dit is niet gelukt. Er is thans benoemd een geneesheer-directeur in den persoon van collega VAN DER WYST tot dusver practiseerend arts te Zeeland in Noord-Brabant, die een contract met de congregatie heeft opge maakt door bemiddeling van de Centrale-Commissie voor de beroepsbelangen en die nu het spreekuur aan de KNEIPP-inrichting waarneemt en de gevallen, die hij geschikt acht voor koudwaterbehandeling volgens KNEIPP, doorzendt naar br.

*) Tegen dergelijke uitdrukkingen moeten wij een ernstig woord van protest laten hooren. *Red. Mbl.*

ALYOISIUS. Het kwakzalversspreekuur is dus geheel opgeheven. Te hopen is, dat college v. D. WYST bij eventuele botsing die wel moeilijk zal te vermijden zijn, voet bij stuk zal houden.

Een behoorlijke inrichting voor fysieke therapie kan niet anders dan nut afwerpen. De zuidelijke collegae, die zoo vaak de jammerlijke uitkomsten van de „behandeling” door br. ALOYSIUS gezien hebben, zullen zich zeker verheugen over dezen loop der zaken.

Raadgevingen tegen hondenziekten.

Als inleiding tot de rubriek vraagbord schrijft *De Deutsche Herder*, officieel orgaan der Ned. Vereniging van Deutsche Herdershonden het volgende:

„De lezers zullen goede nota nemen, dat de raadgevingen op het gebied van hondenziekten een veearts niet overbodig maken, wij zijn evenwel bereid voor veel voorkomende algemeene hondenziekten opheldering te geven en de daarvoor in aanmerking komende geneesmiddelen aan te wijzen volgens ons beste weten. Zeer talrijk zijn in de laatste jaren, vooral in de buitenlandse kynologische bladen — de aangeprezen middelen tegen voorkomende hondenziekten, — slechts enkele kunnen een ingaande beproeving op hunne betrouwbaarheid wat werkzaamheid betreft weerstaan en een enkel niet te na gesproken zijn de meeste zekerlijk samen te vatten onder kwakzalverij en last not least staan de prijzen dikwerf op verre na niet in verhouding tot hunne werkzaamheid.

In het Maandblad tegen de Kwakzalverij wordt herhaaldelijk en zeer terecht tegen de aanwending van onbekende z.g. geheimmiddelen gewaarschuwd en ondanks het onvermoeide streven dezer Vereniging de kwakzalverij — zoo veel mogelijk door publiciteit te geven aan de door haar onderzochte middelen — te bestrijden, worden nog jaarlijks groote sommen besteed aan waardelooze middelen, die niet alleen duur doch ook vaak nadeelig en gevaarlijk zijn. Wij waarschuwen dan ook onze leden geen z.g. geheimmiddelen te gebruiken, alvorens ons om inlichtingen dienaangaande te verzoeken en geen moeite zal ons te veel zijn om te trachten de samenstelling op te geven.

Wij kennen evenwel de omstandigheid, dat het meerendeel van onze hondliefhebbers zelf hun dieren wenschen te behandelen en zullen hiermede volgaarne rekening houden.”

Kwakzalverij in Zwitserland.

Men schrijft uit Zurich aan de *N. Rott. Ct.*: In de voorjaarsvergadering der Vereniging van Zwitsersche geneesheeren heeft prof. dr. HUNZIKER uit Bazél een lezing gehouden over de kwakzalverij in Zwitserland, waarbij dingen aan den dag kwamen, die ook in Holland zeker met belangstelling zullen gelezen worden.

Gesteund door een rijk tabellen-materiaal gaf dr. HUNZIKER een overzicht van den verbijsterenden omvang, dien de wilde uitoefening der geneeskunde in Zwitserland aangenomen heeft, vooral tengevolge van de omstandigheid, dat nog in enkele kantons de uitoefening der geneeskunde aan geen enkel voorschrift gebonden is, wat natuurlijk een vruchtbaren bodem biedt voor dergelijke duistere praktijken, waarbij hoofdzakelijk gespeculeerd wordt op den eenvoud en de lichtgeloovigheid der kleine luiden. Het weligst tiert deze kwakzalverij in Appenzell, in Glarus en Bazelland. Appenzell en Glarus hebben zelfs een kwakzalver-reputatie, die tot over de grenzen des lands reikt, en werken met de bekende advertenties in alle landen en alle talen. Wel wordt in Glarus een kwakzalver gestraft, wanneer het bewijs geleverd worden kan, dat hij den dood van een patient op zijn geweten heeft; maar proeven op den levenden mensch te nemen, is er aan Jan-en-alleman geoorloofd. Het droevigste van de zaak is dat de bevolking dezer kantons op grond van haar democratische rechten niet duldt dat er tegen dit bedrijf ook maar een enkele beperkende maatregel genomen wordt. Zoo woekert het kwaad ongebreideld voort, en slaat van deze weinige kantons ook naar de andere bevolking van Zwitserland en naar de andere zijde van de grenzen over. Mephisto's woord in Faust „Der Geist der Medizin ist leicht zu fassen” wordt hier helaas maar al te waar. Alle ambachten van

den stalknecht af tot aan den verongelukten student-in-de-medicijnen toe, zijn in dit heir van kwakzalvers vertegenwoordigd, en men staat verbaasd bij het zien van den knoeirommel, die als universeel middel tegen alle ziekten en steeds tegen grof geld aangeprezen wordt. Natuurlijk imiteeren deze heerschappen zoo getrouw mogelijk het serieuze bedrijf van den geneesheer en groepeeren zich in allerhande specialiteiten magnethopathen en hypnopathen, specialisten voor oogen-diagnose en water-diagnose, voor infectie-processen; niet minder gevaarlijk zijn de vele geneesmeesters door gebedsverhooring en de mystieke erfenamen van onfeilbare wondermiddelen. Met dit heir van over de tweehonderd (bekende) kwakzalvers groeit hun dagelijksche literatuur, zoodat op de nationale tentoonstelling van 1914 ter waarschuwing van het publiek een gansche bibliotheek dezer geestelijke producten kon worden samengelezen, waaruit pas goed bleek, hoe brutaal maar ook hoe geraffineerd deze bloedzuigers den simplen man weten te vangen.

Aan het slot van zijn lezing gaf dr. HUNZIKER nog een overzicht van wat door de autoriteiten en door den geneeskundigen kring tegen dit onheil gedaan is, doch het bleek, ook volgens den spreker, slechts gebrekkig werk te zijn. Het eenige radicale middel tegen deze voor Zwitserland beschamende toestanden is een nationale regeling, waarbij door voorschriften, die voor alle kantons zonder uitzondering bindend zijn, de uitoefening der geneeskunde aan bepaalde wetenschappelijke waarborgen gebonden zijn.

RECHTSZAKEN.

Een revisie-verzoek van Eilers.

Voor den Hoogen Raad werd behandeld het verzoek om herziening van een vonnis van den kantonrechter te Medemblik van 6 October 1913 waarbij H. J. EILERS, te Oegstgeest, werd veroordeeld wegens onbevoegde uitoefening van het beroep van geneeskundige.

Advocaat-generaal mr. BESIËR requireerde niet ontvankelijk-verklaring van het verzoek.

De Hooge Raad heeft aldus beslist. (*Telegraaf*).

Een „Gezichtskundige.”

Voor de rechtbank te Leeuwarden heeft terechtstaan zekere JAN B., 28-jarig koopman te Zwaagwesteinde, zich noemende „gezichtskundige.” Hij reisde in Friesland verschillende dorpen af, gaf welwillend raad aan hen die naar zijn oordeel aan gezichtszwakke leden en maakte dan van die gelegenheid gebruik aan die personen eenvoudige brillen tegen buitensporig hoogen prijs — soms voor f 13 per stuk — te verkoopen.

De rechtbank heeft hem schuldig verklaard aan oplichting en, overeenkomstig den eisch, veroordeeld tot 4 maanden gevangenisstraf. (*Nieuwe Ct.*)

KANTONGERECHT TE ROTTERDAM.

Strafzitting.

Een Slaapster.

De 55-jarige clair-voyante W. v. L., gescheiden vrouw van J. A. K. wonende aldaar, was ten laste gelegd dat zij, te Rotterdam, hoewel niet toegelaten tot de uitoefening van de geneeskunst, buiten noodzaak het beroep van geneeskundige als bedrijf zou hebben uitgeoefend, zulks door:

1°. op 23 November 1915 in de uitoefening van het beroep aan H. M. H., wonende te Nijmegen, nadat haar door deze persoon, die zich op gemelden datum bij haar had vervoegd in pand no. 30a aan den Crooswijk-schensingel, alwaar zij geregeld des Maandags, Dinsdags, Woensdags en Donderdags van 9 uur des voormiddags tot 2 uur des namiddags als clair-voyante of slaapster spreekuur houdt, was medegedeeld, dat zij te Utrecht een zuster had en daarvoor haar raad kwam inwinnen, te kennen te geven dat die zuster moe werd van het staan, dat zij het in haar handen had en leed aan pijn in de beenen, en door haar in verband met bovenstaande mededeelingen geneeskundigen raad te verstrekken door een aantal kruiden op te geven, die tot genezing van de zuster zouden strekken; te weten: medicen kanel 20, kwassiaan 5, leuvenvoet 15, hartkruiden 5, St. benedictuskruid 10, berkeltakken 20, krookesmattes 5, klerks 10, gensiaan 5, schaafstroo 30, borsikruid 30, anthers 20, kinabas 20, zoethout 30, gevende de cijfers, achter de verschillende kruiden geplaatst, het aantal grammen aan, dat van elk dier kruiden benodigd was, welke opgaven door H. voornoemd op beklagde's verzoek werden genoteerd op een stuk papier, en door, naar

aanleiding van of voor dat door haar beklagde, aan genoemden persoon verstrekte advies van dezen een bedrag van vijf gulden, althans eenig geld te vorderen en als betaling aan te nemen.

2°. Op 24 Januari 1916 in de uitoefening van dat beroep aan M. N. wonende te Waddinxveen, nadat haar door dezen persoon die zich op gemelden datum bij haar had vervoegd, in het sub 1 gemelde pand, was medegedeeld, dat hij thuis een zieke dochter had, en daarvoor haar raad kwam inwinnen, en nadat hij op beklagde's verzoek haar had verteld den leeftijd den naam van zijn dochter en het huisnummer van het pand waar deze woonde, benevens dat hij in Jezus geloofde, aan N. voornoemd, ter genezing van diens dochter een aantal kruiden op te geven, welke kruiden eveneens op beklagde's verzoek werden genoteerd op een stuk papier en vervolgens door haar, beklagde, werden nagezien; door voorts mede te deelen, dat de dochter aan buikpijn leed, aan pijn in den rug, dat zij het aan de rechterlong mankeerde en op den leeftijd van 12 jaren op het hoofd was gevallen, en door naar aanleiding van of voor dat door haar beklagde, aan genoemden persoon verstrekte advies van dezen een bedrag van drie gulden, althans eenig geld te vorderen en als betaling aan te nemen.

3°. Op 29 Februari 1916, in de uitoefening van dat beroep aan A. C. H., wonende aan boord van het Rijnschip „Aviateur”, die zich op gemelden datum bij haar had vervoegd in het sub 1 gemelde pand, na hem gevraagd te hebben of hij voor zich zelf kwam, den rechter pols te voelen en hem te vragen of hij niet aan pijnen in het hoofd leed en op diens ontkennend antwoord en mededeeling dat hij op een andere plaats pijn had, te verklaren hoe die pijnen opkwamen en dat hij aan galsteen leed en dat hij zou genezen door de kruiden, welke zij, beklagde, hem zou toedienen en door hem in verband met bovenstaande mededeelingen geneeskundigen raad te verstrekken, door een aantal kruiden op te geven, waarvan de namen en hoeveelheden door H. voornoemd op beklagde's verzoek werden genoteerd op een stuk papier, door hem vervolgens aan te raden niet veel bier te gebruiken, alsmede geen sterken drank en het rooken zooveel mogelijk te laten, en door naar aanleiding van of voor dit door haar beklagde, aan genoemden persoon verstrekt advies van dezen een bedrag van een rijksdaalder, althans eenig geld te vorderen, en als betaling aan te nemen.

Een en ander gepleegd bij herhaling.

Heden heeft het kantongerecht deze zaak in behandeling genomen. Bekl. stond dus terecht ter zake van drie feiten van onbevoegd uitoefenen der geneeskunde. Zij was niet persoonlijk verschenen, doch deed zich vertegenwoordigen door den practijzn H. MOOLENBEEK van 's Gravenhage, als gemachtigde.

De gemachtigde verklaarde, dat hij een getuige à décharge had meegebracht en verzocht den kantonrechter dezen te hooren. Gevraagd, in welke zaak hij dien getuige wenschte te doen hooren, in deze of een andere tegen dezelfde bekl. welke van deze in behandeling zou komen, antwoordde gemachtigde in niet één van de zaken.

Wat de getuige dan eigenlijk kwam doen? vroeg de kantonrechter.

Ik zou hem willen laten hooren, om hem in 't algemeen licht te doen verschaffen, antwoordde gemachtigde.

De kantonrechter was dan wel bereid, den getuige een verhoor af te nemen.

De verklaringen, die bekl. voor de politie had afgelegd, werden door den griffier voorgelezen. Uit deze bleek, dat bekl. bekend had, dat de feiten hadden plaats gehad gelijk te bij dagvaarding waren omschreven.

De kantonrechter vroeg den gemachtigde of deze namens zijn lastgeefster toegaf, dat bekl. onbevoegd was tot het uitoefenen van de geneeskunde. Machtigde gaf dit toe, onder opmerking, dat bekl. de geneeskunde dan ook niet uitoefende en haar niet uitoefenen kon, omdat zij geen latijn verstond.

Gemachtigde verklaarde voorts in antwoord op verschillende hem gestelde vragen, dat bekl. des Maandags, Dinsdags, Woensdags en Donderdags, tusschen 9 uur v.m. en 2 uur n.m., in haar woning aan den Crooswijkschen singel menschen ontving, welke bij geneeskundigen geen baat konden vinden voor hun kwalen en dezen dan raad gaf. Welken raad, wist zij niet op het oogenblik dat zij dien verstrekte, aangezien zij den raad gaf in een toestand van slaap. Gemachtigde kondigde aan, dat hij zich straks op verschillende geleerden zou beroepen ten einde aan te toonen, dat men na het slapen niet weet, wat men eventueel in den slaap had gezegd.

Voorts bekende gemachtigde, dat bekl. op 23 November 1915 juffrouw H.M. HENDRIKS, huisvrouw van G. GEURTS uit Nijmegen ontvangen had en deze raad had verschaft, op de wijze als in de dagvaarding omschreven. Bekl. was bij die gelegenheid gaan slapen, aldus verklaarde gemachtigde, met het doel te weten te komen wat het magnetisme zou zeggen. Het was juist, dat bekl. toen, in haar slaap, eenige kruiden had opgenoemd, nadat zij tevoren met juffr. G. had afgesproken, dat deze zou noteeren wat zij opsommen zou. Na het ontwaken had bekl. de notities van juffr. G. nagezien en dit, volgens gemachtigde,

met het doel na te gaan, of het magnetisme dien dag helderder was dan een vorigen dag.

Gemachtigde erkende ook, dat bekl. / 5.— van juffr. G. had aangenomen.

Vervolgens stemde gemachtigde toe, dat bekl. op 24 Januari 1916 den landbouwer M. NIEUWENHUIZEN uit Waddinxveen had ontvangen en ook dezen raad had verschaft. Bekl. zou den man niet naar het nummer van het huis, waarin zijn dochter woonde, gevraagd hebben, wel naar leeftijd en naam en of hij in Jezus geloofde.

Bekl. zou ook het beschreven papier waarop N. de kruiden genoteerd had, die zij hem in haar slaap had opgegeven, nagezien hebben, ook ditmaal met het doel na te gaan hoe het dien dag met de helderheid van het magnetisme gesteld was. Dit was volstrekt niet ongewoon, volgens gemachtigde; hij had daar eens te 's-Gravenhage naar geïnformeerd, bij wel acht helderzienden, die allen verklaard hadden, dat ook zij het altijd deden. Den Haag was vol slapers en slaapsters.

Gemachtigde deelde nog mede, dat bekl. inderdaad van N. drie gulden aangenomen had, zooals haar bij dagvaarding was ten laste gelegd.

Juffrouw H. M. HENDRIKS, huisvrouw van G. GEURTS te Nijmegen, verklaarde, dat zij op verzoek van haar zieke zuster op 23 November naar bekl. was gegaan. Deze had haar ontvangen in een achterkamer en, nadat getuige had medegedeeld dat zij om raad kwam voor haar zieke zuster te Utrecht, eenige bewegingen met de handen langs haar hoofd en over de oogen gemaakt en de oogen gesloten. Getuige had den indruk gekregen, dat juffrouw — beklagde — toen sliep, al had zij wel opgemerkt, dat één der oogen van bekl. niet geheel gesloten was: het was net geweest of ze een oogje in 't zeil hield. Tevoren was afgesproken, dat getuige zou opschrijven wat bekl. in haar slaap zou zeggen; getuige had dit ook gedaan. Gedurende haar slaap had bekl. naar haar beenen getast, terwijl haar gelaat pijnlijk vertrokken was. Na het ontwaken had bekl. getuige medegedeeld dat haar zuster moe werd van het staan, dat zij het in de handen had en leed aan pijn in de beenen. Vervolgens had bekl. getuige een kaart gegeven, op welke het adres stond, waar getuige de opgenoemde kruiden zou kunnen koopen. Getuige had ten slotte / 5.— betaald welk geld bekl. had aangenomen.

De landbouwer M. NIEUWENHUIZEN van Waddinxveen verklaarde, dat hij op 24 Januari 1916 naar bekl. was gegaan om raad voor zijn zieke dochter. Deze getuige deelde mede, dat bekl. hem in een achterkamer had ontvangen, één zijner handen in de hare had genomen — nadat beiden waren gaan zitten — en toen zichzelf in slaap had gemaakt, door de handen langs haar hoofd te bewegen en over de oogen te strijken. Getuige ontkende in 't eerst dat hij bekl. vóór deze was gaan slapen, meegedeeld had, dat hij voor zijn dochter kwam: bekl. zou dit in haar slaap gewaar geworden zijn. De kantonrechter merkte op, dat getuige aan de politie een andere verklaring had afgelegd, n.m. dat hij deze mededeeling wel aan bekl. gedaan had. Getuige verklaarde toen, dat dit dan ook wel waar zou zijn; hij wist het niet nauwkeurig meer. Gewezen op het gewicht van den eed, gaf getuige ten slotte toe, dat hij inderdaad aan bekl. verteld had voor zijn dochter te komen.

Ook had hij haar den naam en den leeftijd van zijn dochter medegedeeld, alsmede het nummer van het pand, waarin die dochter woonde. Bekl. had getuige gevraagd of hij in Jezus geloofde waarop hij geantwoord had: ik wou dat het waar was. Getuige zou daarmede bedoeld hebben, dat hij er niet zeker van was, maar wel wenschte dat het zoo zijn zou.

In naar slaap had bekl. eenige kruiden opgenoemd die getuige op een stuk papier had geschreven. Vervolgens — na haar ontwaken — had bekl. dat papier nagezien en aan getuige meegedeeld, dat zijn dochter aan buikpijnen leed, aan pijn in den rug, dat ze 't aan de rechterlong mankeerde en op den leeftijd van 12 jaar op het hoofd was gevallen.

Getuige had daarna / 3.— betaald, althans een bedrag „in die koers”.

De gemachtigde verzocht getuige te verklaren of hij op de deur van de woning van bekl. een bordje gezien had met „genees-, heel- en verloskundige” er op. Dat had bekl. niet gezien.

De schipper A. C. HAMEL, wonende aan boord van het rijnschip „Aviateur” was niet verschenen.

De gemachtigde van bekl. zag er van af, dat zijn getuige à décharge zou worden gehoord.

De ambtenaar van het O.M., mr. WIJNVELDT, achtte het bewijs van de, in de dagvaarding sub 1 en 2 genoemde feiten geleverd. Van het derde feit kon het bewijs niet geleverd worden, doordat men den schipper A.C. HAMEL die geen vaste woonplaats had niet had kunnen vinden en dagvaarden.

Voor dit laatste punt vroeg de ambtenaar derhalve vrijpraak.

De twee andere feiten evenwel zouden naar de meening van den ambtenaar aanleiding moeten geven tot veroordeeling. De ambtenaar zou in 't midden laten of hier van opzettelijk bedrog sprake zou zijn. Dat er geheime machten bestonden — spr. zou de laatste

zijn om het te ontkennen. Toch had men hier wel met een bijzonder geval te doen, immers bekl. maakte niet alleen zichzelf in slaap, maar deed ook zichzelf ontwaken. Opmerkelijk was, dat het ontwaken steeds plaats greep, nadat bekl. de kruiden had opgenoemd; het had buitendien de opmerkzaamheid van den ambte naar gewekt. dat bekl. altijd het laatste „zoethout” noemde en dan ontwaakte. Spr. vroeg zich af, of het uit spreken van het woord zoethout een demagnetiserende werking kon hebben.

Ten slotte zette de ambtenaar uiteen, dat het er niet toe deed of bekl. in trance handelde of niet. Een feit bleef het, dat zij raad gaf als een geneeskundige, de geneeskunde dus uitoefende, terwijl zij daartoe niet bevoegd was. Ter zake van het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde tweemaal gepleegd, bij herhaling, eischte het O.M. twee geldboeten van elk / 300, subs. tweemaal vijftig dagen hechtenis, met vrijpraak van hetgeen bekl. meer of anders was ten laste gelegd.

De gemachtigde ving zijn pleidooi aan met op te merken, dat het juist gisteren de dag was geweest, dat de „geneeskundige wet” 51 jaar had bestaan. Gemachtigde hoopte dat die wet nog jaren lang van kracht mocht blijven, tot heil der menschheid.

Hij ontkende evenwel met groote overtuiging — welke uit de wijze waarop hij zijn pleidooi voordroeg duidelijk bleek — dat bekl. de geneeskunde zou hebben uitgeoefend. Gemachtigde beriep zich op een brochure, in welk te lezen zou staan, dat het magnetisme zou zijn het geneesmiddel van de natuur. Derhalve was het magnetisme — en daarmede hield bekl. zich bezig — iets anders dan de geneeskunde, die een wetenschap was.

De gemachtigde hield daarop een geestdriftig pleidooi voor het somnabulisme, dat hem op zijn 34-ste jaar van asthma en later een dochter van hem genezen had. Ten slotte gaf hij als door zijn oordeel te kennen, dat het bewijs slechts zou steunen op de verklaring van één getuige, achte het niet geleverd en concludeerde tot ontslag van rechtsvervolging.

Dezelfde bekl. was ten laste gelegd, dat zij op 2 Mei 1916, in de uitoefening van het beroep van clairvoyante, aan J. F. A., wonende te Stolwijk, nadat haar door dezen persoon was medegedeeld, dat hij kwam voor W. de JONG op No. 64 te Gouderak, welke persoon ziek was en dat hij voor ongeveer drie weken bij haar was geweest voor denzelfden persoon, zou hebben te kennen gegeven dat de beenen van den zieke beter werden en aan J. F. A. kruiden zou hebben opgegeven, waarvan de namen en hoeveelheden door hem werden genoteerd en door haar oeklaagde, werden nagezien, en naar aanleiding van of voor dat door haar, beklagde, aan genoemden persoon verstrekte advies van dezen een bedrag van vier gulden, althans eenig geld gevorderd zou hebben, althans als betaling aangenomen, zulks terwijl tijdens het plegen van de overtreding nog geen twee jaren waren verlopen sedert eene vroegere veroordeeling van de beklagde wegens overtreding van artikel 436 Wetboek van Strafrecht in verband met art. 1 der Wet van 1 Juni 1865 (St.bl. No. 60) en art. 1 der Wet van 1 Juni 1865 (St.bl. No. 59) in hooger beroep uitgesproken bij vonnis der Arr.-rechtb. van 20 Januari 1916, op tegenspraak gewezen, onherroepelijk was geworden; zijnde tegen dit vonnis ingesteld beroep in cassatie bij arrest van den Hoogen Raad der Nederlanden van 17 April 1916 verworpen.

Er werd in deze zaak slechts één getuige gehoord, de man, die bekl. op 2 Mei had bezocht. Uit diens verklaring bleek o.m., dat bekl. ditmaal gebeden had, alvorens te gaan slapen.

Ter zake van het onbevoegd uitoefenen van het geneeskunde bij herhaling, vroeg het O.M. één maand hechtenis.

De gemachtigde van bekl. refereerde zich aan zijn pleidooi in de eerste zaak, maar vulde het nog wat aan. Thans luidde zijn conclusie: vrijpraak. Hij achtte het bewijs niet geleverd; immers, er was slechts één getuige en volgens de gemachtigde was artikel 394 van het Wetboek van Strafvordering „nog niet gestorven.”

Bij de uitspraak heeft de kantonrechter haar veroordeeld. ter zake van het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde, tweemaal gepleegd, tot twee geldboeten elk van / 300, subs. tweemaal 60 dagen hechtenis.

Dezelfde werd ter zake van het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde bij herhaling veroordeeld tot een maand hechtenis. (N. Rott.Ct.)

CORRESPONDENTIE

A. J. v. H. Jr. te 's-G. De Surinamer in dank ontvangen. J. Y. te V. The little Victor Inhaler bevat, volgens het onderzoek van den heer N. KEULEMANS, als werkzaam bestanddeel Pepermuntolie en Kaneelolie. 't Is dus niet aan te nemen dat, bij het ruiken aan het buisje, catarrh in een paar uur genezen wordt.

Wij melden — in dank — de ontvangst van het jaarverslag van de Nationale Vereeniging voor Vrouwenarbeid.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te *Amsterdam*, VOORZITTEB; MR. J. L. F. BÖHTLINGK, Substituut Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te *Rotterdam*; MR. A. A. CNCPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te 's *Hertogenbosch*; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te *Leiden*; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te *Winterswijk*; C. NANNES GORTER, Journalist te *Alkmaar*; P. KEG Cz., Oud-Postdirecteur te *Middelburg*; MR. A. LIND, Advocaat te *Amsterdam*; Mej. J. C. RESSING te *Delden*; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te *Amsterdam*; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-*Hertogenbosch*; E. J. ABRAHAMS, Arts te *Amsterdam*, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis-verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van / 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, AMSTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNÉ'S bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, KEIZERSGRACHT 239, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoeken van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar / 1.25

INHOUD.

Vereeniging tegen de kwakzalverij: Mededeelingen van het Bestuur.

Hoofdartikel: Vrije uitoefening der geneeskunst.

Berichten: W. M. H. Anten overleden. Mededeelingen van verschillenden aard: Uit het verslag van de verrichtingen van het Centraal laboratorium van het Staatstoezicht op de Volksgezondheid over 1915. — Gehoorbuisjes van Wilman & Co. — Handel in dokterstitels. — Publicatie omtrent de uitoefening der geneeskunde enz. in Duitschland.

Rechtszaken: Een „natuurgeneeskundige” te Roermond veroordeeld.

Uit de pers: Een bron van kwakzalverij gestopt? — Sequah. — Hypocrates en de kwakzalvers.

Correspondentie. Herhaalde Waarschuwingen: Mijnhardt's geneeskundige tabletten. — Pinkpillen. — Anti-épileptique van Uten. — Sanguinose. — Pastillen Poncelet. — Haarlemmerolie.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Als nieuw lid is toegetreden:

Het Witte Kruis, afdeling *School*.

De heer E. J. ABRAHAMS, Secretaris-Penningmeester van de Vereeniging, is gedurende de maand Augustus op reis. Brieven en stukken, voor de Vereeniging bestemd, gelieve men gedurende dien tijd te zenden aan het adres van den redacteur van het Maandblad H. VAN GELDER, Amstel 102 te Amsterdam.

Vrije uitoefening der geneeskunst.

Aanleiding tot het schrijven van het onderstaande over een onderwerp, dat wij al tot in den treure behandeld hebben, is een tot ons gerichte vraag: of in Duitschland, waar de uitoefening der geneeskunst aan ieder vrijstaat, die vrijheid absoluut is, en aan geen beperkende bepalingen gebonden en zoo neen, of die bepalingen ook in Nederland gemakkelijk konden worden toegepast?

Alhoewel wij ook deze zaak al meermalen onder de oogen hebben gezien, vinden wij het niet overbodig er nogmaals op terug te komen, vooral ook in verband met de bekende actie, die zich in de laatste jaren bij ons te lande heeft geopenbaard.

Op den voorgrond staat, dat in Duitschland elk het bedrijf van geneesheer mag uitoefenen, onverschillig waar hij zijne kundigheden heeft verworven of ook zonder die, anders dan misschien in eigen oogen, te bezitten. Zonder academische studien te hebben doorlopen en ten slotte door een staatsexamen te zijn goedgekeurd mag echter niemand zich aanmelden onder den naam „arts”,

of een titel voeren daarop gelijkende, zooals wij straks zullen zien. Alle niet door den Staat bevoegd verklaarden worden bestempeld met den naam van „Kurpfuscher”. Men zou echter verkeerd doen dien naam, zooals gewoonlijk geschiedt, eenvoudig te vertalen door „Kwakzalver”; aan hoevelen ook deze benaming ongetwijfeld met recht zou mogen worden toegekend, voor anderen zoude zij somwijlen een onbillijkheid zijn. Onder deze geneeskunstoefenaren met den naam van Kurpfuscher zijn velen die geregelde studien hebben gemaakt, doch niet hun staats-admissie (*Approbation*) om de eene of andere reden hebben verkregen; sommigen ook, die in het buitenland het recht van praktizeeren door gewone examens hebben verworven, doch zich in Duitschland hebben gevestigd; eindelijk studenten, die slechts ongelukkig waren op een enkel examen of die door eigen studie zich voldoende kundigheden hebben eigen gemaakt. Die allen kunnen echter tot de minderheid gerekend worden; alsde meerderheid vinden wij daarnaast een geheele lijst van personen van allerlei rang en stand, zonder studie, zonder eenige kennis en die zich toch hebben gevestigd ter behandeling van de ziekten en gebreken hunner medeburgers. Volgens ambtelijke berichten behooren daartoe: schaapherders, slagers, hoefsmiden, wevers, schilders, reizigers, winkeliers, geestelijken, pleegzusters, pappvrouwen, enz. Onbeduidend is hun aantal niet. In 't begin dezer eeuw werden er in Saksen naast 1794 bevoegde geneesheeren 785 Kurpfuschers gevonden en in Wurtemberg op 845 der eersten 242 personen, behorende tot de laatste rubriek; in Beieren was hun aantal nog veel grooter en mag men aannemen, dat van beide soorten evenveel aanwezig waren en geregeld de praktijk uitoefenden: in een zestal districten in Saksen was zelfs reeds sedert jaren het aantal dezer niet door den Staat bevoegd verklaarden grooter dan dat der geadmitteerden. Sommigen (69) oefenen de geneeskunst uit in haren geheelen omvang, dus genees-, heel-, en verloskunde, de meesten (209) leggen zich alleen toe op zoogenaamde natuurgeneeskunde, een groot aantal (192) werken alleen door wat zij noemen magnetisme en sympathie, 93 zijn homoeopaten, 65 wenden alleen massage aan en 79 noemen zich dentisten. De overigen leggen zich toe op allerlei bijzondere onderdeelen, waarvan zij zeggen studie gemaakt te hebben of behandelen enkele ziekten en gebreken waartegen zij beweren speciale middelen te bezitten; zoo waren onder de boven aangegeven Kurpfuschers in Saksen 17 personen, die alleen werk maakten van lintwormkuren.

Een dergelijke toestand — ook zij die de vrijheid der staatsburgers bij de uitoefening van enig bedrijf zoo min mogelijk aan banden wenschen te leggen, mogen het zich goed voor oogen stellen,

— een dergelijke toestand, waartegen zich juist om de vele en ontzettende misbruiken in Duitschland gedurig stemmen verheffen, zal ook hier te lande ontstaan en zal nog veel eerder tot allerlei ongerechtigheden en gevaren aanleiding geven, omdat in Duitschland deze ongebreidelde vrijheid althans door eenige indirecte wetsbepalingen getemperd wordt, waarvan Nederland grootendeels verstoken is. In de eerste plaats komt daarbij in aanmerking de Bedrijfswet (*Gewerbeordnung*), waarbij straf wordt bedreigd jegens ieder, die, zonder door den Staat geadmitteerd te zijn, zich betitelt als dokter, arts, chirurgijn, oogarts, verloskundige, tandmeester, veearts of zich een titel geeft op een van deze gelijkende en waardoor hij het vermoeden opwekt, dat hij een door den Staat bevoegd verklaard deskundige is.

Talloos zijn de veroordeelingen tengevolge van overtreding van dit artikel, doch bijna even talrijk zijn de listen der niet-geadmitteerde geneeskunstoefenaren om dit verbod te overtreden, dat hun belet zich in het openbaar tegenover het publiek en hun clientele gelijk te stellen met een gestudeerd, geëxamineerd en door den Staat bevoegd verklaard geneeskundige. Herhaaldelijk zijn ook Kurpfuschers veroordeeld, omdat zij zich noemden: in het buitenland gepromoveerd, in Amerika geëxamineerd — of zelfs: in Duitschland niet geadmitteerd geneeskundige. Allerlei voor- en achtervoegsels bij hun namen werden geprobeerd om den schijn aan te nemen als waren de dragers bevoegd tot het voeren van een titel doch bijna zonder uitzondering volgde eene veroordeeling; dit geschiedde zelfs met iemand, die *Fd.* tot verkorting van zijn voornaam *Ferdinand* met Duitsehe letterteekens zoo kunstig wist te schrijven, dat het geleek op *Dr.*

Ieder is vrij de geneeskunst uit te oefenen, en ieder eveneens om zich te laten behandelen door wien hij verkiest, maar ik zal zorgen, heeft blijkbaar de Duitsehe wetgever gemeend, dat er personen zijn, die hoor hunne staatsexamens waarborgen van genoegzame kennis hebben gegeven; aan dezen geef ik het recht bijzondere titels te voeren, opdat iedere burger daarmede rekening kan houden en er zijn voordeel mede doen doch tevens zal ik strengelijk er voor waken, dat niemand anders zich deze titels toeëigene, om het publiek niet door misleiding op een dwaalspoor te brengen.

Nog op een andere wijze waakt de Staat door deze Gewerbeordnung tegen misbruiken; het uitoefenen van geneeskunst met levering van geneesmiddelen behoort namelijk tot de bedrijven, verboden om zonder speciale vergunning uitgeoefend te worden „im Umherziehen”, d.i. zonder vaste plaats van vestiging. Rondtrekkende geneeskunstenaars, personen die van plaats tot plaats

gaan als ouderwetsche charlatans om de zieken en gebrekkigen bijeen te trommelen en hun zoogenaamde geneesmiddelen te verkoopen, kunnen dus overal en ten allen tijde door de overheid worden geweerd.

Ook de artsennijwet in Duitschland is een wapen tegen de nadeelen aan leven en gezondheid, die kunnen ontstaan door de vrijheid om aan een iegelijk toe te staan zieken enz. te behandelen. De apothekers namelijk mogen sterkwerkende medicijnen, met name in de wet genoemd, niet anders afleveren dan op voorschrift van een geadmiteerd geneeskundige; de verantwoordelijkheid om zulke gevaarlijke stoffen toe te dienen op raad of voorschrift van personen zonder eenigen waarborg van kennis, heeft de Staat blijkbaar ook niet zijdelings willen sanctioneeren en daarom ook geen medewerking willen doen verlenen door de vast aangestelde apothekers.

Eindelijk waakt nog een bijzonder voorschrift tegen het al te ruw en bedriegelijk optreden van vele onbevoegden, die zich voor wetenschappelijke geneeskundigen uitgeven: namelijk een verbod, in bijna alle Staten van Duitschland uitgevaardigd, om speciale geneesmiddelen, bijzondere geneeskundige kuren, methoden van behandeling enz. te adverteeren of door verschillende reclames bekend te maken

Ten slotte is gebleken, dat sedert enkele jaren ook de Wet van 27 Mei 1896 dienstig kan zijn om het al te vermetele optreden van sommige Kurpfuschers tegen te gaan; deze wet is namelijk gericht tegen ongeoorloofde concurrentie en reclame; hare strafbepalingen worden niet zelden toegepast op personen, die in kranten en tijdschriften zich aanbevelen ter genezing van de meest ernstige ziekten en gebreken onder mededeeling van bedriegelijke attesten, zoogenaamd afkomstig van genezen patiënten.

Van dit alles bestaat hier te lande bijna niemand*) en, zou niet bijna oogenblikkelijk de vrijheid in losbandigheid ontaarden, zeer ten nadeele in de eerste plaats van vele zieken en ongelukkigen, zoo zouden tegelijkertijd met het invoeren dezer vrijheid soortgelijke beperkende bepalingen in Nederland moeten worden in het leven geroepen

En dat gaat bij ons zoo vlug niet.

*) Een verbod aan onbevoegden om den titel van geneeskundige te voeren — doch van minder wijde strekking dan de bepaling in Duitschland — is neergelegd in art. 3 van de Wet, regerende de uitoefening der geneeskunst.

BERICHTEN.

W. M. H. ANTEN. † Te 's-Gravenhage is op 71 jarigen ouderdom overleden de heer ANTEN, die gedurende tal van jaren, aldaar als Correspondent van de Vereeniging is opgetreden. Vol ambitie steeds werkzaam in het belang van onze zaak, was hij een stille kracht, die veel ten goede heeft uitgericht, een kracht, die wij met leedwezen ons zien ontvallen.

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Uit het verslag van de verrichtingen van het Centraal Laboratorium ten behoeve van het Staatstoezicht op de Volksgezondheid over het jaar 1915.

Over het onderzoek van kwakzalversmiddelen wordt in dit verslag het onderstaande medegedeeld; enkele van deze onderzoekingen zijn reeds in ons Maandblad vermeld:

1. Pastilles tegen asthma, ingezonden door J. VAN DER KWAST, arts te Zierikzee.

Bij onderzoek bleken deze pastilles te bevatten: natrium-bicarbonaat, bismuthsalicylaat, pulvis aromaticus (poeder van kaneel, gember en cardamom) amyllum tritici.

2. Een fistelpot, ingezonden door den Inspecteur VAN LEDDEN HULSEBOSCH.

De inhoud bestond uit margarine, vermengd met harsachtige stoffen. Met zekerheid werd microscopisch de aanwezigheid geconstateerd van poeder van witte peper, van kruidnagelen en van nootmuskaat. Spectroscopisch werd chlorophyl gevonden. De geur van de zalf wees op de aanwezigheid van wierook (olibanum).

3. Een haarmiddel, genaamd „Royal Palace”, ingezonden door Dr. VAN DORSTEN, 's-Gravenhage.

Dit haarmiddel bestond uit eene oplossing van een loodzout en rozenwater en was vermengd met zwavel.

4. Een poeder, ingezonden door den arts DE JONG te Steenwijk.

In dit poeder werd de aanwezigheid geconstateerd van zoethout, sennabladeren, natriumbicarbonaat en magnesiumsulfaat.

5. „Stockzalf”, ingezonden door den arts DIJKHUIZEN te Eenrum.

Deze zalf, afkomstig uit de apotheek Viersen te Groningen, wordt als middel tegen verstuing enz. gebruikt. In de zalf werden gevonden: laurierolie, paraffine, oleum eucalypti, benevens sporen ijzer en lood.

6. Een middel tegen galsteenen, ingezonden door den arts RIJKEN te Hoek van Holland.

In dit kwakzalversmiddel werden gevonden: doodekop, rijstmeel en in geringe hoeveelheden poeder van bilzenkruidbladeren. Slechts sporen van een alkaloïde wezen met groote waarschijnlijkheid op een der tropa-alkaloïden.

7. Een flesch gemerkt: „Spiraea L.” ingezonden door den Inspecteur Dr. ROMIJN.

Bij het onderzoek bleek het volgende (zie Maandblad tegen de kwakzalverij Nov. 1915): De flesch bevatte 300 c.M³. van een geelbruine zwak opalesceerende vloeistof, waarvan het S. G. bij 15° C.: 1,0074, de brekingsindex bij 17.5° C.: 1,3352 en de droogrest 1,64% bedroegen. Deze vloeistof is hoogstwaarschijnlijk een aftreksel van de moeras-spiraea (Spiraea Ulmaria.) Onder de weinige plantenresten, die uit de vloeistof verzameld konden worden, werden elementen aangetroffen die groote overeenkomst vertoonden met plantenpoeder van bovengenoemde spiraea. Onder deze plantenresten werden ook pollenkorrels gevonden.

Alcohol, zware metaalverbindingen en alkaloïden waren afwezig, terwijl tannaten en een spoor van een FEHLING'S oplossing reduceerende stof aanwezig waren. Na het verdampen van de vloeistof en het verbranden van het residu bleef een asch over, bestaande uit sulfaten, chloriden en (weinig) fosfaten van kalium (veel) natrium, (weinig), calcium en magnesium.

Men kan een overeenkomstig plantenaftreksel bereiden door de gedroogde moeras-spiraea volgens de voorschriften van de Pharmac. Ned. Ed. IV te infundeeren. Het infuus, bereid van de uitgebloeide plant (de bloeiende spiraea kon niet meer worden verzameld), had de volgende eigenschappen: geelbruine kleur, S.G. bij 15° C.: 1,0069, brekingsindex bij 17.5° C.: 1,3351, droogrest 1,58%, tannaten aanwezig. Zij komen dus vrijwel overeen met de gevonden constanten van het ten onderzoek gezonden plantenextract.

8. Eveneens werd door den Inspecteur Dr. ROMIJN een fleschje ingezonden waarvan op het opschrift stond: „Curanda, o Unico remedio para o Tuberculose do Ilismo. Senhor Dr. JOAÑO A. BERGSMÁ, Medico”. (Zie Maandblad tegen de kwakzalverij, Febr. 1916).

Dit fleschje bevatte 35 c.M³ van een lichtbruine, vrij heldere vloeistof, bestaande uit een spiritueus plantenextract. In het bezinksel konden geen kenmerkende plantendeelen worden teruggevonden; het extract was vrij van alkaloïden en van zware metaalverbindingen en gaf eene zwakke reactie op looizuur. In de asch werden kalium, natrium, magnesium, calcium, sulfaten, chloriden en sporen van fosfaten aangetoond.

9. Drie kwakzalversmiddelen, van EILERS afkomstig en door den Inspecteur COEBERGH ten onderzoek ingezonden, werden met het volgende resultaat onderzocht:

a. Een vloeistof, bestaande uit petroleum.

b. Capsules; deze bevatten een mengsel van beukenteer en petroleum.

c. Eene bruine troebele vloeistof; in deze vloeistof, werden gevonden: anijsolie, venkelolie, gom, plantenresten, schimmelraden en sporen. Onder de plantenresten werden gevonden sennaharen en deelen van kaneelbast.

Wilman & Co. te Amsterdam de leverancier van gehoorbuisjes tegen hardhoorendheid en oorsuizingen.

Het aantal dergenen, dat erop uit is misbruikt te maken van het lijden der medemenschen, is alweer met één vermeerderd.

WILMAN & Co te Amsterdam, levert „gehoorbuisjes” voor doven en slecht hoorenden.

Een prismatisch toegespitst tubetje van zacht gummi moet als zoodanig dienst doen. Met een bijgevoegd stiletje moet dit zoover in de gehoorgang worden geschoven, tot het trommelvlies wordt aangeraakt. Af en toe moet het worden uitgenomen waartoe de fabrikant een pincetje heeft bijgevoegd. Het geheele rommeltje kost onstreeks 10 gulden. Hoe is 't mogelijk vragen we ons af, dat er nog menschen zijn die erin vliegen? Een eenvoudig stukje caoutchouc in het oor gestopt, kan toch den dove niet hoorend maken, dat begrijpt natuurlijk een ieder, die over een greintje gezond verstand beschikt. en toch..... de verzekering van den kwak, de fraai uitzierende instrumentjes, de attesten niet waar, je kunt toch nooit weten.

In den bijgevoegden brief schrijft de kwakzalver: laat u vooral niet ontmoedigen, indien de buisjes niet onmiddellijk afdoend helpen, misschien is de doofheid van hardnekkigen aard en heeft de genezing tijd noodig — 't is waarlijk belachelijk.

Maar behalve dat, gevaarlijk. De raad om zulk een instrument in 't oor te stoppen tot aan het trommelvlies is niet een onschuldige. Indien de doofheid en het suizen ontstaan door vuil vóór het trommelvlies, kan men door dit instrumentje door te drukken een gevaarlijke scheuring van het trommelvlies bewerken.

Indien het trommelvlies reeds defect is, hoopt zich achter het instrumentje, dus in het middenoor, allerlei vuil op, waardoor zéér gevaarlijke complicaties kunnen ontstaan, maar dat deert den fabrikant natuurlijk niet als hij zijn fabriekaat maar aan den man brengt.

Wij hebben hier inderdaad te doen met een gevaarlijke kwakzalverij, met een van de grootste vormen van bedrog.

E. J. A.

Handel in Dokterstitels.

Vele kwakzalvers maken gaarne gebruik van titels, die het publiek in den waan brengen dat zij de bevoegdheid hebben de geneeskunst uit te oefenen.

Verscheidene voorbeelden hebben wij reeds vermeld. In de *Apotheker-Zeitung* wordt nu weer eens de aandacht gevestigd op zoo'n fabriek van dokter-diploma's, welk artikel wij, als waarschuwing, hiet laten volgen:

„Van tijd tot tijd verschijnt in de duitsche en buitenlandsche bladen een advertentie, waarin het verkrijgen van den dokterstitel in het uitzicht wordt gesteld. Wie daarop ingaat — en het getal titelbegeerenden is niet gering — ontvangt van een zekeren LÜBBING te Lausanne „Universitätsdeligierter Prof. Dr. et Lic.” het verzoek eerst 15 Francs of Mark als inschrijvingskosten over te zenden en een gedrukten vragenbrief over zijne wetenschappelijke vorming in te vullen. Dan behoeft hij slechts nog 300 Mark — dikwijls ook iets meer — te betalen om tot Dr. van de Charles University te worden bevorderd. Na eenigen tijd ontvangt men ook een groot blad papier met een adelaar, zittende op een wereldbol en het opschrift: „Independent Order of Golden Eagle.” voorzien van een zegel op goud papier. Dat dit zegel het opschrift „Odessa University” draagt, valt den nieuw gebakken Doctor van de „Charles University” misschien niet eens op. Die verwisseling is daaruit te verklaren, dat de „Secretary” van de Universiteit, een zekere CLOUGH te Odessa in den staat Washington U.S.A. woont. Deze CLOUGH, een man die niet eens zonder fouten kan schrijven, ontvangt de diploma's van een zekeren FREDERIK FREYTAG, die de ziel van de geheele zaak is en een veelzijdig man blijkt te zijn. Hij noemt zich, behalve Prof. Dr., ook nog President van de onafhankelijke orde van den gouden Adelaar van Zuid-Dakota, geeft de advertenties op, geeft „Professor” LÜBBING de noodige aanwijzingen en vult de diploma's in, 't zij terloops opgemerkt, in een bijna onleesbaar handschrift. Hij schijnt te Maagdenburg te wonen, liet zich echter brieven zenden naar Heidelberg, naar Herisau (Zwitserland) en in den laatsten tijd naar Stuttgart.

Behalve de dokterstitels heeft hij ook een buitenlandsch vorstendom met erfelijken Hertogstitel te verkoopen, een „Königlich Kaiserl.” Prins (weduwenaar) uit te huwelijken en de mooiste

hofbetrekkingen tegen betaling van 1000 tot 5000 Francs te vergeven, zoodra hij den prins aan een vrouw heeft geholpen. Jammer genoeg is de prins reeds bij de zeventig, zoodat het met het huwelijk en de hofstitels niet al te vlug gaat. Verder verleent hij den dokterstitel van de Charles University ook honoris causa aan ministers en consuls en de dokterstitel der Frederic University alleen aan Souvereinen. Voorloopig heeft zich de politie met het zaakje bemoeid."

Publicatie betreffende de uitoefening der geneeskunde door onbevoegden en het aanbevelen van geneesmiddelen.

De Gouverneur van de vesting Mainz heeft dd. 20 Juni j.l. het volgende bekend gemaakt :

I. Het is verboden :

1. Aan die personen, die zich als bedrijf op de behandeling van ziekten en gebreken bij menschen toeleggen, zonder de wettelijke bevoegdheid te bezitten, het uitoefenen van hun beroep anders aan te kondigen dan door bekendmaking aan hun woonhuis, in adres-, of telefoonboek.

Dit verbod is niet van toepassing op tandtechnici en bandagisten.

2. Het in het openbaar tentoonstellen, aankondigen of aanbevelen, alsook het door reizigers inzamelen van bestellingen of het aanbieden van dusdanige voorwerpen, middelen of methoden, die tot voorkomen of verdrijven van zwangerschap of van menstruatiestoornis moeten dienen.

3. Het in het openbaar aankondigen of aanbevelen alsook het door reizigers inzamelen van bestellingen of aanbieden van dusdanige geneesmiddelen, methodes, apparaten of andere voorwerpen, die dienen moeten tot voorkomen, verzachten of genezen van ziekten of gebreken bij menschen, verder van voedingsmiddelen voor zuigelingen, voedingspraeparaten of middelen tot wijziging van de menschelijk lichaamsvormen (zoals middelen tegen vetzucht enz).

4. De onder 2 en 3 aangeduide handelingen zijn ook in elken geheimzinnigen vorm verboden.

5. Het bepaalde onder 2 en 3 geldt niet voorzover de aankondiging plaats heeft in wetenschappelijke kringen op het gebied der geneeskunde of pharmacie.

6. Voor het aankondigen en aanbevelen door de pers kan het Gouvernement uitzonderingen van het bepaalde onder 3 tot wederopzeggens toestaan. Naar die toestemming mag bij de aankondiging of aanbeveling niet verwezen worden.

II. Verder wordt aan de onder I cijfer 1 genoemde personen verboden :

1. Eene behandeling, die niet volgt op grond van persoonlijk onderzoek van den behandelde (Behandeling per brief).

2. De behandeling door middel van geheimzinnige methodes.

3. De behandeling van epidemische ziekten (cholera, typhus, gele koorts, pest en pokken) alsmede van andere besmettelijke ziekten.

4. De behandeling van ziekten of gebreken van de geslachtsorganen, van syphilis en dergelijke ziekten, ook wanneer zij op andere lichaamsdeelen optreden.

5. De behandeling van kanker.

6. De behandeling door hypnose.

7. De behandeling onder aanwending van verdoovende middelen, met uitzondering van de zulke, die niet verder dan de plaats der aanwending werken.

8. De behandeling onder aanwending van inspuitingen onder de huid of in de bloedbaan, voorzover het niet betreft een naar no. 7 toegestane aanwending van verdoovingsmiddelen.

Overtreding van het sub I en II bepaalde wordt gestraft met gevangenisstraf tot een jaar en bij het aanwezig zijn van verzachtende omstandigheden met hechtenis of boete tot 1500 Mark.

De *Apotheker-Zeitung*, waaraan wij dit bericht ontleenen, voegt er, in een later no., nog aan toe :

Onder de titels: Het behoud van de Volkskracht, Verhinderen van het uitbuiten van het publiek door „Kurfuscher" en dergelijke, worden publicaties als de bovenstaande, die van elkander slechts in den uiterlijken vorm afwijken, thans door vele militaire autoriteiten afgekondigd.

In verband met ons hoofdartikel in dit no.

wijzen wij erop, dat die autoriteiten wel het bewijs leveren, dat zij in de vrije uitoefening der geneeskunst wel een gevaar voor het algemeen welzijn zien.

RECHTSZAKEN.

Onbevoegde Uitoefening der geneeskunde.

Het O.M. bij het kantongerecht te Roermond heeft tegen H. G. W. „Natuurgeneeskundige" te Roermond, ter zake van het onbevoegd uitoefenen van den geneeskunde, 13 maal gepleegd, verscheidene geldboeten van f 200 en f 100 geëischt, te vervangen door 50 dagen hechtenis voor elke boete.

De kantonrechter heeft dezen veroordeeld tot twee geldboeten van f 15 of tweemaal 10 dagen hechtenis en negen geldboeten van f 25 of negenmaal 10 dagen hechtenis.

UIT DE PERS.

Een bron van kwakzalverij gestopt?

In ons vorig nummer namen wij een artikel over, onder bovenstaanden titel in het *Nederl. Tijdschr. v. Geneesk.* verschenen. Het betrof een Kneipp-inrichting te Heerlen, waar een kloosterbroeder de methode van KNEIPP toepaste, tegen welke inrichting de afd. Zuid-Limburg van de Ned. Maatschappij ter bevordering der Geneesk., door bemiddeling van den Bisschop van Roermond, was opgetreden.

Het Weekblad *Limburg's Belang*, dit stuk eveneens overnemende, voegt daar een beschouwing aan toe, waarvan wij het grootste gedeelte hier een plaats geven :

„Tot welk een groot aantal vragen en beschouwingen geeft dit artikeltje niet aanleiding ?

Is dit optreden van broeder Aloysius nooit bekend geweest aan politie, justitie, staatstoezicht op de Volksgezondheid ?

Die vraag moet zeker ontkennend beantwoord worden. 't Zou beleedigend zijn te veronderstellen dat deze gezagsuitingen in den Staat der Nederlanden zóó slecht op de hoogte zouden zijn van hetgeen in hun ambtsgebied gebeurt.

Maar hebben zij ooit getracht een einde te maken aan het optreden van broeder Aloysius ? Of is de bescherming die de Staat den Nederlander aan biedt, als 't zijn gezondheid aangaat, zóó gering, dat onder hoog toezicht van politie justitie en staatstoezicht op de Volksgezondheid de „behandeling" in dit „kwakzalversinstituut van de ergste soort" (woorden uit het Tijdschrift van Geneeskunde) rustig kon doorgaan ?

In welke eeuw en in welk land leven wij toch dat het gezag van den Staat der Nederlanden „die bron van kwakzalverij" (woorden uit het Tijdschrift van Geneeskunde) die opwelde binnen het gebied van zijn gezag, niet wist te stoppen, maar dat dit wel kon geschieden door Z. D. H. den Bisschop van Roermond, in wiens kerkelijk gebied het optreden van den broeder plaats vond ?

Is 't geen ironie nog te durven zeggen, dat wij leven in een modernen Staat ?

Wat de Staat met zijn heir van ambtenaren en al zijne wetten niet kan, doet met één hand om draaien het kerkelijk gezag. Toch plaatsten wij vraagteekens achter de titel van ons artikel.

Immers wij Limburgers, die de toestanden hier kennen, die zoo volkomen begrijpen, dat het Tijdschrift van Geneeskunde schrijft over eene „bot-sing die wel moeilijk zal te vermijden zijn," wij vragen ons af „zal er nu iets veranderd zijn ?"

En die vraag is gerechtigd waar het hoofd der congregatie niet uit overtuiging, niet uit eerbied voor de wetenschap, maar slechts buigend voor hooger kerkelijk gezag, in de wijziging heeft toegestemd. Wij willen dat wij konden lezen in de ziel van sommige menschen.

Diezelfde congregatie exploiteert een ziekenhuis dat er prat op wil gaan de wetenschap te dienen, misschien wel met het geld opgebracht door „kruiden tegen goede betaling" (woorden uit 't Tijdschrift van Geneeskunde). !!

En wat is er nu dan veranderd ?

„Het kwakzalversprekeur is opgeheven," gelijk het Tijdschr. v. Geneesk. meldt.

Een voordeel. Maar de behandeling ? En de kruidenverkoop ?

Wij lezen niets er van, dat de arts ook daarop toezicht zal houden.

Integendeel wij lezen dat de arts de patiënten die hij geschikt acht voor behandeling doorzendt naar br. Aloysius.

Is de toestand uit een principieel oogpunt feitelijk niet erger geworden, dat wij nu de behandeling van br. Aloysius officieel gesanctioneerd zien ; immers de patienten worden hem nu ter behandeling gezonden door een medicus.

Naar onze heilige overtuiging zal heel spoedig blijken, dat er in het wezen der zaak niets veranderd is.

Sequah.

De correspondent van het *Handelsblad* te Pretoria schrijft :

Johannesburg is een merkwaardige samenleving ; daar zijn onbeteekenende persoonlijkheden tot mannen van aanzien geklommen, daar zijn straatventers tot millionairs geworden, daar trekken lieden, die eenmaal hun fortuin in de wereld hebben verloren, heen, om er het verlorene terug te winnen ; de Witwatersrand is het centrum der groote hartstochten, der groote misdaden, de wereld waarin menschen de achtervolgingen der justitie over heel de wereld komen ontvluchten. Over den Witwatersrand zou een schitterend boek zijn te schrijven ; helaas missen wij den letterkundige, die in staat is dit te doen.

Dit alles kwam mij weder in de gedachten toen ik vernam, dat Sequah er dezer dagen is overleden. Wie kent Sequah niet in Holland ? Op hem zijn in de dagen van zijn roem en zijn glorie volksrijmpjes gemaakt en de Amsterdamsche straatjeugd heeft eenmaal van hem gezongen :

Davenport, Davenport

Waarom ga jij toch zoo gauw vort ?

De man heette echter al evenmin Davenport als Sequah. Sequah was de naam, dien hij had aangenomen als vertegenwoordiger van de Sequah's Indian Oil and Prairie Flower Company. Zijn echte naam was William Albert Stevens. Hij was geboortig van Cornwall en werd na zijn schooltijd eerst mijnwerker, later politieagent en daarna brandweerman. Hij was echter van een te bewegelijken geest om zich lang bij dergelijke werkkringen te bepalen. Hij wilde vooruit in de wereld en hij voelde dat hij vindingrijk genoeg was om te kunnen slagen. Hij begon een soort van tweede-handsverkoopshuis, doch niet op de ouderwetsche manier, doch Amerikaansch. Zijn stem en zijn trant van spreken wisten de menschen te lokken en al heel spoedig had hij een fortuin gemaakt. Toen toog hij naar de nieuwe Wereld ; Engeland werd hem te klein. Van daar keerde hij na eenigen tijd met lange haren terug als Charles Davenport, alias Sequah en als zoodanig is hij met groote statie, geschetter en geschitter bijna heel de wereld doorgereisd in zijn gouden koets met zes witte paarden.

Maar Sequah was niet sterk, hij kreeg last met zijn longen en evenals wijlen Cecil Rhodes wilde hij in den lachenden zonneschijn van Zuid-Afrika genezing van zijn kwaal vinden. Het ging Sequah in ons werelddeel niet naar den vleeze. Zijn oude kracht was gebroken. Hij trachtte nog met kiezentrekken en wondergenezingen den kost te verdienen, maar zijn vingers bezaten niet meer de spiersterkte van weleer. Sequah raakte aan den drank. Hij begon te leven van de goede gaven en gunsten zijner oude vrienden, want die had hij vele ; nog altijd wist hij de menschen te betooveren door zijn doordringende oogen en den vriendelijken lach om den mond. In Johannesburg werd hij ziek, ernstig ziek. Uit een klein kamertje in een achterbuurt, werd hij naar het hospitaal overgebracht, en toen hij voelde dat de dood naderde sprong hij met de oude geestkracht uit zijn bed, want in Lancashire had eenmaal een oude Zigeunerin hem voorspeld, dat hij verscheidene malen zijn fortuin zou verliezen, doch dat hij aan het einde van zijn leven alles weer zou terugwinnen. Dit oogenblik moest nu komen. Hij sprak van Zoeloeland waar iets wonderlijks voor hem verborgen was. Men dacht, dat hij ijde, doch hij was volkomen bij zijn verstand. Moeite had men om hem in bed te houden. Enkele dagen later is hij overleden in den ouderdom van 72 jaar. Hij laat een vrouw achter, die thans in Lancashire woont, en elf kinderen. Men zegt dat zijn vermogen een-

maal £ 850.000 (£ 10.200.000) heeft bedragen. MYNOTT, de speurder, die den noodlottigen avond van den 15den October 1914 door de Fosterbende werd doodgeschoten, waarna de politie een soort drijfjacht hield, die aan Gen. DE LA REY het leven kostte, heeft eenmaal SEQUAH met £ 10 door den Magistraat laten beboeten „wegens ongeoorloofde uitoefening van de geneeskunst.” SEQUAH's vrienden brachten gemakkelijk dit bedrag tezamen. En thans ligt SEQUAH begraven op het kerkhof te Brixton.

Hippocrates en de kwakzalvers.

Nu het weerzinwekkend bedrijf der kwakzalvers meer dan ooit tevoren gezondheid en goed der goegemeente met gevaren bedreigt, roep ik nogmaals den geest op van den Vader en Grootmeester der Geneeskunde, den onovertroffen Hippocrates, zooals ik lang geleden in mijn Hippocrates-uitgave gedaan heb.

Weerzinwekkend werkt op deze Grootvorst der Aesculapen alles, wat maar naar kwakzalverij riekt; zijn rechtschapenheid komt daartegen in verzet. De haat, die Hippocrates ten opzichte van alle kwakzalvers bezielde en waaraan hij ook uitdrukking gaf, kan vergeleken worden met den haat, die zijn tijdgenoot Socrates vervulde tegen de sophisten. De geneesheer en de wijsgeer achtervolgen met hun afkeuring even hardnekkig allen, die misbruik maakten van de lichtgeloovigheid der menigte, de eenen om een valsche geneesmiddel, de anderen om een valsche wijsheid te verkoopen.

Wel moet Hippocrates in waarheid geschokt zijn geworden door de schaamteloosheid van de kwakzalvers en de lichtgeloovigheid van het publiek, dat hij den geneeskundigen, die zijn leerlingen waren, met zooveel kracht op het hart drukte, niet alleen geen schandelijke kwakzalverij aan te wenden, maar te waken tegen elk gedrag, dat niet met de grootste nauwgezetheid elken schijn of schaduw van kwakzalverij zou vermijden.

De oorlog, door Socrates aan de sophisten en de krijg, door Hippocrates aan den geest van kwakzalverij verklaard, zijn van één tijd en draager hetzelfde karakter.

Elyseische Velden, Dec. 1912.

EMILE LITTRÉ.

(„Deventer Dagblad”.)

CORRESPONDENTIE.

Belangstellende lezer te H. Nu, in den stillen tijd, kunnen wij aan uw verzoek voldoen om meer z. g. *Herhaalde Waarschuwingen* op te nemen. In dit nummer geven wij aan deze rubriek een ruime plaats en vermoedelijk zullen wij in het volgend no. daarmede doorgaan. Maar lang niet altijd kunnen wij er ruimte voor vinden.

— Voor de toezending van *Limburg's Belang* betuigen wij onzen dank.

v. d. B. te U. Uw schrijven hebben wij met belangstelling gelezen. Met vele van uwe opmerkingen stemmen wij in . . . maar wij konden ze in ons blad geen plaats geven; zij behooren daarin niet thuis. Het *Pharmaceutisch Weekblad* en het *Ned. Tijdschr. v. Geneesk.* zijn de daarvoor aangeezene organen.

Uwe bevinding met menschen, die naar kwakzalvers gaan en omtrent het slachtoffer van *Retau's boek* zijn intusschen wel onderwerpen voor ons Maandblad. Daarover zullen wij gaarne nadere bijzonderheden vernemen.

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

MIJNHARDT'S GENEESKUNDIGE TABLETTEN.

Uit de Pharmaceutische Fabriek te Zeist zijn in den laatsten tijd zooveel z. g. geneeskrachtige tabletten aan het lijdend publiek aanbevolen, dat wij ze onder deze rubriek niet alle tegelijk kunnen behandelen. Wij bespreken nu een gedeelte, de rest volgt spoedig.

Mijnhardt's zenuwtabletten worden aldus aangekondigd:

„Een zenuwstillend middel, dat aan elken zenuwachtigen toestand een einde maakt, dat U kalmte en rust schenkt en een verkwikkenden slaap, dat gejaagdheid en onrust doet ophouden, is een koker *Mijnhardt's Zenuwtabletten*.”

Het middel bestaat, behalve uit eenig keukenzout, uit broomkalium, broomnatrium en broomamonium, drie zeer bekende, door geneesheeren veel voorgeschreven geneesmiddelen, waarvan echter geen enkele medicus zal verklaren, dat het mengsel van deze stoffen aan elken zenuwachtigen toestand een einde maakt. Wat zij wel zullen verklaren is, dat het veelvuldig en langdurig gebruik van deze middelen, op eigen hand, zonder eenige con-

trôle van den geneeskundige, gevaarlijke gevolgen na zich kan slepen.

Daar schijnt zich de firma MIJNHARDT echter niet aan te storen. Zij beveelt maar aan: „gedurende eenige maanden 4 maal daags een tablet,” „gedurende een of meer jaren 4 maal daags een tablet” alsof het niets is.

Men doet verstandig, die raadgevingen niet te volgen.

Mijnhardt's hoofdpijn-tabletten bestaan, volgens het onderzoek van den heer N. KEULEMANS te Amsterdam alleen uit *Antipyrine*. Hiervan zegt de fabrikant: „stillen onmiddellijk de hevigste hoofdpijn en doen haar in korten tijd voor goed genezen!! Een brutale bewering; vraag dit maar eens aan een geneesheer. MIJNHARDT laat bij hoofdpijn „twee of vier pastilles” gebruiken, een hoeveelheid die, voor sommige gestellen, niet altijd ongevaarlijk is.

Mijnhardt's influenza-tabletten verdrijven, volgens de etiquette „influenza, pijnen en gevoel van onwel te zijn, door gevatte koude ontstaan.” Zij bevatten, naar het onderzoek van den heer N. KEULEMANS, *zwavelzure chinine* (de gewone kinine) en *saliicylzure soda*. Als de patiënt nu maar in staat is zijn ziekte goed te herkennen, dan is er kans op, dat deze middelen wel eens helpen maar vóór dat *Mijnhardt* zijn wondermiddelen in den handel bracht bestond die kans ook.

PINKPILLEN. Deze, nog steeds onophoudelijk in onze Nederlandsche biaden en in brochures met veel ophef aangekondigde pillen zijn door de heeren G. B. SCHMIDT en Prof. P. VAN DER WIELEN te Amsterdam onderzocht met het volgend resultaat:

In een houten kokertje bevonden zich 38 stuks versuikerde pillen (ieder kokertje moet 35 stuks bevatten, maar 't schijnt er op een paar niet aan te komen) van zeer uiteenlopend gewicht; de grootste woog 390, de kleinste 160 milligram; zeker geen bewijs van een zorgvuldige bereiding. Zij bleken als werkzaam bestanddeel te bevatten gemiddeld 26 milligram *koolzuur ijzer* (ferro-carbonaat) per pil, doch zoo hard te zijn, dat zij in de maag grootendeels onontleed zullen doorgaan en dus niet opgenomen zullen worden.

Voor den niet deskundigen lezer volge een toelichting op het bovenstaande. In verscheidene pharmacopeeën — en ook in de Nederlandsche — is een voorschrift opgenomen voor de bereiding van pillen met koolzuur ijzer, bekend onder den naam van *Blaudsche pillen* (Pilulae Blaudi). Die van onze pharmacopee bevatten per pil 50 milligram koolzuur ijzer (ferro-carbonaat) en behoorren zoodanig te zijn bereid, dat zij gemakkelijk in de maag worden ontleed.

Men ziet hieruit, dat men, om de werking van de Engelsche *Pink-pillen*, slordig bereid door de Fransche apothekers Gablin & Cie. te krijgen, in elke Nederlandsche apotheek een praeparat kan kopen, *dubbel* zooveel werkzame bestanddeelen bevattende en met veel meer zorg bereid. Daarbij zal men voor 35 Blaudsche pillen hoogstens 35 cent betalen tegen f 1.75, die de *Pink-pillen* kosten.

Maar men ziet tevens hieruit, dat deze „staalpillen”, hoe gunstig werkende in sommige gevallen, *nooit* datgene zullen uitrichten wat er van wordt beloofd en dat het een *schandelijke leugen* is, wanneer er o. m. van wordt gezegd: dat zij krachtadig zijn bij „verlamming, ruggemergstering, heupjicht, zenuwziekte en tal van andere kwalen in de blufferige advertenties genoemd.

Anti-épileptique van Uten. Dit middel wordt als geheimmiddel in den handel gebracht door zekeren J. UTEN, apotheker te Luik. Door dezen, die echter geen geneesheer is, is een boekje uitgegeven: *Over de Val-lende Ziekte en alle andere zenuwaandoeningen. Hare „behandeling en radicale genezing door het anti-épileptisch middel van Uten.”* Dit boekje dient uitsluitend als reclame-middel, het geeft een beschrijving der voornaamste zenuwziekten en de gebruiksaanwijzing van het geheimmiddel van UTEN, waardoor, onder inachtneming van een bepaalde levenswijze, volkomen herstel kan verkregen worden, zooals de schrijver beweert.

Alle gewoonlijk gebruikte geneesmiddelen bij zenuwziekten worden afgekeurd, waaronder ook het bekende *broomkalium*, waarvan het gebruik, zooals de schrijver uitdrukkelijk te kennen geeft, hoegenaamd geen baat oplevert.

Nu tenminste mag ieder in het middel van dezen geleerde iets anders, zij 't ook niet veel bijzonders verwachten; toch is dit niet het geval.

Het onderzoek van Prof. L. VAN ITALLIE heeft duidelijk aan 't licht gesteld, dat het middel van Uten bestaat uit een oplossing van hetzelfde *broomkalium*, door een groen kleurtje en een geur van amandelen voor den leek onkenbaar gemaakt, dus in hoofdzaak gelijk is aan andere dergelijke mengsels, die men heeft getracht aan den man te brengen.

Het middel van UTEN moet worden besteld bij V. BOCAC, apotheker te Luik. Voor vijf gulden — behalve port en inkomende rechten — krijgt men 2 flacons en 'daar de patiënt, volgens de brochure, den drank 2 jaren lang moet gebruiken, kan men op die wijze een belangrijke som kwijt raken.

SANGUINOSE. Door de firma VAN DAM & Co. te 's Gravenhage wordt dit middel met veel ophef aanbevolen „in al die gevallen, waarin groote zwakte het herstel belemmert of het leven tot een last maakt”. Verder wordt ervan gezegd: „Heel bijzonder gunstig is de werking van de Sanguinose bij kinderen die herstellende zijn van engelsche ziekte (rhachitis); de voorbeelden daarvan zijn talrijk.”

Volgens de bewering van de fabrikanten is Sanguinose „getrokken uit een groot aantal kruiden, die door hunne onderlinge samenstelling een zeker gevolg waarborgen. Na herhaalde proefnemingen is het eindelijk mogen gelukken de Sanguinose aldus in het luchtledige te bereiden dat de *voedingszouten* uit de planten hier in den meest onveranderden vorm aanwezig zijn.”

Daarentegen is, door het onderzoek van den heer J. VAN RIEL, te Amsterdam, gebleken, dat er van dat *groot aantal kruiden* niet veel te merken is en nog minder van de zoo belangrijke *voedingszouten*.

Sanguinose is geen ontdekking van bijzondere waarde; neem: wat bittere kruiden, waarin o. a. gentiaan voorkomt (b.v. de bekende, zoogenaamde koortskruiden) trek die met wijn, water en spiritus, filtreer het mengsel na eenige dagen . . . en *klaar is Sanguinose*. Wij zien, na deze verklaring, al een storm onder de bewonderaars opsteken en ons afvragen: of dan al die menschen gelogen hebben die zulke mooie attesten hebben afgegeven? Och neen, goede menschen! Een *geregeld* gebruik van wat wijn (en vermengd met enkele bitterstoffen om den eetlust op te wekken) zal, in gevallen van zwakte, goede diensten kunnen bewijzen, maar daarvoor is 't niet noodig f 1.50 voor de 300 gram of f 3.75 voor de flesch te betalen. Een vertrouwd wijnkooper helpt u beter en veel goedkooper dan de firma VAN DAM & Co. Een beetje gentiaan-tinctuur b.v. door een flesch wijn . . . en zeker hebt ge f 2.75 verdiend en zult er even gezond bij worden als bij het gebruik van *Sanguinose*.

Nog één raad: Geeft het uwe kinderen *niet* bij herstel van *engelsche ziekte*; voor kinderen bevat het wondermiddel *veel te veel alcohol*.

PASTILLES PONCELET. Nog steeds worden deze Pastilles, in groote geïllustreerde advertenties, als een onfeilbaar middel tegen tal van kwalen aanbevolen. Onder meer wordt er van gezegd: „Zij bezitten al de voordeelen der andere hoestmiddelen zonder een enkel hunner inconvenienten te hebben”.

Laat ons eens nagaan of dit waar is. De pastilles bestaan volgens opgave in sommige advertenties uit *teer*, *chloorzure potasch*, *ipecaeuanta* en *zoethout*, terwijl in enele vroegere advertenties *codeïne* in de samenstelling was opgenomen en in andere niet.

Het onderzoek van onze leden, de heeren J. C. v. D. HARST J. Jz. en H. SIJTSMA, heeft inderdaad aange-toond de aanwezigheid van *chloorzure potasch* en *ipecaeuanta*, terwijl er veel waarschijnlijkheid — doch geen zekerheid — was voor het voorhanden zijn van *codeïne*.

Wanneer wij deze laatste stof, een sterk vergif, nu zelfs buiten bespreking laten, dan zijn nog de twee andere stoffen, die trouwens zeer oude, bekende geneesmiddelen zijn, geenszins als zoo onschadelijk te beschouwen, dat het geregeld gebruik daarvan aan iedereen kan worden aanbevolen. En dan nog wel ook aan kinderen.

Integendeel: een geregeld gebruik van *ipecaeuanta* — een sterk braakmiddel — kan voor sommige lijdens (en juist o. a. voor die lijdens aan wie PONCELET hulp belooft), zelfs al is de hoeveelheid zeer gering, *hoogst ernstige gevolgen na zich slepen*, en ook de chloorzure potasch mag slechts met groote voorzichtigheid inwendig worden gebruikt. Reeds dikwijls heeft het onoordeelkundig innemen van deze laatste stof den dood veroorzaakt.

Tegenover al deze nadeelen bieden de Pastilles Poncelet geen enkel voordeel. Toegegeven dat de bestanddeelen daarvan enkele malen inderdaad heilzaam kunnen werken bij sommige gevallen van verkoudheid, keelpijn of zoo iets, dan kan men die bestanddeelen, in elke gewenschte hoeveelheid, evengoed bij ieder apotheker hier te lande krijgen, en zeker niet duurder

Haarlemmerolie. Dit is een van de weinige oorspronkelijk Nederlandsche geheimmiddelen en dagteekent reeds van het jaar 1698. Het heet voor allerlei zoowel uit- als inwendige kwalen genezing aan te brengen. „Dit medicament” — zoo leest men o. a. in de gebruiksaanwijzing — „is een wonder voor de goedwilligen en de genade des Allerhoogsten heeft zich daarin wonderbaarlijk geopenbaard.” In werkelijkheid is de bedoelde olie de stof, die in de apotheken onder den latijnschen naam *balsamum sulfuris terebinthinatum* voorkomt en bestaat uit lijnolie en terpentijnolie waarin zwavel is opgelost. De geneeskundigen zijn overtuigd van de weinig goede uitwerking van het praeparat en schrijven het hoogst zelden, en dan altijd in geringe hoeveelheden voor. Men wachte zich het in eenigszins groote hoeveelheid te nemen; de schadelijke gevolgen van het gebruik zijn reeds meermalen met volkomen zekerheid aangetoond.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER; MR. J. L. F. BÖHTLINGK, Substituut Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te Rotterdam; MR. A. A. CNCPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te 's Hertogenbosch; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te Leiden; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te Winterswijk; C. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar; P. KEG Cz., Oud-Postdirecteur te Middelburg; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; Mej. J. C. RESSING te Delden; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te Amsterdam; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-Hertogenbosch; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis-verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, AMSTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNÉS bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, KEIZERSGRACHT 239, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar f 1.25

INHOUD.

Dr. Vitus Bruinsma overleden.

Hoofdartikel: De apothekerswet; voorloopig verslag. Mededeelingen van verschillenden aard: De nieuwste schandelijke advertentie van Akker. — Albuminurie na gebruik van phenolphthaleïne.

Uit de pers: Niets nieuws onder de zon. — Herleving der Kwakzalverij in Duitschland.

Rechtszaken: Juffr. Ooms, Spirea.

Correspondentie.

Herhaalde Waarschuwingen: Maagpoeder van Dr. Heilmann. — Haarlemmerolie.

Dr. Vitus Bruinsma. †

Kort voor het afdrucken van dit no. bereikte ons het droevig bericht van het overlijden van Dr. VITUS BRUINSMA, Eerlid en — met zijn nog niet lang geleden gestorven broeder — oprichter van onze Vereeniging.

Te Leeuwarden geboren en opgevoed, te Groningen, *Cum laude*, gepromoveerd tot Doctor in de Wis- en Natuurkunde, trad hij spoedig in zijn geboorteplaats op eerst als leeraar aan de middelbare school voor meisjes, later als docent aan het gymnasium. Wat hij in dien tijd deed om de kennis van de natuurkunde in Leeuwarden en ook elders te verbreiden, hoe zijne voordrachten, geïllustreerd door oorspronkelijke, ingenius uitgedachte proeven, talrijke hoorders lokten, hoe hij verder in geschriften herhaalde malen als raadgever en wegwijzer optrad, het moge even in herinnering worden gebracht, 't is echter hier niet de plaats daarover uit te weiden.

Anders is het in verband met zijn verhouding tot onze Vereeniging. Vijand van alles wat het algemeen belang in den weg stond, was hij ook, in vereeniging met zijn broeder, Dr. G. W. BRUINSMA, den strijd begonnen tegen het groote maatschappelijke euvel: de kwakzalverij.

In samenwerking met zijn broeder, verscheen in 1878 een werkje getiteld: „De kwakzalverij „met geneesmiddelen en de middelen om haar „te bestrijden. Een boek voor allen, die hun gezondheid en hun beurs liefhebben.” Het boekje, waarvan het doel uit den titel duidelijk bleek, was spoedig uitverkocht en werd in 1880 gevolgd door een tweede: „De hedendaagsche kwakzalverij”, dat ook gretig lezers vond. In dit laatste werk opperden de schrijvers voor het eerst het denkbeeld een „Vereeniging tegen de kwakzalverij” op te richten en in 't begin van 1881 kwam deze tot stand: op 15 Januari van dat jaar werd het eerste Maandblad uitgegeven onder redactie van de heeren Dr. G. W. BRUINSMA en Dr. VITUS BRUINSMA. Eerst in Augustus 1882 werd een definitief bestuur der Vereeniging ge-

kozen, waarbij Dr. VITUS BRUINSMA als Secretaris-Penningmeester optrad.

In deze functie kwam hij weinig op den voorgrond, veel meer, in medewerking met zijn broeder, als Redacteur van het Maandblad. Hoe deze taak werd vervuld, kunnen de acht eerste jaren van dat blad getuigen, die ongetwijfeld tot het bloeitijdperk van het Maandblad en van de Vereeniging moeten worden gerekend.

En het ware zeker der Vereeniging ten goede gekomen, wanneer zij, onder leiding van den overledene en zijn broeder, haar weg verder had voortgezet. Maar 't mocht niet zoo zijn.

Tengevolge van een vonnis van de Rechtbank te Leeuwarden, uitgesproken naar aanleiding van een artikel in het Maandblad (welke zaak wij reeds eenige malen uitvoerig hebben besproken) nam het geheele bestuur — dus ook de Redactie — op gemotiveerde gronden zijn ontslag, waardoor de Vereeniging reeds toen een onherstelbaar verlies leed.

De beide Redacteurs, inmiddels tot Eerlid der Vereeniging benoemd, bleven haar echter getrouw in woord en daad steunen en vol dankbaarheid brengen wij hier in herinnering hoe Dr. VITUS BRUINSMA, opgetreden als Redacteur van de *Bildtsche Courant*, in dit blad voortdurend den strijd tegen de kwakzalverij voortzette. Zelfs in de laatste jaren van zijn leven, door een ernstig lijden bijna tot niets-doen gedwongen, gaf hij, waar hij kon, nog steeds blijken van belangstelling en liefde in onze zaak.

De, zoolang het dag was, onvermoeide strijder voor 't geen hij als recht en plicht beschouwde, heeft thans rust gevonden.

Hij ruste zacht, zijn aandenken zal bij ons achterblijven als dat van iemand, dien wij om zijne karaktereigenschappen in alle opzichten hoogelijk hebben gewaardeerd en op wiens vriendschap, gedurende tal van jaren, wij grooten prijs hebben gesteld.

DE APOTHEKERSWET. *)

(Voorloopig Verslag).

Het voorloopig verslag, dat naar aanleiding van het afdelingsonderzoek in de Tweede Kamer is uitgebracht, is dezer dagen verschenen. Het gaat niet aan dit uitgebreide stuk hier in zijn geheel over te nemen, waartoe trouwens ook geen aanleiding zou zijn, daar slechts een deel van het oorspronkelijk wetsontwerp verband houdt met de zaak, die wij in ons Maandblad behandelen.

Intusschen wenschen wij voor een belangrijk gedeelte van de „Algemeene beschouwingen” een plaats in te ruimen, waarbij wij niet kunnen ver-

mijden, dat daarin ook zaken worden besproken, die niet *direct* in verband staan met de quaestie: *beteugeling der kwakzalverij*.

ALGEMEENE BESCHOUWINGEN.

§ 1. *Urgentie en aard der herziening*. Hadden verscheidene leden het voornemen der Regering om tot eene algemeene herziening van de wet van 1 Juni 1865 (*Staatsblad* no. 61) over te gaan met voldoening begroet, omdat het huns inziens dringend noodzakelijk is de gebreken der tegenwoordige wetgeving weg te nemen, vele anderen meenden de urgentie van eene zoodanige herziening, welke het stelsel der bestaande wettelijke regeling aantast, ten zeerste te moeten betwijfelen.

Eerstbedoelde leden wezen op de wantoestanden en misbruiken, waartoe de bestaande regeling in zake bereiding en verkoop van geneesmiddelen aanleiding geeft. Nederland is met zijne verouderde wetgeving bij de omringende Staten ver ten achter. Terwijl men elders met goede resultaten sinds lang pogingen in het werk stelde om aan het drijven van onbevoegden en ondeskundigen paal en perk te stellen en men door afdoende bepalingen de nadeelen, uit den vergiftverkoop voortvloeiende, trachtte te voorkomen en te keeren, bleef men hier te lande werkeloos, met het gevolg dat Nederland een welkom afzetgebied bleef voor de in steeds grootere mate toevloeiende ongecontroleerde geneesmiddelen en de vergiftverkoop herhaaldelijk tot betreurenswaardige feiten leidde; met de nieuwe toestanden in het apothekers- en drogistenbedrijf, gevolg van een andere phase, waarin de geneesmiddelenvoorziening van lieverlede is geraakt, werd geen rekening gehouden.

Meer in het bijzonder nagaande op welke punten herziening der wetgeving moest worden verwacht, wezen deze leden in de eerste plaats op den invoer en verkoop van vergiften en sterk werkende geneesmiddelen; voorts op deugdelijke controle van hetgeen als geneesmiddel, al of niet op recept wordt afgeleverd; op den handel in z.g. specialités en geheimmiddelen, waarbij vooral aandacht moet worden geschonken aan de misleidende aanprijzingen, waartoe de verkoop veelal aanleiding geeft; vervolgens op strenger naleving der wettelijke bepalingen, zoodat met name het clandestien recepteren een einde neemt en de verderfelijke gevolgen van al te gemakkelijke verkrijging van verslavingsvergiften worden tegengegaan. Men verheelde zich niet, dat eene wettelijke herziening op deze punten velerlei moeilijkheden biedt, omdat daarbij verschillende zeer uiteenlopende, zelfs tegenstrijdige belangen zijn betrokken. Eenerzijds toch wil men waarborgen scheppen, dat slechts deugdelijke geneesmiddelen wor-

*) Het wetsontwerp is uitvoering besproken in het Maandblad van Februari 1915.

den verstrekt en dat deze alom en goedkoop verkrijgbaar zijn; anderzijds moeten de personen, die voor de verstrekking zullen moeten zorgen en onder controle worden gesteld, een behoorlijk bestaansmiddel daarin vinden en tegen te scherpe concurrentie worden beveiligd. Daarnaast is te rekenen met de belangen der bedrijven, die ten deele dezelfde stoffen gebruiken als de apothekers.

De leden hier aan het woord waren in de verwachting, dat het wetsontwerp ten aanzien van deze punten eene afdoende regeling zou bieden, zeer teleurgesteld. Van een logisch gevolgd stelsel, is in het ontwerp geen sprake. Het bevat een ingewikkelde regeling, welke den indruk geeft, dat de samensteller meer rekening hield met de bevrediging der verlangens van sommige categorieën van belanghebbenden, dan dat hij gezocht heeft naar eene oplossing, waarbij de geneesmiddelenverzorging in de juiste banen wordt geleid. Dat aldus eene regeling werd samengesteld, waarin een groote lijn wordt gemist, doch die een vrij ingewikkeld complex van niet steeds logisch verband houdende bepalingen bevat, lag wellicht voor een deel aan het vasthouden aan de thans in de wet gelegde beginselen.

De keuze van een ander stelsel liet zich denken. Analooq aan de regeling van ons notariaat had men aan een concessiestelsel de voorkeur kunnen geven; in dien geest is de positie der apothekers in Duitschland geregeld. Onder de leden hier aan het woord vond zoodanig stelsel evenwel niet veel voorstanders. Anderen traden in verdediging van een stelsel van Staatsapotheken. Zij zagen daarin het eenige middel om op afdoende wijze misbruiken bij vergiftverkoop, kwakzalverij en onmatige prijzen tegen te gaan, zoo zou ook tot eene bevredigende regeling van de geneesmiddelenvoorziening op het platteland zijn te geraken. Zij beriepen zich hierbij op het proefschrift van 's Ministers ambtgenoot Mr. Th. B. PLEYTE: Verkoop van geneesmiddelen" waarin (bladz. 67) de wenschelijkheid wordt uitgesproken dat de Staat den kleinhandel in geneesmiddelen aan zich trekt. Wanneer, zoo zeiden deze leden, de Staat zich met de geneesmiddelenverzorging belast zal het gebruik van geneesmiddelen voor de minvermogenen vergemakkelijkt worden en de deugdelijkheid ten volle verzekerd zijn.

Tegen dit betoog ten behoeve van een Staatsapothekersbedrijf verzetten zich intusschen vele andere leden die zoodanig stelsel noch in het belang van den Staat noch in het belang van het publiek achtten.

Vele andere leden, die geen algeheele herziening der wet wenschten, betwijfelden of vorenstaande bedenkingen er toe moeten leiden het tegenwoordige stelsel te verlaten. Hoewel sommigen van gevoelen waren, dat elke regeling, welke zich aansluit aan die van de wet van 1865, in schijn het publiek belang op den voorgrond plaatst, doch in werkelijkheid beoogt het verzekeren van een behoorlijk bestaan alleen aan de apothekers, waren zij toch van meening, dat de zaak niet voldoende rijp is voor overgang tot een nieuw stelsel. Waar zij derhalve eenerzijds eene herziening vreesden die door hare aansluiting aan de wet van 1865 het gevaar deed ontstaan de gebreken daarvan te bestendigen en anderzijds voor de keuze van een nieuw stelsel het oogenblik niet gekomen achtten, gaven zij in overweging van eene algeheele herziening der wet van 1865 af te zien, zich te bepalen tot het aanbrengen van de noodzakelijke met de veranderde toestanden verband houdende verbeteringen en daarmede op na te noemen gronden eene afzonderlijke regeling van den vergiftverkoop in het leven te roepen.

Blijkens de Memorie van Toelichting heeft vooral de ondervinding, op het gebied van den vergiftverkoop opgedaan, er toe geleid deze herziening ter hand te nemen. Daar nu niet is tegen te spreken dat de verkoop van vergiften wel verband houdt met, doch geenszins uitsluitend behoort tot het gebied der geneesmiddelenverzorging en artsensijbereidkunde, ligt het voor de hand dat onderwerp afzonderlijk te regelen. De overige materie zou naderhand zijn te regelen na bestudeering daarvan door eene Staatscommissie waarin ook de belanghebbenden zouden zijn vertegenwoordigd. Is te voren eene vergiftenwet tot stand gekomen dan wordt de regeling betreffende de artsensijbereidkunde aanzienlijk vereenvoudigd.

De beperking van de voorgenomen herziening

tot eene regeling van den vergiftverkoop vond intusschen geen algemeene instemming. Er waren leden, die in het ontwerp een grondslag voor vruchtbaar overleg zagen en het zouden betreuren, indien door eene opdracht aan eene Staatscommissie, als hierboven werd in overweging gegeven, de herziening op de lange baan zou worden geschoven. Voor een commissoriaal onderzoek was te minder reden wijl naar men meende de Regeering bij de samenstelling van dit wetsontwerp de beschikking heeft gehad over in een wetsvoorstel vervatte adviezen van den Centralen Gezondheidsraad. Men verzocht overlegging van dit ontwerp. De leden hier aan het woord wezen er op, dat reeds een aantal punten waren genoemd die dringend voorziening behoefden. Vooral noopt, naar hun oordeel, tot herziening de steeds toenemende hoeveelheid fabriekmatig bereide en in het groot verhandelde geneesmiddelen. Men haalde Gehees Codex aan, waarin meer dan 20.000 middelen worden vermeld. Van uit het buitenland wordt ons land met deze middelen overstroomd. Dat zij nut kunnen doen werd niet betwist, doeltreffende maatregelen zijn echter noodig, opdat de volksgezondheid geen schade lijdt en bedrog wordt voorkomen. Het is bekend, dat niet altijd even betrouwbare advertenties in het groot bereide geneesmiddelen bij het publiek ingang doen vinden. Sommigen merkten intusschen op, dat deze aangelegenheid niet tot ingrijpende herziening der wet behoefde te leiden. Men zou kunnen volstaan met te bepalen, dat dergelijke middelen niet mogen verkocht, voordat een officieel onderzoek de waarde er van heeft vastgesteld. Zoodanig onderzoek ware op te dragen aan een bureau, door wetenschappelijke deskundige personen beheerd, dat aan een onze universiteiten ware te verbinden. Daarbij zou, naar eenigen meenden, te regelen zijn, aan wie den verkoop dezer middelen is toegestaan, want één van de nadeelen van den tegenwoordigen toestand is, dat de verkoopers zich tevens als adviseurs opwerpen. Anderzijds verwachtte men van deze controle weinig resultaat; practisch zal zij, bij het enorme aantal der „spécialité's", onuitvoerbaar zijn, terwijl de Overheid eene eveneens onuitvoerbare taak op zich neemt, indien zij ten deze het publiek tegen verkeerde raadgevingen wil wapenen.

§ 3. *Het wetsontwerp en de met artsensijbereidkunde verband houdende bedrijven.* De leden, die bescherming van het apothekersbedrijf als voornaamste oogmerk der Regeering bij deze herziening aanmerkten, waren van gevoelen dat het foutieve van dien opzet zich ook wrekt in de belemmering van het drogistenbedrijf. Laatstgenoemd bedrijf vervult in het maatschappelijk leven eene hoogst nuttige rol. Men dacht hierbij ook aan de nuttige werkzaamheid van het drogistenbedrijf ten plattelande, waar veelal eene apotheek ontbreekt. Het heeft zich als geheel vrij bedrijf, zij het niet geheel overeenkomstig de wet van 1865, ontwikkeld en is in zijn groei meer en meer tegemoet gekomen aan de maatschappelijke eischen en behoeften. Toeneming van de fabriekmatig bereide en in handelsverpakking afgeleverde geneesmiddelen van geheel of gedeeltelijk onbekende samenstelling, heeft die ontwikkeling bevorderd. Daarbij werd, naar men erkende, aan lijst C slecht de hand gehouden en is het ook gebleken dat ten aanzien van vergiftverkoop en controle over bedoelde spécialité's leemten zich in de wetgeving deden gevoelen. In plaats echter van hieraan op zoo eenvoudig mogelijke wijze te gemoet te komen, heeft de samensteller van het wetsontwerp het noodig geacht het drogistenbedrijf dermate te bemoeilijken, dat het in zijne vrije ontwikkeling geheel wordt gestuit. Het bedrijf zal bij aanneming van het wetsontwerp slechts mogelijk zijn onder beheer van een apothekers-adsistent. Waarborgen worden derhalve gezocht in het afleggen door den bedrijfsleider van een zeker examen. Sommige leden aarzelen niet, eene zoodanige regeling een overblijfsel van verouderde middenstandswetgeving te noemen. Daarbij komt dat het examen van apothekers-adsistent geenszins voldoende zekerheid geeft voor eene behoorlijke uitoefening van het drogistenbedrijf. Kennis van vergiften hebben de adsistenten niet zooveel meer dan de tegenwoordige drogisten, al doen zij in de receptuur daarvan eenige ervaring op. Het drogisten-

bedrijf heeft met eene steeds toenemende hoeveelheid van artikelen te maken, waarvan de samenstelling en de werking den apothekers-adsistent niet beter dan den drogist bekend zijn. De apothekers-adsistent wordt op achttienjarigen leeftijd toegelaten tot een examen, dat gericht is op kennis der receptuur en vaardigheid in het bereiden van geneesmiddelen. Zoolang hij niet volledig het apothekersexamen heeft gedaan, is hij ongeschikte in de apotheek. Er is niet de minste reden hem eene bijzondere bevoegdheid tot uitoefening van het drogistenbedrijf toe te kennen.

Enkele leden, wien de bemoeilijking van het drogistenbedrijf in dit wetsontwerp eveneens onwelgevallig was, bepleitten het weder invoeren van een speciaal drogistenexamen, dat van dat der apothekers-adsistenten zou verschillen. Het zou een practisch examen moeten zijn, waaruit blijkt dat de uitoefening van het bedrijf in goede handen zal zijn.

Men wees er op, dat in sommige kringen der drogisten zelf op zulk een examen prijs wordt gesteld.

Hiertegenover werd opgemerkt dat het verheffen van de drogisten tot een geëxamineerden stand de kwakzalverij in het bedrijf zeer zal bevorderen.

Verscheidene leden meenden, dat ook ten aanzien van het drogistenbedrijf de afzonderlijke behandeling van het vergiftvraagstuk eene eenvoudige oplossing zou brengen. Is dat vraagstuk in eene afzonderlijke wet geregeld, dan zal het drogistenbedrijf geen speciale bepalingen behoeven mits de receptuur den drogisten verboden blijft. De verkoop van fabriekmatig bereide geneesmiddelen behoort, naar het gevoelen dezer leden, den drogist niet te worden ontnomen, al kan het noodig zijn dat ten aanzien van sommige stoffen en geneesmiddelen in het publiek belang waarborgen in de wet te leggen.

Tot zoover de „Algemeene Beschouwingen". Wat de artikelen betreft wenschen wij ons slechts te bepalen tot hetgeen gezegd wordt over de arts. 33o en 33p, van ons standpunt bezien, de voornaamste artikelen in het wetsontwerp.

Tot juist begrip laten wij die artikelen uit het wetsontwerp, met de toelichting, hier nogmaals volgen.

Artikel 33o.

Hij die eenige zelfstandigheid of waar als middel ter genezing ter leniging of ter voorkoming van een of meer kwalen, ziekten of gebreken openlijk aanprijst, te koop aanbiedt, verkoopt of ten verkoop in voorraad heeft, of bij anderen te koop stelt of ten verkoop in voorraad heeft, wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste een maand of met geldb. van ten hoogste vijfhonderd gulden, wanneer die zelfstandigheid of waar die hoedanigheid niet of slechts in geringe mate bezit, of, behoudens bij allevering op recept of op eenig, per telefoon door een geneeskundige gegeven voorschrift, bij bezit van die hoedanigheid eenige schadelijke uitwerking kan uitoefenen, waarop niet op verstaanbare wijze de aandacht wordt gevestigd.

Artikel 33p.

Hij die enig gedrukt of geschreven bericht, waarvan hij den inhoud kent, en waarin eenige zelfstandigheid of waar als middel ter genezing ter leniging of ter voorkoming van een of meer kwalen, ziekten of gebreken wordt aangeprezen, verspreidt, doet verspreiden, tentoonstelt, aanslaat of ter verspreiding in voorraad heeft, wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste een maand of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden, wanneer die zelfstandigheid of waar die hoedanigheid niet of slechts in geringe mate bezit, of bij bezit van die hoedanigheid eenige schadelijke uitwerking kan uitoefenen, waarop niet de aandacht wordt gevestigd.

Toelichting.

Artikelen 33o en p. Niet alle aanprijzen van middelen behoort geweerd te worden. Wie op wetenschappelijke gronden of uit menschevriendheid een middel bespreekt of aanprijst is niet strafwaardig. De „pakkende" reclame die het publiek geld uit den zak tracht te kloppen, kan evenwel niet volstaan met wat voor de wetenschap of de menschevriendheid toereikend is. Practisch moet het publiek tegen misleiding be-

scherm worden, waar een van de, aan het slot van ieder der artikelen omschreven, omstandigheden zich voordoen; wat daarbuiten valt, kan worden vrijgelaten.

Artikel 33o. Kan een middel een schadelijke uitwerking hebben, dan dient daartegen gewaarschuwd te worden. Hierbij moet niet gedacht worden aan een individuele zeer speciale mogelijkheid van schade, afhankelijk van zuivere persoonlijke gesteldheden, maar alleen aan een meer algemeene. Er zijn b.v. middelen, die voor personen met een niet geheel normaal hart schadelijk zijn. Tegen dezen kans dient bij zoodanig middel gewaarschuwd te worden, behalve wanneer een geneeskundige het gebruik er van bij recept voorschrijft. In dat geval moet de apotheker vrij zijn het te verkoopen. Daarom wordt voor de aflevering op recept en op telefonisch voorschrift van een geneeskundige een uitzondering gemaakt. Die uitzondering behoeft voor de andere gevallen (niet hebben van de toegeschreven hoedanigheid), niet gemaakt te worden, omdat van den apotheker gevergd mag worden dat hij middelen, die onder deze omschrijving vallen, niet zal verkoopen, en dus: in voorraad hebben.

Artikel 33p. ziet op de advertenties en op de strooibiljetten, winkelraam-reclame en dergelijke. Wordt de reclame aangetast, dan zal ook de exploitatie van het publiek met waardelooze of schadelijke middelen vrijwel onmogelijk zijn."

Het voorloopig verslag zegt hieromtrent:

Artikel 33o. Tegen deze strafbepaling bestond bij verscheidene leden bezwaar. Sommigen meenden, dat de bepaling met de artsensbereidkunsd zoo weinig verband houdt, dat zij hier niet op haar plaats is. Het geldt hier bedrog; zoo noodig worde het Wetboek van Strafrecht aangevuld. Anderen wezen op de vooral aan het slot niet zeer duidelijke redactie. Aan de uitvoerbaarheid der bepaling moet worden getwijfeld. In veel gevallen is een als geneesmiddel aangewezen artikel onschadelijk, zoo het in beperkte hoeveelheid wordt gebruikt. Zal de rechter naar behooren omtrent de schadelijkheid kunnen beslissen en in bedoelde gevallen met voldoende kennis kunnen beoordeelen wanneer en onder welke omstandigheden sommige artikelen schadelijk kunnen werken?

Hiertegenover vond de bepaling verdediging bij sommige leden, die met instemming hadden gezien, dat de Regeering krachtige maatregelen wenscht te nemen tegen het aanprijzen en verkoopen van lichaam en geest bedervende middelen. Onder den vorm van waarschuwingen worden reclameboekjes de wereld ingezonden, waarin de meest onzedelijke middelen worden aan-geprezen.

Eenige leden, die de bepaling in den voorgestelden vorm onduidelijk en te ver strekkend achten, gaven in overweging het artikel te lezen als volgt: „Hij die eenige zelfstandigheid of waar welke openlijk, hetzij in eenig door middel der drukpers of op andere wijze vermenigvuldigd stuk, hetzij in het daarbij behoorend opschrift of etiket of op de daarbij behoorende verpakking wordt aanprezen als middel ter genezing, ter leniging of ter voorkoming van een of meer kwalen, ziekten of gebreken, te koop aanbiedt, verkoopt of ten verkoop in voorraad heeft, of bij anderen te koop stelt of ten verkoop in voorraad heeft, wordt, indien die zelfstandigheid of waar de aan-geprezen hoedanigheid niet of slechts in zeer geringe mate bezit, gestraft met hechtenis van ten hoogste een maand of met geldboete van ten hoogste vijfhonderd gulden, tenware de aflevering van die zelfstandigheid of waar aan den koper is geschied door een apotheker op het recept of telefonisch voorschrift van een deskundige."

Sommigen wenschten bepalingen, welke de kwakzalverij bestrijden, in eene afzonderlijke wet opgenomen te zien.

Artikel 33p. Ook tegen dit artikel werden door verscheidene leden bedenkingen geopperd. Men meende, dat het zich op onjuiste en onnoodig ingrijpende wijze tegen het kwakzalverseuvel keert. Zoo het de verspreiding van onschadelijke middelen geldt, is de strafbepaling niet noodzakelijk en derhalve ongewenscht. Onschadelijke middelen kunnen bovendien door autosuggestie heilzaam werken. Voor zoover de aanprijzing met oneerlijke mededinging verband houdt, vormt de

repressie een onderdeel van de bestrijding dier oneerlijke mededeeling. Geldt het vergiften of sterk werkende middelen, dan is de regeling van die materie de aangewezen plaats om de daaruit voortvloeiende gevaren en schade tegen te gaan.

Aan de pers wordt in dit artikel eene verantwoordelijkheid opgelegd, welke zij nimmer kan dragen. Een onderzoek naar de werking van middelen, welke zij aankondigt, kan van haar niet worden geeischt. Het is onredelijk aan de pers de verplichting op te leggen van een wetenschappelijk onderzoek naar de deugdelijkheid van geadverteerde middelen. De woorden „eenige schadelijke uitwerking kan uitoefenen" gaan bovendien verder dan de bedoeling, terwijl die qualificatie toch op bijna elk geneesmiddel van toepassing is.

Enkelen meenden, dat de bepaling van art. 33o. art. 33p onnoodig maakt.

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

De nieuwste schandelijke advertentie van Akker.

In de laatste dagen waren de bladen zoo welwillend de volgende advertentie van AKKER op te nemen:

„VOORZICHTIG.

Stof is een gevaar voor ieder.

Weet gij wel, welke groote gevaren in het stof schuilen, dat vooral op droge dagen onze mond, neus en keel binnendringt? Het is bewezen, dat stof de microben bevatten kan van bijna alle besmettelijke ziekten en daarom dikwijls de oorzaak is van keelontsteking, longontsteking, keelstering, chronische catarrh en bij kinderen de overbren-ger van mazelen, roodvonk en kroep.

Wantrouwt vooral de beginnende keelontste-king en neuscatarrh, dikwijls zijn zij de voorlo-pers van ernstige ziekten.

Verzorgt dus bijtijds Uw keel. Moeders, waakt als Uw kinderen over keelpijn klagen, hoesten of verkouden worden.

Grijpt dadelijk in.

Neemt terstond de krachtig werkende AB-DIJSIROOP, voor kinderen en volwassenen het aangewezen middel.

De Abdijsiroop verwijdert zacht en pijnloos de vastzittende slijm en stof en doodt de ziekte-kiemen, welke ontsteking veroorzaken. Verzacht en geneest de ontstoken slijmvliezen, stilt den hoest, verdrijft de benauwdheid en is dan ook een veelgeroemd middel bij asthma, bronchitis, hooikoorts, influenza, slijm- en kinkhoest en verkoudheid."

Het loopt waarlijk de spuigaten uit. Op het begin is niet veel aan te merken maar bij de woorden „Grijpt dadelijk in" begint het gevaarlijke van de aanbeveling.

Ook wij zeggen „grijpt dadelijk in" dat wil zeggen: *roept terstond geneeskundige hulp in*, wanneer zich bij een kind verschijnselen ver-toonen, zooals die in de advertentie zijn aange-wezen. Doelmatige hulp zal dan zeker worden verstrekt. Maar bouwt uwe verwachting *niet op Abdysisiroop*. Dit mengselte moge bij een lichte verkoudheid eenige verzachting aanbrengen, bij het begin van ernstige ongesteldheden is het *volkomen waardeloos*. Beschouwt den tijd, dat gij deze kwakzalverij aanwendt, als verknoeid, ja nog erger, wie weet of gij in dien tijd de kans tot genezing of spoediger herstel niet hebt laten voorbijgaan.

Hebben wij reden om de bovenstaande adver-tentie schandelijk te noemen en tegen den stel-ler te waarschuwen?

Albuminurie na gebruik van phenolphthaleïne.

BROMBERG schrijft hierover in het *Med. Wkbl.*
„Weinig geneesmiddelen verheugen zich in een dusdanige populariteit als de laxativa.

Het publiek gebruikt deze met diepe minachting voor de eventuele gevaren en met onverschillig-heid ten opzichte van hunne individuele uitwer-king. De geneeskundige moet evenwel de grenzen kennen, waarin hij ze mag toepassen en op idio-syncrasieën bedacht zijn, die ze mogelijker wijze kunnen opwekken.

Het phenolphthaleïne wordt sinds geruimen tijd onder den naam „purgen" zoowel door leeken

als geneeskundigen met voorliefde als laxans gebruikt. Klaarblijkelijk heeft het geen enkel nadeel en scheen het geen prikkeling van den darm te veroorzaken, noch eenige schadelijke wer-king op de nieren uit te oefenen.

Het „Jefferson Medical College of Philadelphia" evenwel kwam tot een eigenaardige ontdekking. In twintig gevallen werden 100 m. g. phenolph-thaleïne toegediend aan personen, welke eiwitvrije urine bezaten. Vierentwintig uur later werden in alle gevallen proteïnen in de urine gevonden, van sporen tot 250 m. g.

In alle gevallen kon het praecipitaat worden gevogen. Het was onoplosbaar in alcohol. Men vond in de urine sporen phenolphthaleïne. Het eiwit verdween na 2à3 dagen. Bij kleine doses b.v. katten, kon de toediening van sterke doses van het middel noch albuminurie, noch phenolphtha-leïne in de urine teweegbrengen. De nieren ver-toonden geen enkele microscopische afwijking.

Wat hiervan nu ook het geval moge zijn, het feit, dat een geval met doodelijken afloop is geconstateerd na toediening van 1 g. van het ge-neesmiddel in kwestie, moet toch aanmanen, met de toepassing ervan zeer voorzichtig te zijn."

Op bovenstaande mededeeling, door ons aan het *Pharm. Weekbl.* ontleend, laten wij de waar-schuwing volgen, dat het gevaarlijke phenol-phthaleïne o.a. in de volgende kwakzalversmidde-len is aangetroffen.

Boraniumbessen.

Pastilles laxatives Miraton.

Mijnhardt's laxeertabletten.

UIT DE PERS.

Niets nieuws onder de zon.

De heer D. S. VAN ZUIDEN in den Haag schrijft in het Tijds. v. Gen.:

In het jaar 1778 schijnt er in den Haag een zekere Jacques Raynaud geweest te zijn, wien het ge-lukte kankerachtige gezwellen in den mond te genezen zonder operatie. Natuurlijk was zulks niet naar den zin van het Chirurgijns-gilde en zoo is het mogelijk, dat wij in de protocollen, van den notaris A. VAN WIJCK in den Haag van den 10den December 1778 vier verschillende verklaringen vinden ten gunste van Jaques Raynaud.

In de eerste verklaart PETRONELLA SARIS, huis-vrouw van ALBERTUS BLOEMERS, bloemist, wonen-de in de Snoekstraat, „dat zij deposante bezogt zijnde geweest met een ongemack in den mond dat door haere chirurgijns een soort van kanker immers eene quaedaerdige kankerachtige ver-sweeringh, wierd genoemd, zij daarvan omtrent vijf en een half jaren geleden, eerst door den chirurgijn PLETTEBERG en naderhand door den chirurgijn LIJHER, zonder succes gesneeden is geweest, maar dat Jaques Raynaud door het op-leggen alleen van zijn hulpmiddel nu omtrent drievierendeel jaers geleden het bederf daer uyt zonder snijden en zonder extra swaere pijn, heeft doen vallen en vervolgens de kwaal volcomen en zonder eenig overblijfsel heeft geneezen en dat zij deposante hem daer voor in alles vier ducaten heeft betaeld, erclarende zij deposante verders dat zij voor niemand van het doctors en chirur-gijns collegie alhier is ontboden geweest, om omtrent haere gemelde geneezing ondervraegd of gevisiteert te worden."

JOHANNES ULRICH GÜTH, tuimier en MARIA VE-NETTE, echtelieden, wonende onder de Uileboomen, verklaren „dat zij tweede deposante een quaedaerdige invretende verzweering, waardoor zij het middelschot, en iets van de zijde van haer neus en een gedeelte van de bovelip verloren had, gekreegen hebbende, waerover den Med. Doctor MULDER en den chirurgijn RICHTER bijna twee en twintigh weken vrugteloos hadden gegaen zij door Jaques Raynaud nu reeds over het jaar geleden, volkomen zonder snijden geneezen is geweest, waervoor zij deposanten aan gemelde Raynaud hebben betaeld vier ducaten." Ook zij was niet bij de chirurgijns ontboden.

Verder verklaren PIETERNELLA VAN EIJE we-duwe van JACOB VAN DER WEES, oud 36 jaren, onder de Uileboomen, „dat de eerste deposante meer dan vijf en twintigh jaeren bezogt is geweest met een kankerachtige of invretende quaedaerdige ver-zweering aen de rechterwang, die uit kleine begin-selen zoodanig met'er tijd heeft toegenomen, dat

zij het bovenste kakebeen ietwes ontbloeit en ruim de helft van de geheele wang op 't laest beslagen en daer en boven sederd seven a agt jaeren van tijd tot tijd sterk gebloed heeft, zonder dat twee der Haagsche heelmeesters als een die daer over gegaen heeft en een ander, die daer over is gesproken haer hebben kunnen geneezen, dat zij deposante zich hebben geadresseert aan Jaques Raynaud derzelve (zoo bij beide deposanten verclaren) door zijn hulpmiddel het bedurve gedeelte van die verzwering, zonder langer dan alleen drie dagen verdragelijke pijn, heeft doen uitvallen, en in seven weeken volstrekt genezen zoodat van 't gemelde accident sederd vijf vierendeel jaers geen overblijfsel meer te vinden is en zonder dat gemelde Raynaud daer voor eenig loon heeft gepretendeerd of ontfangen." Ook zij was niet ontboden.

En ten slotte verklaart ANTOINETTA WILPERT BEVERS wonende bij BARENT VAN DREUNINGEN bleeker op de Nieuwe Haven, „dat zij bijna twee maanden lang een steeds verergerend toeval van binnen aan haer wang gehad hebbende, de chirurgijn van de guardes Plettenbergh daer over sonder succes omtrent veertien dagen gegaen heeft; dat zij zich daer op heeft vervoegt bij Jaques Raynaud, die haer, sonder snijden, door zijn geneesmiddel, een bedurven stuck uit de wang heeft doen vallen, 't geen zelfs van buiten in de wang een kleine openingh liet en dat hij haer vervolgens volkomen heeft genezen, zulks zij nu al bereids sederd omtrent vier maanden aen haer mond geen letzel meer is gewaar geworden, en dat zij voor die geneezing aen voornoemde Raynaud, volgens accord twintigh gulden heeft betaeld.

Evenmin als van de vorige dames waren de chirurgijns nieuwsgierig van haar iets te vernemen. Wel toevallig zijn alle vier attesten vrouwen en woonden de laatste drie in elkaars buurt.

(N. Rott. Ct.)

De herleving der kwakzalverij.

In het begin van den oorlog, schrijft Neustätter in „Therap. Monatshefte," waren de aanprijzingen van kwakzalversmiddelen nagenoeg uit de bladen verdwenen. Maar zij hebben hun schade ingehaald en hun reclame geheel gericht naar de nooden des tijds: aan gewonden, herstellenden, soldaten in de loopgraven worden de middelen aangeboden om te genezen, hun krachten te behouden of te herwinnen. Een geweldige lijst van van zulke middelen, bijna 20 kolommen lang heeft Neustätter in 3 maanden uit de couranten verzameld. Het verbod van dergelijke reclame in sommige militaire districten heeft niet kunnen beletten, dat couranten uit andere districten den weg naar den verboden kring vinden. Nu echter bijna alle plaatsvervangende generaals tegen de kwakzalverij zijn opgetreden, begint dit, gelijk de „Deutsche med. Wochenschr." van 6 Juli mededeelt, den kwakzalvers onaangenaam te worden. De bond „Volksgezundheit," in Saksen, die ruim 12000 gezinnen omvat, heeft bij den Rijkskanselier een verzoekschrift ingediend, waarin wordt geëischt, dat het verbod van de militaire overheid te Saksen wordt opgeheven. Daarin wordt verteld, hoe nuttig vooral de „natuurgeneeskundigen" steeds werkzaam zijn geweest, ook door het houden van volksvoordrachten. De bond hoopt dat aan een zoo krachtig voor haar bestaan strijdende groep van bedrijvige lieden de in de Gewerbeordnung gewaarborgde rechten zullen worden herstelt. „Slechts dan zullen de leeken-geneeskunstoefenaren weder geneigd (!) zijn, hun werkzaamheid in de verenigingen van den bond weder op te nemen.

(T. v. G.)

BERICHTEN.

Onbevoegde uitoefening der geneeskunde.

Spirea.

Voor het Kantongerecht te Amsterdam had zich te verantwoorden GEERTJE DE VRIES-OOMS uit Watergraafsmeer, beklagd dat zij aldaar in perceel 36 aan den Nieuwen weg, zonder te zijn toegelaten tot de uitoefening der geneeskunde, waartoe de wet een toelating vordert, buiten noodzaak het beroep van geneeskundige als bedrijf heeft uitgeoefend.

Op 5 Juli, 's namiddags, vervoegden zich ach-

tereenvolgens ten huize van beklagde twee rijksveldwachters in burgerkleeding. De eerste rijksveldwachter verklaarde aan een maagkwaal te lijden, wat inderdaad het geval was. „Dat kan ik wel aan u zien, ik zal er u wel van afhelfen," zeide de dame, die daarop een jongere dame verzocht een fleschje (zalf) en een fleschje medicijnen aan te reiken. Vervolgens zeide beklagde: „De zalf moet u op een lap smeren en op de plaats leggen waar u pijn heeft en om de vier-en-twintig uur ververschen, en van de medicijnen moet u driemaal daags een lepel innemen." De fleschjes zalf en medicijnen nam de rijksveldwachter, na ze met f 1.45 betaald te hebben, in ontvangst, waarna hij zich als politieman bekend maakte. Dit vernemende, zeide beklagde: „laat het maar zoo, betaal de medicijnen maar niet," doch de rijksveldwachter betaalde de medicijnen wel.

Zijn collega, die na hem binnenging, klaagde eveneens over maagpijn, ten onrechte evenwel; zijn geval bleek in de oogen van beklagde niet zoo ernstig te wezen; hij kreeg enkel een fleschje medicijnen, waarvan driemaal daags een eetlepel ingenomen moest worden, een aanwijzing die trouwens ook op het fleschje stond. Hij betaalde de medicijnen met f 0.85. Niet wetende dat ook deze „patient" een rijksveldwachter was, zeide beklagde, dat ze zoeven bezoek van de politie gehad had, doch dat ze haar wel niet veel zouden maken, want de man die bij haar geweest was had een maagkwaal.

Verder bleek, dat beklagde had toegegeven onbevoegd te zijn tot de uitoefening der geneeskunde doch directrice te wezen der naaml. vennootschap „Spirea", welke naamlooze vennootschap, die zich bezig hield met den verkoop van geneesmiddelen, koninklijk was goedgekeurd.

Ter terechtzitting deed zij uitkomen, dat ze niet alleen niet bevoegd was tot de uitoefening der geneeskunde maar daarvan ook geen studie had gemaakt. Aan de menschen, die zich te haren huize vervoegden, gaf ze de geneesmiddelen, nadat ze haar bekend gemaakt hadden met de ziekte waaraan ze leden. Onderzoek verrichtte ze niet. Van 's Maandags tot Zaterdag hield ze spreekuur, maar meestal werden de medicijnen „voor die en die ziekte" aan de deur afgegeven aan de menschen, die ze kwamen vragen.

Kantonrechter mr. HÖFELT vroeg of beklagde haar handelingen niet gevaarlijk vond, waarop beklagde antwoordde: „het zijn onschuldige kruiden." „Waar worden die kruiden klaargemaakt?" vroeg de kantonrechter verder.

„Te mijnen huize."

„Wie levert u die kruiden?"

„Dat is geheim."

„Wat zit er in de geneesmiddelen?"

„Dat wil ik niet zeggen."

De kantonrechter verdaagde daarop de verdere behandeling der zaak, teneinde alsnog Dr. SALOMONSON als deskundige te hooren.

(Handelsbl.)

In een volgende zitting heeft deze deskundige medegedeeld, dat de medicijnen een waterig extract bevatten van salie-bladeren. De zalf was een mengsel van perubalsem en terpentijn. Zowel het fleschje, als de zalf zijn onschuldig. Wel was er in het fleschje salicylzuur te vinden, doch in zeer kleine mate. De zalf was niet iets nieuws en is bekend als spijkerbalsem, die voorkomt in de pharmacopee.

Het O. M., mr. de Vries Feyens, wees er op, dat de bekl. door het geven van medicijnen geneeskundigen praktijk heeft uitgeoefend. De patient had immers eerst gezegd: „Ik heb een maagkwaal". Z. i. doet het er weinig toe, of de middeljes werkelijk geneesmiddelen zijn. De eisch was f 100.

De verdediger, mr. Bekker, zeide, dat hij de bekl. al viermaal verdedigd had. Bekl. mocht wel kruiden verkoopen, doch niet „doktertje spelen". Pl. had haar aangeraden, een naamlooze vennootschap op te richten, en alleen door deze kruiden laten verkoopen. Het verstrekken van medicijnen, zooals in de dagvaarding staat, is niet op te vatten als het uitoefenen van geneeskunde. In de wachtkamer hing een bordje, waarop stond, dat de geneesmiddelen in prijs verhoogd waren. Dat ziet men toch nooit bij een dokter. De geneesmiddelen worden ingepakt en meegegeven. Er wordt geen consult gehou-

den. De bekl. heeft alleen een bedrijf, een handelonderneming om kruiden te verkoopen. Als er een vervolging had moeten ingesteld worden tegen bekl., dan moest die zijn een overtreding van de wet op de artesenij-bereidkunde. Mr. Bekker was van meening, dat bekl. niet veroordeeld kon worden wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde.

Uitspraak later.

CORRESPONDENTIE.

v. d. B. te U. Zeker is het te bedroeven, dat al die bladen de advertenties van MIJNHARDT opnemen, maar op die zaken hebben wij al zoo dikwijls gewezen. In een volgend No. hopen wij er nog eens op terug te komen.

Een drank van RETAU tegen vallende ziekte kennen wij niet en wij herinneren ons ook niet een aankondiging van het middel, op de wijze zooals gij schrijft, te hebben gelezen. Kunt gij ons ook nader inlichten?

Het uitloven van een belooning, indien een zeker middel niet helpt, is een veel gebruikte truc. Het is niet moeilijk om te beweren, dat het middel „niet nauwkeurig volgens voorschrift is aangewend". Hoe dikwijls hebben wij reeds tegen deze bedriegerij gewaarschuwd!

— Het Nieuws- en Advertentieblad van Borculo en De Post in dank ontvangen. Wij zullen trachten de in de aangehaalde advertenties aangekondigde middelen in ons bezit te krijgen, ten einde ze te laten onderzoeken. Dus later meer hier over.

C. B. tijdelijk te N. Uw briefkaart in dank ontvangen, doch te laat voor dit No. In 't volgende zullen wij derhalve het oogwater behandelen.

A. J. v. H. te s'G. Dank voor de toezending van De Banier. Die advertentie van AKKER is een oude bekende, waarmee hij overal reclame maakt.

K. S. te R. Geen onderwerp voor ons blad.

Voor Herhaalde Waarschuwingen is er ditmaal weinig plaatsruimte.

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

Maagpoeder van Dr. Heilmann.

Het poeder is afkomstig vande *Compagnie générale de produits pharmaceutiques*, met als hoofdepot: Sanitas, den Haag, terwijl op het plakzegel waarmede het doosje waarin zich het fleschje poeder bevindt, gesloten is, staat: „Maatschappij Sanitas, Amsterdam—Den Haag."

In het Maandblad van November 1915 hebben wij er al op gewezen dat die maatschappij of maatschappijen *Sanitas* (wij kunnen er niet wijs uit worden of 't één zaakje is of dat er meerdere zijn) de verkoopster is van allerlei middelen, uitgevonden door verschillende grootheeren, vermoedelijk in den Burgerlijken Stand van Sanitas ingeschreven en aan hare academie gepromoveerd en 't zou ons niet verwonderen als Dr. HEILMANN ook daár zijn bul had ontvangen.

Maar, hoe het zij, het poeder is voor ons de hoofzaak. Dit maagpoeder, aanbevolen tegen alle maagkwalen, zooals maagkramp, maagzuur, slechte spijsvertering is door den heer N. KEULEMANS, te Amsterdam, onderzocht en bleek te bevatten *magnesia*, *krijt* en *staalpoeder* (*Crocus martis*), een weinig *melksuiker* en een beetje *pepermuntolie*. Wat een kraan, die Dr. HEILMANN! En wat een enorme uitvinding!! Behalve het staalpoeder, dat bij sommige maagkwalen alles behalve gunstig zal werken, is er in 't poeder niets te vinden dat niet herhaaldelijk door geneesheeren bij sommige maagkwalen wordt voorgeschreven. Bij sommige kwalen zeggen wij, maar lang niet bij alle. Er zijn gevallen van maagziekte waarbij de bedoelde geneesmiddelen niet mogen worden aangewend, en waar, om met vrucht tegen de ziekte te kunnen optreden, een ernstig deskundig onderzoek vooraf moet gaan om de methode ter geneezing te kunnen beoordeelen.

Sanitas of Dr. HEILMANN zeggen echter maar: „tegen alle maagkwalen", zonder iets van den patient te weten. Dit is hoogst gevaarlijk en echte kwakzalversmanier.

Haarlemmerolie. Dit is een van de weinige oorspronkelijk Nederlandsche geheimmiddelen en dagteekent reeds van het jaar 1698. Het heet voor allerlei zowel uit- als inwendige kwalen geneezing aan te brengen. „Dit medicament" — zoo leest men o. a. in de gebruiksaanwijzing — „is een wonder voor de goedwilligen en de genade des Allerhoogsten heeft zich daarin wonderbaarlijk geopenbaard." In werkelijkheid is de bedoelde olie de stof, die in de apotheken onder den latijnschen naam *balsamum sulfuris terebinthinatum* voorkomt en bestaat uit lijnolie en terpentijnolie waarin zwavel is opgelost. De geneeskundigen zijn overtuigd van de weinig goede uitwerking van het praeparaat en schrijven het hoogst zelden, en dan altijd in geringe hoeveelheden voor. Men wachte zich het in eenigszins groote hoeveelheid te nemen; de schadelijke gevolgen van het gebruik zijn reeds meer malen met volkomen zekerheid aangetoond.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER; MR. J. L. F. BÖHTLINGK, Substituut Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te Rotterdam; MR. A. A. CNCPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te 's Hertogenbosch; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te Leiden; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te Winterswijk; C. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar; P. KEG Cz., Oud-Postdirecteur te Middelburg; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; Mej. J. C. RESSING te Delden; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te Amsterdam; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-Hertogenbosch; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis-verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, AMSTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNÉ'S bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, KEIZERSGRACHT 239, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar f 1.25

INHOUD.

Vereeniging tegen de kwakzalverij; Mededeelingen van het Bestuur; Agenda van de Algem. Vergadering. — Het Maandblad.

Berichteu: Het adres van Houten o. s.

Mededeelingen van verschillenden aard: Incurempreparaten — Mata — Trang — Lastige gevallen — Kwakzalverij — Afzetteij? — Slechte raad — Livola de Composée.

Uit de pers: „De Gezondheid” of De populaire Geneeskunde in Discrediet.

Rechtszaken: Onbevoegde uitoefening der tandheekkunde. — Een „Gezichtkundig”. — Spirea. — Ook een jubilé.

Correspondentie.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Jaarlijksche Algemeene Vergadering,

van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij, te houden op ZATERDAG 21 OCTOBER 1916, des nam.

half 3, te Amsterdam, in een der zalen van het *American Hôtel*, Leidscheplein.

PUNTEN VAN BEHANDELING:

- 1°. Opening der vergadering door den Voorzitter.
- 2°. Bespreking van het jaarverslag 1915 van den Secretaris. (Zie Maandblad van Maart 1916.)
- 3°. Verslag van de Commissie belast met het nazien van de rekening 1915.
- 4°. Rekening en verantwoording van den Penningmeester. (Zie Maandblad van Maart 1916.)
- 5°. Benoeming van de Commissie tot nazien van de rekening 1916.
- 6°. Bestuursverkiezing:

Overeenkomstig art. 2 van het huishoudelijk reglement beveelt het algemeen bestuur aan:

In de Vacature BÖHTLINGK:

1. Mr. J. L. F. BÖHTLINGK te Rotterdam.
2. Mr. W. P. R. BOUMAN te Rotterdam.

In de Vacature ROMIJN:

1. Dr. G. ROMIJN te 's-Hertogenbosch.
2. Dr. G. OOSTERBAAN te 's-Gravenhage.

In de Vacature ABRAHAMS:

1. E. J. ABRAHAMS te Amsterdam.
2. Dr. C. HEYMANS te Amsterdam.

7°. Voorstel van het Bestuur om in art. 1 van het Huishoudelijk reglement al. 2. aldus te lezen:

Over het bedrag der contributie, vermeerderd met de inningskosten, wordt in de maand Januari beschikt.

Toelichting.

De tegenwoordige inning van de contributie geeft den Secretaris-Penningmeester veel — en onnoodig werk.

In Februari worden postwissel-formulieren verzonden, die door vele leden worden gebruikt om hunne contributie te voldoen. De Penningmeester moet al deze formulieren uitzoeken en teekenen en daarna kan eerst bij de overige leden over de contributie worden beschikt.

De reden waarom deze wijze van contributie-inning tot nu toe werd gevolgd, was den leden gelegenheid te geven van hunne belangstelling door extra-bijdragen te getuigen. Dit doel wordt in den laatsten tijd bijna niet bereikt, zoodat de extra-kosten voor formulieren, porti enz. en de omslachtige administratie die door deze wijze van werken ontstaan, het bestuur hebben doen besluiten de algemeene vergadering het bovengemeld voorstel voor te leggen.

8°. Bespreking van de middelen tot propaganda.

De Secretaris-Penningmeester.
E. J. ABRAHAMS.

Als nieuw lid is toegetreden:

Dr. D. HUIZINGA, arts te Wildervank.

Het Maandblad.

Wegens de schrikbarende stijging der papierprijzen ziet het dagelijks bestuur zich genoodzaakt de exemplaren van het maandblad op beter papier gedrukt, zooals die den leden werden toegezonden, voorloopig door gewone exemplaren te vervangen.

Zoodra de prijzen weer redelijk normaal zijn, hoopt het bestuur de oude toestand te herstellen.

de Secretaris-Penningmeester
E. J. ABRAHAMS.

BERICHTEN.

Het adres-Van Houten o. s. In October 1915 werd door de heeren Mr. S. VAN HOUTEN, jhr. mr. O. VAN HOLTHE TOT ECHTEN en mr. J. A. VAN HAMEL tot de Regeering het bekende adres gericht om wijziging van de wettelijke bepalingen in zake de uitoefening der geneeskunst.

Dit adres is toen door den minister van Binnenlandsche Zaken in handen gesteld van den Centralen Gezondheidsraad, met het verzoek van advies te dienen. De Centrale Gezondheidsraad stelde het adres tot het uitbrengen van praeadvies in handen van een commissie, bestaande uit de heeren dr. H. WEFERS BETTINK, oud-hoogleraar, mr. dr. H. P. REUJL, jhr. mr. A. J. RETHAAN MACARÉ en dr. N. P. VAN SPANJE, die na overleg metge zondheidscommissies, inspecteurs van de volksgezondheid, vertegenwoordigers van de Maatschappij ter Bevordering der Geneeskunst enz. haar rapport heeft uitgebracht, dat

binnenkort door den Gezondheidsraad zal worden behandeld.

Wij vernemen, dat de conclusies der commissie de volgende zijn:

1°. Het kan niet als juist worden erkend, dat er hier te lande op het gebied der uitoefening van de geneeskunst een monopolie bestaat in dien zin, dat slechts bevoorrecht tot die uitoefening toegelaten en anderen, hoe bekwaam zij daartoe ook mogen zijn, van die uitoefening uitgesloten worden. De waarheid is, dat ieder, die het bewijs levert, dat hij de geneeskunst verstaat, tot de uitoefening daarvan wordt toegelaten waar en hoe hij de daarvoor noodige kennis ook moge hebben verkregen.

2°. Het is een dwaling te meenen, dat zij, die zonder daartoe bevoegd te zijn, de geneeskunst uitoefenen. hier te lande gestraft worden omdat zij zieken genezen hebben; zij worden alleen gestraft omdat zij de wet, die hun verbod de geneeskunst uit te oefenen, overtreden hebben.

3°. Zoolang niet is aangetoond, dat er in ons midden zijn, die over geheime of wonderdadige krachten ter geneezing beschikken, of die dergelijke krachten langs geestelijken weg ten bate hunner patienten met goed gevolg kunnen opwekken, is er voor den wetgever geen aanleiding de bestaande wet in dien zin te wijzigen, dat voortaan ieder zich als geneeskundige zou mogen opwerpen; daardoor zou immers de deur opengezet worden, niet alleen voor hen, die volkomen te goeder trouw, doch zonder de noodige kennis, de lijdende menschheid hulp zouden willen brengen, doch ook voor allerlei kwade praktijken van hen, die de lichtgeloovigheid der menigte ten eigen bate uitbuiten, waarbij zoowel orwetendheid als kwade trouw groot gevaar voor de openbare gezondheid zouden doen ontstaan, eenerzijds daardoor, waar mogelijkheid tot herstel van den patient niet is uitgesloten, dit te belemmeren, zoo niet onmogelijk te maken door tijdig ingrijpen van deskundige zijde uit te sluiten, anderzijds door tengevolge van het niet herkennen van gevaarlijke besmettelijke ziekten de voortwoeking daarvan in de hand te werken.

4°. Het is gewenscht dat van regeeringswege door een bij de wet in te stellen en met de noodige bevoegd heden te bekleeden Staatscommissie een strikt onpartijdig onderzoek worde ingesteld ter beantwoording der vraag, of er inderdaad grond bestaat voor het beweren, dat sommige personen, zonder voor ons verklaarbare oorzaken bij den mensch over tot nog toe bij de wetenschap niet bekende krachten beschikken of door inwerking van door hen ingeroepen hooger krachten herstel hebben gebracht, dáár waar menschelijke wetenschap faalde. Zijn de uitkomsten van zoodanig onderzoek, zooals adressanten verwachten, positief, dan zullen de gebleken, wel geconstateerde feiten er ongeëwijd toe leiden, dat de regeering zich de vraag stelt, op welke wijze van de aan het licht gekomen krachten ten bate van de lijdende menschheid het meeste partij kan worden getrokken en welke wijzelingen in verband daarmee zoowel in de wetten op het Hooger Onderwijs en op de uitoefening der geneeskunst als in die op strafrechtelijk gebied gebracht behooren te worden.

(Handelsblad).

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Incurempreparaten.

De kwakzalverij is hier te lande veel meer verspreid, dan menigeeen weet. Ook wij, die uit den aard der zaak ons zooveel mogelijk op de hoogte stellen, blijven nog dikwijls onkundig van het bestaan van verschillende kwakzalversmiddelen, vooral van die, welke in de z.g. kleine pers worden aangekondigd en min of meer in deze of gene provincie hun afzetgebied vinden. Zooals ieder begrijpen kan, is 't voor ons een onbegonnen werk al die plaatselijke bladen na te gaan, zoodat wij slechts dan met meer kennis van zaken kunnen oordeelen, wanneer onze leden — en zij die met ons streven instemmen — welke toch over het geheele land verspreid zijn, zich de moeite zouden willen getroosten, ons die bladen, voorzoover ze kwakzalversadvertenties bevatten, te doen toekomen.

Dit gebeurt zelden; intusschen kunnen wij constateeren, dat wij in den laatsten tijd eenige van de bedoelde couranten toegezonden kregen, waarvoor wij den zenders dank zeggen en waardoor wij in staat zijn enkele kwakzalversmiddelen te bespreken van welke bestaan wij tot nu toe onbekend waren gebleven.

Wij beginnen met eenige preparaten, waarvan wij de aankondiging in het *Gratis Nieuws- en Advertentieblad* van *Borculo* vonden en die aldus luidde: „Incuremzalf is een zeker werkende zalf voor aambeien.

De kwellende en jeukende pijn van aambeien wordt onmiddellijk verzacht reeds bij de eerste aanwending dezer zalf en binnen korten tijd volkomen genezen.

Prijs per pot 75 cent.

Incurempoeder I is een zeker en zacht werkend laxeer en bloedzuiverend poeder. Onontbeerlijk voor aambeienlijders; daar aambeien in den regel met verstopping gepaard gaat en te sterk werkende laxeremiddelen hier nadeelige gevolgen kunnen hebben.

Prijs per doos 65 cent.

Verkrijgbaar bij apothekers en drogisten.

Gen. agent G. BOLK, Goor.

Bij den „Gen. agent” werden de middelen aangekocht, die door den heer N. KEULEMANS te Amsterdam aan een onderzoek werden onderworpen.

De *Incuremzalf* die volgens een bijgevoegde gebruiksaanwijzing, *snel en zeker in-, uitwendige en bloedende aambeien geneest!* is niets anders dan *Ichthyolzalf*, een mengsel van *Ichthyol* en *Vaseline*, twee zeer bekende stoffen, waarvan de eerstgenoemde bij jeuking dikwijls verzachting brengt maar tot genezing van aambeien niets zal aanbrengen. De *vaseline* is hier geheel zonder betekenis. Toch staat er in de gebruiksaanwijzing:

„Hoe geneest men aambeien? Door betrouwbare en wetenschappelijk samengestelde middelen te gebruiken. In de eerste plaats moet men zorg dragen voor een geregelde ontlasting. Niet alle laxeremiddelen kunnen hiervoor dienen, daar te sterke purgeermiddelen nadeelige gevolgen kunnen hebben. Het absoluut betrouwbaar middel, hiervoor is het Incurempoeder I, dit is een zeer zacht werkend laxeer en bloedzuiverend poeder voor aambeien.”

Zoo komen wij tot het tweede middel, het *Incurempoeder I* *) Dit *absoluut betrouwbaar* middel is: *Groene poeder* (in de apotheken bekend als *Pulvis Liquiritiae compositus* of *Laxeerpoeder*), een poeder, waarvan de gebruiker lang niet altijd zal beamen van de gebruiksaanwijzing ervan zegt: „Het is een veilig middel, geheel onschadelijk dat niet te sterk werkt, omdat zij de ingewanden niet verzwakt en omdat zij een natuurlijke stoelgang ten gevolge heeft.”

Resumeerende, zien wij dat de met zoo'n ophef als *geneesmiddel* aangekondigde preparaten geheel en al niets bijzonders zijn. Ja, toch wel, zij zijn gevaarlijk, omdat zij den lijder aan aambeien terughouden tijdig doelmatige hulp in te roepen.

De „gen. agent” G. BOLK, biedt nog andere middelen aan n.l. een *Incuremwrijfmiddel* als „afdoend wrijfmiddel voor reumatiek, reumatische zenuwpijnen, lende pijn, stramheid in de ledematen, stijfheid, spit in den rug, kou, spierverrekkingen, verstuikingen en kneuzingen.”

en *Incuremtabletten* zijnde „behalve een geneesmiddel bij vele reumatische gevallen, een krachtig versterkingsmiddel. Zij geven kracht aan zwakken en uitgeputten en genezen zenuwen.”

Wij hebben deze maar niet onderzocht; wij hadden aan de twee eerste preparaten al genoeg.

*) Van een *Incurempoeder* II, III enz. hebben wij niets gemerkt.

Mata-Trang.

(Een z.g. Indisch geneesmiddel tegen oogziekten.)

Uit *Den Haag* komt hulp voor de talrijke ooglijders. Op de volgende wijze wordt dit te hunner kennis gebracht:

„Mata-Trang. Dit Indisch geneesmiddel, voor vele oogziekten van onschatbare waarde, zoowel ter genezing van oogzwakte na doorstane ziekten als gevolg van algemeene lichaamszwakte of wel als gevolg van ouderdomszwakte, of door andere oorzaken ontstaan, is van plantaardige herkomst en heeft verwonderlijke ontsmettende eigenschappen. Uitwendig op het oog en de omgevende deelen aangewend, geneest het zoowel *granuleuze* als de meeste andere *ontstekings toestanden*, door uitwendige oorzaken ontstaan, en voorkomt reeds daardoor het verzwakken der zenuwen en spieren der oogleden, waardoor het hangen der oogleden ontstaat. Het geregeld masseeren der oogleden en hunne omgeving, wanneer men bemerkt dat het gezichtsvermogen afneemt tengevolge van afnemend accommodatie-vermogen, waardoor het zij afplattend, hetzij boller worden der ooglenzen ontstaat, voorkomt den voortgang dier organische verandering en daardoor het noodzakelijk worden van het dragen van een bril of lorgnet.

Voor de genezing van Staar heeft Mata-Trang zelfs bij patienten op hoogen leeftijd bewezen zonder operatie het aangewezen middel te zijn.

Tijdige aanwending bij zelfs gewone catharrales oogontstekingen voorkomt verdikking van den *hoornhuid* of het vlies op het oog, waarmede men de staar bedoelt.

Per flacon f 2.50.

Alleen verkrijgbaar bij: A. A. KRUIJS, Prins-Hendrikstraat 30a Den Haag.”

Reeds eenigen tijd waren wij in het bezit van deze fraaie aanbeveling en van het kleine fleschje oogwater maar door verschillende omstandigheden moest de bespreking tot heden wachten. Een van die omstandigheden was, dat de heer C. BLOMBERG, die het onderzoek van den inhoud van het fleschje welwillend op zich had genomen, voortdurend met *negatieve* uitkomsten te kampen had; het onderzoek leverde al zeer weinig op. Boorzuur zware metalen, alkaloiden, en andere geneeskrachtig werkende stoffen bleken *afwezig* te zijn, alleen kon worden vastgesteld de aanwezigheid van *venkelwater* en *laurierkerswater*.

Ziethier dan het *Indisch geneesmiddel* met zijn mooien naam, in zijn ware gedaante. Of 't kwakzalverij is en nog wel ergerlijke kwakzalverij? Wij laten het oordeel aan onze lezers over maar wenschen hun toch te verklaren, dat wij niet weten waarin hier het „*Indische*” van het middel zit.

In onze onwetendheid daaromtrent houden wij het voor raadzaam tegen het gebruik van het middel te waarschuwen, zelfs bij de meest lichte ooggebreken. Wat de belofte van de „*genezing van Staar*” aangaat; wij hebben geen woorden genoeg om het lichtvaardige (een andere benaming was zeker meer gepast) van een dusdanige belofte aan de kaak te stellen.

Wie op die belofte vertrouwt, loopt gevaar voor geheel zijn leven *ongelukkig* te worden.

Het ware o.i. een weldaad, bewezen aan de arme ooglijders, wanneer men tegen den verkoop van *Mata-trang* van wege de justitie optrad.

Dit kan; *Venkelwater* en *Laurierkerswater* mogen door onbevoegden niet beneden de 250 gram worden verkocht.

Lastige gevallen.

Onder dezen titel bevat *De Voorzorg*, Weekblad voor Verzekering, Philantropie, Hygiëne enz. onderstaand artikel, dat wij, met welwillende toestemming van den Schrijver, hier gaarne overnemen:

„Daar dit blad niet alleen gewijd is aan het verzekeringswezen, doch blijkens het titelblad ook

aan hygiëne, veroorloof ik mij de vrijheid ditmaal op dat gebied een lastige zaak ter sprake te brengen. En juist omdat ik mij als leek op genoemd terrein beweeg, kan ik mij in het onderhavige geval onpartijdiger uiten dan een medicus.

Het ligt n.l. in mijne bedoeling aan de lieve lezeressen en geachte lezers van „*De Voorzorg*” de vraag te stellen: hoe kunnen wij de vele kwakzalvers, die tegenwoordig, vooral in een luxe-stad als Den Haag, als paddenstoelen uit den grond rijzen, zooveel mogelijk afbreuk doen en onschadelijk maken? — Ziedaar een kwestie, die meer en meer urgent wordt, naarmate deze heeren steeds vrijer en brutaler durven op te treden en de bewonderenswaardige kunst verstaan door de mazen van het net te glippen.

Zooals in alle „bedrijven”, is ook de kwakzalver met zijn tijd meegegaan. Het bekende, vrijwel onschuldige type, zooals Jacob Hollander, die de markten bezoekt en de menschen van eksteroogen afhelpt of kruiden verkoopt voor den geregelden stoelgang, och, dat genre raakt uit de mode! Het is tegenwoordig alleen nog maar goed voor boeren en buitenlui! *Wij*, verfijnde, gehandschoende en beslobkousde stedelingen moeten op veel geraffineerder manier bij den neus genomen worden.

Het nieuwste Haagsche snuffje op dit gebied levert ons een individu, zich noemende Dr. NIO, de Brahmaan. Denk niet, dat hij tot de markt-schreeuwers behoort; hij is minstens even goed geïnstalleerd als de deftigste specialiteit. Hij houdt vaste spreekuren, heeft een chique gemeubelde wachtkamer en ontvangt zijn slachtoffers (ik bedoel natuurlijk patiënten) in een stemmig studeervertrek. De pseudo-dokter ziet er uit om door een ringetje te halen, en ofschoon hij een echte Brahmaan is (althans driekwart der Haagsche society geloof dit stellig), spreekt hij even goed Hollandsch als U en ik. Ge moet weten, hij heeft zich onze moeilijke taal binnen zeer korten tijd eigen kunnen maken dank zij de goddelijke kracht, die in hem schuilt.

Dr. NIO studeerde in Engeland, naar men zegt. Hij ziet ineens, waaraan een patiënt lijdt, en de genezingen zijn wonderbaarlijk, zoodat de begrafenisondernemers niets doen dan klagen, sinds hij hier ter stede woonachtig is.

Deze zeergeleerde man heeft een practijk, waarnaar menig langgevestigd, bekwaam medicus zou watertanden.

Zeldzaam is de bovenmenselijke kracht, waarmede Dr. NIO de lijdende menschheid het geld uit den zak weet te kloppen. Onze Brahmaan leeft op een grooten voet, houdt er een auto op na, en verkeert ten huize der upper-ten, alsof hij Jhr. X van de „Haagsche Post” ware.

Ongelukkig voor hem is er echter eenigen tijd geleden iets gebeurd, waardoor deze zoo goed Nederlandsch sprekende Brahmaan groot nadeel in zijn practijk heeft ondervonden. Een der eerste Haagsche families had Dr. NIO en zijn echtgenoot op een soirée genoodigd en vele bewonderaars en vereerders van dezen bizarren aesculaap zouden tegenwoordig zijn.

Om het effect te verhoogen, verscheen het interessante echtpaar wat later dan de overige gasten.

Dr. NIO wordt aangediend.

Doodsche geheimzinnigheid heerscht alom.

De spanning van degenen, die hem nog nooit ontmoet hadden, was tot het uiterste gestegen.

Langzaam en statig schrijdt hij met zijn gemalin de kamer binnen.

Ademlooze stilte der gasten.

„O, gut”, roept de meid opeens, „die is goed; daar heb-je VEENSTRA ook!”

De interessante gast draait zich ijlings om en verlaat zoo gezwind mogelijk de kamer.

Tableau!

Dr. NIO, de Brahmaan, is een dood-gewone Haagsche jongen, VEENSTRA geheeten, die met de dienstbode der familie dezelfde school bezocht heeft.

Hij nam destijds in Londen deel aan een cursus in occultisme en slaat nu zijn slag onder de Haagsche goedgebloovigen.

* * *

Zoo is langen tijd de Residentie onveilig gemaakt door een z.g. hypnotiseur en magnetiseur, die er zijn werk van maakte rijke dames onder zijn invloed te brengen en haar dan groote bedragen

af te zetten. Hij wendde voor in Groningen gestudeerd te hebben in de medicijnen en door treurige omstandigheden zijne studie niet te hebben kunnen voltooien. Deze duizendkunstenaar bezat alle allures van een oppermensch; hij fietste blootshoofds, had zielvolle oogen en een Christusbaardje.

Op zekeren dag vraag ik aan iemand, die gelijkijdig met hem gestudeerd moest hebben, of hij hem ook vroeger gekend had.

„Wel zeker,” luidde het laconieke antwoord, „hij studeerde blijkbaar in de chirurgie, want hij heeft mij dikwijls gesneden, toen hij nog kappersbediende was.”

Deze kwakzalver had letterlijk van alles bij de hand gehad. Hij fungeerde als coiffeur, kellner, handelsreiziger enz. en mocht zelfs op kosten van den Staat der Nederlanden eenige maanden uit logeeren gaan.

Niettegenstaande dit individu gesignaleerd werd in het „Politieblad” mag hij zich in het vorstelijk 's Gravenhage in een uitgebreide praktijk verheugen. Meermalen zie ik hem rondrijden in een dokterskoetsje!

* * *

Het aantal somnambules, genezende mediums, magnetiseurs en hypnotiseurs in den Haag is legio en de een gaat het al voorspoediger dan de ander.

Een mijner kennissen besloot zich eens quasi te laten behandelen door zoo'n hypnose-kwakzalver, en simuleerde ondragelijke hoofdpijnen.

Na uren gewacht te hebben tot hij eindelijk aan de beurt was, werd hij toegelaten in de spreekkamer van den wonderdokter, die hem verzoekt plaats te nemen in een club-fauteuil om te vertellen van de lasten van zijn kwaal.

Het uiterlijk van den pseudo-medicus verraadt ten duidelijkste den plebejer, ondanks zijn artistieke kleeding.

Hij trekt een zwaarwichtig gezicht, alsof hij de derdemachtswortel zonder logartihmentafel moet trekken uit een getal van 49 cijfers en stelt als diagnose:

„U bezit te weinig levenskracht en daarom zal ik U van mijn overtollige kracht inblazen.”

Dit inblazen geschiedt in letterlijken zin, want na eenige hocus-pocus-gebaren, begint de aesculaap diep adem te halen, om dien daarna in het gezicht van den hoofdpijnlijder uit te blazen.

Daar de overtollige levenskracht des hypnotiseurs minder aangenaam riekt, maakt de patiënt de beweging van iemand, die onpasselijk wordt, in de wandeling „kokhalzen” genoemd. De kwakzalver blijft echter onverstoort voortgaan, tot dat het slachtoffer zegt het niet langer te kunnen verdragen.

„Juist,” antwoordt de hypnotiseur, „nù zijn we op het critieke punt, dat mijn levenskracht op U gaat inwerken; — morgen terugkomen!”

De levenskracht van dezen geleerde kost slechts f 3.— per kwartier. Langer kan geen sterveling het uithouden!

Nog vele avonturen op dit gebied waren te vermelden, doch daarmee zou ik werkelijk het kwakzalversgilde een te groote eer bewijzen.

Laten liever alle lezers van dit blad een afdoend strijdmiddel trachten te bedenken tegen de kwakzalverij. Het zal een lastig geval zijn, maar m.i. moet er met vereende krachten toch wel eene oplossing gevonden kunnen worden!

's Gravenhage, 11 Sept. 1916.

W. TIMMERS”.

Kwakzalverij = Afzetterij?

Dat de kwakzalversmiddelen in 't algemeen schandelijk veel geld kosten is een bekend feit, dat trouwens geen verwondering behoeft te baren. Na aftrek van de gelden aan reclame besteed, moet er voor den kwakzalver nog een aardig winstje overblijven, anders zou het de moeite niet loonen een zóo verachtelijk baantje uit te oefenen. En bovendien, het publiek draagt ook schuld aan die prijsopdriving. Een duur kwakzalversmiddel wordt met heel andere oogen aangezien dan een middeltje, dat voor een paar stuivers te koop is.

Maar wat te zeggen van het volgende geval?

Een lid onzer Vereeniging zond ons een fleschje met het volgende bijchrift:

„Nevensgaand medicament wordt door een drogist hier in de provincie (Groningen) in den handel gebracht voor lupuspatienten. Patient moet er een paar maal daags mee betten. Het lijkt wel *Goulardwater* doch een flesch wordt betaald met f 7.50.”

Wij hebben den inhoud van het fleschje onderzocht en bevonden dat deze inderdaad bestond uit *Goulardwater*. Dit water was echter niet bereid volgens onze tegenwoordige pharmacopee met *spiritus* en *gedestilleerd water* maar, volgens een vroeger voorschrift, zonder *spiritus* en met *gewoon water*.

Wij behoeven nu den geachten inzender — een medicus — niet te zeggen, dat het middel voor lupuspatienten geen waarde heeft als *geneesmiddel* maar willen hem — en ook onze lezers in 't algemeen, en iets anders attent maken.

Een wijnflesch *Goulardwater*, volgens het oude voorschrift bereid, kan met *behoorlijke winst* worden geleverd voor 30 à 40 ct. En de drogist, van de vloeistof een geheimmiddel makend, rekent daarvoor f 7.50.

Hoe noemt men dat?”

Slechte raad.

In verschillende dag- en weekbladen worden zoo nu en dan, in een bepaalde rubriek, inlichtingen over verschillende onderwerpen verstrekt. Raadgevingen op geneeskundig gebied komen daaronder dikwijls voor en niet altijd kunnen wij met deze instemmen. Zoo bevatte o.a. de *Haagsche Courant* van 16 September de volgende inlichting:

„L. EN H. D. — Tegen haaruitval en roos gebruikt u het volgende recept: 85 gr. Bayrum, 30 gr. Livola de composée, 1 gr. gekristall. menthol. Ter bevordering van den haargroei de hoofdhuid inwrijven met half ricinus olie, half goeden Franschen brandewijn, en flink borstelen.”

Voor dat middel tegen haaruitval is, een vijf jaar geleden, heel veel reclame gemaakt door advertenties en z.g. „Mededeelingen en aanbevelingen” en reeds toen is er door ons tegen gewaarschuwd. In 't kort willen wij die waarschuwing hier herhalen.

Een van de aankondigingen luidde aldus:

„Hoe men de vorming van Roos tegen gaat.

Van een Specialiteit.

Het is van ouds bekend, dat de vorming van roos voor bijna alle ziekten van den haarbodem verantwoordelijk te stellen is, in het bijzonder ook voor het kaal worden en het vroegtijdig grijs worden der haren. Menigeen zal derhalve het onderstaande recept voor de bereiding van een beproefd huismiddel welkom zijn, waarvan een uitstekende specialiteit na nauwkeurig onderzoek en veelvuldige proeven heeft verklaard, dat het de vorming van roos volkomen tegen gaat, reeds bij een één- tot driemaalig gebruik.

Men kan zich het recept door onverschillig welken apotheker of drogist gemakkelijk doen klaarmaken: 85 Gr. Bay-Rum, 30 Gr. Livola de Composé, 1 Gr. gekrist. Menthol. Dit wordt flink geschud, en is dan, na een half uur gestaan te hebben, voor het gebruik gereed. Met de bereide vloeistof, welke men overigens ook door toevoeging van $\frac{1}{2}$ theelepel goede odeur kan parfumeeren wrijf men 's morgens en 's avonds met de vingertoppen dun de hoofdhuid in.”

Waarom wij de aandacht op die annonce vestigen? Niet zoozeer om het daarin aanbevolen middel als wel om de *advertentie* zelf. Daar schuilt een adder onder het gras, daarin zien wij een *truc*, die in de laatste jaren al meermalen is aangewend.

Men moest zich eenige bekende middelen aanschaffen en die tezamen voegen met... ja, één stof, waarvan de naam, een zeer vreemde, werd opgegeven, maar waarvan de samenstelling geheim bleef. Die stof kon men hier en daar kopen... en duur betalen.

Ditzelfde kunstje wordt nu met het *middel tegen roos* geprobeerd, dat ook een *beproefd huismiddel* wordt genoemd. Men neemt *Bay-rum*, *Menthol* en... *Livola de Composé*. Om dit laatste, een mooie naam maar die niets zegt, is het te doen.

Die *Livola de Composé* is niets bijzonders en niets nieuws. Wie heeft niet gehoord dat een aftreksel van *kliswortel* of een oplossing van *salicyl-*

zuur (vooral dit laatste), somwijlen goede diensten bewijst bij z.g. roos op het hoofd?

Wij herinneren slechts aan het voorschrift van Prof. PEKELHARING.

Welnu, in de Nederl. Maatschappij ter bevordering der Pharmacie bestaat een *Commissie voor het onderzoek van Specialité's*. Twee leden dier commissie, de heeren Dr. A. HUENDER en Dr. J. F. SUYVER, hebben het onderzoek van *Livola de Composé* ter hand genomen, en in het *Pharmaceutisch Weekblad* meegedeeld, dat het middel bleek te zijn, een oplossing van *salicylzuur* in een, met verdunden *spiritus* bereid, aftreksel van *kliswortel*, met een weinig *glycerine* vermengd en geparfumeerd.”

Waar blijven nu het „nauwkeurig onderzoek” en de „veelvuldige proeven” van den specialiteit?

En gaf de *Haagsche Courant* wel een *goeden raad* door het gebruik van *Livola de Composé* aan te bevelen?

UIT DE PERS.

„De Gezondheid” of: De populaire Geneeskunde in Discrediet.

Aan het Weekblad *Moleschott* ontleenen wij het volgende:

„Omdat we er niet veel fraais van vertellen kunnen hebben wij tot dusver gezweven over het verschijnen van een nieuw populair-geneeskundig tijdschrift „De Gezondheid” dat sedert 1 Januari 1916 het licht ziet bij den uitgever JOHANNES MORKS te 's Gravenhage. Noch het Tijdschrift voor Geneeskunde, noch het Pharmaceutisch Weekblad waren erg over deze nieuwe uitgave te spreken*) Het Ned Tijdschrift voor Geneeskunde schreef o.a.:

„Van verschillende zijden bereikten ons echter klachten over de advertenties in dit nieuwe tijdschrift. Juist in een populair blad, dat zegt te bedoelen den arbeid van den huisarts te steunen, dient men dubbel voorzichtig te zijn met den inhoud der advertenties. Het maakt geen fraaien indruk, als men leeken advertenties te lezen geeft van „afdoende” middelen, tegen tuberculose, of middelen met „beproefde krachtige werking” bij neurasthenie, hysterie, nerveuze uitputting, anaemie, chlorose, scrofulose en verschillende huidziekten; ook middelen tegen kaalhoofdigheid zijn er in te vinden. Ons lijkt dat geen gelukkig begin.”

Het Pharm. Weekblad schreef o.a.:

Het eerste nummer geeft ons den indruk, dat er wat te veel op de belangen van den advertentie-colporteur is gelet.

De beoordeelingen waren dus verre van gunstig. Met het uitspreken van onze meening over „De Gezondheid” hebben wij nog wat gewacht, omdat wij den redacteur I. NORD, Arts, gelegenheid wilden geven eventueel vergissingen te herstellen of meningsverschillen met zijn uitgever uit te vechten, alvorens hem te veroordeelen. Thans zijn een 17tal nummers verschenen; verbetert is er niets, integendeel het is veel erger geworden!

Niet alleen treffen wij in „De Gezondheid” regelmatig (zoodat vergissingen uitgesloten zijn) advertenties van *algemeen erkende* en *goed gesignaleerde* kwakzalversmiddelen — in en buiten den tekst — zooals van: granuline, litho-kleidose, enersan, sprutol, gehoor-toestellen, middelen van Booml) enz., maar de redacteur beveelt in zijn artikelen ook bepaalde middelen en gebruiksartikelen aan zooals: bioglobine, sanato-gen, urodonal, Califig, energieen, behangselpapier van één fabrikant enz. 2).

Behalve urodonal worden de aanbevolen artikelen in het tijdschrift geadverteerd!

Voorts kenmerkt „De Gezondheid” zich door de medische adviezen, die er „schriftelijk” gegeven worden. Hoe dwaas en hoe gevaarlijk dit is, heeft de redactie in haar kort bestaan reeds be-

*) Ook in ons Maandblad van Februari j.l. is van deze uitgave met leedwezen melding gemaakt. (Red. Mbl.)

1) Zie de bespreking dier Kwakzalversmiddelen in de uitgaven der Vereeniging tegen de Kwakzalverij en ook in *Moleschott*.

2) Duidelijkheidshalve voegen wij hier aan toe, dat wij volstrekt geen ongunstig oordeel over de laatstgenoemde, aanbevolen zaken uitspreken, maar zij behooren door de redactie van een populair geneeskundig blad niet aanbevolen te worden.

wezen. Zoo vinden wij in No. 9 vermeld, dat *Cascara sagrada* een zacht werkend geneesmiddel is en dat de beste wijze om het te gebruiken is. „het te nemen in kleine hoeveelheden, *meermalen daags!*” Wat kleine en wat groote hoeveelheden zijn, wordt niet vermeld. De meeste artsen zullen het wel niet eens zijn met I. NORD, Arts, dat hij hier, zonder eenig commentaar, de „beste wijze” om Cascara te gebruiken heeft aangegeven.

In No. 10 wordt tegen zeeziekte aanbevolen *Validol*, nadat in no. 7, reeds vermeld was, dat de redactie geen vertrouwen heeft, in eenig middel dat tegen zeeziekte wordt aanbevolen. Enkele weken later heeft *Validol* het vertrouwen des heeren I. NORD echter verkregen en wordt de beschrijving van dit middel overgenomen uit..... het Geneeskundig Jaarboekje 1916 blz. 136. Och arme! *De drukfout, die daer staat, werd echter ook overgenomen!* en den lezers van „De Gezondheid” werd aanbevolen 10 à 15 gram *Validol* één of meer maal daags te gebruiken in plaats 10 à 15 druppels (In het Jaarboekje staat *gm.* in plaats *gtt.* in vorige jaargangen is het juist vermeld) Het Jaarboekje is ongetwijfeld voor artsen van bijzonder groot nut. Wie anderen wil leeren, mag echter wel over meerdere en uitvoeriger bronnen beschikken.

Zoodoende is de vrees niet ongegrond, dat een der lezers nog eens aan een drukfout sterven zal.

Sedert 1 Juni 1916 vertoont dit Tijdschrift nog een andere „verkwikkelijke” eigenaardigheid. Heette het blad eerst „De Gezondheid, populair geneeskundig blad voor het huisgezin,” sedert genoemden datum is daaraan toegevoegd: „*Tevens orgaan v. d. gezondheidscommissies in Nederland.*”

Welke geheime beteekenis redacteur en uitgever hechten aan de afkorting *v. d.* is mij onbekend. Maar wel bekend is het mij, dat zij geacht mogen worden te begrijpen dat ieder hieruit lezen zal *orgaan van de gezondheidscommissies in Nederland.* Immers een orgaan is een persoon, een dagblad, een tijdschrift een tolk enz., waarvan men zich bedient ter openbaarmaking of verspreiding van meeningen enz. Schrijft men „De Standaard (Het Volk) is het orgaan v. d. antirevolutionaire (soedem. arb.) partij, dan beteekent *v. d. van de en* niet voor de, noch van drie of volente Deo. Indien de heeren NORD en MORKS niet de bedoeling hadden het te doen voorkomen dat de verhouding van hun blad tot de gezondheidscommissies in Nederland een andere was, dan zij is en dan die tot elken anderen lezer, dan zouden zij den titel hebben doen luiden: populair, geneeskundig blad voor het huisgezin en de gezondheidscommissies in Nederland. En dat kan natuurlijk iedereen op zijn blad zetten, al wilde hij zijn blad bestemmen voor den keizer der Sahara!

Dat de woorden „orgaan v. d. gezondheidscommissies in Nederland,” een onjuistheid omvatten, dat zij de lezers verkeerd inlichten over het verband dat bestaat tusschen „De Gezondheid” en de gezondheidscommissies, is duidelijk voor ieder die de werking der gezondheidscommissies en het niet bestaan van eenig onderling verband kent. Hoogstens kunnen wij ons voorstellen dat er één gezondheidscommissie bestaat, welke — onder invloed van een harer leden, die plaatsruimte noodig heeft voor zijn pennevruchten, — in een onbewaakt oogenblik besloten zou hebben, het plaatsruimte biedend blad tot haar orgaan te proclameeren. Maar dat de gewraakte uitdrukking daarom minder misleidend zou zijn, mag niet gezegd worden.

Mag dit dan? hoor ik vragen. Mag eenig blad zich zoo maar orgaan van officieele lichamen noemen, als er geen woord van waar is? Het antwoord is, dat het van ethisch standpunt natuurlijk niet mag, van juridisch standpunt mag het wel. Hoogstens is de *Wet AALBERSE* hier van toepassing. Verder zullen de gezondheidscommissies zelf moeten uitmaken — ieder voor zich — of zij tegen dergelijke praktijken waarschuwen moeten en willen.*)

Wij betreuren het, dat wij geen beter oordeel kunnen vellen over „De Gezondheid” wij betreuren het, dat wij in dit orgaan niet een medestrijder gevonden hebben, maar een tegenstander. Immers behalve dat bedoeld blad *de kwakzalverij helpt*

*) In een volgend no. van *Molleschott* is inderdaad de Secretaris eener gezondheidscommissie tegen deze practijken opgekomen. Plaatsgebrek noodzaakte ons, dit stuk uit te stellen. (RED. *Mbl.*)

bevorderen, doet het afbreuk aan de reputatie, die populaire geneeskunde langzamerhand in Nederland verkregen heeft.

Wij waarschuwen om er voor te zorgen, dat indien — hetgeen wel spoedig gebeuren zal — „De Gezondheid” redacteur en uitgever aan de kaak gesteld worden, daarmee wel de personen en hun blad veroordeeld worden, maar niet het principe: bevorderen dervolksgezondheid door het verspreiden van juiste begrippen omtrent de gezondheidsleer.

BLES.”

RECHTSZAKEN.

HOOGE RAAD.

Onbevoegde uitoefening der tandheelkunde.

Mr. J. PLANTENGA, advocaat te 's Gravenhage heeft gepleit in de zaak van M. VAN K. tandtechnicus, te Leeuwarden, tegen een vonnis van de rechtbank aldaar, waarbij hij, met bevestiging van een vonnis van den kantonrechter te Leeuwarden, wegens onbevoegde uitoefening van de tandheelkunde is veroordeeld tot twee boeten van f 40.— of tweemaal 4 dagen hechtenis (Zie Maandblad van Juni 1916).

Pleiter voerde als middelen van cassatie aan: dat de rechtbank; 1°. heeft beslist, dat bekl. het beroep van tandmeester heeft uitgeoefend, niet tegenstaande het bewijs hiervan niet kon geput worden uit de als bewezen aangenomen feiten, (het kiezen-trekken, wat hier heeft plaats gehad, geschiedde onder leiding en toezicht van een tandarts en dus niet zelfstandig door bekl., volgens pleiter's betoog gegrond op mededeelingen in de stukken); 2°. twee alternatief ten laste gelegde feiten geheel als bewezen heeft aangenomen (ten laste was gelegd: het doen van insputtingen in of nabij een kies; en bewezen verklaard insputtingen in en nabij een kies); en 3°. als bewijsmiddel van een in het vonnis als bewezen aangenomen omstandigheid mede heeft gebruikt derzelve algemeene bekendheid (de algemeene bekendheid nl. van de omstandigheid dat er verschillende tandartsen te Leeuwarden zijn gevestigd, door welke omstandigheid het uitoefenen buiten noodzaak van het beroep van tandarts bewezen werd verklaard).

Conclusie O. M.: Verwerping van het beroep.

Gerechtshof te Leeuwarden.

Een „Gezichtkundige”.

Op 31 Mei j.l. veroordeelde de rechtbank te Leeuwarden den 28-jarigen Jan B., koopman te Zwaagwesteinde, wegens oplichting tot 4 maanden gevangenisstraf. (Zie Maandbl. van Juli j.l.)

Volgens de dagvaarding zou beklagde op 5 Maart te voren te Blija zich ten huize van G. v. d. Schaaf tegenover diens vrouw hebben uitgegeven voor oogarts, in die voorgewende kwaliteit het oog van de vrouw zoogenaamd hebben onderzocht en haar naar aanleiding van dat onderzoek bewogen van hem — beklagde — voor f 26 een bril te koop, waarvan deskundigen verklaarden dat ze op de markt voor een paar dubbeltjes worden verkocht. f 13 werd dadelijk betaald; de rest zou volgen, als beklagde over drie maanden terugkwam om zich te vergewissen van de verbetering van het gezicht van vrouw Schaaf, welke verbetering door Jan werd gegarandeerd.

Vóórdat de koopman zoo goede zaken deed bij genoemden Schaaf had hij even te voren op denzelfden dag reeds diens schoendochter Antje Dreijer, in hetzelfde dorp woonachtig, beëtgomen. Dit had hij zóó aangelegd. Hij ontmoette Antjes man, Tjalling Schaaf, op den weg, maakte een praatje en vertelde dat hij in brillen deed. Daar T.'s vrouw een zwak gezicht had, meende Tjalling, dat de koopman wel eens bij haar kon aanloopen. Wat deze niet verzuimde te doen. Aan Antje zei hij, dat haar man een bril van hem gekocht had, mat vervolgens haar oogen met den oogmeter, verklaarde dat zij aan staar leed, zocht haar een bril uit en liet zich ten slotte voor twee brillen f 9.— betalen.

Het appél van beklagde — de officier ging mede in beroep — werd 7 Sept. behandeld.

Als getuigen waren gedagvaard G. van der

Schaaf met diens zoon Tjalling en vrouw. Deze verklaarden als in eersten aanleg.

Beklaagde ontkende zich voor oogarts te hebben uitgegeven en twee jaar te hebben gestudeerd, ook dat hij het herstel van Antjes gezicht binnen drie maanden zou hebben gewaarborgd. Wel had hij beloofd over drie maanden terug te komen. En als dan gebleken was, dat die brillen geen goede werking hadden gedaan, dan zou hij ze terug nemen.

Dat hij zou gezegd hebben, dat Tjalling de „witte staar” had, zooals diens vrouw verklaarde ontkent hij ook.

De procureur-generaal achtte met de rechtbank het bewijs voor het eerste ten laste gelegde feit wel, voor het tweede niet geleverd. Met het oog op den ernst van het feit en het ongunstige verleden van beklagde, die reeds acht maal eerder werd veroordeeld, oordeelde de procureur-generaal de opgelegde straf echter te licht.

Eisch bevestiging van het vonnis, met verzwaring der straf tot acht maanden.

(Leeuw. Ct.)

Kantongerecht te Amsterdam.

SPIREA.

Onbevoegde uitoefening der geneeskunde.

Kantonrechter mr. HÖFELT heeft uitspraak gedaan in de zaak tegen GEERTJE DE VRIES-OOMS uit Watergraafsmeer, die terechtstaan heeft, beklagd dat zij in perceel 36 aan den Nieuwen weg, zonder te zijn toegelaten tot de uitoefening der geneeskunde, waartoe de wet een toelating vordert, buiten noodzaak het beroep van geneeskundige als bedrijf heeft uitgeoefend.

In ons vorig blad is deze zaak uitvoerig meege-deeld.

De Kantonrechter overwoog, dat de Wet onder de uitoefening der geneeskunde o.m. ook verstaat het geven van geneeskundigen raad en bijstand; dat beklagde niet toegelaten is tot de uitoefening der geneeskunde en zich schuldig heeft gemaakt aan het ten laste gelegde; dat dit te beschouwen is als een voortgezette handeling; dat er termen aanwezig zijn om aan beklagde de hoogste boete op te leggen, wijl zij reeds meer dan twee jaren onbevoegd de geneeskunde heeft uitgeoefend en omdat zij een groot maatschappelijk gevaar oplevert, daar zij de menschen, die werkelijk ziek zijn, ervan afhoudt tijdig de hulp van bevoegden in te roepen.

De Kantonrechter veroordeelde beklagde tot f 300 boete of drie maanden hechtenis. (Het O. M. had f 100 of 20 dagen hechtenis geëischt).

Beklaagde's raadsman, mr. J. H. G. BEKKER, heeft tegen dit vonnis hooger beroep aangeteekend.

De heer ARNOLD ZADOKS, „Vice-Secretaris v. h. Comité ter verkrijging van Vrijheid v. Geneeskunde” heeft, naar aanleiding van dit vonnis, in *De Controleur* een open brief aan den Kantonrechter geplaatst, welken brief wij niet zakelijk genoeg achten om onze lezers ter kennisneming aan te bieden.

Ook een jubilé.

Voor het kantongerecht te Roermond heeft terecht gestaan G. H. W. aldaar, zich noemend natuurgeneesheer, ter zake van onbevoegde uitoefening van de geneeskunde, 15 maal gepleegd. Het O.M. eischte veroordeeling tot 13 maal f 50 boete of 13 maal 10 dagen hechtenis.

Te dezer gelegenheid had W. zijn huisdeur omslingerd met groen en bloemen, waartusschen het volgende opschrift: „Ter eere van mijn 50ste veroordeeling ter uitoefening van geneeskunde en voor het geven van raad en hulp aan de lijdende menschheid.”

(De Maasbode).

CORRESPONDENTIE.

Th. A. v. P. te *T.* Wij danken U voor de toezending van *Richter's almanak*. Jammer dat het exemplaar niet compleet is; toch kunnen wij er, in een der volgende no's, nog wel gebruik van maken.

J. J. O. te 's-G. De *Haagsche Ct.* in dank ontvangen.

— Wij berichten, met dank, de ontvangst van het „Verslag betreffende de handelingen en bevindingen in het jaar 1915 der Commissie in het belang van het verlenen van eerste hulp bij bedrijfsongevallen”.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER; MR. J. L. F. BÖHTLINGK, Substituut Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te Rotterdam; MR. A. A. CNCPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te 's Hertogenbosch; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te Leiden; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te Winterswijk; C. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar; P. KEG Cz., Oud-Postdirecteur te Middelburg; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; Mej. J. C. RESSING te Delden; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te Amsterdam; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-Hertogenbosch; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis-verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, AMSTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNÉ'S bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, KEIZERSGRACHT 239, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoeken van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar f 1.25

Zij, die met het nieuwe Vereenigingsjaar lid der Vereeniging wenschen te worden, of zich op het Maandblad willen abonneren, gelieven zich reeds thans bij den Secretaris-Penningmeester (Keizersgracht 239 te Amsterdam) aan te melden. Hun zullen dit en het volgende Nummer van den loopenden jaargang gratis worden toegezonden.

De voorwaarden van het lidmaatschap en van het abonnement staan aan het hoofd van het Maandblad opgegeven.

INHOUD.

Vereeniging tegen de kwakzalverij: Mededeelingen van het Bestuur: Verslag van de Algem. Vergadering.

Berichten: Een opwekking van „Charivarius" om lid te worden. — Beecham, een weldoener in het groot? — Een geneesheer bij onbevoegden. — Waarschuwing in Beieren tegen den Drank van Dr. Roland.

Mededeelingen van verschillenden aard: Kwak-Rijm. — Nio de Bramaan. — A. Plobner's verbeterde Hörtrommel. — Oprechte Winsumer zalf. — Aambeienpoeder Piline. — Voorheen en thans.

Uit de Pers: Het tijdschrift De Gezondheid. — Vis naturae medicatrix. — Het aanbevelen van geneesmiddelen.

Rechtszaken: Tandtechnicus. — Om een buste. Correspondentie.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Verslag van de algemeene Vergadering gehouden op 21 October 1916.

De Voorzitter heet de aanwezigen welkom. Hij herinnert eraan, dat weer een van onze oude, beproefde strijders van ons heenging. Dr. VITUS BRUINSMA n.l., een der oprichters onzer vereeniging, overleed dit jaar; wat hij in den strijd tegen de kwakzalverij heeft verricht verdient zeker onzen eerbied.

Met vreugde begroet de Voorzitter den Heer N. KEULEMANS, in de vergadering aanwezig. De heer KEULEMANS, aldus de voorzitter, is een van die ijverige werkers, die voor ons steeds nauwkeurig de samenstelling der kwakzalversmiddelen onderzoeken. Vooral door hunne hulp kunnen we vaak kwakzalvers ontmaskeren. Als erkenning voor zijne verdiensten ten opzichte van ons streven, biedt de Voorzitter den heer KEULEMANS de Charivari onzer vereeniging aan, welke onder applaus der vergadering door den heer KEULEMANS wordt aanvaard.

Het verslag en de rekening worden goedgekeurd.

De commissie tot nazien van de rekening 1916 zal bestaan uit de dames: C. HUGENHOLZ en F. BLOMBERG-SWART en den heer A. J. WIJNNE. Daarna wordt overgegaan tot bestuursverkiezing. Van den heer BÖHTLINGK is bericht ingekomen dat hij wegens drukke bezigheden geen nieuw mandaat kan aanvaarden. De voorzitter, dit besluit betreurende, spreekt zijn waardeering uit voor het werk door den heer BÖHTLINGK verricht en zegt hem namens de vergadering dank. In zijn plaats wordt gekozen: Mr. W. P. R. BOUMAN Subst. officier van Justitie te Rotterdam, terwijl de heeren Dr. G. ROMIJN en E. J. ABRAHAMS worden herkozen.

Het voorstel van het bestuur omtrent de contributieheffing wordt aangenomen.

Voorts wordt voorgesteld een crediet ter beschikking van den secretaris-penningmeester te stellen, opdat deze zich met de Ned. Vereen. Het Groene Kruis kan verstaan, omtrent het schrijven eener brochure naar aanleiding van het register.

Voorgesteld wordt nog, dat het dagelijks bestuur voorbereiden zal het uitschrijven van een prijsvraag, betreffende de geschiedenis der kwakzalverij in Nederland. Hierover zal in de volgende vergadering een voorstel worden gedaan.

Bij de rondvraag brengt de heer VAN RIEL hulde aan de samenstelling van het boek, de Kwakzalversmiddelen, waarmede de vergadering instemming betuigt.

E. J. ABRAHAMS,
Secretaris-penningmeester.

Als nieuw lid heeft zich opgegeven:
Mevrouw M. WIESEMAN te Hees.

BERICHTEN.

Een opwekking om lid te worden. De rubriek „Charivaria" in de *Nieuwe Amsterdammer* van 30 September j.l. wordt aldus geopend:

„Wie Charivarius liefheeft, wordt lid van de Vereeniging tegen de kwakzalverij, secr. dr. ABRAHAMS, Keizersgracht 373."

Dat kan een ledenaanwinst geven, want dat CHARIVARIUS vele vrienden telt, staat buiten twijfel.

Over de toetreding tot het lidmaatschap vindt men een mededeeling aan het hoofd van dit blad, waaruit men tevens kan zien, dat het adres van den secretaris thans is: Keizersgracht 239.

Aan CHARIVARIUS onze hartelijke dank.

Een weldoener in het groot. De *Nieuwe Rott. Ct* meldt:

„Maandag is te Londen op 68-jarigen leeftijd overleden Sir JOSEPH BEECHAM de man van de Beecham-pillen. Of eigenlijk was het zijn vader, THOMAS BEECHAM, die een jaar of 63 geleden met de zaak begon. Voor een commissie heeft Sir JOSEPH

een paar jaar geleden getruigd, dat er dagelijks aanmerkelijk meer dan een millioen van zijn pillen werden verkocht. De inkomsten bedroegen een £ 360.000; aan adverteeren werd er jaarlijks iets meer dan £ 100.000 uitgegeven."

En dan laat de *Courant* volgen: „Sir Joseph was een weldoener in het groot en heeft kapitalen weggegeven aan allerlei liefdadige en ruttige instellingen. Tevens was hij een groot bewonderaar van de opera en van muziek in het algemeen. Laatstelijk heeft hij eenige van de grootste schouwburgen in Londen aangekocht. In 1911 werd hij geridderd en in 1914 met een baronetschap geadeld. Voor zijn belangstelling in de Russische opera en het Russische ballet heeft hij nog de Stanislasorde gekregen. Hebben de pillen dan misschien de lijdende menschheid weinig geholpen aan allerlei instellingen van nut en kunst zijn zij onmiddellijk ten goede gekomen.

Wat een weldoener! Hoeveel menschen door het gebruik van de sterk *alochoudende* pillen in hun gezondheid zijn beradeeld, staat in het bericht niet opgenomen; met kwakzalverij kan men wel schatten verdienen, zóóveel dat men best een deel kan weg-schenken. HOLLOWAY was ook zóo'n weldadige.

Een eervol baantje. De *Haagsche Courant* van 30 Augustus (voor welke toezending wij onzen dank betuigen) bevatte de volgende advertentie:

„GENEESHEER. Een arts biedt zich aan voor de spreekuren van niet gediplomeerden of van Tand-Technikers. Fr. brieven" enz.
Is treurig!

Waarschuwing tegen den drank van Dr. Roland... in Beieren. De *Bayerische Staatszeitung* bevat de volgende waarschuwing:

„In Beieren schijnt een „geneesmiddel tegen valende ziekte, St. Vitus-dans en andere zenuwziekten van Dr. Roland" zeer verbreid te zijn. Naar een onderzoek, ingesteld door het „Medizinal Komitee" van de Universiteit te München, heeft het middel niet de samenstelling in de aanbeveling aangegeven maar bestaat het uit een groen gekleurde waterige oplossing van broomzouten. Verder wordt nog een kruidenmengsel van zoethout, kamillen en graswortel afgegeven.

De beloofde geneeskrachtige werking kan dientengevolge door het middel niet worden verkregen. Tegen het middel, waarvan de prijs daarenboven verscheidene malen de bereidingskosten overschrijdt, wordt hierbij gewaarschuwd."

De *Drank van Dr. Roland*, (door *Sanitas Rolando* gedoopt) wordt hier te lande bijna overal verkocht. Van een officieele waarschuwing merkt men echter niets.

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

KWAK-RIJM.

Opgedragen aan de Redacteuren van bladen, die medewerken aan de verspreiding van kwakzalversmiddelen.

Onder dankbetuiging aan de Administratie van *De Nieuwe Amsterdammer* (de mosgroene) die ons daartoe toestemming gaf, nemen wij hier uit het blad van 30 Sept. j.l. de ontboezeming over van den bekenden, geestigen Schrijver, die reeds zoo menigmaal blijkt heeft gegeven van ons streven te willen bevorderen. Ook hem onzen dank en hulde!

„Zing mij, mijn Groene-muze thans,
niet in gedweë zuchten,
Laat mij mijn verontwaardiging
in forscher klanken luchten,
Mijn woede over 'n zonde, erger
dan wat slechten stijl:
De zonde der omkoopbaarheid. Ja,
onze Pers is veil.
Ziet hoe 't bedrog gedijt door de
gekochte hulp der kranten,
En hoe 't u toegrijnst, 't duizend-namig
Kwaad, van alle kanten:
Musol, Barsol, Chlorol, Sprutol,
Lymphol, of Menathol,
Riol, Flucol, of Kephadol,
Vixol, of Amonnol,
Pastilles Poncelet, Urbanus-zalf,
Zambuk, Melrose,
Dragées Dupont, Kneipp's pillen,
Coza-poeder, Dermatose,
Haarlemmer-olie, Pinkpillen,
Pastilles Géraudel,
Of Foster's rugpijn-nierenpillen,
Beecham, Bilaudel,
„Abdij"-siroopjes (suikerpap)
van niet bestaande kloosters.
Of dikke-borsten-pillen voor
demi-mondaines — „Oostersch"
(Heel dikwijls wordt er een „abdij"
of „priester" bij gehaald,
Een lokaas voor geloovigen —
een truc, die zelden faalt).
Gezondheidsketting, Voltakruis,
Galvano-boedha-platen,
Sanden's electrisch gordelwerk,
Adolph's jicht-apparaten.
Voorts middeltjes, die tot verhooging
van de werkzaamheid,
Heel vriendelijk voor den lijder, met
vergiften zijn bereid:
Brucine, phenolphtaleïne — andre
ben 'k vergeten,
O, ja, „Nibblett" (epilepsie):
strychnine — Smaaklijk eten!
En dan 't gemeenste soort nog, dat
den lijder lokt — maar straft!
Daar 't juist wat hij verlangt, maar schuwen moet,
— vermomd — verschaft:
Als: anti-diabetes-middelen,
met volop suiker;
Een zeer verlokkelijk drankje voor
den drinkebroer-gebruiker:
Ziet, vroolijk schenkt hij van het
medicijn zijn glaasje vol:
Een anti-drankzucht-middel mild
gemengd met alcohol!
Een nektar voor den morfomist —
daar valt mee te verdienen! —
„Antimorfine" heet het goed,
bestaande uit... morfine!
En dan de prijs nog, dien zoo 'n waardeloos
mengsel je kost!
Tien gulden voor wat suiker in
wat water opgelost,
Parlaghy (broom) voor 12 cent
bij elk drogist te halen,
Daar laat zoo 'n schurk zich 25
gulden voor betalen!
Is 't wonder, dat dat kwakgespuis
in vorsten-weelde leeft,
Wanneer 't zich in 'n jaar of wat
schatrijk gestolen heeft?
O, Redacteurs, ik klaag je aan.
Maar geef het nu maar eerlijk toe —
je kunt je niet verdedigen:
't Slachtoffer dokt, en dokt, en des
bedriegers buidel zwelt,
De stomme stumper sterft — en jullie
krijgt de helft van 't geld.
Je bent de steun en toeverlaat
van heel een bende schoften,
Die paaien met portretten, met
attesten, en beloften. —

En zelfs als 't goedj' onschaaftelijk is,
doe 'j onherstelbaar kwaad,
Want dokter's hulp wordt uitgesteld:
hij komt — maar komt te laat!
Effecten-zwendel wordt geweerd —
daar zou je naam door lijden! —
Kwak's leugens ku' j' niet weig'ren, wel?
Zorgvuldig zijn gescheiden
Redactie en directie, O,
je vindt het ijslijk naar,
Dat liegen — maar de Directeur
gebiedt — vooruit dan maar!
En door je mooiste hoofdartikel,
waar j', in geestvervoering,
Van plicht, en eer, en waarheid spreekt,
in edele ontroering,
Vlecht zich zoo 'n pillen-leugen heen,
die zoo verleidelijk leest,
Als „Ingezonden mededeeling" —
dat betaalt het meest!
Je weet precies, wat je misdoet,
je kunt je niet vergissen,
Alleen — de onderneming kan
de duiten nog niet missen,
Ja, schitterend is de winst, met dat
reclamewerk behaald...
En jullie tractement wordt met dat
diefengeld betaald.
CHARIVARIUS".

Nio de Bramaan.

Nu, na de publicatie omtrent de bedriegelijke handwijzen van dezen man, intusschen is gebleken, dat hij zich onder valschen naam had laten inschrijven in de bevolkingsregisters van den Haag, zijn de pennen in beweging gekomen. Teverdedsbetuigingen, die culmineeren in een ingezonden stuk in de Nieuwe Courant van niemand minder dan de heer BENTINCK opperstalmeester der Koningin.

Dat dachten we wel, zoo gek kan 't niet zijn, zoo krom kan iemand niet doen, of een aantal menschen uit de z.g. hogere klasse treden voor hem in het krijt, tenminste... als het geen bevoegd geneeskunstbeoefenaar is.

De journalisten mogen verklaren dat Nio (alias VEENSTRA) journalistiek werk verrichtte maar dat hij daarbij niet hoog timmerde, anderen mogen mededeelen dat deze Nio op een wijze die sterk naar bedrog riekt, zijn praktijken uitoefende toch deert dat de „deskundige" bewonderaars niet. Zij zijn natuurlijk bij uitstek bevoegd en geroepen om in deze zaken een oordeel uit te spreken nietwaar?

Het nieuws van den Dag schrijft o.a. „Het is overbodig, immers ook dat spreekt van zelf, waar men toch eenmaal weet dat hij een interessant mensch is en dat hoort er in Den Haag altijd zoo bij „in de eerste kringen zeer is gezien."

Wanneer men in den Haag hoort spreken van „eerste kringen" in onzen democratischen tijd, dan is het nooit in verband met kunstbescherming, weldadigheid, schitterende feesten of zoo, maar nogal dikwijls in verband met een soort collectieve — gelukkig meestal voorbijgaande — hersenafwijking."

En even verder zegt het nieuws:
„Wie nu zou gelooven, dat het uit is van dezen oogenblik, vergist zich.

Hij zal enige „patiënten" verliezen, maar de meesten zullen geen woord gelooven van wat de couranten vertellen omtrent hun profeet.

Voor hen bestaat er geen meneer VEENSTRA, maar alleen Dr. NIO DE BRAMAAN.

Dat is ernstig."
Inderdaad we zeggen het Het Nieuws van den Dag na: dat is ernstig.

E. J. A.

A. Plobner's verbesserte Hörtrommel.

Weer wat nieuws, 6 gulden per stuk, 10 gulden het paar.

Opegeknipt, blijkt deze Hörtrommel te bestaan uit een hard caoutchouc tubetje, in het midden waarvan een plaatje Mica. Daarvan wordt nu verteld, dat het onschadelijk is, natuurlijk en dat het gehoor bij het gebruik onfeilbaar terugkomt.

Dit is nu het zooveelste instrument, dat zeker de doofheid geneest, en nog zijn er dooven!!

E. J. A.

Oprechte Winsumer Zalf.

Voortgaande met het bespreken van kwakzalversmiddelen, geadverteerd in de z.g. kleine pers (zie ons vorig no.) ontmoeten wij het bovengenoemd, in het Noorden des lands zeer bekend middel. In de *Coevorder Courant* wordt het op de volgende wijze aangekondigd:

„Zorg voor uw lichaam en verwijder steenpuisten, bloedvinnen, negenoogen, dauw- en ringworm, gezwellen en zweren van allerlei aard, door 't aanwenden van de Oprechte Winsumer Zalf, van den fabrikant J. C. de VRIES te Winsum-Obergum, zwerende borsten, brand- en snijwonden genezen in 3 à 4 dagen.

Verkrijgbaar per busje à 50 cent, bij Apothekers, Drogisten, en vele Winkeliers."

Bij bestelling aan den fabrikant (ons was gelukkig geen enkele apotheker bekend, die zich verwaardigde een middel, met zoo 'n aanbeveling de wereld ingezonden, te verkoopen) ontvingen wij een kokertje waarin zich bevond een zalfstift gewikkeld in perkamentpapier, welke zalf, volgens het onderzoek van den heer N. KEULEMANS te Amsterdam, bestond uit *Venetiaansche terpentijn* en *geel was*. Leest men nu nog eens de advertentie na en ziet men tegen welke verschillende, sommige hoogst ernstige kwalen, de zalf wordt aanbevolen, dan staat men versteld over de brutaliteit van den fabrikant, die zijn middel bij dergelijke ongesteldheden *durft* aan te raden. Wij noemen het misdadig o.a. bij *negenooogen*, *zwerende borsten* e.a. die een deskundige, en bovenal *aseptische* behandeling vóór alles noodig hebben, de menschen af te houden van doelmatige hulp in te roepen en hun toevlucht te doen zoeken bij in dit geval *nietswaardige* kwakzalverijen. En dat het het doel is de lijders tot koopen daarvan te bewegen blijkt, behalve uit de bovenstaande advertentie, uit het volgend biljet, dat bij de zalf gevoegd is:

„Onder de talloze kwalen, waarmede het menschedom gekweld wordt, kunnen wij zeer zeker de zweren, onder verscheidene vormen, noemen.

Niet alleen, dat deze zeer pijnlijk zijn, maar sommige, zooals negenoogen, kunnen het leven zelfs in gevaar berengen. Deze zweren, die niets anders zijn dan opeenhooping van vuile stoffen, moeten zoo spoedig mogelijk verwijderd worden, wil men zijne gezondheid er niet onder doen lijden.

De uitvinding der Oprechte Winsumer Zalf is reeds van betrekkelijk ouden datum en de verrassende resultaten, die er mee verkregen zijn, hebben deze zalf gemaakt, tot een artikel, dat in geen enkel huisgezin mag en kan gemist worden. Alle mogelijke zweren, steenpuisten, negenoogen, bloedvinnen, alsmede verouderde wonden, open beenen, dauw-, baard- en ringworm, zwerende borsten, brand- en andere wonden, winterhanden, genezen er in drie tot vier dagen volkomen door, terwijl de pijn reeds in 't begin van de aanwending der zalf vermindert en spoedig geheel verdreven wordt.

Was de Oprechte Winsumer Zalf een artikel dat zich nog naam moest maken, dan zouden wij het niet zoo met klem *durven aanbevelen*, doch de talloze attesten van personen die er door genezen werden en de zalf bijzonder hebben aanbevolen maken dat wij met een gerust geweten kunnen verklaren, dat de Oprechte Winsumer Zalf voor alle mogelijke zweren en verwondingen, van welken aard ook, niet te overtreffen is en daarom in geen enkel huisgezin behoort te ontbreken. Wie een busje Oprechte Winsumer Zalf bezit, behoeft zich nooit over de bovengenoemde kwalen ongerust te maken, daar steeds het middel binnen zijn bereik is om die kwalen in den kortst mogelijken tijd te genezen."

Is 't niet meer dan ergerlijk? En dat durft men aanbevelen onder het motto: „Zorg voor uw lichaam."

Zeker: zorg voor uw lichaam, zeggen ook wij.. en gebruik bij zweren, nooit de Winsumer zalf!

Aambeienpoeder Piline.

De fabrikant van de *Winsumer Zalf* blijkt zich nog op andere wijze verdienstelijk te maken of laat ons ronduit zeggen zich als kwakzalver in optima forma voor te doen. In dezelfde *Coevorder Courant* waarin de zalf wordt geadverteerd, vonden wij deze annonce:

„Aambeien, zijn gevaarlijk. Zij worden echter volkomen genezen door het aambeien poeder *Piline*. Fabrikant J. C. DE VRIES te Winsum (Gr).

Per doos van 50 gram f 0.75, 100 gram f 1.25 ; hoe grooter doos des te voordeliger.

Verkrijgbaar bij Apothekers, Drogisten en vele Winkeliers.”

Alweer de gewone methode: De ziekte is gevaarlijk, doch wordt door het middel volkomen genezen. Of dit met *Piline* (hoe komt de man aan den naam) het geval is, is aan ernstigen twijfel onderhevig.

In ons vorig nr. bespraken wij ook een middel tegen aambeien: het Incurempoeder I en gaven toen aan, dat het niets anders was dan het gewone *Groene poeder*, een bekend laxeerpoeder.

Welnu, volgens het onderzoek van den heer N. KEULEMANS is *Piline* een andere editie van Incurempoeder maar geen verbeterde: Het zeer slecht gemengde poeder bevat eveneens de bestanddeelen van het *Groene poeder* met uitzondering van het poeder van *Venkelvruchten*, dat toch waarlijk tot de werkzame middelen in het *Groene poeder* behoort. Was het soms te duur? Dan begrijpen wij het slot der advertentie: „hoe grooter doos des te voordeliger” voor den fabrikant.

Voorheen en thans.

In de 's-Hertogenbosche Courant van 28 December 1792 no. 104 komt het volgende voor:

„Het aangename en hertsterkende Maag Elixter:

Welk met recht een sleutel des menschelijke lichaams mag genoemd worden, het neemt weg alle pijn van het Hart, verdrijft de Kolyk, maakt eenen graagen Maag zuivert het bloed, dat door Gal en Waterzucht bedorven is, versterkt de Borst, bevordert het verteeren der oude en harde spijzen wederstaat de venijnige dampen der lucht, die somtijds op de Borst vallen, en is een expert middel om in een oogenblik alle Hartklopping weg te nemen, werkt op de slijm en zuur uit de Maag verdrijft de Wormen uit het geheele lichaam, en is een best middel bij schrikken of toornigheid te gebruiken (het hersteld in eenige dagen tijd) de eerste tweede en derdedaagsche Koorts en het bewaard ook de menschen voor veele krankheden als men daarvan daaglijks eenige druppels inneemt, het flesje kost 6 st. en bij het dozijn f 3-12.

Deze aangename en hertsterkende Maagelixter kan te water en te land zonder bederf verzonden worden, en hoe langer het staat, hoe krachtiger het word, het gebruik daar van voor alle inwendige Ziekten of Ongemakken is driemaal daags een halve lepel vol, 's morgens, 's middags voor den Eeten en 's avonds na den Eeten, men gebruikt het met Genever, Wijn of eenige andere Drank, zelfs met Coffij of Thee wat of men wil; maar bij koude koorts, moet men het zelfde inneemen, een Lepel vol in een wijnglas met Limoen sap, driemaal daags tot dat de koorsten over zijn. Dit voortreffelijk en heilzaam middel is te bekomen bij SIMON NATHANS geadmitteerd Dentist te Amsterdam, woond in de Hoogstraat bij de Zanddwaarsstraat naast een Bakker, boven de Galanterie Winkel daar het Beeld van Lehman Joseph voor het Venster staat en de naam van SIMON NATHANS aan de deur staat.

N. B. Die dit hartsterkende Maag Elixter wil verzenden hetzij na de Oost of West-Indien kunnen hem daarover schrijven. De Brieven franco.

N. B. De gemelde Elixter is alleen in Commissie te bekomen bij de Wed. C. A. VIEWEG en ZON, boekverkoopers in de Vugterstraat te 's Bosch.”

UIT DE PERS.

„De Gezondheid” of: De populaire Geneeskunde in Discrediet.

(Overgenomen uit Moleschott.)

Naar aanleiding van onze critiek op het sedert 1 Jan. j.l. verschijnende Tijdschrift „De Gezondheid”, (zie het vorig nummer *) ontvingen wij het volgend schrijven. Van het verlof tot publicatie van dezen brief maken wij gaarne gebruik, omdat wij dat van algemeen nut achten.

Zierikzee, 19 September 1916.

*) Ook overgenomen in ons Mbl. van October j.l. (RED. Mbl.)

Geachte Redactie!

Met volkomen instemming las ik Uw artikel over „De Gezondheid” en wil ik U ten bewijze dat de Commissie, waarvan ik secretaris ben, zich geheel vereenigt met Uwe zienswijze meedeelen, dat ik in de eerste plaats persoonlijk den heer NORD een — zeer beleefd — schrijven heb gezonden, waarin ik mijne bevreemding en teleurstelling uitsprak over de opname van een groot aantal kwakzalversmiddelen onder de advertenties en tusschen den tekst, hetgeen ik vooral in een blad, dat zich blijkens het hoofd ten doel stelt, o.a. bestrijding der kwakzalverij, ten zeerste meende te moeten ontraden. Hoewel ik aan de Redactie verzocht hare meening te dien aanzien te uiten, werd dit schrijven eenvoudig voor notificatie aangenomen, en noch particulier, noch in de Vragenbus beantwoord!

Eenigen tijd later ontving ik q.q. secr. eener Gezondheidscommissie een circulaire van den Heer NORD, waarin werd voorgesteld dit blad te beschouwen als orgaan der Gezondheids-Commissie, en het mitsdien te gebruiken voor publicaties, vragen enz. Dit schrijven deelde ik ter eerstvolgende vergadering mede, met het resultaat dat met algemeene stemmen verontwaardiging werd uitgesproken over den inhoud van meergenoemd blad, dat beschouwd werd als Reclameblad en besloten werd bedoelde circulaire in de prullemand te deponeren, laat staan daarop in te gaan, en tevens zoo spoedig mogelijk voor het blad te bedanken!

Uit het bovenstaande moge U blijken, dat mijn Commissie — en ik vermoed vele met ons — niet gediend zijn van practijken als van den redacteur van „De Gezondheid”, en dat het onderschrift: „Orgaan der Gezondheidscommissies in Nederland,” veel aan brutale marktschreeuwerij doet denken, en met de waarheid op vrij gespannen voet staat.

U vergunnende van bovenstaand schrijven gebruik te maken, zooals U zal goedgevonden

Hoogachtend

U. POLVLIED,

Secr. Gezondheidscommissie,
Zierikzee.

Uit bovenstaand schrijven blijkt dus, dat wij niets te veel hebben gezegd in onze beoordeeling. De zoo goed bedoelde poging van den heer POLVLIED heeft evenmin iets uitgewerkt als de terechtwijzingen in het Tijdschrift voor Geneeskunde en in het Pharmaceutisch Weekblad.

Wij meenen, dat de handelwijze der Gezondheidscommissie te Zierikzee, daar zij niet bij machte is méer te doen, — aangezien zelfs geen antwoord inkam op een zeer beleefden brief — volkomen correct is en hopen, dat meerdere Commissies hun opvatting over den titel van het nieuwe tijdschrift ter waarschuwing van het publiek zullen bekend maken, 't zij in Moleschott, 't zij op enig andere wijze.

(RED. Moleschott).

Vis Naturae Medicatrix.

Door middel van De Standaard kregen wij kennis van het bestaan dezer Vereeniging, die, wij willen het niet ontkennen, wij niet met genoegen begroeten. De Standaard, wij wisten het vooraf, denkt daar anders over en, alhoewel wij met het daar geschrevene geenzins instemmen, wenschen wij dit toch onder de aandacht van onze lezers te brengen. Zij kunnen daardoor weten van welke zijde hetgeen wij als gevaar beschouwen, dit gevaar dreigt.

„Medische voogdij.

Er is schier geen land, waar de genezing van onze krankheden en kwalen onder zoo tyrannieke voogdij is gesteld, als hier in Nederland.

Alle concurrentie met de officieele medische practijk is ten onzent afgesneden. De heeren die eenmaal officieel hun positie erlangden, zijn volstrekt meester van het terrein. En elke vrije poging om op eenigszins andere manier of in gewijzigden vorm den lijdenden hulp te bieden, wordt zeer spoedig belet uit te komen, en waagt ze 't toch uit te komen, met harde boete gestraft.

Gelijk men weet, is hiertegen onzerzijds van meet af protest ingediend.

Velerlei rechtstreeksche aanraking met de medische faculteit noodzaakte onzen hoofdredacteur

voor de recalcitranten op te komen. Als minister heeft hij dan ook openlijk het pleit voor de Homoeopathie opgenomen. En dat niet zonder succes.

Doch hiermee zijn we er nog niet.

Vandaar, dat we de aandacht vestigen op wat thans *Vis naturae medicatrix*, een Vereeniging nu pas opgericht, tracht aan te wenden, om van de Medische voordij, waaronder we nog altoos zuchten, althans eenige ontspanning te verkrijgen.

Men zond ons in verband hiermede dit ingezonden stuk, dat we opzettelijk niet onder de gewone berichten, maar in een driestar geven, om 't belang dat er bij betrokken is.

Dit stuk luidt:

„VIS NATURAE MEDICATRIX.”

Opgericht Najaar 1915.

Genootschap voor Wetenschappelijke Astrologie, Practisch Occultisme, Magnetisme en Mystiek Christendom.

Doeleinden. De evolutie der menschheid te bevorderen door realisering der latente vermogens van den geest, de ziel en het lichaam, n.l. de gaven der gezondmaking, profetie, helderziendheid, etc. alsmede de bronnen bekend te maken, die den mensch Gezondheid, Vrede, Voorspoed, Geluk en Liefde doen toevloeien.

Middelen. Deze doeleinden te bereiken door openbare bijeenkomsten, cursussen, samenkomsten, uitgifte van tijdschriften en boekwerken en het oprichten van centra's waar Astrologie en Magnetisme practisch worden toegepast, en zoo mogelijk tot stichting van een Leerschool, Sanatorium, Bibliotheek, en wat meer noodig mag blijken, over te gaan.

Correspondentie-adres
Hoofdkwartier en Leiding.
Marnixkade 24 boven.

Amsterdam, 28 September 1916.

Ingezonden.

Magnetisme en Natuurgeneeskunde.

Daar onze huidige wet op de uitoefening der geneeskunst, alle zieken overlevert aan hen, die het artsen-diploma bezitten, en meermalen gebleken is, dat door geneesheeren opgegeven zieken hulp zoeken en vinden bij magnetiseurs en natuurgeneeskundigen, die dan echter gevaar loopen justitieel vervolgd te worden en reeds herhaaldelijk vervolgd zijn, is het hoogst wenschelijk, dat belanghebbenden zich vereenigen, teneinde Staatsbevoegdheid te verkrijgen voor de uitoefening van hunne geneesmethoden, desnoods onder speciale voorwaarden, die kwakzalverspraktijken buitensluiten. Een algemeene actie in deze richting kan tot stand komen, indien alle magnetiseurs en natuurgeneeskundigen in Nederland hun adres zenden aan het Secretariaat van „Vis Naturae Medicatrix”, Marnixstraat 24 boven, Amsterdam.

Zowel de belanghebbenden, in casu magnetiseurs en natuurgeneeskundigen, als de zieke bevolking van Nederland zal gebaat zijn, als er verandering komt in eene wetgeving, die het monopolie der geneeskunst in handen legt van een bepaalde groep menschen, die misschien wel de kennis, maar niet altijd de geschiktheid bezitten om bepaalde ziekten te genezen, welke natuurlijke geschiktheid daarentegen bij niet-artsen veelvuldig voorkomt.

Denzulk gelegenheid te geven hunne natuurlijke gaven ten dienste der zieke menschheid te stellen, desgewenscht onder Staatstoezicht en in samenwerking met H. H. Doktoren, is het streven van degenen, die bedoelde actie in het leven willen roepen.

U, geachte redactie beleefd dankzeggend voor Uwe bereidwilligheid.

Hoogachtend,

Secretariaat: „Vis Naturae Medicatrix,”

L. U. A. ZIJLSTRA.”

Nu ligt het in den aard der zaak, dat deze Vereeniging liefst uitging op absolute vrijheid.

Hoeft dit?

Zou op die wijs het misbruik van de kwakzalvers en sterrekijkers, dat Frankrijk kent, niet allicht ook hier inslaan, en straks verscherpte voogdij uitlokken?

Gelijk men weet, drongen wij er daarom op aan, dat zeer zeker de vrije practijk toegelaten zou wor-

den, maar *nimmer in het geheim*, doch uitsluitend door aanmelding bij de Regeering, die alsdan pure volksbedriegerij en ernstige medische variatiën van elkaar onderscheiden kon.

Een concessie kan teweeg brengen, dat wat puur bedrog blijkt, weer in de doofpot ga."

Het aanbevelen van geneesmiddelen.

Het is nog altijd een algemeen verspreid wanbegrip, dat er middeljes ter genezing van allerlei ziekten zijn en dat het werk van de dokters eigenlijk bestaat in de kunst om die middelen te ontdekken en toe te passen. Daarbij is men gewoon zich de ziekte voor te stellen als iets zelfstandigs, als iets dat het lichaam, het leven of de gezondheid aantast en dat bestreden en verwijderd moet worden.

Niets echter is minder waar dan deze voorstelling, ziekte is nooit iets anders dan abnormale werking van gewone levensfunctiën, die tijdelijke of blijvende stoornissen in het lichaam te voorschijn roept en de genezing volgt alleen door deze functie weder tot haar noodzakelijke kracht en geregelden gang terug te brengen. Dit kan geschieden op verschillende manieren, door prikkeling van sommige organen, door wijziging der voeding enz. Allerlei hulpmiddelen kunnen daarbij te baat worden genomen, physische behandeling zoowel als behandeling met zoogenaamde geneesmiddelen, die echter ook nimmer anders werken als volgens gewone natuurwetten.

Zoals hierboven werd gezegd, denkt het leekenpubliek nog veelal anders over dezen gang van zaken en het ergste is, dat er een groote klasse van belanghebbenden bestaat, die deze dwaling ijverig in de hand werken uit winstbejag, namelijk de fabrikanten van zoogenaamde speciale middelen tegen allerhande met name genoemde ziekten, de geheimmiddelhandelaars en hunne depôthouders. Zij worden niet moede om in advertenties, reclames en brochures de menschen voor te houden, dat zij onfeilbare middelen verkoopen om ziekten en kwalen te genezen. Ieder kent tegenwoordig dit moderne kleed, waarin zich de beruchte marktschreeuwers van vroeger hebben vermomd; sedert *Holloway* is dit in de mode gekomen en de ruime schaal, waarop er door de firma's Pink-pillen en Co. gebruik van wordt gemaakt, kan doen vermoeden, welke ontzagelijke geldelijke voordeelen het oplevert aan de ondernemers.

Mc. Clellan Co., Oxford St., Londen W. is de naamlooze vennootschap, die naast de bovengenoemde op dit oogenblik misschien het meest op deze wijze werkt door exploitatie van de zoogenaamde *Foster's* nierpillen; zij bestaan uit colophonium, zetmeel en fenegriek en worden aanbevolen als onfeilbaar tegen alle mogelijke ziekten en kwalen.

Voor eenige jaren heeft de firma eene geïlustreerde Almanak bij duizenden exemplaren kosteloos huis aan huis verspreid in verschillende plaatsen van ons land. De almanak bevat afdrukken der getuigschriften van personen, die verklaren door het gebruik dezer pillen genezen te zijn; deze verklaringen werden vroeger reeds bij herhaling in plaatselijke bladen medegedeeld en zijn op de volgende wijze bijeengebracht. In de arbeiderswijken en achterbuurten werden circulaire langs de huizen afgegeven, waarin werd medegedeeld, dat deze onfeilbare pillen kosteloos verkrijgbaar zijn bij een winkelier in de nabijheid; het spreekt van zelf dat vele dezer meerendeels arme lieden, omdat het toch niets kostte, een doosje gingen halen; hun naam en nauwkeurig adres werd dan opgeteekend en meestal zonder meer later in de bladen medegedeeld, dat zij van ernstige kwalen genezen waren.

Herhaaldelijk zijn tegen deze bedriegelijke streken uit alle deelen van ons land protesten opgegaan, afkomstig van personen, van wier naam en adres op deze manier misbruik was gemaakt, doch de Londensche firma en haar handlangers hier te lande, storen er zich niet aan, en hebben toen in deze almanak de valsche attesten opnieuw opgenomen.

Om eens precies te weten, hoe de vork in den steel zat, heeft men in een middelgroot stad van Nederland, alle adressen bezocht van de zoogenaamd genezen patienten, hetgeen het volgende resultaat opleverde.

In het geheel waren er elf verklaringen, met slechts één uitzondering, alle in het armoedigste

gedeelte der stad. Het relaas van den zwerftocht is als volgt:

Nr. 1. Een water- en vuurvrouwetje, halfkrom van de jicht; zij weet niet hoeveel jaren zij al gesukkeld heeft, dan met dit en dan met dat; nu is zij radikaal genezen, zegt ze, zij heeft het doosje pillen maar half leeg gebruikt, de andere helft heeft zij juist de vorige week aan een armen man gegeven; die was ook zoo stijf; zij gelooft zeker dat hij ook heelemaal beter is geworden. Zij heeft geen verklaring afgegeven, zij kan niet lezen of schrijven, maar 't is toch allemaal waar wat in de krant staat!

Nr. 2. Een kleine winkelier; zijn vrouw heeft de pillen gehaald, maar hij wou niet, dat zij het vuile goed innam; zij meent altijd wat te mankeeren, maar ik mocht zelf komen zien, dat ze frisch en gezond was. Hij had toch een verklaring afgegeven; op een goeien dag kwam er een meneer met een papier, waarop allerlei ziekten en kwalen stonden, en vroeg of zijn vrouw door de pillen genezen was; ik zag dadelijk, zoo vertelde de man verder, dat hij er een broodje aan moest verdienen, nou! ik moet zelf hard werken voor de kost en wou hem in niet 't vaarwater zitten; ik zei dus dat hij maar moest opschrijven, wat hij wou; mijn vrouw is er echter boos om, dat zij telkens in de krant staat, ze heeft me al tweemaal naar den depôthouder gestuurd, doch die zegt, dat hij er niets aan doen kan.

Nr. 3. Een jonge vrouw, zij had wat pijn in de rug, en toen heeft zij de pillen gehaald, omdat zij niets kostten; later kwam er een meneer, en toen heeft ze gezegd, dat de pijn over was, maar 't is heelemaal niet waar, wat er in de krant staat, dat zij sukkelde en aan de nieren mankeerde, en dat de dokters haar niet hadden kunnen helpen; er was nooit een dokter bij haar geweest.

Nr. 4. Een man uit 't armhuis; hij had nooit pillen gehad, maar ze gehaald voor zijn bovenbuur; hij wist niet of die ze had ingenomen, maar hij was altijd bedlegerig en ziek.

Nr. 5. Een suffe vrouw van 70 jaar; zij wist van niets.

Nr. 6. Dito man, ik kon hem niet aan 't verstand brengen, waarom ik kwam.

Nr. 7. Een oud-gediende, hij had de pillen gehaald, omdat zij voor niets te krijgen waren; ze stonden er nog.

Nr. 8. Eene jonge deerne; zij had met een kameeraad de pillen gehaald voor de grap, maar ze later weggegooid; ze was erg verontwaardigd, nu er in de krant stond, dat zij geleden had aan huidziekte.

Nr. 9. De man, van wie nog telkens gezegd werd, dat hij, genezen was van een sleepende ziekte, was al lang dood; zijn weduwe vertelde, dat zij, toen 't in de krant stond, een brief van haar dochter had gekregen, die buiten diende, en erg blij was dat vader zooveel beter was. Hij had echter nooit baat gehad, en niemand had ooit toestemming gegeven iets in de krant te zetten.

Nr. 10. Ook deze patient was al sedert maanden overleden; zijn weduwe barstte in snikken uit, omdat zij 't zoo akelig vond, telkens den naam van haar man in de krant te zien en dat hij door de pillen weer frisch en gezond was geworden; hij had ze nooit ingenomen en nooit iets laten schrijven.

Nr. 11. Nog een oud-gediende; hij had gesolliciteerd voor een baantje als wachter op een fabriek en nu stond er in de krant, dat hij geleden had aan toevallen; of daar niets aan te doen was, vroeg hij droevig, dat ze zulke dingen van hem lieten drukken, die hem toch zeker schaden zouden bij het vragen naar een betrekking.

Niettegenstaande dus geheel deze geschiedenis van zoogenaamde merkwaardige genezingen opzettelijk verzonnen was, werd van tijd tot tijd nog aan de nieuwe advertenties het volgende opschrift toegevoegd:

„Toen het groote nieuws der belangrijke uitvindingsdezer pillen voor de eerste maal in deze stad vernomen werd, bracht het een belangrijke opschudding teweeg, maar toen van week tot week een groot aantal bekende en geachte personen de eenvoudige waarheid verklaarden in de publieke bladen, bestond niet de minste twijfel meer. De lieden van deze stad zeggen, dat moet waar zijn.”

En juist zooals hier deze aanhef eindigt, zoo is het; de menschen moeten wel meenen, dat het waar is en toch is het alles leugen, leugen.

Het is der redactie van dit tijdschrift bekend, dat onthullingen als de bovenstaande dikwijls voorkomen in het *Maandblad tegen de Kwakzalve-*

rij. Zij is het zich echter bewust, dat het blinde geloof aan allerlei speciale geneesmiddelen door dergelijke bedriegelijke handelingen worden in de hand gewerkt, wanneer zij niet aan de kaak worden gesteld. De ware begrippen van ziekte en genezing en daardoor de volksgezondheid lijden er schade door; wij hebben dus gemeend, onze lezers geen ondienst te doen, eens persoonlijke ervaringen op het gebied der kwakzalverij met geneesmiddelen ietwat uitvoerig mede te deelen.

Wij kunnen niet nalaten bij het bovenstaande er de aandacht op te vestigen hoe er uit blijkt, met welk een laakbare slordigheid in Nederland gewaakt wordt voor de rechten van den minderen man.

Hoe dikwijls ook reeds gevraagd is door de ongelukkigen, wier namen in dergelijke kwakzalversadvertenties misbruikt worden: is daar niets tegen te doen? moet het antwoord steeds blijven: neen! al schrijven zij zelf aan de depothouders, die de advertenties doen plaatsen of aan de redacties die ze opnemen — het helpt niemandal; zij storen zich er eenvoudig niet aan.

Als de klagers geld hadden, zouden zij misschien een burgerlijke rechtsvordering kunnen instellen en een sommatie, om met dit publiceeren op te houden, doch hieraan valt voor „arme” menschen niet te denken, en zooals wij zagen, zij behooren allen tot deze categorie.

Trouwens, wanneer de kwakzalvers met naam en toenaam dezelfde leugens vertelden van een minister, van een grooten mijnheer of van eene deftige dame en dag aan dag hun personen opriepen in het publiek als getuigen hunner kwakzalversmiddelen, er zou — op welke wijze dan ook — gauw een eind aan worden gemaakt.

Thans nu alleen de bewoners der mindere wijken bloot worden gesteld aan de gemeene leugens van een hoop geheimmiddelkramers en hun handlangers bekommert niemand er zich om.

(*Moleschott*).

RECHTSZAKEN.

Tandtechnicus.

De Hooge Raad heeft verworpen het beroep in cassatie van M. van K. tandtechnicus te Leeuwarden, door den kantonrechter en de Rechtbank veroordeeld tot twee boeten van f 40 of tweemaal 4 dagen hechtenis, wegens onbevoegde uitoefening van de tandheelkunde. Requirant had beweerd niet in overtreding te zijn, omdat hij handelde niet zelfstandig maar onder leiding en toezicht van een tandarts.

Men zie hieromtrent ons vorig no.

Om een buste.

Voor het Gerechtshof te Amsterdam werden de vorige week de rechtmatige aanspraken betwist op een buste „een zeer scherp geteekende en bijzondere buste,” naar de advocaat-generaal bij het nemen zijner conclusie opmerkte.

En het tweetal, dat ieder voor zich het recht eischte, zich in het eigendom van die bewuste buste te mogen verheugen, de „Pilules Orientales Buste” in optima forma, was..... een tweetal heeren.

Per advertentie is alom de lof verkondigd van deze preparaten en deze annonces waren een der twistpunten in het geding, want daarbij wordt een afbeelding dier buste afgedrukt. Dit recht nu, dat de Mij. „Noorderpost” zich had toegeëigend, werd door de Mij. „Sanitas” bestreden.

De vordering werd toegewezen, daar de „Sanitas-Maatschappij” het merk deed registreeren. De adv.-meende de „Noorderpost” een gevoelige straf te moeten opleggen en eischte f 300 boete sub. 30 dagen hechtenis. (N. v. d. D.)

CORRESPONDENTIE.

H. H. te L. De z.g. dokter BOLTEN in den Haag, optredende als magnesiteur, behoort onder de rubriek *kwakzalvers* thuis. Hij is vroeger *timmerman* geweest, doch heeft sedert enkele jaren „praktijk” onder de haute volée in de Residentie. Dat blijkt daar nog al gemakkelijk te gaan.

Dr. J. A. v. d. B. te M. Van het gezondens hebben wij dankbaar gebruik gemaakt.

Th. A. v. P. te 't N. Gij hebt ons met de toezending van de N. Ct. zeer verplicht. De middelen zijn besteld en worden aangekocht.

F. F. te D. Dank voor de toezending van het boekje over de *Neue Heilmethoden*. Het werkje was ons niet bekend; spoedig hopen wij het te bespreken.

Dr. J. de G. te 's-G. Wij danken u zeer voor de verstrekte inlichtingen.

Aan den toezender van *De Bazuin* betuigen wij onzen dank.

— Enkele stukken moesten tot een volgend no. blijven liggen.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER; MR. J. L. F. BÖHTLINGK, Substituut Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te Rotterdam; MR. A. A. CNCPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te 's Hertogenbosch; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te Leiden; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te Winterswijk; C. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar; P. KEG Cz., Oud-Postdirecteur te Middelburg; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; Mej. J. C. RESSING te Delden; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te Amsterdam; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-Hertogenbosch; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis-verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, AMSTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNÉ'S bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, KEIZERSGRACHT 239, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar f 1.25

INHOUD.

Hoofdartikel: Samenstelling der middelen in 1916 onderzocht.

Berichten: Uitoefening der geneeskunst door onbevoegden. — Een eigenaardige advertentie. — Haverhoek steeds brutaler.

Mededeelingen van verschillenden aard: D. D. D. — Zalf van Spirea. — De middelen van M. Nuyens te Zevenaar. — Tuberculose en kwakzalverij.

Ingezonden: Het tijdschrift „De Gezondheid”.

Uit de Pers: Onbevoegde uitoefening der kwakzalverij. — De arbeiders en de kwakzalverij. — Levensgeschiedenis van Beecham.

Rechtszaken: Cassatie-beroepen door den Hoogen Raad verworpen. — Een Somnambule.

Correspondentie.

Register op den 36en jaargang van het Maandblad.

Herhaalde waarschuwingen: Boom's maagpoeder.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Zij, die met het nieuwe Vereenigingsjaar lid der vereeniging wenschen te worden, of zich op het Maandblad willen abonneren, gelieven zich reeds thans bij den Secretaris-Penningmeester aan te melden. Hun zal dit nummer gratis worden toegezonden.

De voorwaarden van het lidmaatschap en van het abonnement staan aan het hoofd van het Maandblad opgegeven.

Opgaaf van de samenstelling der middelen vanwege de Vereeniging tegen de Kwakzalverij in 1916 onderzocht en in het Maandblad behandeld.

Aambeienpoeder *Piline* is een zeer slecht gemengd poedermengsel, bevattende suiker, sennabladen, zwavel en zoethout; het heeft veel overeenkomst met het z.g. Groene poeder, uit de apotheken maar de venkelvruchten ontbreken (No. 11).

Enersan, een product uit de fabriek van MIJNHARDT, bevat *lecithine*, zwavelzuur ijzer en *strychnine*; dit laatste vermoedelijk in den vorm van *strychnosextract* (extract van braaknoten) (No. 6).

Epilepsie, Middel tegen — bestaat uit beschuitkruim (No. 3).

Incurempoeder I tegen aambeien komt overeen met het Groene poeder, laxeerpoeder, van de Pharmacopee. Het bevat: suiker, sennabladen, zwavel, zoethout, en venkelvruchten. (No. 10).

Incuremzalf is een mengsel van *Ichthyol* en *vaseline*. (No. 10).

Kanker.Kruidentegen-Scrophularianodosa. (No. 7)

Lupus, Middel tegen — door een drogist in de provincie Groningen afgeleverd is *Goulardwater* bereid met gewoon water en zonder spiritus (No. 10).

Maagpoeder van Heilmann bevat *magnesia*, *krijt staalpoeder (crocus martis)* een weinig *melksuiker* en *pepermuntolie* (No. 3).

Mata-trang een z.g. Indisch geneesmiddel tegen oogziekten, is een mengsel van *venkelwater* en *lawierkerswater*. (No. 10).

Nuyens' poeder tegen nierstenen bestaat uit niets anders dan *melksuiker* en *droppoeder* (No. 12).

Nuyens' pillen tegen asthma bevatten ongeveer 60% *Asa foetida* (Duivelsdrek) *veleriaan*, *phosphorzure kalk* en een weinig *ijzer*. (No. 12).

Spirea-Zalf is een mengsel van *houtteer*, *terpentijn*, *pek*, en een of ander *vet* (No. 12).

The little Victor Inhaler, een middel dat catarrh in een paar uur zou genezen, bevat als werkzaam bestanddeel *pepermuntolie*, en *kaneelolie*. (No. 7)

Winsummerzalf bestaat uit *Venetiaansche terpentijn* en *geel was*. (No. 11).

Wonder der Wereld, een rolletje pleister, bestaande uit *loodpleister* (diapalmpleister), die met te weinig water en iets te hard gekookt is (No. 7).

Verder zijn in dezen jaargang nog vermeld de uitslag van onderzoekingen van kwakzalversmiddelen, verricht in het *Centraal laboratorium ten behoeve van het Staatstoezicht op de Volksgezondheid*, waaromtrent wij nog het onderstaande laten volgen:

1. Pastilles tegen asthma.

Bij onderzoek bleken deze pastilles te bevatten: natrium-bicarbonaat, bismuthsalicylaat, pulvis aromaticus (poeder van kaneel, gember en cardamom) amyllum tritici.

2. Een fistelpot.

De inhoud bestond uit margarine, vermengd met harsachtige stoffen. Met zekerheid werd microscopisch de aanwezigheid geconstateerd van poeder van witte peper, van kruidnagelen en van nootmuskaat. Spectroscopisch werd chlorophyl gevonden. De geur van de zalf wees op de aanwezigheid van wierook. (olibanum).

3. Een haarmiddel, genaamd „Royal Palace.”

Dit haarmiddel bestond uit eene oplossing van en loodzout en rozenwater en was vermengd met zwavel.

4. Een poeder, ingezonden door den arts DE JONG te Steenwijk.

In dit poeder werd de aanwezigheid geconstateerd van zoethout, sennabladen, natriumbicarbonaat en magnesiumsulfaat.

5. „Stockzalf”.

Deze zalf, afkomstig uit de apotheek Viersen te Groningen, wordt als middel tegen verstuiking enz. gebruikt. In de zalf werden gevonden: laurierolie, paraffine, oleum eucalypti, benevens sporen van ijzer en lood.

6. Een middel tegen galstenen.

In dit kwakzalversmiddel werden gevonden: doodekop, rijstmeel, en in geringe hoeveelheden

poeder van bilzenkruidbladeren. Slechts sporen van een alkaloïde wezen met groote waarschijnlijkheid op een der tropa-alkaloïden.

7. Een fleesch gemerkt: „Spiraea L”.

Bij het onderzoek bleek het volgende: De fleesch bevatte 300 c. M³. van een geelbruine zwak opalesceerende vloeistof, waarvan het S. G. bij 15° C: 1.0074. de brekingsindex bij 17.5° C: 1.3352, en de droogrest 1,64% bedroegen. Deze vloeistof is hoogstwaarschijnlijk een aftreksel van de moeraspiraea (*Spiraea Ulmaria*). Onder de weinige plantenresten die uit de vloeistof verzameld konden worden werden elementen aangetroffen die groote overeenkomst vertoonden met plantenpoeder van bovengenoemde spiraea. Onder deze plantenresten werden ook pollenkorrels gevonden.

Alcohol, zware metaalverbindingen en alkaloïden waren afwezig terwijl tannaten en een spoor van een FEHLING's oplossing reduceerende stof aanwezig waren. Na het verdampen van de vloeistof en het verbranden van het residu bleef een asch over bestaande uit sulfaten, chloriden en (weinig) fosfaten van kalium (veel) natrium (weinig), calcium en magnesium.

Men kan een overeenkomstig plantenafreksel bereiden door de gedroogde moeraspiraea volgens de voorschriften van de Pharmac. Ned. Ed. IV te infundeeren. Het infuus, bereid van de uitgebloeide plant (de bloeiende spiraea kon niet meer worden verzameld) had de volgende eigenschappen: geelbruine kleur, S.G. bij 15° C: 1.0069, brekingsindex bij 17.5° C.: 1.3351 droogrest 1.58%, tannaten aanwezig. Zij komen dus vrijwel overeen met de gevonden constanten van het ten onderzoek gezonden plantenextract.

8. Een fleeschje waarvan op het opschrift stond: „Curanda, o Unico remedio para o Tuberculose do Illmo, Senhor Dr. JOAÑO A. BERGSMÁ, Medico.”

Dit fleeschje bevatte 35 cM³ van een lichtbruine, vrij heldere vloeistof, bestaande uit een spiritueus plantenextract. In het bezinksel konden geen kenmerkende plantendeelen worden teruggevonden; het extract was vrij van alkaloïden en van zware metaalverbindingen en gaf eene zwakke reactie op looizuur. In de asch werden kalium, natrium, magnesium, calcium, sulfaten, chloriden en sporen van fosfaten aangetoond.

9. Drie kwakzalversmiddelen, van EILERS afkomstig werden met het volgende resultaat onderzocht:

a. Een vloeistof, bestaande uit petroleum.

b. Capsules; deze bevatten een mengsel van beukenteer en petroleum.

c. Eene bruine troebele vloeistof; in deze vloeistof, werden gevonden:

anijsolie, venkelolie, gom, plantenresten, schimmelraden en sporen. Onder de plantenresten werden gevonden sennaharen en deelen van kaneelbast.”

BERICHTEN.

De uitoefening der geneeskunst, door onbevoegden. Het comité tot verkrijging van wijziging der wet op de geneeskunst heeft thans aan de leden der Tweede Kamer een circulaire gezonden in zake het praeadvies der commissie uit den centralen gezondheidsraad naar aanleiding van het adres-VAN HOUTEN betreffende de onbevoegde uitoefening der geneeskunst. (Men zie omtrent dit praeadvies o.a. het Mbl. van October j.l.)

De Commissie uit den gezondheidsraad heeft o.a. de wenschelijkheid geopperd van een onderzoek door een Staatscommissie of er inderdaad menschen zijn, die over geheime krachten beschikken.

Hiertegenover stelt het comité:

„Deze Commissie zou dan ook bevoegd moeten zijn om „onbevoegden” de bevoegdheid te verleen en tot het overtreden van de bestaande wet, zonder zich strafschuldig te maken. Hoe zou een „onbevoegde” moeten bewijzen, dat hij een of andere ziekte kan genezen zonder dat hij daartoe een zieke onder geneeskundige behandeling neemt? Bovendien, daar van de geneeskunde niet kan gezegd worden dat zij eene positieve wetenschap is, zal dan toch nog steeds betwist kunnen worden of de patiënt al dan niet door de „onbevoegde geneeskundige behandeling” is hersteld. De uitkomst van eene geneeskundige behandeling is steeds aanvechtbaar. Welke arts kan positief beweren, dat zijn patiënt door zijn geneesmiddelen is genezen; het kan evengoed ondanks deze zijn!”

(Telegraaf.)

Een advertentie die te denken geeft vonden wij dezer dagen met vette letter in de *N. Rott. Ct.*: zij luidde aldus:

„Ondergeteekende beveelt Mevrouw M. GREUP, Marconistraat 41 te 's Gravenhage, aan als Magnetiseuse, met medeweten van een alhier practiseerend geneesheer.

Mevrouw GREUP is genegen patienten in den Haag, Rotterdam en elders te behandelen.

Vrouw C. J. VAN HOLTHE TOT ECHTEN geb. KUYPER VAN HARPEN, Bankastraat 133, 's Gravenhage.”

Haverhoek steeds brutaler. Niettegenstaande herhaalde veroordeelingen durft HAVERHOEK brutaalweg nog het volgende o.a. in het *N. v. d. Dag* te adverteeren:

„Bekendmaking. Ondergeteekende maakt bekend, dat hij niet meer te spreken is bij den Heer K. DEKKER Ambtenaar Staatsspoor, Gelderschekade 41 II, Amsterdam, en dat daar ook geen Medicijnen van ondergeteekende meer te verkrijgen zijn. Ondergeteekende geeft dagelijks kosteloos advies tegen Kanker, Lupus Huidziekten, Suikerziekten, Verlammingen en alle andere ziekten aan zijn adres te Utrecht in de Homoeopatische Apotheek van R. HAVERHOEK JR. Moreelselaan 7, Utrecht. Dagelijks te spreken van 9 uur tot 2 uur. Niet op Zondag.

R. HAVERHOEK, Utrecht.”

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

D. D. D.

De enorme reclame, die tegenwoordig weer voor dit middel wordt gemaakt, o.a. met de afbeelding van een afzichtelijke dame, noodzaakt ons er met enkele woorden aan te herinneren, dat door ons reeds eenige malen tegen dit gevaarlijke kwakzalversmiddel is gewaarschuwd. Het laatst nog in het Maandblad van October 1914.

In dat no. is vermeld, hoe een lijder aan beenzweren, door het gebruik van D. D. D., de ernstigste gevolgen heeft ondervonden.

Het middel bestaat uit Salicylzuur, Phenol (carbolzuur) Gaultheria-olie (wintergloen-olie) en Glycerine, opgelost in gemethyleerden en groen gekleurden spiritus.

Men zij voorzichtig!

Zalf van Spirea.

Mejuff. OOMS of liever de *N. V. Spirea te Watergraafsmeer* levert verschillende middelen af, o.a. een zalf, waaromtrent ons naar de samenstelling werd gevraagd.

De heer N. KEULEMANS was zoo welwillend het onderzoek op zich te nemen en hij vond in de zalf: *Houtteer, terpentijn, pek* en een of ander *vet*.

Dus vrij wat prikkelende bestanddeelen, waarvan het gebruik dikwijls lang niet onschadelijk is.

Bij welke kwaal het zalfje moest worden gebruikt werd ons niet medegedeeld, zoodat wij op deze zaak niet nader kunnen ingaan.

M. Nuyens, Diplôma Pharmacie.

In de *Post*, Nieuwsblad van Gelderland, troffen wij de volgende, eigenaardige advertentie aan:

„HET ZWAARSTE ASTHMA

is te genezen.

GAL-EN NIERSTEENEN
en HUIDZIEKTE.

Inlichtingen gratis van 9—1 uur.

M. NUIJENS, Diplôma Pharmacie.
Kerkstraat 251a, Zevenaar.”

Zonder ons te verdiepen in de beteekenis van het voor ons raadselachtige „Diploma Pharmacie” werd den adverteerder niets anders geschreven dan: „Wil mij zenden een middel tegen asthma en tegen niersteen” en op dit eenvoudig verzoek werden, tegen rembours van f 8.25, ontvangen twee doozen benevens een brief met gebruiksaanwijzing en z.g. levensregel.

Op den brief zullen wij niet nader ingaan, met de doozen moeten wij ons echter bemoeien.

De eene doos, met opschrift: „poeder tegen niersteen vijfmaal daags één lepel,” bevatte een wit poeder met kleine, bruine stipjes. Die bruine stipjes bleken afkomstig te zijn van *droppoeder* terwijl het witte poeder bestond uit *melksuiker*. Iets anders werd door den heer N. KEULEMANS, die het onderzoek verrichtte, niet aangetroffen.

Is 't niet ergerlijk, de lijders aan niersteen, een niet te verwaarloozen kwaal, met zóo iets niets beteekenends af te schepen? Is voor een dergelijke handeling het woord *bedrog* niet ten volle van toepassing?

Dat die mijnheer met zijn „Diploma Pharmacie” den naam van *kwakzalver* verdient, is buiten twiffel.

De andere doos, met opschrift: „*asthmapillen*, viermaal daags twee pillen,” bevatte ongeveer 200 pillen die volgens het onderzoek van den heer N. KEULEMANS in hoofdzaak bestonden uit *asa foetida* (Duivelsdrek) circa 60% en *valeriaan*. Verder werden aangetroffen een weinig *ijzer* en vrij veel *phosphorzuur* en *kalk*, vermoedelijk *phosphorzure kalk*.

Wij betwijfelen sterk of de bestanddeelen van deze pillen aan asthmalijders genezing zullen brengen maar hebben zoo 't vermoeden, dat de „gediplomeerde” fabrikant gedacht zal hebben „als de pillen sterk rieken — al is 't ook niet aangenaam — dan gelooft het groote publiek, dat daar nu wel wat inzit dat „krachtig werkt” met het gevolg, dat het tot koopen en — wat erger is — tot slikken overgaat.

En het zal vermoedelijk bedrogen uitkomen.

Tuberculose en kwakzalverij.

In *Tuberculose*, orgaan van de Nederl. Centrale Vereeniging tot bestrijding der tuberculose, vinden wij, in het no. van September j.l., het volgende opgenomen:

„In de 1e aflevering van dezen jaargang wezen wij bij de bespreking van het door Dr. ABRAHAMS samengesteld werk: „De kwakzalversmiddelen, hun inhoud en de gevaren, die bij het gebruik dreigen,” op de moeilijkheid om op het gebied der kwakzalverij iets te bereiken, zoolang de reusachtige reclame, waarmede kwakzalversmiddelen in de meeste bladen aangekondigd worden, haar suggestieven invloed op het publiek uitoefent. Ter illustratie van deze verzuchting drukken wij hier een drietal advertenties af, die ons toegezonden werden. Van de beide eerste werd de herkomst niet vermeld; de derde was geplaatst in het maandblad „Ons leger”, orgaan van de Ned. Vereeniging „Ons Leger” (2e jaargang No. 7), welke vereeniging zich o.a. ten doel stelt het Nederlandsche volk er van te overtuigen, dat voor de handhaving van ons volksbestaan noodig is een zoo sterk mogelijk leger.

„*Tuberculose* is geneesbaar niet alleen langs hygiënischen weg, maar blijkens onze uitgebreide waarnemingen ook door een medicament en wel door 't medisch middel *Salvator*. Lijders aan tuberculose ontstekingen van 't beenstelsel, de gewrichten of de longen, verlang gij een nieuw leven, zendt dan aan onzen deponhouder den heer A. v. d. VELDE. Paviljoensgracht 54, den Haag, postwissel groot 5 gulden en U ontvangt onmiddellijk een doos *Salvator* met uitgebreide gebruiksaanwijzing. Franco thuis.”

Dokter BERGSMA, Huize „Vida Nova” Bergen Dal, dagelijks gratis te consulteeren voor Tuberculose. Kosten van „*Curanda*,” het middel ter genezing: (tot nu toe genezen 80 pCt. der gebruikers radicaal!) per fl.: genoeg voor 7 dagen, f 2.—, voor on- of minvermogenenden reductie tot f 0.75 per fl. Aflevering alleen bij 6 fl. Op verlangen bezook tegen vergoeding reiskosten.”

„Is tuberculose te genezen? Een bevestigend antwoord op deze vraag wordt U gegeven in de brochure over *Granuline*, het middel tegen tuberculose en serofulose (klierziekte), welke brochure U op aanvraag gratis en franco wordt toegezonden door de *Granuline Handelsafdeeling* (Noordblaak 13, (ingang Visschersdijk 16) Telefoon 10371, Rotterdam.”

Tegen *Granuline* en *Curanda* zijn wij al eenige malen te velde getrokken; over het middel *Salvator* hoopen wij binnen kort iets te kunnen mededeelen.

INGEZONDEN.

Geachte Redactie!

Met belangstelling nam ik kennis van het ingezonden stuk van mijn ambtgenoot te Zierikzee over het tijdschrift „De Gezondheid”. Naar aanleiding van dit stuk, deel ik U mede, dat in de jongste vergadering onzer Commissie werd besloten de aandacht van den Hoofd-Inspecteur van de Volksgezondheid te vestigen op het feit, dat dit blad zich, aankondigt als „Orgaan v/de Gezondheids Commissiën.” Tevens werd besloten dit besluit van de Commissie zooveel mogelijk door middel van de pers ter kennis van het publiek te brengen.

Zeer veel zou misschien worden bereikt indien ook door andere Commissies deze weg werd gevolgd.

Met mijn beleefden dank voor de opname van dit stuk, heb ik de eer te zijn,

Hoogachtend,

C. MATERS.

Secretaris der Gezondheids Commissie,
gezeteld te Gorinchem.

Gorinchem, den 10 Nov. 1916.

UIT DE PERS.

Onbevoegde uitoefening der kwakzalverij.

(De consequenties van de Merkenwet.)

De volgende verslagen van rechtszittingen, ontleend aan de *N. R. Crt.* zouden aanleiding kunnen geven tot min of meer geestige commentaren. De lezers van ons Wkbl. kunnen zich wel voorstellen, op welke wijze men hierbij de zachtheid in het oordeelen over onbevoegd uitoefenen van genees- en artseneijbereidkunst naar voren kan brengen. We zullen ons echter bepalen tot het overnemen van de verslagen zonder meer, als een niet onbelangwekkende bijdrage tot de geschiedenis onzer moderne staatszorg. Bij deze gevallen is de beurs gemoeid, bij gevallen van overtredingen van de wetten op genees- en artseneijbereidkunst alleen maar leven en gezondheid.

„De 52-jarige drogist J. K. van hier stond terecht ter zake van oneerlijke mededinging. Als fabrikant van chemische artikelen — behalve die van drogist zou bekl. ook de werkzaamheid van fabrikant waarnemen — had hij in 1915 en '16 een vocht samengesteld, dat hij onder den naam Haarlemmer olie in den handel had gebracht. De olie was verkrijgbaar gesteld in fleschjes, met een etiket, dat zeer veel gelijkenis vertoonde met het door de firma C. DE KONING TILLY te Haarlem gebruikte. Evenals de etiketten van de firma DE KONING TILLY en volkomen op dezelfde wijze, waren die van bekl. in rood bedrukt met den firma-naam DE KONING TILLY, het door de Haarlemsche firma wettig gedeponeerde handelsmerk. Bekl. gaf dit toe, maar merkte op, dat de sluiting der fleschjes veerschildte.

Het verschil bleek zeer gering geweest te zijn.

Op verschillende tijdstippen in de maanden Juni, Juli en December 1915 had bekl. aan J. BLOEMENDAL te Amsterdam fleschjes van zijn olie verkocht, als imitatie-Haarlemmer olie, tegen 45 à

55 cents per dozijn. De prijs van de echte Haarlemmer olie bedroeg f 1.60 per dozijn.

Getuigen H. M. E. VAN DOBBEN, optredend als gemachtigde van zijn broeder, E. L. W. VAN DOBBEN, firmant van de firma C. DE KONING TILLY, verklaarde, dat de firma herhaaldelijk last en schade van bekl's handelwijze ondervonden had.

Daar het vocht, dat bekl. verkocht had, volkomen waardeloos was, had de firma meer dan eens klachten verkregen over de z.g. olie van bekl., van menschen, die meenden, dat zij de echte Haarlemmer olie hadden gekocht. Doordat aldus de goede naam van haar fabriekaat in opspraak was gebracht, en mede door het groote prijsverschil had de firma belangrijke schade geleden.

Ter zake van oneerlijke mededinging eischte het O. M., waargenomen door Mr. BÖHTLINGK, één maand gevangenisstraf.

Dezelfde bekl. had in 1915 en tot Paschen 1916 poeders tegen allerlei kwalen in den handel gebracht, verpakt in doosjes, voorzien van etiketten, welke zeer veel gelijkenis vertoonden met het door den drogist E. M. BRASKAMP te 's Gravenhage wettig gedeponeerde handelsmerk. Het voornaamste verschil was dat op de doosjes van bekl. „echte Amerikaansche zenuwhoofdpijnpoeders,” stond, op die van BRASKAMP „echte Vlaamsche zenuwhoofdpijnpoeders.” Ook de portretten welke de etiketten vertoonden hadden, waren niet dezelfde geweest; de „doctor” onder wiens naam en aanbeveling bekl. zijn poeders verkocht had, was een andere dan die van BRASKAMP, volgens wiens verklaring deze laatste een echte doctor zou zijn geweest. Het portret op de doosjes van bekl. was, volgens den officier van justitie dat van een vroeger zeer bekend straattype, die voor een poos op straat den dood had gevonden. Bekl. verklaarde met overtuiging, dat het een beeltenis van een overleden oom van hem was.

Het O. M. requireerde wederom een maand gevangenisstraf, ter zake van oneerlijke mededinging.

Zooals hij ook na de behandeling van zijn eerste zaak had gedaan, las bekl. een op schrift gestelde verdediging voor.” (Pharm. Weekbl.)

De Arbeiders en de Kwakzalverij.

Dat er nog veel aan kwakzalverij — alias bedriegerij — gedaan wordt, in onzen, zoogenaamden verlichte tijd, wie zal het betwisten. Er zijn er nog heel velen, die geld trachten te slaan uit het ongeluk, dat anderen trof. En men is niet kieskeurig in het aanwenden der middelen, om het ongeluk van anderen te maken tot een bron van inkomsten.

Men is nog zoo geweten- en karakterloos om het geld van vele ongelukkigen op een schadelijke wijze machtig te worden.

Ongelukkig zijn het in den regel de financieel zwakken, de arbeiders, de minder met aardse goederen bedeelden, die zoo gemakkelijk vallen als slachtoffers van zoo'n snood bedrijf en zoodoende een zoo hoog aandeel betalen in die afzetterij. Dat klemt te meer, daar hun geld de vrucht is van harden en zwaren arbeid. Omdat dit geld vaak onttrokken wordt aan het broodnodige voor vrouw en kinderen. Het is geld, waaraan in waarheid het zweet van den man en de nooddrift van vrouw en kinderen kleeft.

Hoe komt dat? Dat juist degene die het minst kan missen, daaraan het grootste aandeel betaalt?

Zeer eenvoudig. De arbeider beschikt in dezen over mindere kennis en onderscheidingsvermogen, dan diegenen, die finantieel sterker zijn dan hij. Het is daarom, dat hij bij ontstaan van een of ander gebrek — gesteld dat hij het finantieele gedeelte dragen kan — er niet spoedig toe over gaat een deskundige voor zijn geval te raadplegen.

Dat is een der oorzaken, dat hij het liever probeert met een dier kwakzalversmiddelen op hoogdravende wijze aangeprezen in vele bladen. Hij vindt dat gemakkelijker en hij behoeft niet te overwinnen de hem eigen angstvalligheid.

De meer ontwikkelden — zij zijn meestal ook de financieel sterkeren — loopen er niet zoo gauw in. Zij bezitten een beter onderscheidingsvermogen en beschikken meestal over een betere voorlichting in deze.*)

Zoo is het, de financieel zwakken betalen het grootste gedeelte van het honorarium, dat vloeit in de zakken van hen, die zich niet ontzien om de gebreken en het lijden van den evenmensch te exploiteeren tot eigen gewin. Die geld slaan — en dat op een onfaire wijze — uit het ongeluk en het leed, dat den evenmensch trof. Schandelijk!

Zij wekken bij dien man, bij die vrouw die in hunne handen valt, verwachtingen op, die zij weten, dat niet vervuld kunnen worden. Zij ontnemen hun niet alleen nutteloos hun geld, zij brengen ook een gevoelig klap toe aan hun zielsleven, aan het vertrouwen, dat elk mensch bezit in het goede dat hij aanwezig acht bij anderen.

Op allerlei gebreken en lijden wordt gespeculeerd Elke kwaal dienstbaar gemaakt om geld te kloppen uit de zakken van den ongelukkigen broeder.

Hebben die individuen dan geen hart?

Kennen die bloedzuigers dan geen medegevoel, hebben zij geen medelijden met hen, die ook hunne broeders zijn?

Zij gelijken op een anderen Judas. Hij pleegde voor het bezit van geld verraad aan den besten der Meesters. Zij, den armen, misdeelden broeder. In plaats hem te verlichten in het ongeluk, dat hem trof, schudden zij hem uit, gelijk een straat-roover doet met zijn slachtoffer, en laten hem dan ellendiger achter, dan hij was.

Het schijnt dan waar te zijn, dat elke ondeugd — en vooral de geldzucht — hardvochtig maakt.

O geld, wat wordt er voor u niet een onrecht bedreven. Wat wordt er voor uw bezit niet een bedrog gepleegd, in alle vormen!!

Mochten onze menschen toch wijzer worden en zich niet verder door de aanbiedingen van gewetenlooze kwakzalvers laten verblinden.

(De Voorhoede)

De levensgeschiedenis van een kwakzalver.

Met Sir JOSEPH BEECHAM., de fabrikant der bekende pillen, is Englands grootste adverteerder overleden. Hij was de zoon van een klein drogistje, kreeg van zijn vader het recept voor de naar hem genoemde pillen en zag de macht van het adverteeren in vóór een andere fabrikant van patentgeneesmiddelen zoo ver was. Zijn pakkende frase was: Een guinea per doos waard — een frase welke niet van hem zelf was evenwel, waar is waar. Doch hij vertelde 't ook eerlijk, dat hij die frase had van een oude vrouw, op een keer dat hij in het eerste begin was van zijn loopbaan, toen hij zijn pillen op de markt in een kraampje aan den man bracht. Midden toen hij zoo'n echte kwakrede hield, riep die vrouw, dat z'n pillen een guinea per doos waard waren, en de pientere handelman zag dadelijk in welk voordeel hij van die loftuiging kon trekken. Weldra verscheen ze in alle bladen en spoedig was 't een populair gezegde.

Meer en meer pillen moesten vervaardigd worden, het drogistenzaakje in St. Helens moest verdwijnen voor een groot magazijn — meer en meer geld werd besteed aan advertenties en spoedig waren de naam van BEECHAM's pillen en de frase over heel de wereld bekend.

En 't was geen kleinigheid wat BEECHAM elk jaar adverteerde. Voor zoover is kunnen worden nagegaan, en dat klopt met een verklaring door BEECHAM zelf afgelegd voor de Rijkscommissie voor patentgeneesmiddelen, heeft 't niet minder dan circa f 960.000 per jaar bedragen, waarvan een f 700.000 in Groot Brittannië.

Die verklaring hield ook in, dat hij circa een miljoen pillen per dag verkocht, oftewel vijftig ton per jaar.

Alles door de macht der reclame.

BEECHAM's geloof in de macht der reclame wordt bewezen door de vermogens door hem en anderen nagelaten. Van BEECHAM zelf is het bedrag niet bekend, maar G. TAYLOR FULFORD, van de Pink-Pillen liet maar eventjes f 15.732.000 na en J. CROSSLEY ENO, van Eno's Vruchtenzout f 79.339.284.

BEECHAM was een groot kunstliefhebber en, men moge denken hoe men wil over de wijze waar op hij zijn kolossaal vermogen heeft verdiend — hij had altijd een persoonlijke rekening-courant van een dik miljoen bij een bank omdat hij „op een oogenblik wel eens wat geld kon nodig hebben” — de kunst en haar beoefenaars hebben er ruimschoots van geprofiteerd. Hij bezat een zeer mooie collectie schilderijen, w.o. ettelijke Consta-

blés, maar zijn groote liefde ging uit naar de muziek, een liefde welke zijn zoon THOMAS erfde, die een van Englands beste dirigenten is. Vooral interesserde BEECHAM zich voor de Russische opera en ballet en zooveel deed hij er voor, o.a. door in 1913 een Russisch seizoen van 5 weken in Drury Lane te geven, en in 1914 weer een, dat net een week voor de oorlog uitbrak, afliep, dat hij als eerste Engelsman de St. Stanislausorde kreeg.

In 1911 werd hij geridderd en in 1914 tot baronet benoemd, welke titel nu is overgegaan op THOMAS, die wegens zijn groote verdienste voor de ontwikkeling der toonkunst met Nieuwjaar zelf geridderd was.

St. Helens, waarvan hij drie jaar achtereenvolgende burgemeester is geweest, heeft zeer veel aan hem te danken gehad. En eens heeft hij een operatroep uit Londen er 'n voorstelling laten geven voor 21000 schoolkinderen.

'n Typische eigenschap van BEECHAM was, dat hij, in tegenstelling met het overgrote deel der Engelschen, maar een bitter klein beetje om z'n kleeding gaf. Tot 'n vriend zei hij eens, toen ze in een café zaten: „Zeg maar eens dat ik geen cosmopolitaan ben. M'n das heb ik in Cairo gekocht, m'n pak in Australië en m'n schoenen in San Fransisco,” 'n Combinatie welke inderdaad niet alle dag wordt aangetroffen.

(Pharm. Weekblad.)

RECHTSZAKEN.

De Hooge Raad heeft verworpen de cassatie beroepen van:

L. F. D. B. winkelier te Rotterdam door den kantonrechter en de rechtbank te Utrecht veroordeeld, eerst bij verstek tot f 200., daarna op het daartegen gedaan verzet tot f 100 boete of 40 dagen wegens het, niet bevoegd zijnde tot aflevering van geneesmiddelen, verkoopen van een geneesmiddel ter voorkoming van geslachtsziekte, in een hoeveelheid beneden 50 gram.

F. S. tegen een vonnis der rechtbank voornoemd houdende gelijke veroordeeling wegens gelijke overtreding.

CH. H. P. fabrikant, te 's-Gravenhage, tegen een arrest van het gerechtshof aldaar, houdende bevestiging van een vonnis der Haagsche rechtbank waarbij hij tot f 100 boete of 50 dagen hechtenis en tot betaling van f 25 schadevergoeding, is veroordeeld wegens oneerlijke mededinging, met betrekking tot het verkoopen aan de firma B. M., van een geneesmiddel tegen hoest (superior druivenborstthonig-extract) onder een merk (Melianthe), waarop een andere firma recht had.

Een Sommambule.

Voor het kantongerecht te Leiden is op Maandag 4 December a.s. gedagvaard een Haagsche dame, zekere mej. MAAYEN, terzake van onbevoegd uitoefenen der geneeskunst, door als sommambule, in z.g. slapenden toestand patiënten te behandelen en hen daarna geneesmiddelen voor te schrijven. De juffrouw hield o.a. zitting in het café Zomerlust te Leiden. (Telegraaf.)

CORRESPONDENTIE.

J. v. A. te R. Dank voor uw blijk van belangstelling; wij houden ons verder aanbevolen.

— Wegens opname van het Register in dit no. moesten tot ons leedwezen enkele stukken blijven liggen. De duurt van het papier stond het uitgeven van een bijvoegsel in den weg.

Register op den zes en dertigsten jaargang van het Maandblad.

(De cijfers geven het nummer van het Maandblad aan, Ber. beteekent Berichten, Boekbesch. Boekbeschuwing, Corr. Correspondentie, H. W. Herhaalde waarschuwingen, Ingez. Ingezonden en R. Rechtszaken.)

Aambeienpoeder. Incurem	10
„ Piline	11
„ zalf. Incurem	10
Aanbevelen van geneesmiddelen	11
Abdijsstroop in Duitschland	1
„ op muziek	6

*) Op deze bewering valt nogal iets af te dingen. (RED. Mbl.)

